

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 31 Μαρτίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 813

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Πρόταση για Κομισιόν δύο ταχυτήτων

Βολιδοσκόπηση για μία Κομισιόν δύο ταχυτήτων από Γερμανία και Γαλλία, με ανώτερους επιτρόπους που θα έχουν δικαίωμα ψήφου και «διακοσμητικούς» επιτρόπους που απλώς θα παρίστανται. **Σελ. 3**

ΑΚΕΛ

Στη μέγγενη της αμχανιάς

Ενώ το ΑΚΕΛ φαίνεται να δίνει μάχη με τον ΔΗΣΥ για την πρωτιά, την ίδια στιγμή παρουσιάζεται αμήχανο στο να κεφαλαιοποιήσει τη μεγάλη φθορά που έχουν τα υπόλοιπα κόμματα, ακόμα και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Επιτελικές εκκαθαρίσεις

Ενα νέο προεκλογικό τοπίο διαμορφώνεται μετά τη σφοδρή κοινοβουλευτική σύγκρουση για τα Τέμπη στην Ελλάδα. Οι ευρωεκλογές πλέον αποκτούν πολιτικά χαρακτηριστικά. **Σελ. 17, 18**

ΚΩΣΤΑΣ ΑΧ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Πιέσεις και διλήμματα

Το αίτημα για «θυσία του Καραμανλή» παραμένει ισχυρό. Η ψυχολογική πίεση που ασκείται στον 49χρονο πολιτικό μάλλον αυξήθηκε λόγω της πρότασης μομφής. **Σελ. 19**

Από τις 3 π.μ. τέθηκε σε ισχύ η θερινή ώρα. Οι δείκτες των ρολογιών θα πρέπει να μετακινήθούν μία ώρα μπροστά.

ΣΕ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΟΙ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΙΑΙΟ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΦΟΡΕΑ

Δεν τα βρίσκουν για Αρχή μαύρου χρήματος

Διαφωνούν οι δικηγόροι, οι οποίοι επικρίνουν την κυβέρνηση

Οι διαβουλεύσεις για τη σύσταση Ενιαίου Πλαισίου Εποπτείας των Εταιρειών Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών προς πάταξη φαινομένων ξεπλύματος μαύρου χρήματος δεν φαίνεται προς το παρόν να βρίσκουν κυβέρνηση και εμπλεκόμενους φορείς σε κοινό βηματισμό. Τα ενδιαφερόμενα μέρη

διαφωνούν με τις κυβερνητικές προτάσεις, με την κυβέρνηση να αντιμετωπίζει τις διεθνείς πιέσεις, λόγω της παρουσίας εταιρειών κυπριακού ενδιαφέροντος στη λίστα των αμερικανοβρετανικών κυρώσεων. Οι διαφωνίες έγκεινται στο γεγονός πως η κυβέρνηση προώθησε μια Ενιαία Εποπτική

Αρχή, με τους δικηγόρους να θέτουν ζητήματα μη συμβατότητας της προωθούμενης απόφασης με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και τις αρχές του Κράτους Δικαίου. Είναι επίσης επικριτικοί με το ΥΠΟΙΚ, θεωρώντας πως το όλο ζήτημα αντιμετωπίζεται με τη μη δέουσα σοβαρότητα. **Σελ. 5**

Η Νάντια Τολοκονίκοβα θα βρεθεί στη σκηνή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ), για να μιλήσει στο πλαίσιο του φεστιβάλ «Γυναίκες του Κόσμου (Women of the World Athens - WOW)».

PUSSY RIOT

Η φυλακή και το χαμόγελο του Ναβάλνι

Η Νάντια Τολοκονίκοβα, δημιουργός των Pussy Riot, ρωσικής «φεμινιστικής κολεκτιβας τέχνης και διαμαρτυρίας», μιλάει στην «Κ», λίγο πριν από την επίσημη της

στην Αθήνα, για την εμπειρία της στις ρωσικές φυλακές, τον Ναβάλνι και το πως είναι να βλέπεις τους οικείους σου να δολιπνίζονται. Σήμερα, και μετά τον θάνατο

του κρατούμενου αντιφρονούντος Αλεξέι Ναβάλνι, η Νάντια συνεχίζει τον αγώνα της ενάντια στην, όπως τη χαρακτηρίζει, «στρατιωτική δικτατορία». **Σελ. 20**

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Δεν είχα κρούση για τη θέση του Επιτρόπου

Εκκλήξη εκφράζει ο Χάρης Γεωργιάδης για τη φημολογία διορισμού του στη θέση του επιτρόπου. Τοποθετείται για την κρίση στον ΔΗΣΥ και την παραίτηση του Μάριου Πελεκάνου. **Σελ. 8**

ΜΑΡΙΟΣ ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ

Ο ΔΗΣΥ δεν συμπορεύεται με τη βάση του

Στο δημογραφικό, μεταναστευτικό και στις οικονομικές πολιτικές, μέρος της βάσης του Δημοκρατικού Συναγερμού ταυτίζεται με τις θέσεις του ΕΛΑΜ, λέει στην «Κ» ο Μάριος Πελεκάνος. **Σελ. 10**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Να βάλουμε μυαλό

Με αφορμή τη δυστοκία που φαίνεται να υπάρχει στη σύσταση ενιαίας εποπτικής αρχής για Εταιρείες Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών, θα πρέπει να είναι όλοι πολύ προσεκτικοί. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να υποστηρίζεται αναφανδόν το συλλογικό συμφέρον έναντι του προσωπικού ή του συντεχνιακού μικροσυμφέροντος. Είναι καιρός να δούμε όλοι το καλό της χώρας και να συμφωνήσουμε πως θα πρέπει να τεθούν κανόνες που θα ισχύουν για όλους, προκειμένου η χώρα να μη μαυροπιννακίζεται εξαιτίας ολίγων.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΒΕ

Φοροελαφρύνσεις ζητούν οι εργοδότες

Προτάσεις για τη φορολογική μεταρρύθμιση υπέβαλε η εργοδοτική πλευρά. Το ΚΕΒΕ απέστειλε προς τη Συμβουλευτική Επιτροπή του Έργου Φορολογικού Μετασχηματισμού επι-

στολή, το περιεχόμενο της οποίας αποκαλύπτει η «Κ». Η εργοδοτική πλευρά ζητάει φοροελαφρύνσεις για φυσικά και νομικά πρόσωπα. **Οικονομική, σελ. 3**

ΡΑΔΟΣ & ΣΚΗΠΤΡΟ

Μακάριος και Κωνσταντίνος

Η σχέση του Μακαρίου με τον βασιλιά Κωνσταντίνο ξεκίνησε με τους χειρότερους οινούς το 1964, όταν ο 24χρόνος αναξ επέκρινε τον Κύπριο ιεράρχη και έθεσε βέτο, όπως ισχυρίζεται, στην αεροπορική σύριξη της Κύπρου στις μάχες της Τηλλυρίας. **Σελ. 16**

ΛΕΒΕΝΤΕΙΟΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Δέκα χρόνια προσφοράς

Η διευθύντρια του Ιδρύματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης και της Λεβεντείου Πινακοθήκης κα Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ και η κα Ειρήνη Δράκου, υπεύθυνη Εκδηλώσεων και Επικοινωνίας της Πινακοθήκης μιλάνε στην «Κ». **Τέχνες, σελ. 4**

ΒοC MOBILE APP

Τα πάντα όλα, ΕΔΩ

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

SQUARE BANG UNICO KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ωραίο μου πλυντήριο

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, κάποια στιγμή πρέπει να μιλήσουμε (και) για τους δημοσιογράφους. Και δεν εννοώ μόνο το ΡΙΚ για το οποίο πληρώνουμε κερατάτικα κάθε χρόνο (πάνω από 30 εκατομμύρια ευρώ παρακαλώ!) για ένα μετρίως μετριοπρόγραμμα αμφιβόλου αισθητικής, εγκυρότητας και ποιότητας. Πρέπει να μιλήσουμε για τους δημοσιογράφους γενικώς, ιδιαίτερα όταν το θέμα αφορά την πολιτική (ειδικώς).

Ένα καλό πρόσφατο παράδειγμα είναι η συνέντευξη που έδωσε ο Μάριος Πελεκάνος στο κεντρικό δελτίο ειδήσεων του Σίγμα. Δεν είμαι βεβαίαν αν πρέπει να το αποδώσουμε στη γαλαντομία (sic) της Πέτρας Αργυρού, το γεγονός όμως είναι ότι αποφεύχθηκαν οι... άβολες ερωτήσεις. Όπως επί παραδείγματι ποια είναι η άποψη του μέχρι πρότινος αντιπροέδρου του ΔΗΣΥ για την εγκληματική οργάνωση Χρυσή Αυγή, αδελφό κόμμα ως γνωστόν του ΕΛΑΜ. Ή για τις βίαιες επιθέσεις κατά αλλοδαπών (όπως πέρσισι στη Χλώρακα και τη Λεμεσό) με αυτουργούς ακροδεξιές ρατσιστικές ομάδες κρούσης.

«Όλοι στο τέλος της ημέρας αναμετριόμαστε με τη συνειδησή μας, και κριτής όλων μας είναι ο λαός. Όπως λέει και η πίστη μας, τα άδικα ουκ ευλογούνται» είπε ο Μάριος Πελεκάνος κερδίζοντας τα εύσημα της σοβαροφάνειας ενώπιον της τηλεοπτικής βασιλίσσας του είδους. Δεν πρόλαβε πάντως να κάνει την αποφώνισή της η Πέτρα, κι ευθύς έφτασε το μήνυμα στο κινητό: «Ωραίο μου πλυντήριο!» έγραψε η Ευγενία η Καλαμαρού, υπενθυμιζόντάς μας κατά τον πλέον ευθύλο τρόπο ότι πρέπει να μιλήσουμε επιτέλους (και) για τους δημοσιογράφους, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Το τσουβάλισμα είναι της μόδας τα τελευταία χρόνια, αγαπημένο

Αν μιλάμε για τη συνέντευξη του Μάριου Πελεκάνου στην Πέτρα Αργυρού, ισχύει το «ρούχα μαζί που πλύθηκαν και έκουσε γίνει γκρί».

μου ημερολόγιο. Κλισέ του τύπου «όλοι είναι ίδιοι» κάνουν θραύση στα κοινωνικά δίκτυα, με θύματα κυρίως τους πολιτικούς. Στην πρόσφατη κρίση του Δημοκρατικού Συναγερμού όμως, μια τέτοια ισοπεδωτική προσέγγιση θα ήταν τουλάχιστον άδικη. Γιατί ενώ κάποιοι πρωτοκλασάτοι προσπαθούσαν να συσπειρώσουν το κόμμα με την παλιά (κακή) μέθοδο του «ΑΚΕΛικού μπαμπούλα», άλλοι πιο ψυχραιμοί ανέλυσαν το φαινόμενο ΕΛΑΜ με σοβαρότητα. Ο Δημήτρης Δημητρίου, τόσο στο άρθρο του στην «Καθημερινή» όσο και στη συνέντευξή του στο «Philenews», ξεχώρισε για την αυτοκριτική του τόλμη (ψήφοι

ΕΛΑΜ για εκλογή προέδρου της Βουλής με ανταλλάγματα) αλλά και την ξεκάθαρη του θέση (μετωπική σύγκρουση με την Ακροδεξιά). Να τα λέμε κι αυτά...

Είναι σαν να ακούω το καρέ να με επιπλήττει («το σοβάρειες πολύ Ιουλία»), αλλά κάτι δύσθυμο πλανιέται στην ατμόσφαιρα παρά το ζήπνημα της άνοιξης. Ο χαμός του Νίκου Χαλαλάμπους έριξε βαριά σκιά επάνω μας. «Ο αιώνιος έφηβος της γενιάς μας» είπε κάποιος φίλος μετά την κηδεία. Με ένα καλλιτεχνικό έργο τεράστιο, που επηρέασε βαθιά το μυαλό, τη σκέψη και το συναισθημά μας. «Ανήκω στην κατηγορία

των ανθρώπων που δεν πιστεύουν ότι τους ανήκει οτιδήποτε στη ζωή. Επειδή είμαστε φθαρτά όντα είναι προτιμότερο να συγκεντρωνόμαστε στο τι μπορούμε να προσφέρουμε παρά στο τι να μας προσφέρουν» είχε πει σε μια εξομολογητική συνέντευξή του στον Πιερρή Παναγή. Βυθίστηκε στα λόγια του ξανά, κρατώντας μια πικρή επίγευση: «Διανύουμε την εποχή της ασημαντότητας...». Και πού να 'ξερες τι σου 'χω για μεττά, σκέφτηκε.

Η ζωή είναι πέτρα που κυλάει, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Ιδού λοιπόν τι αλίευσε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού

και το μοιράστηκε με το καρέ. Προεκλογική γιγαντοσίφια όπου αναγράφεται: Γεώργιος Ιωάννου (Μπένης), Υποψήφιος Δημοτικός Σύμβουλος - Δήμος Λεμεσού. «Διακινδυνεύεται να γίνει η διαφορά!». Διακινδυνεύονται επίσης γεγεφαιτικά, αγαπητέ μου Μπένυ, αλλά ας κρατήσουμε την ασημαντότητα της στιγμής μας και γελάσει κάπως το χελάκι μας.

Αν το σλόγκαν του Μπένυ συγκρούεται μετωπικά με την ελληνική γλώσσα, στην περίπτωση του Δήμου Πολεμιδίων μιλάμε για τη σύγκρουση δύο κόσμων. Ένα google search αρκεί για να διαπιστώσει κα-

νείς ότι οι υποψήφιοι δήμαρχοι Γιωργούλα Πατέρα και Μαρία Σουτζή είναι το Γίν-Γιανγκ των επερχόμενων εκλογών. Όπως γλαφυρά σημείωσε άλλωστε η Καλαμαρού: «Εδώ αναμετριέται το γκλίτερ με το θάμπος, το βουνό με τη θάλασσα, η Βίρνα Δράκου με τη Μαρία Πενταγίτσια και τόσα άλλα που θα μπορούσα να αναφέρω ποιητική αδεία, αγαπητές φίλες, αλλά συγκρατείμαι ένεκα της πολιτικής ορθότητας, της ευγενούς άμιλλας και των καλών τρόπων συμπεριφοράς».

«Τι του λείπει του ψωριάρη;» έθεσε το ακανθώδες ερώτημα η εμβριθής Κουλλίτσα και ακολούθως ενημέρωσε το καρέ για την εμφάνιση του Κινήματος Νίκη με υποψήφιο ευρωβουλευτή τον Ανδρέα Νικολάου, ο οποίος ούτε λίγο ούτε πολύ διακρίνεται τα εξής: «Ο γάμος και τεκνοθεσία ομοφυλόφιλων - ένα σύγχρονο πρόστυχο παιδομάζωμα!!! Αρχής γενομένης από τα Ορφανοτροφεία! Λες και δεν έφτανε η πρώτη δυστυχία των ατυχών αυτών παιδιών, της στέρσης δηλαδή των γονιών τους, έρχεται τώρα η Πολιτεία να τους προσθέσει ακόμα μια δυστυχία: Να έχουν δύο μπαμπάδες για "γονιούς"!...». Πώς το είχε πει ο Τζίμης Πανούσης; «Αχ Ευρώπη, εσύ μας μάρανες...». Αυτό.

Μια ζωηρή πινελιά αισιοδοξίας στην γκρί επικαιρότητα των ημερών ήταν η εξαγγελία της υποψηφιότητας της Ilona Garapnolgyi για τον Δήμο Λευκωσίας. Η γνωστή μακευτ artist διεκδικεί μια θέση ως δημοτική σύμβουλος με τη ΔΗΠΑ και με σλόγκαν το εύχλωτο «Για μια όμορφη Λευκωσία». Εγώ πάλι, αν με ρωτούσαν (που δεν με ρώτησε βεβαίως κανείς), θα πρότεινα το «Η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο». Και με αυτή την αισιόδοξη σκέψη κλείνω μια ακόμα σελίδα ημερολογίου.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

31.3.1934

ΕΠΙΒΛΕΨΗ: Το αγορανομικό τμήμα του υπουργείου των Εσωτερικών εκκαιοποίησε προς τους συνδέσμους εστιατόρων και ζυθισιατόρων πίνακα εις τον οποίον ορίζεται το ανώτατον όριον τιμής των μεριδων φαγητού η υπέρβασις του οποίου θα θεωρήται αισχροκέρδεια.

Εάν όμως ο υπουργείον κατήρτισε τον πίνακα διά να μη εφαρμοσθή, προτιμότερον θα ήτο να έμεναν τα πράγματα ως είχαν διά να μη δημιουργούνται διαπληκτισμοί μεταξύ πελατών και εστιατόρων. Προς τοῦτο, σκόπημον είναι όπως η Αγορανομία αναθέσει εις μερικά των οργάνων της την επίβλεψιν της εφαρμογής του μέτρου.

ΑΠΟΡΙΑ: Οι έρανοι, οι οποίοι ενεργούνται κατά περιόδους υπέρ των απόρων φυματιώντων ενισχυθέντες και υπό του Κράτους, συντελέσαν ώστε ν' ανεγερθή εις «Νταού» Πεντέλης ένα Σανατόριον. Αλλ' ενώ λέγεται και διατυπνάζεται ως σανατόριον απόρων φυματιώντων, υπέρ των οποίων και το κινόν κατά τους έρανους κατέβαλε τον οβολόν του, ουδεις άπορος φυματιών κατώρθωσε να γίνη ποτέ δεκτός διότι η ημερησία αποζημίωσις, απαραίτητος διά την νοσηλείαν, κυμαίνεται μεταξύ 100 και 400 δραχμών. Υπό ττοιούτας λοιπόν συνθήκας το Σανατόριον δεν προσφέρει καμμίαν υπηρεσίαν εις τους απόρους, διότι αν αυτοί διέθετον 100-400 δρ. ημερησίως δεν θα ήσαν άποροι. Απορίας άξιον είνε μόνον πώς το αρμόδιον υπουργείον ετοιμάζει νέαν έγκρισιν έράνου «υπέρ των απόρων φυματιώντων».

ΠΕΡΙΚΟΠΗ: Υπό του υπουργού των Οικονομικών κατετέθη εις την Βουλήν νομοσχέδιον περὶ προαγωγών και διορισμών των δημοσίων υπαλλήλων. Δι' αυτού καθορίζεται ότι από της 1ης Απριλίου 1934 παντός υπαλλήλου εισερχομένου εις την πολιτικήν και στρατιωτικήν υπηρεσίαν ο μισθός περικόπεται κατά 15%. Επί τη βάσει του μειωμένου μισθού θα υπολογίζονται και τα πρόσθετα επιδόματα. Εξαιρούνται της περικοπής οι μισθοί μέχρι 1.000 δραχμών μηνιαίως. Ο μισθός επ' ουδενί λόγω δύναται να είνε κατώτερος των 1.000 δραχμών.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Πέφτει το Viber, καταρρέει το κράτος

«Πέρασα μια πάρα πολύ δύσκολη χρονιά και σε κάποια φάση είχαν στραφεί εναντίον μας ακόμα και οι ίδιοι οι οπαδοί μας, δήλωσε ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης». Αυτό άκουσα στο ραδιόφωνο και πριν προλάβω να μείνω κατάπληκτος με την αυστηρή αυτοκριτική του νεαρού μας Νίκου, ο εκφωνητής διευκρινίζει πως αναφέρεται στον Νίκο Χριστοδουλίδη, πρόεδρο της ΑΕΛ Λεμεσού. Άκουγα βλάεπετε Sport FM. Σε κάθε περίπτωση, μιλάμε για μια κωμικοτραγική έως σατανική σύμπτωση.

Ο πρόεδρος της αστυνομικής συντεχνίας Ισόττητα, δήλωσε πως αν πέσει το βάιμπερ θα καταρρεύσει η Αστυνομία! Απίστευτη δήλωση αλλά έχουμε ακούσει και πολύ χειρότερα, έτσι δεν μου προκαλεί καμία έκπληξη. Όπως εξήγησε, επειδή δεν έχει δική της πλατφόρμα, η Αστυνομία στηρίζεται στο βάιμπερ για συντονισμό των επιχειρήσεών της. Holy shit!

Είπας, υπάρχουν σοβαρές υποψίες ότι αν πέσει το τουίτερ θα καταρρεύσει ο νεαρός μας Νίκος, ενώ αν πέσει το Instagram θα καταρρεύσει η Αννίτα. Ο νεαρός -και φερόμενος υποψήφιος ευρωβουλευτής- Φειδίας θα καταρρεύσει αν πέσει το Youtube ενώ ο Στεφάνου του ΑΚΕΛ θα επηρεασθεί περισσότερο αν πέσει το -πιο λαϊκό- Facebook. Όσο για τους μοναχούς της Μονής Αββακούμ, έχουν καταρρεύσει ήδη από

Γίνονται ενέργειες για να μεταφερθεί η Αστυνομία στο TikTok.

τα βιντεάκια του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης. God have mercy on us.

Τις τελευταίες του ενέργειες κάνει ο υπόκοσμος της Κύπρου λίγο πριν ξεκινήσει η άκρως εμπιστευτική εκστρατεία της Αστυνομίας για την πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, που οι κακές γλώσσες θεωρούν πως

είναι το μόνο οργανωμένο που έχουμε σε αυτό τον τόπο. Ως γνωστόν η Αστυνομία μας λειτουργεί με τόση διαφάνεια, που έχει διαρρεύσει στη δημοσιότητα τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης της εκστρατείας κατά του υποκόσμου.

Οι κακοποιοί μας, που όλοι ξέρουμε πόσο κουράζονται, θα πάνε για λι-

γες βδομάδες διακοπές και θα επιστρέψουν δριμύτεροι την ημέρα όπου -με βάση όσα διέρρησε η Αστυνομία- θα λήξει και η εκστρατεία εναντίον τους. Μετά θα ζήσουν όλοι καλά και εμείς καλύτερα. Η Λευκωσία πετά και παίζει και μάπα. Επί προεδρίας μου, δήλωσε ο νεαρός μας συνταξιούχος, η πρωτεύουσα θα γεμίσει με γήπεδα (ΑΠΟΕΛ και Ομόνοια σε πρώτη φάση) ώστε να με ψηφίζουν όχι μόνο απειστίστες αλλά και ομονοιότες. Επόμενο ιδιόκτητο γήπεδο θα είναι για τον Ολυμπιακό Λευκωσίας ώστε να με συγκωρέσει που δεν του απαντώ τα τηλεφωνα ο Χριστόφορος Τορναρίτης και να με ψηφίσουν και οι οπαδοί του μακαρίτη του Γιωργκάτση.

Η Ρομπέρτα Μέτσολα, πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου -και του Εθνικού Κόμματος Μάλτας- έρχεται ξανά στην Κύπρο για συνάντηση με τον Νίκο μας της Γερσοκήπου. Φήμες ότι ζήτησε να συναντηθεί και με τον Πελεκάνο δεν ευσταθούν. Σε άλλα νέα ο εθνικός μας εργολάβος ανακοίνωσε πως ζητεί νέα επέκταση των χρονοδιαγραμμάτων για παράδοση του περιμετρικού Λευκωσίας, ενός δρόμου λίγων χιλιομέτρων χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες κατασκευής, ο οποίος έπρεπε να παραδοθεί τον Μάρτιο του 2023! Εννοείται πως υπουργείο, Δημόσια Έργα και Ελεγκτικές υπηρεσίες δεν βγάζουν άνα μπροστά στον εθνικό εργολάβο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Tηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Γερμανογαλλικό δόλωμα κατάργησης βέτο

Πονηρές υποσχέσεις - δέλεαρ για μικρά κράτη μέλη - Πρόταση και για Κομισιόν δύο ταχυτήτων

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Ένα συνονθύλευμα ριζοσπαστικών προτάσεων και αμφιλεγόμενων υποσχέσεων καθυποκαταστάσει χαρακτήρα επιστρατεύουν η Γερμανία και η Γαλλία, προκειμένου να πειθαναγκάσουν τα μικρά και μεσαία κράτη-μέλη της Ε.Ε. να συναινέσουν στην κατάργηση της λήψης αποφάσεων με ομοφωνία, μειώνοντας παράλληλα και τον αριθμό των επιτρόπων της Κομισιόν, στα 2/3 των χωρών που θα είναι πλήρη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την επόμενη διεύρυνση, μετά το 2030. Οι κινήσεις του Βερολίνου και του Παρισιού, με τις οποίες συμπλέει πλέον οριστικά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα καταστήσουν και τυπικά τα μικρά κράτη-μέλη έρμαιο των ισχυρών χωρών της Ε.Ε., αφήνοντας ανοχύρωτα ζωτικά και κυριαρχικά τους δικαιώματα, στα δύο βασικά θεσμικά όργανα, το Συμβούλιο και την Κομισιόν.

Στο πλαίσιο αυτής της λογικής, όπως πληροφορείται η «Κ», η Γερμανία και η Γαλλία βολιδοσκοπούν για το ενδεχόμενο μιας Κομισιόν δύο ταχυτήτων, με ανώτερους επιτρόπους που θα έχουν δικαίωμα ψήφου και «διακοσμητικούς» επιτρόπους που απλώς θα παρίστανται, ενώ επιχειρούν να πείσουν τα μικρά κράτη-μέλη να απεμπολήσουν το δικαίωμα βέτο που διαθέτουν, υποσχόμενες ότι θα τους παρασχεθεί «ένα δίκτυ ασφαλείας ζωτικών συμφερόντων», το οποίο πάντως για να ενεργοποιηθεί θα απαιτεί και πάλι τη σύμφωνη γνώμη των ισχυρών της Ε.Ε. Με άλλα λόγια, οι γερμανογαλλικές προτάσεις και οι πονηρές τους υποσχέσεις όχι μόνο δεν διασφαλίζουν τους «μικρούς» της Ε.Ε., περιλαμβανομένης και της Κύπρου, αλλά τείνουν να εγκαθιδρύσουν ένα θεσμοθετημένο πλαίσιο, στο οποίο τα μικρά, ενδεχομένως και τα μεσαία κράτη-μέλη, θα σέρνονται πίσω από τις αποφάσεις των μεγάλων, χωρίς καμία ουσιαστική δυνατότητα ανατροπής τους, ακόμη κι αν αυτές οι αποφάσεις θίγουν ζωτικά τους συμφέροντα.

Στο πλαίσιο των ενεργειών του Βερολίνου και του Παρισιού, η κοινή γερμανογαλλική ομάδα εμπειρογνομώνων, η οποία, όπως δημοσίευσε η «Κ», έχει συγγράψει έκθεση εισηγουμένη την κατάργηση της λήψης αποφάσεων με

Κύκλοι στη Λευκωσία, έχοντας υπόψη και τις αντιδράσεις που υπάρχουν σε αρκετά άλλα κράτη-μέλη, εκτιμούν ότι οι γερμανογαλλικές ιδέες δεν έχουν πιθανότητες να υιοθετηθούν.

ομοφωνία και μαζί και του δικαιώματος βέτο, έχει επιδοθεί σε «εκστρατείες» σε κράτη-μέλη της Ε.Ε. Στόχος της δωδεκαμελούς ομάδας εμπειρογνομώνων είναι να διευρύνει και να ενισχύσει την ομάδα χωρών που ήδη στηρίζει τις ιδέες του Βερολίνου και του Παρισιού.

Συγκλίνουσες πληροφορίες αναφέρουν ότι Γερμανία και Γαλλία επιδιώκουν σε πρώτο χρόνο θεσμικές αλλαγές σε δύο επίπεδα, τόσο στον τρόπο λήψης αποφάσεων των κρατών-μελών, όσο και στη σύνθεση του Κολλεγίου Επιτρόπων της Κομισιόν. Σε ό, τι αφορά στο Συμβούλιο και την κατάργηση της ομοφωνίας στη λήψη αποφάσεων υποστηρίζουν ότι οι εν λόγω επιδιωκόμενες αλλαγές δεν απαιτούν τροποποίηση των Συνθηκών της Ε.Ε., αλλά θα μπορούσαν να εξασφαλιστούν μέσω «ρητρών γεφυρών (passerelle clauses)». Ειδικότερα:

1) Γερμανία και Γαλλία ζητούν άμεσα τη δρομολόγηση τροποποίησης της λήψης αποφάσεων από ομοφωνία, σε ειδική πλειοψηφία, καταργώντας το δικαίωμα βέτο, το μοναδικό «βαρύ χαρτί» που βρίσκεται στα χέρια των μικρών και μεσαίων κρατών-μελών, ώστε να διασφαλιστούν ότι οι αποφάσεις της Ε.Ε. δεν θα θίγουν ζωτικά τους συμφέροντα. Προκειμένου να χρωστώσει το χάρτι των μικρών χωρών

Η Γερμανία και η Γαλλία βολιδοσκοπούν για το ενδεχόμενο μιας Κομισιόν δύο ταχυτήτων, με ανώτερους επιτρόπους που θα έχουν δικαίωμα ψήφου και «διακοσμητικούς» επιτρόπους που απλώς θα παρίστανται.

της Ε.Ε., η κοινή γερμανογαλλική ομάδα εμπειρογνομώνων προβαίνει σε μια αμφιλεγόμενης ουσίας εισήγηση, για περιλήψη ενός «διχτού προστασίας», ώστε εάν θιγόνται ζωτικά συμφέροντα ενός κράτους, τότε το ζήτημα αυτό να παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο θα αποφασίζει επί του προκειμένου με συναίνεση. Ωστόσο, η φαινομενικά δελεαστική εισήγηση της κοινής γερμανογαλλικής ομάδας εμπειρογνομώνων έχει ένα κενό: Ποιος θα αποφασίζει εάν ένα θέμα θίγει ζωτικά συμφέροντα ενός κράτους-μέλους, προκειμένου να παραπεμφθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο;

Με άλλα λόγια, ποιος θα αποφασίζει εάν και πότε θα ενεργοποιείται αυτό το «δίκτυ προστασίας»; Στο ζήτημα αυτό δίνει απάν-

τηση το άρθρο 33 παράγραφος 2 της Συνθήκης σημειώνοντας ότι: «Αν μέλος του Συμβουλίου δηλώσει ότι, για ζωτικούς και δεδηλωμένους λόγους εθνικής πολιτικής, προτίθεται να αντιταχθεί στη θέσπιση απόφασης η οποία πρόκειται να ληφθεί με ειδική πλειοψηφία, δεν διεξάγεται ψηφοφορία. Ο ύπατος εκπρόσωπος αναζητεί, σε στενή διαβούλευση με το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος, λύση που να είναι αποδεκτή για το εν λόγω κράτος μέλος.

Εάν δεν το επιτύχει, το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία, να ζητήσει την παραπομπή του θέματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ώστε να ληφθεί ομόφωνα απόφαση». Άρα, όπως γίνεται κατανοητό, το θιγόμενο κράτος-μέλος θα πρέπει να πείσει τους εταίρους του ότι θιγόνται ζωτικά του συμφέροντα. Και για να μπορέσει να φρενάρει την όποια απόφαση, δεν θα μπορεί να το πετύχει μόνο -αφού δεν θα διαθέτει δικαίωμα βέτο- αλλά θα πρέπει να σχηματίσει ειδική πλειοψηφία, κάτι που απαιτεί τη συμπράξη των ισχυρών κρατών της Ε.Ε. Με άλλα λόγια, το «δίκτυ προστασίας» δεν ενεργοποιείται αυτομάτως για τη διασφάλιση ζωτικών συμφερόντων ενός μικρού κράτους-μέλους, αλλά προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη των ισχυρών και μεγάλων κρατών

της Ε.Ε., χωρίς τα οποία, δεν υπάρχει δυνατότητα σχηματισμού «ειδικής πλειοψηφίας».

2) Ζητείται η μείωση του αριθμού των επιτρόπων του Κολλεγίου της Κομισιόν, μετά το 2030, όταν δηλαδή δρομολογηθεί η νέα διεύρυνση της Ε.Ε., με στόχο να αριθμεί πέραν των 30 κρατών-μελών. Σύμφωνα με την εισήγηση της κοινής γερμανογαλλικής ομάδας εμπειρογνομώνων, η λειτουργία της Κομισιόν με συμμετοχή ενός εκάστου επιτρόπου από όλα τα κράτη-μέλη στη λήψη αποφάσεων, θα καθιστούσε δύσκολη τη λήψη αποφάσεων του Κολλεγίου Επιτρόπων. Με βάση αυτή την αφετηρία σκέψης, η Γερμανία και η Γαλλία, επιδιώκουν είτε τη μείωση του αριθμού των επιτρόπων της Κομισιόν στα 2/3 των κρατών-μελών, είτε τη δημιουργία μιας Κομισιόν «δύο ταχυτήτων», στην οποία θα υπάρχουν ανώτεροι επιτροποι με δικαίωμα ψήφου και επιτροποι που απλώς θα παρίστανται και κατά συνέπεια θα είναι «διακοσμητικού χαρακτήρα», χωρίς βεβαίως δικαίωμα ψήφου. Για να πείσουν τα μικρά και μεσαία κράτη-μέλη και γι' αυτή την ευφάνταστη ιδέα τους, το Βερολίνο και το Παρίσι διαμνύουν ότι οι ανώτεροι επιτροποι θα επλέγονται από όλα τα κράτη-μέλη, εκ περιτροπής.

Το πολιτικό βάρος της Κύπρου

Εάν οι γερμανογαλλικές προτάσεις γίνουν αποδεκτές, η Κύπρος και άλλα μικρά κυρίαρχα κράτη-μέλη της Ε.Ε. θα καταστούν με μαθηματική ακρίβεια χώρες δεύτερης κατηγορίας, χωρίς κανένα ουσιαστικό ρόλο στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Άλλωστε, εύκολα κάποιος μπορεί να αντιληφθεί ποιο θα είναι το πολιτικό βάρος της Κύπρου και των άλλων μικρών, ενδεχομένως και μεσαίων κρατών-μελών, στη διάρκεια μιας πενταετίας, στο πλαίσιο της οποίας δεν θα διαθέτουν επιτροπο ή ανώτερο επιτροπο στην Κομισιόν, ενώ θα στερούνται και του δικαιώματος βέτο στο Συμβούλιο της Ε.Ε. Αφενός, η Κύπρος (και τα άλλα μικρά κράτη-μέλη) θα βρίσκεται στο σκοτάδι σε σχέση με τις προτάσεις και τις ιδέες που δρομολογεί η Κομισιόν. Και αφετέρου, ακόμη κι αν αυτές οι προτάσεις θίγουν ζωτικά εθνικά της συμφέροντα, δεν θα διαθέτει δικαίωμα βέτο, προκειμένου να τις φρενάρει στο Συμβούλιο, αλλά θα εξαρτάται από τα ισχυρά κράτη της Ένωσης και κυρίως από τη Γερμανία, προκειμένου να εξασφαλίσει «ειδική πλειοψηφία». Αυτοί είναι μερικοί από τους λόγους για τους οποίους η Κύπρος και σημαντικός αριθμός κρατών-μελών της Ε.Ε. βρίσκονται απέναντι από τις γερμανογαλλικές ιδέες, εκφράζοντας αντίθεση στην υλοποίησή τους. Κύκλοι στη Λευκωσία, έχοντας υπόψη και τις αντιδράσεις που υπάρχουν σε αρκετά άλλα κράτη-μέλη, εκτιμούν ότι οι γερμανογαλλικές ιδέες, δεν έχουν πιθανότητες να υιοθετηθούν. Την ίδια ώρα πάντως, το Βερολίνο και το Παρίσι καθιστούν σαφές ότι δεν θα αποδεχθούν νέα διεύρυνση της Ε.Ε., εάν δεν καταργηθεί το δικαίωμα βέτο και εάν δεν μειωθεί ο αριθμός των επιτρόπων της Κομισιόν, υποστηρίζοντας ότι σε αντίθετη περίπτωση, η Ε.Ε. με 30 και πλέον κράτη-μέλη, δεν θα μπορεί να λειτουργεί εύρυθμα. Σημειώνεται ότι στο πλευρό της Γερμανίας και της Γαλλίας βρίσκεται μια μεγάλη ομάδα κρατών-μελών, με την ονομασία «φίλοι της ειδικής πλειοψηφίας», που επίσης επιδιώκουν την κατάργηση της ομοφωνίας στη λήψη αποφάσεων της Ε.Ε. και κατά συνέπεια και το δικαίωμα βέτο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Σατανάς, υποκρισία και χάσμα αρετής

Η Εκκλησία ως οργανισμός έχει μια μοναδικότητα: αφενός αναφέρεται στο άκτιστο, το μεταφυσικό και το ά-λογο, αφετέρου είναι ένας οργανισμός όπως όλοι οι άλλοι -με σκοπό, δομή, κανόνες, οικονομικές ανάγκες, και ορθολογική διαχείριση. Η διττή φύση της Εκκλησίας της δίνει τη δυνατότητα να κινείται σε δύο επίπεδα -το μεταφυσικό-αποστολικό και το θεσμικό-οργανωσιακό.

Η διττότητα αυτή διευκολύνει, υπό όρους, την αγριότητα, την υποκρισία, και τη μη λογοδοσία. «Ο ηγούμενος Νεκταριος είπε ότι είδε μέσα στο Άγιο Πνεύμα ένα κομμάτι κρέας [Σώμα Χριστού]» (από τη συνέντευξη του Αρχιεπισκόπου στην «Καθημερινή», 24/3/24)! Μπορεί να κρυφεί κανείς τις ποιότητες του, παραπέμποντας στους πειρασμούς του σατανά. Να μεταμφιέσει την άσκηση ανέλεγκτης εξουσίας σε ποιμαντική ευθύνη. Να επενδύσει την αζήωση υποταγής με την ανάγκη της ταπεινώσεως. Εν ολίγοις, η μεταφυσική μπορεί να γίνει το άλλοθι του απατεώνα, του άπληστου και του εξουσιομανούς.

Κάθε αποστολικός οργανισμός υποφέρει εγγενώς από ένα χάσμα

αρετής: διακηρύσσει ιδεώδη τα οποία είναι αδύνατο να υλοποιήσει. Να ζεις χριστιανικά σημαίνει να ζεις αυτο-ανατρεπτικά -να μην εφησυχάζεις, να καταπολεμάς το εγώ σου, να ανταποκρίνεσαι μονίμως στην εκ-κλήση της αγάπης. Ο Χριστός απαιτεί εξουθενωτική αφοσίωση. Να ακολουθείς τον Ιησού σημαίνει να συναναστρέφεται αυτούς που ο ίδιος προτιμάει: τους αδύνατους, τους αποκλεισμένους, τους περιφρονημένους. Πολύ δύσκολα πράγματα.

Ο αποστολικός οργανισμός, όμως, ζει στον κόσμο όπως τον γνωρίζουμε: οι πόροι είναι πεπερασμένοι, τα ανθρώπινα πάθη ανεξάντηλα, η επιδίωξη της ισχύος ακατάσχετη. Η Εκκλησία λ.χ. διαχειρίζεται μια τεράστια περιουσία. Διαχειρίζεται επίσης την ανάγκη των πιστών για νόημα και παρηγορία στο παράλογο του κόσμου. Στις καλές στιγμές, γίνεται δύναμη νοήματος και ελπίδας. Πολλοί έχουμε εμπειρία από φωτισμένους ιερείς και μοναχούς που μας βοηθούσαν να εμβαθύνουμε στην υπαρκτή ανάγκη για νόημα ζωής. Στις κακές της στιγμές, μετατρέπεται σε εξουσιαστικό εργαλείο. Δείτε

λ.χ. πως η Εκκλησία της Ρωσίας παρέχει πνευματική στήριξη στην κλεπτοκρατία και τον ιμπεριαλισμό του Πούτιν.

Το χάσμα αρετής παράγεται από την ανεξάλειπτη απόσταση μεταφυσικών ιδεωδών και «φυσικών» πραγματικότητας. Υπάρχουν δύο τρόποι γεφύρωσης του χάσματος. Ο πρώτος, ο λιγότερο χρησιμοποιούμενος, είναι η απάρνηση των εγκοσμίων για την ολοκληρωτική αφοσίωση στον Θεό. Το συναντούμε, κατ' αρχήν, σε συγκεκριμένα τάγματα μοναχών και μεμονωμένους ασκητές. Ο δεύτερος τρόπος, ο πλέον συχνά χρησιμοποιούμενος, είναι η υποκρισία. Πράξεις αποκλίνοσες από τα ιδεώδη εκλογικεύονται. Η απόκρυψη κυριαρχεί: οι πιστοί αποκρύπτουν από τον εαυτό τους και τους άλλους τις ιδιοτελείς ανάγκες και επιδιώξεις τους, ενταίνοντας τη μεταφυσική ρητορική και/ή τυπολογία. Ο Ιησούς στίλβει εντόνα αυτό το φαινόμενο.

Ο μητροπολίτης Ταμασού λ.χ., αναφερόμενος στο σκάνδαλο της Μονής Οσίου Αββακούμ, αντί να ομολογήσει, με ταπεινοφροσύνη, την αποτυχία του ως εκκλησιαστικός ηγέτης, δεδομένου ότι αυτός

επέλεξε τον ηγούμενο της Μονής, ο οποίος μάλιστα διετέλεσε και προσωπικός γραμματέας του, εκλόγικευσε το συγκεκριμένο σκάνδαλο ως αναπόφευκτο: «Η Εκκλησία ανέκαθεν γνώρισε και θα γνωρίζει σκάνδαλα, γιατί αποτελείται και από ανθρώπους με αδυναμίες, που υπόκεινται και στις επιβουλές του πονηρού δαιμόνα». Βιώνει το σκάνδαλο ως «δοκιμασία», μας λέει, και επιζητεί, προσευχόμενος, «το έλεος και τη συγγνώμη από τον Κύριο, όσο και από εσάς», αλλά, σε τελική ανάλυση, δεν φέρει και τόσο ευθύνη, εφόσον «άθελά [του] επισυμβαίνουν» τα σκανδαλιστικά συμβάντα. Μιλά «εν ειλικρίνεια», διατείνεται, για να καλύψει την απουσία ειλικρίνειας ως προς στην αναδοχή των ηγετικών ευθυνών του. Ως εκκλησιαστικός ηγέτης μιλάει ψευδο-μεταφυσικά, για να αποφυγή να μιλήσει θεσμικά, δηλαδή λογοδοτικά.

Εκσυγχρονίζεται σε αυτή τη στάση από τον Αρχιεπίσκοπο. «Δεν θα καταγορηθούμε τον μητροπολίτη Ταμασού», είπε ο Μακαριότατος («Καθημερινή», 24/3/24), «για κάτι που έφερε ο ίδιος στη δημοσιότητα». Αναφερόμενος σε ευθύνες του

συγκεκριμένου μητροπολίτη, αλλά και της Ιεράς Συνόδου, ο Αρχιεπίσκοπος μετράζει τους ισχυρισμούς με τη συχνή επίκληση του «ίσως»: «ίσως ευθύνονται αυτοί που είχαν την ευθύνη της επιστάσεως [των φυσικών αυτοργάνων των αδικομάτων]». Ίσως και όλοι εμείς που δεν δείξαμε περισσότερη αυστηρότητα, «θα μπορούσε ίσως η Ιερά Σύνοδος να δράσει νωρίτερα». Με άλλα λόγια οι δράστες ευθύνονται. Εμείς που έχουμε την ευθύνη για τους δράστες ίσως ευθυνόμαστε!

Η υποκριτική χρήση της μεταφυσικής γλώσσας για θέματα που αφορούν θεσμική λογοδοσία συνιστά μηχανισμό απόκρυψης. Ένας γνωστός, για τη φαιδρότητα των δηλώσεών του μητροπολίτης μίλησε για «επίθεση δαιμονικών δυνάμεων», που ευθύνονται για το σκάνδαλο της Μονής Αββακούμ. Ερωτώμενος συναφώς ο Αρχιεπίσκοπος δεν το απέκλεισε: «η ύπαρξη του σατανά είναι δεδομένη, οι πειρασμοί θα υπάρχουν και στην αντιμετώπιση τους θα φανεί η αζία και ο αγώνας μας» (Φιλελεύθερος, 23/3/24). Θεολογικά έχει δίκιο, αλλά, όταν μιλά ο Αρχιεπίσκοπος σε ΜΜΕ

μιλά, κυρίως, ως θεσμικός ηγέτης, ή, τουλάχιστον οι οποίες θεολογικές αναφορές του πρέπει να διαχωρίζονται ξεκάθαρα από τις θεσμικές. Η έννοια του σατανά είναι τόσο σχετική για την εμφάνιση του σκανδαλού της Μονής Αββακούμ όσο είναι η ένταση της πίστης για τη δυνατότητα τεκνοποιίας ή αποφυγής της μόλυνσης από τον κορωνοϊό!

Και κάτι τελευταίο. Είναι ενδιαφέρον ότι ο όρος «ηθική παραπτώματα» για τους κατηγορούμενους μοναχούς αναφέρεται σε σεξουαλικής φύσεως θέματα και μόνον. Τα οικονομικά και θεσμικά παραπτώματα στερούνται ηθικής διάστασης; Η εξαπάτηση πιστών δεν συνιστά ηθικό παράπτωμα; Η ηθική σχετίζεται μόνο με το σεξ;

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντιπρόεδρος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. Το βιβλίο του «Leadership as Masterpiece Creation: What Business Leaders Can Learn from the Humanities about Moral Risk-Taking» (με τους C. Spinosa και M. Hancock), κυκλοφορεί από το MIT Press. www.htsoukas.com

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Γραφείο διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, το οποίο αφορά περιουσιακά στοιχεία που δεσμεύονται ως προϊόντα εγκληματικών ενεργειών ή στο πλαίσιο κυρώσεων, θα αποκτήσει η Κύπρος με τη στήριξη της Ε.Ε. μέσω του Μηχανισμού Τεχνικής Υποστήριξης, στο πλαίσιο μιας μεταρρυθμίσεως που «δένει» με τις διεργασίες που γίνονται στις Βρυξέλλες για αξιοποίηση των κερδών από ρωσικά παγωμένα περιουσιακά στοιχεία για στήριξη προς την Ουκρανία. Ουσιαστικά ο μηχανισμός αυτός, ο οποίος σήμερα δεν υπάρχει στην Κύπρο στη μορφή που προβλέπεται από τους νέους υπό διαμόρφωση κανονισμούς, αποτελεί προϋπόθεση για τη μελλοντική διαχείριση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων.

Στόχος είναι τα περιουσιακά στοιχεία, στην όποια τους μορφή, να τυχάνουν τέτοιας διαχείρισης από τις αρχές ώστε να μη χάνουν την

Οι κυπριακές αρχές έχουν παγώσει περίπου 1,2 δισ. ευρώ σε περιουσιακά στοιχεία ρωσικής ιδιοκτησίας στην Κύπρο στο πλαίσιο της εφαρμογής των κυρώσεων.

αξία τους όσο παραμένουν δεσμευμένα. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο όχι μόνο σε σχέση με τα κέρδη που παράγουν τα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία που έχουν δεσμευτεί στο πλαίσιο των κυρώσεων που επιβλήθηκαν μετά την εισβολή στην Ουκρανία, αλλά και για τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύονται ως αποτέλεσμα εγκληματικής ενέργειας, και τα οποία μπορεί να χρειαστεί να επιστραφούν μετά το τέλος μιας δικαστικής διαδικασίας ή να αξιοποιηθούν για σκοπούς αποζημιώσεως.

Στα δώδεκα έργα που θα στηριχτεί η Ε.Ε. στην Κύπρο μέσω του Μηχανισμού Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) περιλαμβάνονται και μεταρρυθμίσεις που αγγίζουν τη βελτίωση της απόδοσης της διοίκησης του κράτους, μέσω, μεταξύ άλλων, της στήριξης της δημιουργίας του υπουργείου Μετανάστευσης, το οποίο θα συντονίζει το έργο πολλών υπηρεσιών, καθώς και της στήριξης της λειτουργίας της Γραμματείας Συντονισμού Κυβερνητικού Έργου. Ο TSI είναι ο μηχανισμός μέσω του

οποίου χρηματοδοτούνται έργα στήριξης μεταρρυθμίσεων σε εθνικό επίπεδο, αλλά και με τη συμμετοχή πολλαπλών κρατών-μελών, για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και του εκσυγχρονισμού σε διάφορους τομείς.

Δισ. για την Ουκρανία

Υπενθυμίζεται πως όπως είχε αναφέρει το υπουργείο Οικονομικών τον Μάιο του 2023, οι κυπριακές αρχές έχουν παγώσει περίπου 1,2 δισεκατομμύρια ευρώ σε περιουσιακά στοιχεία ρωσικής ιδιοκτησίας στην Κύπρο στο πλαίσιο της εφαρμογής των κυρώσεων. Όσον αφορά τον «πανευρωπαϊκό» χάρτη των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με δηλώσεις αξιωματούχου της Ε.Ε. στο Reuters περί τα μέσα του τρέχοντος μήνα, τα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία που είναι δεσμευμένα στην Ε.Ε. μπορούν να αποφέρουν κέρδη μέχρι και 15 με 20 δισ. ευρώ μέχρι το 2027, ανάλογα με την πορεία των διεθνών επιτοκίων.

Στην τελευταία σύνοδο κορυφής

του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 21 Μαρτίου, οι ηγέτες συμφώνησαν κατ' αρχήν στην αξιοποίηση των κερδών αυτών για στήριξη της Ουκρανίας, κάτι που σύμφωνα με την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν μπορεί να αποφέρει μια πρώτη δόση στήριξης ενός δισ. ευρώ μέχρι τον Ιούλιο. Ωστόσο, η προοπτική αυτή αντιμετωπίζει πολλές νομικές και τεχνικές προκλήσεις, με τα κράτη-μέλη να συζητούν τώρα σε τεχνικό επίπεδο πώς ακριβώς μπορεί να δρομολογηθεί μια τέτοια πολιτική.

Νέο πλαίσιο

Η δημιουργία ενός γραφείου διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνεται στην πρόταση Οδηγίας για την ανάκτηση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων την οποία κατέθεσε η Κομισιόν τον Μάιο του 2022, και η οποία οδεύει προς έγκριση μετά την επίτευξη πολιτικής συμφωνίας μεταξύ των διαπραγματευτών του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου τον Δεκέμβριο του 2023. Η Οδηγία αναμένεται να προσθέσει

και την παραβίαση περιοριστικών μέτρων της Ε.Ε. στα εγκλήματα που θα καλύπτει η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα, η Κομισιόν έχει προτείνει από τον Δεκέμβριο πρόταση για Οδηγία που εναρμονίζει τα ποινικά αδικήματα και τις ποινές για τα περιοριστικά μέτρα της Ε.Ε., ώστε να διασφαλιστεί η επιβολή τους μέσω του ποινικού δικαίου.

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα της Κομισιόν για την προεγγραφή της Ε.Ε. για τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων στο πλαίσιο της καταπολέμησης του οργανωμένου αδικημάτων, το νομοθετικό πλαίσιο που προωθείται αφορά όλα τα στάδια της διαδικασίας, από τον εντοπισμό και ταυτοποίηση παράνομα αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων, τη δέσμευσή τους με στόχο τη μετέπειτα κατάσχεσή τους, και τη διαχείρισή τους για διατήρηση της αξίας τους, μέχρι τη δήμευσή τους και τη διάθεσή τους, η οποία μπορεί να έχει δημόσιους ή κοινωνικούς σκοπούς.

Όπως επισημαίνεται στο ίδιο

κείμενο, η αποτελεσματική διαχείριση έχει στόχο να διασφαλιστεί ότι η δεσμευμένη περιουσία δεν θα χάσει την αξία της. «Η διαχείριση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων αποτελεί πρόκληση, καθώς μπορεί να αρχίσουν να χάνουν την αξία τους από τη στιγμή που παγώνουν μέχρι την τελική απόφαση δήμευσης» επισημαίνεται.

Με τους νέους κανόνες, προστίθεται, το κόστος θα μειωθεί στο ελάχιστο, αυξάνοντας την αξία των περιουσιακών στοιχείων, κάτι που «θα είναι επωφελές για τους εθνικούς προϋπολογισμούς, την αποζημίωση των θυμάτων ή την επανακρατισμοποίηση των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων για κοινωνικούς σκοπούς».

Η Οδηγία, προστίθεται, «θα απαιτεί από τις χώρες της Ε.Ε. να δημιουργήσουν μια υπηρεσία διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων», κάτι που είναι σημαντικό «για τη διατήρηση της αξίας τους καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας». Η πρόταση προβλέπει επίσης τη δυνατότητα πώλησης ενός δεσμευμένου

περιουσιακού στοιχείου πριν από τη δήμευση, ενώ προβλέπεται διασφάλιση του διαδικαστικού δικαιώματος ακρόασης του ιδιοκτήτη.

Υφυπ. Μετανάστευσης

Από τα υπόλοιπα έργα που θα στηριχθούν μέσω του TSI και ανακοινώθηκαν την Τρίτη, ξεχωρίζει ιδιαίτερα η στήριξη στη σύσταση του υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. Αν και οι λεπτομέρειες του προγράμματος δεν έχουν ακόμα οριστεί, αναμένεται πως θα αγγίξει ζητήματα όπως τη μεταφορά υπηρεσιών από άλλα υπουργεία και αρχές όπως η Αστυνομία, την κατάρτιση οργανογραμμάτων και διαδικασιών συντονισμού με άλλα υπουργεία. Ξεχωρίζει επίσης το έργο που αφορά τη στήριξη της σύστασης της Γραμματείας Συντονισμού και Υποστήριξης Κυβερνητικού Έργου, η οποία στόχο έχει να λειτουργεί όπως και η αντίστοιχη γραμματεία που δημιουργήθηκε πριν από μερικά χρόνια στην Ελλάδα. Στη γενική περιγραφή του έργου αναφέρεται πως η στήριξη αφορά δυνητικά και τη διαρθρωτική αναθεώρηση της κυπριακής προεδρίας, κάτι που ωστόσο αναμένεται να γίνει πιο μεσοπρόθεσμα.

Και στα δύο πιο πάνω έργα, κεντρικό ρόλο θα έχει ο ορισμός και η προσαρμογή βέλτιστων πρακτικών από άλλες χώρες, ακόμα και από θεσμούς της Ε.Ε. όσον αφορά τον συντονισμό μεταξύ υπηρεσιών. Ακόμα, μέσω του TSI θα τρέχει έργο μεταρρυθμίσεων και ενίσχυσης του συστήματος πολιτικής προστασίας, η οποία θα αφορά όλο το φάσμα των σχετικών υπηρεσιών και μηχανισμών κατά τρόπο που να συμβάλει στην αντιμετώπιση νέων προκλήσεων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Στα έργα περιλαμβάνεται και η τεχνική στήριξη στη συνέχιση της εφαρμογής της ψηφιοποίησης της νομοθετικής εργασίας (e-legislation platform), μέσω μιας πλατφόρμας στην οποία η διαδικασία του νομοθετικού έργου να μπορεί να γίνεται ψηφιακά από την αρχή μέχρι το τέλος, η οποία στη συνέχεια θα μπορεί να είναι ανοικτή και στο κοινό για ενημέρωση. Ένα σημαντικό έργο τέλος, το οποίο καλύπτει ένα πρόβλημα που είναι γνωστό στην Κύπρο αλλά αντιμετωπίζουν πολλές χώρες στην Ε.Ε., είναι αυτό της καταπολέμησης της χειραγώγησης των προσφορών στις δημόσιες συμβάσεις. Το πιο σημαντικό πρόβλημα που αφορά αυτή η μεταρρύθμιση είναι το φαινόμενο της καυστέρησης και κάποτε της ακύρωσης διαδικασιών μέσω προσφυγών κατά της κατακύρωσης έργων.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

1η Απριλίου 2024

Επί πλέον δεκαετίες μετά τον επικό αγώνα της ΕΟΚΑ προσπαθώ να ψηλαφίσω την παρακαταθήκη του σήμερα. Μίλησα τις τελευταίες βδομάδες με αρκετούς νέους ανθρώπους. Κυρίως μαθητές και φοιτητές. Το ενθαρρυντικό είναι πως η πλειοψηφία, σε μερικές περιπτώσεις ισχυρή, γνωρίζουν για το τι έγινε το 1955. Το αποθαρρυντικό είναι πως είναι λίγο μπερδεμένα στο μυαλό τους, ή τουλάχιστον δεν μπορούν να ευκολία να απαντήσουν πώς εκείνος ο αγώνας μπορεί να λειτουργήσει ως πηγή έμπνευσης για τους ίδιους, τους νέους του σήμερα.

Η περίοδος 1955-1959 ανέδειξε, εκτός όλων των άλλων, πρότυπα. Το να θέτεις τη ζωή σου την ίδια

σε δεύτερη μοίρα, για να υπηρετήσεις μια ιδέα μεγαλύτερη, την ελευθερία, την αγάπη σου για την πατρίδα λείει από μόνο του πολλά. Οι νέοι του '55, με τον όρκο που έδωσαν από ακριβώς έκαναν. Ούτε τότε, ούτε προηγουμένως κάποιος γεννήθηκε για να γίνει ήρωας. Αλλά την κρίσιμη ώρα δεν δειλιάσαν, δεν φοβήθηκαν, δεν προτίμησαν την ασφάλεια τους. Ρίχτηκαν στη μάχη. Για να καταλήξουν όμως σε αυτή τους την απόφαση, προηγήθηκε κάτι.

Η πίστη τους στην Πατρίδα, στο Έθνος και πως ήρθε η ώρα να πραγματοποιηθεί ο προαιώνιος πόθος, αυτός της ένωσης της Κύπρου με τη μητέρα Πατρίδα. Για να πιστέψουν όμως οι αγωνιστές, και μαζί

τους η ισχυρή πλειοψηφία των Ελλήνων της Κύπρου, επίσης προηγήθηκε κάτι. Δεν ξύπνησαν μια μέρα και πίστεψαν. Η πίστη τους κτίστηκε μέσα από την Παιδεία, στην οποία σημαντικό ρόλο διαδραμάτιζε η Εκκλησία. Βεβαίως, ο υπέρτατος εθνικός στόχος τότε ήταν συνυφασμένος με την απαίτηση για αυτοδιάθεση και τερματισμό της αποικιοκρατίας, κάτι που δεν συνέβαινε μόνο στην Κύπρο αλλά σε όλο τον πλανήτη.

As έρθουμε όμως στο σήμερα, να δούμε τι μπορούμε να κρατήσουμε από τον εθνικό απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ του 1955-59. Ένα σημαντικό είναι τα πρότυπα. Οι ήρωες, που δεν παραδόθηκαν και έμειναν να πεθάνουν

στα κρησφύγετά τους, που δεν πρόδωσαν στα βασανιστήρια για να γλυτώσουν, που πήγαιναν ψάλλοντας τον Εθνικό Ύμνο στην αρχόνη. Αυξεντίου, Μάτσης, Παλληκαριδής αλλά και όλοι οι υπόλοιποι που ξεπερνούν τους 100 στο σύνολό τους, πολέμησαν και πέθαναν για ένα ανώτερο, ιερό σκοπό. Προφανώς σήμερα ο αγώνας δεν γίνεται για την ένωση, ούτε για να αποκτήσουμε την ελευθερία μας, το δικαίωμα του λαού μας να αποφασίζουμε εμείς οι ίδιοι για τη μοίρα μας και για το μέλλον μας. Αυτά καθορίστηκαν τότε. Σήμερα μας λείπει η πυξίδα. Μας λείπει ο στόχος. Σήμερα δυστυχώς παίρνουμε ως δεδομένα πολλά που δεν θα έπρεπε να τα παίρνουμε ως τέτοια. Και δυ-

στυχώς μας λείπει και η πίστη. Δεν πιστεύουμε πως μπορούμε να τα καταφέρουμε να αντιπαραταχούμε και να κερδίσουμε. Και αυτό προκύπτει από την έλλειψη σωστής παιδείας, οράματος μα και στρατηγικής.

Σήμερα λοιπόν, εξήντα εννέα χρόνια μετά το 1955 ο καλύτερος εορτασμός της εθνικής μας επετείου είναι να καταφέρουμε να εμπνευστούμε από τους παππούδες μας και τους πατεράδες μας. Οι σημερινές απειλές δεν είναι όλες προφανείς. Οι σημερινή αγώνες δεν γίνονται μόνο με τα όπλα. Σήμερα ως κλείσουμε για λίγο τα μάτια, ως προσπαθήσουμε να φανταστούμε πως ήταν η χώρα μας πριν από επτά δεκαετίες και ως τη συγκρίνουμε

με αυτό που έχουμε σήμερα. As προσπαθήσουμε να εκτιμήσουμε την παρακαταθήκη που μας παραδόθηκε και να γίνουμε λίγο καλύτεροι, ως ψάξουμε και ως βρούμε λίγο περισσότερο ήθος, λίγη περισσότερη καλοσύνη και αλληλεγγύη. As κοιτάξουμε γύρω μας, για το εμείς, και ως καταφέρουμε να μοιάσουμε λίγο στα παιδιά του τότε, που γιγαντώθηκαν σε ήρωες χωρίς να το ζητήσουν κάνοντας απλώς το αυτονόητο. Να πιστέψουν και να πολεμήσουν για κάτι μεγαλύτερο από το εγώ τους.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών twitter: @dmdemetriou

snip
3x3x3
ΠΡΩΗ ΣΥΝΘΕΣΗ - ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΑΡΤΗ - ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Ξεκίνα θετικά Ξεκίνα με snip

snip
COLD & FLU

ΠC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινούπολης, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Η ΛΙΣΤΑ ΤΩΝ 140

1.	AHETEI LIMITED RUSSIA
2.	ALAYNE INVESTMENTS LIMITED RUSSIA
3.	ALFA CAPITAL MARKETS LTD RUSSIA
4.	ALMENOR HOLDINGS LIMITED RUSSIA
5.	ALWEFAQ LTD LIBYA
6.	AQUILA CAPITAL GROUP RUSSIA
7.	ARASH SHIPPING ENTERPRISES LIMITED IRAN
8.	ARIMERO HOLDING LIMITED RUSSIA
9.	ARTA SHIPPING ENTERPRISES LIMITED IRAN
10.	ASTRAFTEROS TECHNOLOGOS LTD RUSSIA
11.	ATTIKOURIS, Kyriakos RUSSIA
12.	AZIA SHIPPING HOLDINGS LIMITED RUSSIA
13.	AZORIA SHIPPING COMPANY LIMITED RUSSIA
14.	BASHKIROV, Aleksei Vladimirovich RUSSIA
15.	BOM ASSET MANAGEMENT LTD UKRAINE
16.	BOM PROJECT FINANCING LTD UKRAINE
17.	BONUM CAPITAL CYPRUS LTD RUSSIA
18.	BUOYANT HOLDINGS LIMITED GLOMAG
19.	CALIBER WEALTH MANAGEMENT LTD RUSSIA
20.	CAROL TRANSPORT MARINE LTD VENEZUELA
21.	CASPIAN MARITIME LIMITED IRAN
22.	CHARSO LIMITED GLOMAG
23.	CHRISTODOULOS G. VASSILIADES & CO. LLC RUSSIA
24.	CROSSPLANET LTD UKRAINE
25.	D.C.H. DREAM CREATORS HOLDINGS LTD GLOMAG
26.	DANA HOLDINGS LIMITED BELARUS
27.	DANESH SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
28.	DAVAR SHIPPING CO LTD IRAN
29.	E.K.-ULTRA FINANCIAL GROUP LIMITED SYRIA
30.	ELIXON SHIPPING COMPANY LIMITED RUSSIA
31.	ERINER LIMITED RUSSIA
32.	EZEGOO INVESTMENTS LTD SYRIA
33.	FINROST LIMITED GLOMAG
34.	FORTIANA HOLDINGS LIMITED RUSSIA
35.	FRUMINETI INVESTMENTS LTD SYRIA
36.	GBD LIMITED RUSSIA
37.	GEORGIU, Mariena RUSSIA
38.	GIANNAKOU, Kostas RUSSIA
39.	GLORINA SHIPPING COMPANY LIMITED RUSSIA
40.	GMI GLOBAL MANUFACTURING & INTEGRATION LTD RUSSIA
41.	GPB FINANCIAL SERVICES LIMITED UKRAINE
42.	GPB-DI HOLDINGS LIMITED UKRAINE
43.	GRAWIT LIMITED GLOMAG
44.	HADI SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
45.	HADLERCO LIMITED RUSSIA
46.	HALEEL FINANCE LTD SDGT
47.	HALEEL HOLDINGS LTD SDGT
48.	HALEEL LTD SDGT
49.	HAMOU, Sara Aleksandra Fayssal CYBER2
50.	HARAZ SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
51.	HATEF SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
52.	HEADYE INVESTMENTS LIMITED RUSSIA
53.	HIGHTRAIL LTD RUSSIA
54.	HIRMAND SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
55.	HODA SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
56.	HOMA SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
57.	HONAR SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
58.	HUDSOTRADE LIMITED SYRIA
59.	HURIYA PRIVATE CYPRUS LTD RUSSIA
60.	HURIYA PRIVATE FZE LLE RUSSIA
61.	IBEX SHIPPING INC RUSSIA
62.	IONICS NOMINEES LIMITED RUSSIA
63.	IPP OIL PRODUCTS (CYPRUS) LIMITED UKRAINE
64.	IRONHILL HOLDINGS LIMITED RUSSIA
65.	IRONSTONE MARINE INVESTMENTS RUSSIA
66.	ITC CONSULTANTS CYPRUS LIMITED RUSSIA
67.	KAMPERI, Kyriaki Demetriou RUSSIA
68.	KLARET AVIATION LIMITED RUSSIA
69.	KLIOSA LIMITED RUSSIA
70.	KOCHAROVA, Gulnoz Zunnurovna RUSSIA

Από ενάρξεις των κυρώσεων τον περασμένο Απρίλιο, 140 εταιρείες κυρίως ρωσικών συμφερόντων με έδρα την Κύπρο και φυσικά πρόσωπα φιγουράρουν στη λίστα των Αμερικανών και Βρετανών.

Ενοστάσεις δικηγόρων για την Αρχή μαύρου χρήματος

Σε αδιέξοδο οι διαβουλεύσεις για **Ενιαίο Εποπτικό Φορέα**

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Από συμπληγόμενες πέτρες, όπως όλα δείχνουν, θα περάσει η σύσταση του Ενιαίου Πλαισίου Εποπτείας των Εταιρειών Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών προς πάταξη φαινομένων ξηπλύματος μαύρου χρήματος. Οι διαβουλεύσεις οι οποίες είχαν ως αφητηρία της αμερικανοβρετανικές κυρώσεις κατά της Ρωσίας καθώς και την παρουσία αριθμού εταιρειών κυπριακού ενδιαφέροντος στη σχετική λίστα, που ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, έχουν βαλτώσει, καθιστώντας αβέβαιη την επίτευξη του αντικειμενικού στόχου που είναι η σύσταση μιας Ενιαίας Εποπτικής Αρχής. Τα ενδιαφερόμενα μέρη τα οποία συμμετέχουν στις προπαρασκευαστικές διαδικασίες, αλλά λιγότερο και άλλα περισσότερο, διαφωνούν με τις κυβερνητικές προτάσεις που τους έχουν επιδοθεί, διαφωνία που δημιουργεί συγκρουσιακό κλίμα σε ένα θέμα για το οποίο η Κύπρος τα τελευταία χρόνια συνεχίζει να βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα. Η κυβέρνηση από τη μια έχει να αντιμετωπίσει τις διεθνείς πιέσεις που της ασκούνται από την παρουσία εταιρειών κυπριακού ενδιαφέροντος στη λίστα, και από την άλλη, τις αντιδράσεις από τις εν δυνάμει οντότητες, οι οποίες θα υπόκεινται στη δικαιοδοσία της υπό δημιουργία Εποπτικής Αρχής. Οι διαφωνίες που έχουν ανακύψει έχουν αντίκτυπο και σε πολιτικό επίπεδο, μιας και αποτελούν τρύπα στο καλό κλίμα που φαίνεται να έχει δημιουργηθεί με τους συντάκτες της λίστας, Αμερικανούς, οι οποίοι, παρά την παρουσία εταιρειών κυπριακού ενδιαφέροντος, δίνουν τη εύσημα στην κυπριακή κυβέρνηση για την πολιτική που ακολουθεί στην πάταξη ξηπλύματος μαύρου χρήματος αλλά και εφαρμογής των κυρώσεων για το ρωσικό εμπόριο, στην προκειμένη περίπτωση.

Οι δικηγόροι

Η ενίσχυση του εποπτικού πλαισίου για χρηματοοικονομικές συναλλαγές και η εναρμόνισή του με αυτό της Ε.Ε. είναι μια παλιά ιστορία, η οποία συναντούσε αντιστάσεις κυρίως από την πλευρά των δικηγόρων, οι οποίοι υποστηρίζουν σθεναρά πως ο έλεγχος των δικηγορικών γραφείων δεν μπορεί να ασκείται από μια τρίτη Αρχή. Στην προκειμένη περίπτωση και ενώ το πρόβλημα υπάρχει εδώ και ένα χρόνο περίπου οι διεργασίες για αλλαγή και ενίσχυση του εποπτικού πλαισίου προχωρούν με αργούς ρυθμούς. Και δεν είναι μόνο αυτό, όπως υποστηρίζουν οι δικηγόροι. Την προερασμένη Παρασκευή 22 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση των ενδιαφερόμενων μερών.

Στη σύσκεψη που συγκάλεσε το υπουργείο Οικονομικών και στην οποία συμμετείχαν η υφυπουργός παρά τω πρόεδρω Ειρήνη Πικιά, ο διευθυντής του γραφείου του προέδρου της Δημοκρατίας Χαράλαμπος Χαράλαμπος, ο γενικός διευθυντής του υπουργείου Οικονομικών Γιώργος Παντελής και λειτουργοί του ΥΠΟΙΚ, εκπρόσωποι

του ΠΑΣ, του ΣΕΛΚ, της ΜΟΚΑΣ, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου και του CYFA, η κυβερνητική πλευρά παρουσίασε ένα έγγραφο στο οποίο, όπως υποστηρίζουν οι δικηγόροι, η κυβέρνηση είχε κάνει στροφή 180 μοιρών. Όπως εξήγησε στην «Κ» ο αντιπρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου (ΠΔΣ) Νικόλαος Τσαρδέλλης, η κυβέρνηση μετακινήθηκε από τα συμφωνηθέντα για το γενικό πλαίσιο σύστασης της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής, άλλα τους παρουσίασε αρχικά και άλλα στη συνέχεια, ανέφερε.

Οι διαφωνίες

Στη συνάντηση της 22ας Μαρτίου έγινε αντιληπτό πως η κυβέρνηση προωθούσε μια Ενιαία Εποπτική Αρχή η οποία θα ασκεί εποπτεία επί του συνόλου των επαγγελματικών οντοτήτων παροχής υπηρεσιών. Οι δικηγόροι υποστηρίζουν πως η κυβέρνηση διαφοροποίησε το περιεχόμενο εγγράφου που τους είχε αποσταλεί στις 4

Οι δικηγόροι αντιδρούν στο προωθούμενο μοντέλο σύστασης της Ενιαίας Εποπτικής Αρχής για την παροχή υπηρεσιών, με την κυβέρνηση να κρατά χαμηλούς τόνους σε μια προσπάθεια υπερπήδησης των εμποδίων που υπάρχουν.

Μαρτίου και αφορούσε «το προωθούμενο πλαίσιο για έλεγχο όλων των Εταιρειών Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών (ΕΠΔΥ) που ελέγχονται αυτή τη στιγμή, από Δικηγορικά Γραφεία και από Λογιστικά/Ελεγκτικά Γραφεία, πλέον από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, και ότι των 50 μεγαλύτερων/πλέον αυξημένου κινδύνου ΕΠΔΥ ή εκεί που προκύπταν σημαντικές αρνητικές πληροφορίες». Με απλά λόγια, οι δικηγόροι υποστηρίζουν πως το περασμένο καλοκαίρι η κυβερνητική θέση ήταν για μια εποπτική Αρχή-ομπρέλα που θα ασκούσε έλεγχο στο εποπτικό όργανο κάθε κλάδου, κάτι που στη συνέχεια άλλαξε. Επιπλέον οι δικηγόροι υποστηρίζουν πως στη συνέχεια η κυβερνητική κατεύθυνση ήταν ο έλεγχος των μεγάλων δικηγορικών, λογιστικών και ελεγκτικών γραφείων, 50 στον αριθμό, από την Ενιαία Εποπτική Αρχή, και οι υπόλοιπες οντότητες παροχής υπηρεσιών να συνεχίσουν να υπόκεινται στους ελεγκτικούς μηχανισμούς εποπτείας του κάθε επαγγελματικού κλάδου. Οι δικηγόροι σε επιστολή τους, ημερομηνίας 20 Μαρτίου 2024, θέτουν ζητήματα μη συμβατότητας της προωθούμενης απόφασης με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και τις αρχές του Κράτους Δικαίου ενώ είναι επικριτικοί με το ΥΠΟΙΚ ότι το όλο ζήτημα αντιμετωπίζεται με τη μη δέουσα σοβαρότητα.

Η κυβέρνηση

Από κυβερνητικής πλευράς τηρούνται χαμηλοί τόνοι σε μια προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος που υπάρχει και ολοκληρώσεως των μέτρων που προωθούνται για απαλλαγή της Κυπριακής Δημοκρατίας από κακές πρακτικές του παρελθόντος. Η σύσταση Ενιαίας Εποπτικής Αρχής για την παροχή υπηρεσιών, πιστεύεται, θα έλθει να συμπληρώσει τις καλές συστάσεις που έχει Κυπριακή Δημοκρατία, κυρίως από αμερικανικούς πλευράς, για συμμόρφωση με τις ρωσικές κυρώσεις και ευρύτερα για καταπολέμηση του ξηπλύματος μαύρου χρήματος. Μια ιστορία για την οποία η Κύπρος έχει βρεθεί αρκετές φορές σε δύσκολη θέση τα τελευταία χρόνια. Η κυβέρνηση αποφεύγει να κάνει λόγο για διαφωνία παρά μόνο για κάποιες διαφορετικές θέσεις, δείχνοντας προς την πλευρά των δικηγόρων. Η αισιοδοξία που επικρατεί στο κυβερνητικό στρατόπεδο για ξεπέρασμα των εμποδίων ενισχύεται και από τη συμφωνία με τους Αμερικανούς για παροχή τεχνονομίας στην καταπολέμηση του μαύρου χρήματος και εφαρμογής κυρώσεων. Τα κολακευτικά σχόλια της Αμερικανίδας πρέσβειρας για τα επίπεδα συνεργασίας με τη Λευκωσία καθώς και το μηνύονο συναντήσεως που ανακοινώθηκε ότι θα υπογράψουν το FBI με την Αστυνομία, πιστεύεται ότι θα πέσουν προκειμένου να αρθούν οι διαφωνίες που υπάρχουν.

Η κυπριακή παρουσία στη λίστα

Ο αριθμός των εταιρειών ή προσώπων που έχουν συμπεριληφθεί στη λίστα των κυρώσεων είναι ένα στοιχείο που δικαιολογεί τις ανησυχίες που υπάρχουν στην κυπριακή πρωτεύουσα. Συνολικά από τον περασμένο Απρίλιο που ξεκίνησαν οι κυρώσεις, πέραν των 140 εταιρειών ή φυσικών προσώπων κυπριακού ενδιαφέροντος έχουν εντοπιστεί από Αμερικανούς και Βρετανούς ότι παραβιάζουν το εμπόριο κατά της Ρωσίας. Στη λίστα που δημοσιοποίησε μέχρι σήμερα το Γραφείο Ελέγχου Ξένων Περιουσιακών Στοιχείων του υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ (OFAC) και αφορά την πρόσβαση της Ρωσίας στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω διαμεσολαβητών που συσχετίζονται με την ρωσική κυβέρνηση και των επιχειρήσεών τους, συμπεριλαμβάνονται 140 εταιρείες και φυσικά πρόσωπα κυπριακού ενδιαφέροντος. Ανάμεσα σε αυτά και γνωστά δικηγορικά γραφεία της Λευκωσίας. Από τις 140 εταιρείες και φυσικά πρόσωπα τα 75 είναι ρωσικών συμφερόντων, τα 19 ιρανικών και 10 ουκρανικών. Στη λίστα του αμερικανικού ΥΠΟΙΚ που αφορούν την Κύπρο βρίσκονται εταιρείες συμφερόντων της Συρίας, της Λιβύης, της Βενεζουέλας. Η τελευταία προσθήκη σημειώθηκε την περασμένη Δευτέρα και αφορούσε επίσης εταιρεία ρωσικών συμφερόντων. Η τελευταία προσθήκη στην αμερικανική λίστα την περασμένη Δευτέρα είναι η εταιρεία ρωσικών συμφερόντων TOKENTRUST HOLDINGS LIMITED.

Η ΛΙΣΤΑ ΤΩΝ 140

71.	KURBANOV, Nurmurad BELARUS
72.	LAR VORTO SERVICES LIMITED RUSSIA
73.	LEDRA NOMINEES LIMITED RUSSIA
74.	LEDRA TRUSTEE SERVICES LIMITED RUSSIA
75.	LEDRA TRUSTEES LIMITED RUSSIA
76.	MASTERSKILL INVESTMENTS LIMITED RUSSIA
77.	MATEAS LIMITED RUSSIA
78.	MEHRAN SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
79.	MERSAD SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
80.	MIKAM HOLDINGS LIMITED RUSSIA
81.	MINAB SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
82.	MIRAMONTE INVESTMENTS LIMITED RUSSIA
83.	MOONSTORM ENTERPRISES LIMITED GLOMAG
84.	MUSBAH, Nourddin Milood M LIBYA
85.	NAGELFAR TRADE AND INVEST LIMITED UKRAINE
86.	NAI LOGISTICS LIMITED GLOMAG
87.	OCEAN EUROPE CY LIMITED GLOMAG
88.	OGC-VICTORIA HOLDING LTD IFSR; SDGT
89.	OMNIA SERVICES CYPRUS LTD RUSSIA
90.	O'NEILL ASSETS CORPORATION RUSSIA
91.	OTKRITIE CAPITAL CYPRUS LIMITED RUSSIA
92.	OTKRITIE LTD GROUP RUSSIA
93.	PALNYCHENKO, Igor RUSSIA
94.	PERSIAN GULF SHIPPING LINES LTD IRAN
95.	PETROV, Artur Aleksandrovich RUSSIA
96.	PIRUSETI ENTERPRISES LTD SYRIA
97.	PITARON LIMITED RUSSIA
98.	PLAHOTNIUC, Vladimir GLOMAG
99.	PRIMAX BUSINESS CONSULTANTS LIMITED SYRIA
100.	PROTON PETROCHEMICALS SHIPPING LIMITED IRAN
101.	PYRAMAXIA LIMITED GLOMAG
102.	RETTICH, Inga RUSSIA
103.	RG HOLDINGS LTD GLOMAG
104.	RISEONIC HOLDINGS LTD GLOMAG
105.	ROBARIN LTD RUSSIA
106.	ROSENET TRADE LIMITED UKRAINE
107.	RUSSIAN TITANIUM RESOURCES LIMITED RUSSIA
108.	SALTCLEIFF TRADING LIMITED RUSSIA
109.	SAMAN SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
110.	SAVOLER DEVELOPMENT LIMITED RUSSIA
111.	SCF MANAGEMENT SERVICES CYPRUS LTD RUSSIA
112.	SERGHIDES, Demetrios RUSSIA
113.	SOMMEN SECRETARIAL SERVICES LIMITED RUSSIA
114.	SOUTHPORT MANAGEMENT SERVICES LIMITED UKRAINE
115.	SOVCOMBANK SECURITIES LIMITED RUSSIA
116.	STANMIX HOLDING LIMITED RUSSIA
117.	STELLA LEONE LIMITED BELARUS
118.	STROYTRANSAGAZ HOLDING UKRAINE
119.	TAMANI-PHELLA, Aegli RUSSIA
120.	TARDIGRADE LIMITED GLOMAG
121.	TC SHIPPING COMPANY LIMITED IRAN
122.	TERRA-AZ LIMITED RUSSIA
123.	THE MOTHER ARK LTD RUSSIA
124.	TOKENTRUST HOLDINGS LIMITED RUSSIA
125.	TRANSADRIA LTD PEESA
126.	VAKANAS, Antonis Kyriakou RUSSIA
127.	VASSILIADES, Anna Maria RUSSIA
128.	VASSILIADES, Christodoulos Georgiou RUSSIA
129.	VELES INTERNATIONAL LIMITED RUSSIA
130.	VFC SOLUTIONS LTD RUSSIA
131.	VOLFOVICH, Alexander RUSSIA
132.	VOLFOVICH, Ariel RUSSIA
133.	VOLFOVICH, Stanislav RUSSIA
134.	WADI, Musbah Mohamad M LIBYA
135.	WALDAU INVESTMENTS LIMITED RUSSIA
136.	WHITE SEAL HOLDINGS LIMITED UKRAINE
137.	WHITELEAVE HOLDINGS LIMITED RUSSIA
138.	WINDFEL PROPERTIES LIMITED RUSSIA
139.	ZEM HOLDINGS LTD GLOMAG
140.	ZIMENKOV, Igor Vladimirovich

Μεταξύ ατολμίας και αδιαφορίας

Το ΑΚΕΛ παρουσιάζει δυσκολία να κεφαλαιοποιήσει τη φθορά των άλλων και αμήχανο να διεκδικήσει την πρωτιά

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Τον Νοέμβριο που πέρασε και κατά τη διάρκεια του πολυσυζητημένου καταστατικού συνεδρίου, ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου εξηγούσε πως στόχος των επικείμενων εκλογών είναι να γίνει το ΑΚΕΛ πρώτο στην καρδιά των συντρόφων. Ήταν βεβαίως μία δήλωση με διπλή ανάνηψη καθώς έστειλε το μήνυμα πως είτε η ηγεσία επέδωκε να αυξήσει σημαντικά τα ποσοστά του κόμματος, είτε ότι κύριος στόχος του Στεφάνου Στεφάνου είναι πλέον η πρωτιά. Μόνο που μόλις πριν από μία εβδομάδα, το κόμμα που άλλαζε το καταστατικό του για να ανοιχθεί στην ευρύτερη κοινωνία, που φιλοδοξούσε να αυξήσει τα ποσοστά του και που εμμέσως υποσχόταν στα μέλη του την πρωτιά, απέστειλε επιστολή διαμαρτυρίας στο ΡΙΚ καθώς το κρατικό κανάλι παρέλειψε να καλύψει την παρουσίαση των υποψηφίων του. Ήταν εκδικητική κίνηση του ΡΙΚ απέναντι στην αντιπολίτευση, η προσωπική κόντρα του Γιαννάκη Νικολάου με το ΑΚΕΛ ή η γενικότερη αδιαφορία για όσα εκτυλίσσονται στο κόμμα; Κάποιοι επεσήμαναν με νόημα ότι μία τέτοια παράληψη δεν θα συνέβαινε ποτέ στον ΔΗΣΥ, ενισχύοντας την απορία αν το ΑΚΕΛ θα τύχαινε της ίδιας μεταχείρισης αν προηγουμένως είχε εμπειρωθεί πως το κόμμα της Αριστεράς, όχι μόνο διεκδικεί την πρωτιά αλλά πολύ πιθανόν να βρεθεί στην εξουσία στις επόμενες προεδρικές εκλογές.

Παρά τις αρχικές έμμεσες αναφορές περί πρωτιάς, πλέον το ΑΚΕΛ περιορίζει τη ρητορική του και τη στόχευσή του στα εξής:

- Να αυξήσει το ιστορικό χαμηλό ποσοστό που κατέγραψε στις βουλευτικές του 2021.
- Να διατηρήσει τις δύο έδρες στην Ευρωβουλή.
- Να καταγράψει νίκες στους παραδοσιακά δικούς του δήμους.
- Να κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου για την Ακροδεξιά στην Κύπρο και διεθνώς.

Η τέλεια καταίγδα

Η αλήθεια είναι πως το ΑΚΕΛ για χρόνια κατέβαινε στη μάχη ασθμαίνοντας, με δεδομένη τη δεύτερη θέση και με εμφανή ανησυχία για τα ποσοστά που θα κατέγραφε. Ένα κόμμα απομονωμένο από συνεργασίες, με εσωστρέφεια, με ακαμψία στις εσωτερικές του λειτουργίες και ένα κόμμα που έδινε την αίσθηση ότι οι πολιτικές εξελίξεις το ξεπεράσαν. Όλο αυτό, σε συνδυασμό και με την αίσθηση που εμπεδώθηκε σε μερίδα της κοινωνίας και αξιοποιήθηκε πλήρως από τον ΔΗΣΥ, ότι το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να κυβερνήσει –μετά τη διακυβέρνηση Χριστόφια– οδηγούσε σε μείωση ποσοστών αλλά και ενίσχυε τη χαμηλή αυτοπεποίθηση των στελεχών μπροστά στη μάχη. Αυτή τη φορά, τα προβλήματα του ΑΚΕΛ είτε έχουν επιλυθεί μερικώς, είτε έχουν επισκιαστεί από τα πολύ σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι υπόλοιποι κομματικοί χώροι και η κυβέρνηση. Ο ΔΗΣΥ όχι μόνο δεν έχει ακόμη συνέλθει από την ήττα των προεδρικών εκλογών, αλλά η εσωστρέφεια εντείνεται, οι πολιτικές τοποθετήσεις υπαναχωρούν έναντι των δημοσίων σχέσεων και ο κίνδυνος διάσπασης είναι υπαρκτός. Το ΔΗΚΟ κινδυνεύει να χάσει την τρίτη θέση στην κομματική σκακιέρα, ενώ στην ΕΔΕΚ έχει εμπεδωθεί σιωπηρώς πως την έδρα στην Ευρωβουλή θα τη χάσει από το ΕΛΑΜ. Η κυβέρνηση Νίκου Χριστόφια, η οποία είχε εκλεγεί με υψηλές προσδοκίες, φθερίεται μέρα με τη μέρα, με αποτέλεσμα να εντείνεται και η εσωστρέφεια εντός των συνεργαζόμενων μερών. Σε αυτό το πολιτικό σκηνικό συνεπώς, το έδαφος θα αναμενόταν να είναι εντελώς πρόσφορο για το ΑΚΕΛ. Όχι μόνο για να κεφαλαιοποιήσει τη φθορά των υπόλοιπων αλλά και να βγει μπροστά με προτάσεις, θέσεις, δυνατούς υποψηφίους και σίγουρα με τον αέρα του νικητή. Το ερώτημα είναι γιατί,

Ο Στέφανος Στεφάνου αντιλαμβάνεται πως έχει επικρατήσει η πολιτική της εικόνας έναντι της πολιτικής και σε αυτό το πλαίσιο αποφεύγει σκληρή κομματική γλώσσα, υπερβολή στελεχών, κινδυνεύοντας ωστόσο να αποστειρώσει πολιτικά το ΑΚΕΛ και να το καταστήσει αδιάφορο στην επικείμενη εκλογική μάχη.

Οι συγκυριακές συμμαχίες με τα κόμματα του Ενδιάμεσου, οι βλέψεις για ανοίγματα και η απουσία πολιτικού μπνύματος στο ψηφοδέλτιο των ευρωεκλογών.

Το ΑΚΕΛ θα κρατήσει χαμηλούς τόνους στην αντιπαράθεση ΕΛΑΜ-ΔΗΣΥ, θα δώσει έμφαση στον κίνδυνο της Ακροδεξιάς και θα εντείνει τους αντιπολιτευτικούς τόνους σε θέματα ακρίβειας.

ενώ οι τελευταίες δημοσκοπήσεις καταδεικνύουν ότι ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ βρίσκονται σε μία μάχη για την πρώτη θέση, το ΑΚΕΛ παρουσιάζει εξαφανισμένο από την πολιτική ατζέντα και το κομματικό ενδιαφέρον. Αυτό βεβαίως οφείλεται σε διάφορους παράγοντες:

- Το κόμμα της Αριστεράς έχει στρατηγικά επιλέξει να κρατήσει χαμηλούς τόνους στην αντιπαράθεση ΔΗΣΥ-ΕΛΑΜ.
- Υπάρχει συγκεκριμένο πολιτικό αφήγημα.
- Οι ευρωεκλογές δεν ήταν ποτέ εύκολη μάχη συσπείρωσης για το ΑΚΕΛ. Στους μεγάλους δήμους δεν υποστηρίζονται υποψήφιοι που να προέρχονται από το ΑΚΕΛ πλν της Λάρνακας.
- Δεν διαφαίνεται στρατηγικό πλάνο με ορίζοντα το 2028.

Την εβδομάδα που πέρασε, ο ΔΗΣΥ είχε να διαχειριστεί μία εμφύλια

διαμάχη, καθώς ο παρατηθείς αντιπρόεδρος του Μάριος Πελεκάνος παραιτείτο από το κόμμα και προσχωρούσε στο ψηφοδέλτιο του ΕΛΑΜ. Η πρώτη αντίδραση στελεχών και κυρίως του αναπληρωτή προέδρου Ευθύμιου Δίπλου ήταν να προειδοποιήσει τα μέλη ότι τυχόν ψήφος στο ΕΛΑΜ ενισχύει το ΑΚΕΛ και τελικώς αποδυναμώνεται ο ΔΗΣΥ ως το «κόμμα της σταθερότητας». Ήταν ένα αφήγημα που κούρασε και εν πολλοίς ξεχειλίστηκε την τελευταία δεκαετία από τον ΔΗΣΥ όμως ομοιογενής –βάσει της κάλπης– είχε μέχρι σήμερα αντίκτυπο στους δεξιούς ψηφοφόρους. Η αντίδραση του ΑΚΕΛ μπροστά σε αυτό τον εμφύλιο κομματικό σπαρταρισμό αλλά και μπροστά στην παρουσίασή του ως το κακό που επωφελείται από τις διαρροές του ΔΗΣΥ ήταν η απόλυτη σιωπή. Μία σιωπή, ωστόσο, που ήταν πλήρως συνειδητή, καθώς αντιλαμβάνονται πλήρως στο ΑΚΕΛ πως τόσο στο πολιτικό σκηνικό διεθνώς όσο και στην Κύπρο, η ψήφος έχει μετακινηθεί δεξιάτερα και ο αριστερός χώρος συνεχώς υποχωρεί. Αν το ΑΚΕΛ συνεπώς μπορέσει αφενός να ενισχύσει τα ποσοστά του και αφετέρου να διεκδικήσει και την πρωτιά, θα πρέπει να μην στείλει το μήνυμα της έπαρσης για τη νίκη και κυρίως ότι επιχαιρεί γύρω από τη διάσπαση της Δεξιάς. Ήταν η ίδια στρατηγική που ακολουθήθηκε και στις προεδρικές εκλογές, όταν το κόμμα της Αριστεράς παρακολουθούσε αμέτοχο τους δύο υποψηφίους του ΔΗΣΥ να αλληλοσπαράζονται και να αφήνοντο στο απυρόβλητο τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Μία τακτική που έδωσε τον χρόνο στον Ανδρέα Μαυρογιάννη να ενδυναμωθεί και τελικώς να διεκδικήσει με αξιώσεις την Προεδρία της Δημοκρατίας. Αυτή η στρατηγική βεβαίως αποτελεί και έμμεση παραδοχή του κόμματος πως δεν έχει πείσει για τις πολιτικές του, δεν κεφαλαιοποιεί δηλαδή τη φθορά των άλλων, αλλά περιορίζεται

στο να επωφεληθεί –ενδεχομένως και πρόσκαιρα– από τις συγκυρίες του κυπριακού πολιτικού σκηνικού σήμερα.

Υποψηφιότητες

Το μεγάλο ερώτημα είναι αν οι επιλογές του σε αυτή τη διπλή εκλογική μάχη είναι τέτοιες που θα αποδεικτούν νικητήριες, αλλά και που θα στείλουν συγκεκριμένα πολιτικά μηνύματα. Στις ευρωεκλογές κάτι τέτοιο δεν διαπιστώνεται. Για παράδειγμα, ενώ το 2019 το κόμμα της Αριστεράς είχε πρωτοπορήσει με τη συμπερίληψη του Νιαζί Κιζιλγιουρεκ και έστειλε συγκεκριμένο πολιτικό μήνυμα επανένωσης, αυτή τη φορά πέραν της ίδιας εκπροσώπησης υποψηφιοτήτων από τα δύο φύλα, δεν υπάρχει καμία σημαντική σημειολογία στις επιλογές του κόμματος. Ούτε για το Κυπριακό, ούτε για το άνοιγμά του στην κοινωνία ή την οικονομία. Ήδη παρακολουθεί με ενδιαφέρον το κόμμα της Αριστεράς τον τρόπο με τον οποίο κινείται το νεοούστατο Volt, το οποίο τόσο με τις θέσεις του στο κυπριακό όσο και με την παρουσία Μακάριου Δρουσιώτη –ως το αντίπαλο δέος της διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη– μπορεί να αποτελέσει επιλογή για ψηφοφόρους του ΑΚΕΛ. Αυτό σε συνδυασμό με την επιλογή της Άννας Θεολόγου έχουν ήδη δημιουργήσει συζητήσεις. Σε ό,τι αφορά την καθεολόγο εγείρονται ερωτήματα για το κατά πόσο είναι μία συμμαχία καιροσκοπική, με δεδομένο τις διαφορετικές θέσεις των δύο πλευρών στο Κυπριακό, αλλά και της γνωστής πλέον μεταπηδησις της σε άλλους κομματικούς χώρους. Κλείνει παράλληλα και την πόρτα σε ψηφοφόρους της φιλελεύθερης πτέρυγας του ΔΗΣΥ που στήριξαν τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Στο ΑΚΕΛ βεβαίως υποστηρίζουν πως οι θέσεις του κόμματος μαζί της στην οικονομία συγκλίνουν πλήρως και πως η εν λόγω συνεργασία θα

φέρει κοντά μία σημαντική μερίδα ψηφοφόρων από την ευρύτερη κοινωνία.

Όσο όμως κι αν ο στόχος στις ευρωεκλογές είναι η συσπείρωση του κόμματος και η διεύρυνσή του σε μία ευρύτερη μερίδα της κοινωνίας που θα ενισχύσει τα ποσοστά του κόμματος, οι στοχεύσεις των δημοτικών εκλογών αλλάζουν. Στο ΑΚΕΛ επισμαίνονται πως κύριος στόχος είναι να κερδηθούν δήμοι και οι συνεργασίες που έγιναν να έχουν αποτύπωμα στον χρόνο.

Συμμαχίες και συγκυρίες

Σε αντίθεση με το παρελθόν, όταν το κόμμα της Αριστεράς διεκδικούσε και την πρωτιά των εκλογικών μαχών με δικά του στελέχη στους μεγάλους δήμους, σήμερα πλν του Ανδρέα Βύρα που είναι κομματικό στέλεχος, στους μεγάλους δήμους επιλέγεται πρόσωπα που ανήκουν στην Κεντροδεξιά, όπως ο Ανδρέας Αρμεύτης στη Λεμεσό και ο Χαράλαμπος Προυντζός στη Λευκωσία. Η μία ανάνηψη θέλει το κόμμα να παρουσιάζει ατολμία να διεκδικήσει με δικούς του υποψηφίους ακόμα και σε δήμους που παραδοσιακά ήταν δικοί του, η δεύτερη ανάνηψη θέλει τις εν λόγω επιλογές να εμπιπτουν στην προσπάθεια διεύρυνσης του κόμματος στην κοινωνία και στην προσπάθεια συμμαχιών με στόχο το 2028. Πρόσωπα που θα μείνουν κοντά στο κόμμα ανεξαρτήτως αν εκλεγούν ή όχι και που πιθανόν να αποτελούν ακόμα και επιλογές για το 2028. Το ερώτημα είναι αν πέραν των προσωπικοτήτων οι συμμαχίες έχουν βάθος χρόνου και με τα κόμματα. Το ΑΚΕΛ κατάφερε να προχωρήσει σε σημαντικές συμμαχίες με τον Ενδιάμεσο, παρά την αρχική πρόθεση και παραινεση του προέδρου της Δημοκρατίας να απομνησθεί το ΑΚΕΛ και να επιτευχθεί μία ευρεία συνεργασία με τον ΔΗΣΥ που θα λειάνει το έδαφος για να μπει στη συγκυβέρνηση. Κάτι τέτοιο δεν κατέστη δυνατό –και εξαιτίας των κακών χειρισμών του ΔΗΣΥ αλλά και εξαιτίας της σοβαρής προσπάθειας που έγινε από τον Στέφανο Στεφάνου. Αυτό που πρέπει να απαντηθεί είναι αν οι συμμαχίες που έγιναν στις δημοτικές εκλογές έχουν προεκτάσεις για το 2028. Σε αντίθεση με το παρελθόν, όταν επιτυχάνετο η τριμερής επί Τάσσου Παπαδόπουλου και Δημήτρη Χριστόφια, σφραγίζοντας τη συμμαχία ΑΚΕΛ με Ενδιάμεσο, σήμερα οι συμμαχίες των δημοτικών εκλογών δεν αποτελούν προίον μιας μακρόχρονης στρατηγικής για το 2028 αλλά είναι καθαρά συγκυριακές.

Η δυστοκία των διπλών εκλογών

Η αλήθεια είναι πως το πολιτικό σύστημα θεωρούσε πως θα επωφεληθεί από τη διεξαγωγή διπλών εκλογών και πως αυτό θα οδηγούσε αναπόφευκτα στη συσπείρωση. Όσα όμως εκτυλίσσονται δίνουν την αίσθηση πως υπάρχει εμφανής δυστοκία στη δημιουργία πολιτικού αφηγήματος και διακυβέματος. Και αυτό δεν αφορά αποκλειστικά το ΑΚΕΛ, αλλά όλα τα κόμματα. Μία εκλογική μάχη, όπως οι δημοτικές εκλογές, που βασίζεται στην προσωπική ψήφο και την ανάγκη συμμαχιών έρχεται σε πλήρη αντίφαση με τις ευρωεκλογές,

όπου τα κόμματα καταγράφουν στην ουσία τη δύναμή τους και βάζει αυτόν να κριθούν. Ενώ για παράδειγμα ο Στέφανος Στεφάνου επιχειρεί να ανοίξει μέτωπο απέναντι στην κυβέρνηση και τα συνεργαζόμενα με αυτήν κόμματα, ούτως ώστε να συσπειρώσει το ακροατήριό του, την ίδια στιγμή υποψήφιοι σε δήμους, που βασίζονται στην εκλογή τους στη συνεργασία με τον Ενδιάμεσο, κάνουν εκκλήσεις να πέσουν οι τόννοι για να μην αποτελέσουν την παράπλευρη απόλεια σε αυτή τη διαμάχη.

Ο Στέφανος στον κόσμο της εικόνας

Το κατά πόσο θα μπορέσει το κόμμα να χαράξει τη δική του πολιτική χωρίς να χάσει τον χαρακτήρα του και παράλληλα να βγει κερδισμένο από τις επικείμενες εκλογές είναι το μεγάλο αποσπέρμα. Το σίγουρο είναι πως η πολιτική της εικόνας, από την οποία έχουν επωφεληθεί οι δύο κύριοι πολιτικοί αντίπαλοι του Στεφάνου Στεφάνου, ο Νίκος Χριστοδουλίδης και η Αννίτα Δημητρίου, δεν έχει περάσει απαρατήρητη στην Εξεκία Παπαϊωάννου. Η απουσία πρωτοκλασάτων στελεχών, η συνειδητή επιλογή κεντροδεξίων υποψηφιοτήτων και οι χαμηλοί τόνοι που ακολούθησε μέχρι σήμερα τόσο ο ίδιος ο γ.γ. του ΑΚΕΛ όσο και το ίδιο το κόμμα, δίνουν την αίσθηση πως εντός του ΑΚΕΛ έχει εμπεδωθεί πως η κοινωνία αποσπέρμα την έντονη ιδεολογικοπολιτική σφραγίδα και αποζητάει περισσότερο την εικόνα. Ο κίνδυνος που θα πρέπει να αποφεύγει ωστόσο το ίδιο το κόμμα όσο και ο Στέφανος Στεφάνου, ο οποίος παρουσιάζει και ο ίδιος ψηλά ποσοστά αποδοχής, είναι να μην αποτελούν τις παράπλευρες απώλειες της πολιτικής της εικόνας. Σε όλη αυτή την προσπάθεια δηλαδή του ανοίγματος του να μη χάσει το πολιτικό του αποτύπωμα, συγχύζοντας εν τέλει το εκλογικό του ακροατήριο. Ήδη μετά από μία μακρά περίοδο κοιλίας, το ΑΚΕΛ μπήκε δυναμικά στην αντιπαράθεση για τα μέτρα εναντίον της ακρίβειας που εξήγγειλε η κυβέρνηση. Αναμένεται να διαφανεί αν οι τόνοι θα συνεχίσουν να είναι υψηλοί ή αν αποτελούσε πυροτέχνημα και θα επιστρέψει στην πορεία στους χαμηλούς τόνους.

«Δεν είναι μόνο ο Μάριος Πελεκάνος, γνωρίζω από πρώτο χέρι και άλλες περιπτώσεις που επιθυμούσαν διακαώς να είναι υποψήφιοι του ΔΗΣΥ και επειδή δεν επιλέγηκαν είναι σήμερα στα ψηφοδέλτια άλλων κομμάτων».

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, βουλευτής ΔΗΣΥ

Η φιλοδοξία να συνοδεύεται από πολιτικό υπόβαθρο και ηθική

Έχουμε περάσει σε μια νέα μορφή απολιτικής συμπεριφοράς. Με τη μεγαλύτερη ευκολία κάποιιοι μετακινούνται από το ένα κόμμα στο άλλο

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Η πολιτική φιλοδοξία είναι θεμιτή, όμως, πρέπει να συνοδεύεται από ιδεολογικό και πολιτικό υπόβαθρο και από μια στοιχειώδη πολιτική ηθική» δηλώνει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο Χάρης Γεωργιάδης, κληθείς να σχολιάσει τις πρόσφατες εξελίξεις με την αποχώρηση του Μάριου Πελεκάνου από τον ΔΗΣΥ και την ένταξη του στο ΕΛΑΜ. Αναφέρεται σε μια νέα μορφή απολιτικής συμπεριφοράς, επισημαίνοντας ότι με τη μεγαλύτερη ευκολία κάποιιοι μετακινούνται από το ένα

κόμμα στο άλλο. Δηλώνει, επίσης, ότι έπεσαν οι μάσκες του ΕΛΑΜ, που δήθεν είχε θέσεις και αξίες αλλά τελικά αποδεικνύεται ότι δεν είναι παρά ένα όχημα πολιτικού καιροσκοπισμού. Επισημαίνει ότι ο Συναγερμός δεν πρέπει να αφήνει πολιτικό χώρο στο ΕΛΑΜ και συστήνει προσοχή να μην υπάρξει πολιτική μετατόπιση του ΔΗΣΥ κάτω από την πίεση των γεγονότων. «Δεν είμαστε Ακροδεξιά, αλλά δεν είμαστε ούτε Κεντροαριστερά. Δεν είμαστε ΕΛΑΜ, αλλά δεν είμαστε ούτε ΑΔΗΣΟΚ», επισημαίνει ο Χάρης Γεωργιάδης. Πρέπει, λέει, ο ΔΗΣΥ

να εκφράσει μια ολοκληρωμένη κεντροδεξιά πολιτική πρόταση.

— Πώς σχολιάζετε τις εξελίξεις με τον Μάριο Πελεκάνο, ο οποίος αποχώρησε από τον ΔΗΣΥ και προσχώρησε στο ΕΛΑΜ;

— Ήταν κάτι που με στεναχωρήσε και με απογοήτεψε αφάνταστα τόσο σε προσωπικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. — Υπήρχε η εντύπωση ότι ήταν ένα άτομο του περιβάλλοντός σας στο κόμμα.

— Πράγματι είχαμε μια καλή πολιτική και προσωπική σχέση, γι'

αυτό ομολογώ ότι η απογοήτευσή μου είναι μεγάλη.

— Και ότι τον στηρίζατε.

— Βεβαίως τον στηρίξα. Και με στεναχωρεί όταν άτομα στα οποία πολλοί από εμάς είχαμε επενδύσει, εκδηλώνουν τέτοιες συμπεριφορές. Κοιτάζετε, αποδέχομαι ότι κάποιος μπορεί να θεωρήσει ότι δεν τον εκφράζει πλέον ένας πολιτικός χώρος. Αποδέχομαι ότι κάποιος μπορεί να επιλέξει να μετακινηθεί σε έναν άλλο πολιτικό χώρο. Όμως θεωρώ ότι για να γίνει κάτι τέτοιο και μάλιστα από στελέχος πρώτης γραμμής, πρέπει να υπάρχουν οι σωστοί πολιτικοί λόγοι. Για παράδειγμα μετά το δημοψήφισμα του 2004, αρκετά στελέχη αποχώρησαν από τον ΔΗΣΥ. Είτε συμφωνείς, είτε διαφωνείς, επρόκειτο για ένα εξόχως πολιτικό ζήτημα και η απόφασή τους ήταν σεβαστή. Όμως τι μεσολάβησε σε αυτή την περίπτωση και βρέθηκε εν μια νυκτί στο ΕΛΑΜ; Τι διαπίστωσε ξαφνικά, και από μέλος της ηγεσίας, από εκπρόσωπο και εκφραστή της παράταξης όπως προηγουμένως και της κυβέρνησής μας, βρέθηκε ξαφνικά στο ΕΛΑΜ; — Ο κ. Πελεκάνος υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι ο αποκλεισμός του από το ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ στις ευρωεκλογές δεν ήταν τυχαίος, αλλά αποτέλεσμα παρασκηνιακών διεργασιών.

— Και να ισχύει, είναι κάτι που δικαιολογεί τη μετακίνηση από τον ΔΗΣΥ στο ΕΛΑΜ από τη μια μέρα στην άλλη;

— Το ότι έμεινε εκτός ψηφοδελτίου ο πρώτος αντιπρόεδρος του κόμματος δεν είναι ένα προβληματικό στοιχείο για το κόμμα; Θα μπορούσε να θεωρηθεί μια δυνατή υποψηφιότητα για τον ΔΗΣΥ ειδικά σε αυτές τις εκλογές που πραγματοποιούνται υπό δύσκολες συνθήκες για το κόμμα.

— Βεβαίως και ήταν ζήτημα, και θα επαναλάβω ότι κι εγώ στη θέση του θα είχα παρατηρήσει από τη θέση αντιπροέδρου. Αν για παράδειγμα το 2021, όταν ήμουν αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος, έμεινε εκτός ψηφοδελτίου των βουλευτικών εκλογών, θα το θεωρούσα ως κάποιου είδους μομφή προς τον δεύτερο τη τάξει του κόμματος και δεν θα κρατούσα το κομματικό μου αξίωμα. Δεν θα πήγαινα όμως στο ΕΛΑΜ.

— Αν όμως ο ίδιος θεωρεί ότι είναι η ηγεσία που τον απέκλεισε και μάλιστα με έναν τρόπο αθέμιτο, δεν είναι εύλογο να σκεφτεί ότι ουσιαστικά του έδειξαν την πόρτα εξόδου από το κόμμα;

— Σε αυτή την περίπτωση, εάν το νιώθεις τόσο έντονα, φεύγεις, πας σπíti σου. Αυτό που απογοητεύει είναι η ένταξη στο ΕΛΑΜ. Πώς γίνεται να ανήκεις σε ένα κόμμα της σύγχρονης μετριοπαθούς ευρωπαϊκής Κεντροδεξιάς, το οποίο έλεγες ότι σε εκφράζει και να βρεθείς ξαφνικά στο ΕΛΑΜ, το οποίο ευθέως δηλώνει ότι οι δικές του θέσεις καμία σχέση δεν έχουν με αυτές του Συναγερμού. Φυσικά αυτό λέει πολλά και για το ΕΛΑΜ.

Το οποίο δήθεν είχε θέσεις και αξίες αλλά τελικά αποδεικνύεται ότι δεν είναι παρά ένα όχημα πολιτικού καιροσκοπισμού.

— Τα συζητήσατε όλα αυτά μαζί του;

— Όχι, δεν με αναζήτησε.

— Τι μένει λοιπόν από όλο αυτό;

— Έχουμε περάσει σε μια νέα μορφή απολιτικής συμπεριφοράς. Βλέπουμε ότι με τη μεγαλύτερη ευκολία κάποιιοι μετακινούνται από το ένα κόμμα στο άλλο. Σήμερα με εκφράζουν οι θέσεις του ενός κόμματος, αύριο ασπάζομαι τις θέσεις του άλλου κόμματος. Και δεν είναι μόνο ο Μάριος Πελεκάνος, επειδή

“

Αυτό που απογοητεύει είναι η ένταξη (του Πελεκάνου) στο ΕΛΑΜ. Τι διαπίστωσε ξαφνικά και από μέλος της ηγεσίας του ΔΗΣΥ βρέθηκε εν μια νυκτί στο ΕΛΑΜ;

“

Το ΑΚΕΛ ανήκει στη δογματική Αριστερά, ενώ το ΕΛΑΜ είναι ένα κόμμα της δημαγωγίας. Δεν λέω ότι είναι το ίδιο, αλλά ο ΔΗΣΥ δεν έχει ταύτιση ούτε με το ΑΚΕΛ, ούτε με το ΕΛΑΜ.

γνωρίζω από πρώτο χέρι και άλλες περιπτώσεις που κτυπούσαν την πόρτα του ΔΗΣΥ, δήλωναν ότι ταυτίζονται πολιτικά με τον ΔΗΣΥ, επιθυμούσαν διακαώς να είναι στα ψηφοδέλτια του ΔΗΣΥ και επειδή δεν επιλέγηκαν, είναι σήμερα σε ψηφοδέλτια άλλων κομμάτων. — Το κόμμα διεμήνυσε στον Πελεκάνο ότι ο ΔΗΣΥ δεν είναι όχημα ικανοποίησης προσωπικών φιλοδοξιών.

— Η πολιτική φιλοδοξία είναι θεμιτή, όμως πρέπει να συνοδεύεται από δύο πράγματα. Πρώτα απ' όλα, από ένα στερεό και ευδιάκριτο πο-

λιτικό και ιδεολογικό υπόβαθρο. Δηλαδή η προσωπική φιλοδοξία να είναι ταυτισμένη με την προώθηση μιας πολιτικής και ιδεολογικής πρότασης και όχι μόνο με την προώθηση του εαυτού σου. Και το δεύτερο, από μια στοιχειώδη πολιτική ηθική, που πρέπει πάντα να συνοδεύει την πολιτική συμμετοχή. Φοβούμαι ότι αυτά που βλέπουμε είναι συμπεριφορές χωρίς κανένα πολιτικό και ιδεολογικό υπόβαθρο και χωρίς την παραμικρή πολιτική ηθική.

— Πώς κρίνετε τις αντιδράσεις της ηγεσίας του κόμματος; Υποστηρίζει ότι ο ΔΗΣΥ δέχεται πόλεμο.

— Αυτό που χρειάζεται εκ μέρους της παράταξης είναι ψυχραιμία και αυτοπεποίθηση. Θεωρώ ότι οι μάσκες του ΕΛΑΜ έχουν πέσει και ο κόσμος άρχισε να διαπιστώνει ποιες είναι οι μέθοδοι και οι προσεγγίσεις τους. Σίγουρα αυτό που δεν πρέπει να γίνει είναι η πολιτική μετατόπιση του ΔΗΣΥ κάτω από την πίεση των γεγονότων. Ούτε να συρθούμε προς την Ακροδεξιά σε μια προσπάθεια περιορισμού των διαρροών, ούτε όμως να κινηθούμε προς τα Αριστερά απλώς και μόνο για να τονίσουμε τις διαφορές μας με το ΕΛΑΜ. Πρέπει να προβάλλουμε τις δικές μας θέσεις που ασφαλώς πρέπει να είναι οι θέσεις μιας σύγχρονης, ευρωπαϊκής και πατριωτικής Κεντροδεξιάς.

— Υποστηρίζει, επίσης, ότι με αυτά που γίνονται ευνοείται το ΑΚΕΛ. Δεν δείχνουν πανικό οι αντιδράσεις και ότι είναι ωσάν να προσπαθεί να δημιουργήσει άλλοθι για ενδεχόμενη απόλωση της πρωτιάς;

— Το ενδεχόμενο να ευνοηθεί το ΑΚΕΛ είναι υπαρκτό. Η ανησυχία μου είναι, μέσα σε αυτό το κλίμα της αμφισβήτησης του πολιτικού συστήματος που έχει δημιουργηθεί, να μην ευνοηθούν πολιτικές δυνάμεις των άκρων και της συντήρησης, που καμία σχέση έχουν με τον αγνό πατριωτισμό, την πρόοδο και την ευρωπαϊκή προοπτική. Τέτοιες δυνάμεις υπάρχουν και στα δεξιά και στα αριστερά.

— Κάποιες φορές ο ΔΗΣΥ βάζει το ΑΚΕΛ στην ίδια μοίρα με το ΕΛΑΜ. Είναι ωστό αυτό;

— Δεν είναι στην ίδια μοίρα, αλλά έστω και εάν η αφετηρία τους είναι διαφορετική, χαρακτηρίζονται και τα δύο από έντονο ευρωσκεπτικισμό, δεν πιστεύουν στην ελεύθερη οικονομία, δεν έχουν στηρίξει τη δύσκολη προσπάθεια για την ανάκαμψη της οικονομίας και δεν έχουν σύγχρονη πρόταση για το μέλλον του κυπριακού ελληνοισμού στην ενωμένη Ευρώπη. Το ΑΚΕΛ ανήκει στη δογματική Αριστερά και δεν έχει εγκαταλείψει τις μαρξιστικές του παρακαταθήκες, ενώ το ΕΛΑΜ είναι ένα κόμμα της δημαγωγίας, που βασικά προσφέρει αντιοπιστημικά μήνυματα. Δεν λέω ότι είναι το ίδιο, αλλά ο ΔΗΣΥ δεν έχει ταύτιση ούτε με το ΑΚΕΛ, ούτε με το ΕΛΑΜ. Ο ΔΗΣΥ μπορεί και πρέπει να επιζητεί συλλήψεις και συνεργασίες με άλλα πολιτικά κόμματα, όμως όχι με το ΑΚΕΛ και το ΕΛΑΜ.

Ο ΔΗΣΥ δεν είναι ούτε ΕΛΑΜ ούτε ΑΔΗΣΟΚ

— Θεωρείται πλέον κάτι φυσιολογικό η μετακίνηση από τον ΔΗΣΥ στο ΕΛΑΜ και για στελέχη και για ψηφοφόρους;

— Δεν είναι φυσιολογική, αλλά είναι υπαρκτή. Είναι ένα πολύ σοβαρό ζήτημα που δεν αφορά μόνο τον ΔΗΣΥ, αλλά ολόκληρη την ευρωπαϊκή Κεντροδεξιά. Βλέπουμε ότι πλέον η δικοτόμος γραμμή στην ευρωπαϊκή πολιτική δεν είναι μεταξύ της Κεντροδεξιάς και της Κεντροαριστεράς αλλά μεταξύ της Κεντροδεξιάς και ακραίων δημαγωγικών δυνάμεων που περιβάλλονται τον μανδύα του πατριωτισμού, της κήρυξης, της κοινωνικής συνοχής και της προστασίας από την ανεξέλεγκτη μετανάστευση, χωρίς να προσφέρουν λύσεις, αλλά μόνο συνθήματα.

— Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν;

— Είναι ένα καίριο ερώτημα που καλούνται να απαντήσουν όλα τα σύγχρονα ευρωπαϊκά κεντροδεξιά κόμματα περιλαμβανομένου του ΔΗΣΥ. Δεν υπάρχουν εύκολες απαντήσεις, αλλά το σημαντικότερο είναι να σταματήσουμε να αφήνουμε ακάλυπτο τον δικό μας πολιτικό χώρο. Και αυτό δεν σημαίνει να υιο-

“

Ούτε μου έχει προταθεί η θέση του Ευρωπαίου επιτρόπου, ούτε έχω ενδιαφερθεί, ούτε μου έχει γίνει η όποια κρούση. Άρα καταλαβαίνετε ότι μου προκαλεί έκπληξη αυτή η συζήτηση.

«Ο ΔΗΣΥ να μην εκχωρεί πολιτικό χώρο στους δημαγωγούς και τους λαϊκιστές του ΕΛΑΜ. Πρέπει να εκφράσουμε μια ολοκληρωμένη κεντροδεξιά πολιτική πρόταση».

θετήσσει η Κεντροδεξιά ακραίες προσεγγίσεις. Αυτό που λέω είναι πως η Κεντροδεξιά πρέπει να εκφράσει θέσεις για την ελεύθερη οικονομία, την κοινωνική συνοχή, την εθνική μας άμυνα και ασφάλεια, τη δημόσια τάξη, την κρίση του μεταναστευτικού, την οικογένεια, τις αξίες και τις παραδόσεις μας. Με τρόπο συγκροτημένο, ορθολογικό και τεκμη-

ριωμένο. Χωρίς να εκχωρούμε ποτέ τον πολιτικό μας χώρο στους δημαγωγούς και τους λαϊκιστές.

— Έχουν χαθεί οι διαχωριστικές πολιτικές γραμμές ανάμεσα στον ΔΗΣΥ και το ΕΛΑΜ;

— Δεν είναι ότι έχουν χαθεί οι γραμμές, το πρόβλημα είναι ότι αφήσαμε ως Κεντροδεξιά να εκφράσουμε καθαρό πολιτικό λόγο σε

κάποια ζητήματα. Πάρτε παράδειγμα το μεταναστευτικό. Καθυστερήσαμε να εκφράσουμε καθαρό πολιτικό λόγο. Είχαμε φτάσει στο σημείο να μην τολμούμε καν να αναφερθούμε σε παράνομη μετανάστευση επειδή θεωρούσαμε ότι αυτό δεν ήταν σύγχρονο και ευρωπαϊκό. Αυτό εννοώ ότι αφήσαμε ακάλυπτο χώρο. Ενώ στην πράξη

οι θέσεις του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος είναι ξεκάθαρες, και είμαι βέβαιος ότι εκφράζουν πλήρως τη μεγάλη κοινωνική πλειοψηφία. Αναφέρονται στην παράνομη — υπογραμμίζω στην παράνομη — και ανεξέλεγκτη μετανάστευση και τονίζουν την ανάγκη τα κράτη να ελέγχουν και να έχουν λόγο για το ποιος εισέρχεται στην επικράτειά τους. Είναι προτάσεις υλοποιήσιμες που καμία σχέση δεν έχουν με τις αριστερές προσεγγίσεις αλλά καμία σχέση επίσης με τα συνθήματα των δημαγωγικών δυνάμεων που καμία λύση δεν προσφέρουν.

— Λέτε για δημαγωγικές δυνάμεις που έχουν μόνο συνθήματα. Πώς τεκμηριώνεται αυτό;

— Τι ισχυρίζεται το ΕΛΑΜ στο μεταναστευτικό; Στην ίδια πρόταση δηλώνουν ότι δεν εγκρίνουν διαπάνη ούτε ενός ευρώ για το μεταναστευτικό και ταυτόχρονα ζητούν περισσότερες κλειστές δομές. Οι κλειστές δομές πώς θα γίνουν; Πώς θα λειτουργήσουν; Πού θα λειτουργήσουν; Δεν θα χρειαστούν χρήματα για αυτό; Δεν πρέπει να βρεθούν πόροι και κατάλληλοι χώροι; — Έχει ευθύνες ο ΔΗΣΥ για την άνοδο του ΕΛΑΜ;

— Επαναλαμβάνω ότι το πιο σημαντικό είναι να μην αφήνει ο ΔΗΣΥ χώρο στο ΕΛΑΜ. Πρέπει να εκφράσουμε μια ολοκληρωμένη κεντροδεξιά πολιτική πρόταση. Δεν είμαστε Ακροδεξιά, αλλά δεν είμαστε ούτε Κεντροαριστερά. Δεν είμαστε ΕΛΑΜ, αλλά δεν είμαστε ούτε ΑΔΗΣΟΚ.

— Κλείνοντας, θα ήθελα να συζητήσουμε και για το γεγονός ότι ακούγεται το όνομά σας για τη θέση του επιτρόπου στην Ε.Ε. Είχατε κάποια επαφή με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη γι' αυτό το θέμα; Είναι μια θέση που θα σας ενδιέφερε;

— Ούτε μου έχει προταθεί, ούτε έχω ενδιαφερθεί, ούτε μου έχει γίνει η όποια κρούση. Τον πρόεδρο της Δημοκρατίας από τότε που εξελέγη τον έχω συναντήσει μόνο μία φορά πριν από πολλούς μήνες. Είμαι από τους λίγους που ευθέως έχω δηλώσει ότι δεν διεκδικώ οποιαδήποτε άλλη θέση στην πολιτική. Άρα καταλαβαίνετε ότι μου προκαλεί έκπληξη αυτή η συζήτηση. Μεταξύ σοβαρού και αστειούς σας λέω ότι τις προάλλες έπρεπε να λογοδοτήσω στη σύζυγό μου και την κόρη μου ότι ετοιμάζομαι να πάω στις Βρυξέλλες χωρίς να λάβω τη δική τους έγκριση!

Μετά τις ρυθμίσεις για το περιβαλλοντικό ζήτημα, εκκρεμούν ακόμη δύο πτυχές, η οικονομική ζημιά που αφορά την τσέπη του φορολογούμενου πολίτη και η απόδοση ευθυνών, με τη διοικητική έρευνα να συντηρεί την ψιθυρολογία για συγκάλυψη.

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Η περιβαλλοντική πτυχή των παράτυπων εργασιών της πρώτης φάσης του οδικού δικτύου στον Ακάμα ακολουθεί την πορεία των αποκαταστάσεων, μετά τις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου. Αυτό που απομένει είναι η τήρηση στην πράξη των κυβερνητικών εξαγγελιών, τόσο για την πρώτη φάση του έργου όσο και για τις υπόλοιπες, με επαναξιολογήσεις και επανασχεδιασμούς. Την ίδια ώρα στην όλη υπόθεση εκκρεμούν ακόμη δύο πτυχές, η οικονομική ζημιά που αφορά την τσέπη του φορολογούμενου πολίτη και το ζήτημα της απόδοσης ευθυνών.

Ο φωτισμός των διαστάσεων του οικονομικού κόστους αποτελεί εξέλιξη των τελευταίων ημερών, με τη συζήτηση του θέματος στη Βουλή την περασμένη Τετάρτη. Είναι το κόστος για τις αστοχίες στην πρώτη φάση του έργου, με την επαναφορά της κατάστασης, αφού, μεταξύ άλλων, θα γίνει αφαίρεση για τα τοιχαράκια και τα λάστιχα. Είναι επίσης ο εργολάβος του έργου, ο οποίος, σύμφωνα με τον γενικό ελεγκτή Οδυσσέα Μιχαηλίδη, περιμένει στη γωνιά την

Είναι σημαντικό να διορθωθούν κενά της νομοθεσίας, δήλωσε στην «Κ» η υπουργός Γεωργίας, η οποία δρομολογεί συμμετοχή ειδικού περιβάλλοντος σε έργα.

Κυπριακή Δημοκρατία για να διεκδικήσει αποζημιώσεις από την αναστολή των εργασιών και τη μη αποφασιστικότητα του κράτους για επανεκκίνησή τους.

Ο κ. Μιχαηλίδης σημείωσε ότι το έργο έπρεπε να παραληφθεί από τα τέλη Δεκεμβρίου του 2023 και αντί αυτού, δόθηκε άρση αμαρτιών στον εργολάβο. Όπως είπε, η Υπηρεσία ζήτησε στις 20 Μαρτίου του 2024 απαντήσεις από το Τμήμα Δασών σε ερωτήματα που αφορούν τη συμβατική πτυχή και τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τον περιορισμό του λογαριασμού, που τελικά θα πληρώσει ο φορολογούμενος πολίτης.

Μεταξύ άλλων, τα ερωτήματα που θέτει η Υπηρεσία είναι ποια ήταν η οδηγία και πότε δόθηκε από το Τμήμα Δασών στον ιδιώτη μηχανικό για αναστολή των εργασιών, ποια και πότε από τον μηχανικό στον εργολάβο, και τι θα σημαίνουν τα πιο πάνω από πλευράς κόστους. «Τι ανέφεραν στον εργολάβο μετά την απόφαση της αναστολής των εργασιών; Του είπαν “κάθισε εκεί και περιμένε;” Με αποτέλεσμα να δημιουργούνται χρέη και ο εργο-

λάβος να έρθει και να πει στην Κυπριακή Δημοκρατία “είχα τους εργάτες μου εκεί και περιμέναν, με τις μηχανές αναμμένες”, για να ζητήσει αποζημιώσεις;», εξήγησαν στην «Κ» πηγές από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Στο κάδρο των οικονομικών επιπτώσεων κωράει και η μη τήρηση των υποχρεώσεων από την Κυπριακή Δημοκρατία σε θέματα διαταγμάτων, κάτι που οδήγησε στην επιβολή προστίμου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, κάτι για το οποίο επίσης η Υπηρεσία ζήτησε ενημέρωση από το υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, και αν θα υπάρξει λογοδοσία.

Για την εξέταση της οικονομικής σπατάλης εις βάρος των δημόσιων οικονομικών η Υπηρεσία ζητεί να της δοθεί η διοικητική έρευνα που ξεκίνησε το υπουργείο, απορρίπτοντας συγχρόνως ισχυρισμούς του δεύτερου, ότι αυτή θα φωτίσει μόνο το κομμάτι της ενδεχομένου επιρρίψης ευθυνών σε άτομα. Το υπουργείο δεν μπορεί να κρίνει αν η διοικητική έρευνα σχετίζεται με την εξέταση της οικονομικής σπα-

τάλης, γι' αυτό η Υπηρεσία τη ζητεί, ώστε να την αξιολογήσει η ίδια, σχολίασαν στην «Κ» πηγές από την Υπηρεσία.

Οι ευθύνες

Σε σχέση με το ενδεχόμενο απόδοσης ευθυνών, το υπουργείο ζητεί υπομονή μέχρι τα μέσα Μαΐου το αργότερο, όταν θα λήξει η προθεσμία των οκτώ εβδομάδων για την ολοκλήρωση της διοικητικής έρευνας, η οποία είναι η τρίτη σε σειρά επανάλυσης, μετά από αναπάντητα ερωτήματα, σημαντικά κενά και μη τεκμηριώσεις που εντόπισε η νυν υπουργός. Το ζήτημα του μεγάλου χρόνου εκκρεμότητας για δημοσίευση των αποτελεσμάτων της έρευνας, η οποία από την τροπή που έχει πάρει αφήνει εκτεθειμένο για τους χειρισμούς του τον τώως υπουργό Γεωργίας, έχει προκαλέσει σωρεία αντιδράσεων και έντονο προβληματισμό, τόσο από πλευράς κοινοβουλευτικών κομμάτων όσο και από πλευράς Ελεγκτικής Υπηρεσίας, η οποία διά του γενικού ελεγκτή σημείωσε την Τετάρτη στη Βουλή ότι σειρά κρίσιμων ερωτημάτων γύρω από το θέμα των

παράτυπων εργασιών για την πρώτη φάση του οδικού δικτύου, όπως το οικονομικό κόστος και το ποιοι είναι αυτοί που ευθύνονται, δεν μπορούν σήμερα να απαντηθούν από τον έλεγχο που διεξάγει, διότι η κυβέρνηση δεν της δίνει τη διοικητική έρευνα.

Στη συνεδρίαση της Τετάρτης, τα μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος ζήτησαν με την ολοκλήρωση, η έρευνα να παραδοθεί τόσο στη Βουλή όσο και στην Ελεγκτική Υπηρεσία, προκειμένου να διευκολύνει το έργο της. Μέχρι να δοθεί στο φως η έρευνα, αναπόφευκτα θα συντηρείται μία περιρρέουσα ατμόσφαιρα για συγκάλυψη, όπως οι δημόσιες δηλώσεις του προέδρου των Οικολόγων, Γιώργου Περδίκη, την περασμένη Τετάρτη, ότι «η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της διοικητικής έρευνας για τον Ακάμα δημιουργεί εύλογες υποψίες για πρόθεση συγκάλυψης των πιθανών διοικητικών και ενδεχομένων ποινικών ευθυνών», ή η αναφορά της βουλευτού του ΔΗΣΥ, Ρίτας Θεοδώρου Σούπερμαν, στη Βουλή την ίδια μέρα: «πραγματικά μέσα σε

αυτή την Επιτροπή και γενικότερα στη Βουλή, έχουμε δει διοικητικές έρευνες να χάνονται στο σύμπαν, στην πορεία της έρευνας, γιατί κάποιος ενδέχεται να πάρουν προαγωγές, ίσως κάποιοι ενδέχεται να αφυπηρετήσουν και δεν θέλουμε να τους πειράξουμε, οπότε αυτό μας καθιστά καχύποπτους, αλλά αυτή είναι δυστυχώς η πραγματικότητα».

Σε δηλώσεις της στην «Κ» η αρμόδια υπουργός, Μαρία Παναγιώτου, ξεκαθάρισε ότι δεν πρόκειται να ανεχτεί οποιαδήποτε έκπτωση στην προστασία του περιβάλλοντος και ότι η διοικητική έρευνα θα ολοκληρωθεί με βάση τις νενομισμένες διαδικασίες, αφού διερευνηθούν όλες οι αναγκαίες παράμετροι, ώστε στη συνέχεια να την παραδώσει στη Βουλή και την Ελεγκτική Υπηρεσία. Αναφερόμενη στα νέα ερωτήματα που πρόσθεσε στην έρευνα, τα οποία εντόπισε να απουσιάζουν από την προηγούμενη, είπε ότι αυτά ποικίλουν και στοχεύουν στο να διαφανεί ξεκάθαρα ποιος ευθύνεται και να τεκμηριωθούν, αν τεκμηριώνονται, οι ευθύνες για τις παραλείψεις που έγιναν.

Η επόμενη μέρα

Η διοικητική έκθεση ενδεχομένως να κρύβει μια κουλτούρα που συναντάται σε προβληματικές Υπηρεσίες του Δημοσίου, η οποία κουβαλά άρωμα περασμένων δεκαετιών και ακόμα επιζεί. Σε αυτό συμφωνεί η κα Παναγιώτου, σημειώνοντας, όμως, ότι αυτό μπορεί να αφορά άτομα. Την ίδια ώρα, τονίζει, είναι σημαντικό να γίνουν αλλαγές και διορθώσεις σε κενά της νομοθεσίας. «Τα άτομα έρχονται και φεύγουν. Τα κενά στη νομοθεσία, η οποία μένει, πρέπει να διορθώνονται», είπε με έμφαση, για να σημειώσει ότι στην υπόθεση του Ακάμα υπάρχει και μία ακόμη ένα μέρος του παζλ, που αφορά το τι μάθαμε από την όλη ιστορία και ποιες τομές πρέπει να γίνουν από εδώ και πέρα. Συγκεκριμένα ανέφερε ότι μετά από εισήγηση της έχει ξεκινήσει να ετοιμάζεται από το Γραφείο της τροποποιητικό νομοσχέδιο, για τον Περί Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα, Νόμο του 2018, μέσω του οποίου θα επικριθεί η προσθήκη νέας πρόνοιας, η οποία θα καθιστά υποχρεωτική την πρόσληψη ειδικού επιστήμονα για θέματα περιβάλλοντος, για ένα έργο, είτε σε περιοχή Natura, είτε σε γειτνιάζουσα περιοχή. Είπε επίσης ότι έχει δώσει οδηγίες για σύσταση ομάδων για ολοκλήρωση όλων των εκκρεμών διαταγμάτων εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, συμπεριλαμβανομένου αυτού που αφορά στη χερσόνησο Ακάμα, και έχει προχωρήσει στη σύσταση συμβουλευτικής επιτροπής για το περιβάλλον με συμμετοχή περιβαλλοντικών οργανώσεων, με στόχο την αύξηση του διαλόγου και την κατάθεση συγκεκριμένων εισηγήσεων από μέλη της ad hoc επιτροπής για τον Ακάμα προς βελτίωση των διαδικασιών.

Τα χρονοδιαγράμματα

Σύμφωνα με το υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, στις 2 Απριλίου, στην πρώτη φάση του οδικού δικτύου θα επαναρχισούν οι εργασίες για ασφαλή διακίνηση των επισκεπτών, με στόχο να ολοκληρωθούν την πρώτη εβδομάδα Μαΐου, όταν θα αρχίσει η τουριστική περίοδος.

Τα χρονοδιαγράμματα για όλες τις φάσεις του έργου θα ανακοινωθούν από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Ιούνιο, λαμβάνοντας υπόψη τους εμπειρογνώμονες και τις διαβουλεύσεις με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις και τις κοινότητες της περιοχής. Επίσης, το αργότερο μέχρι τα μέσα Μαΐου θα πρέπει να ολοκληρωθεί η νέα διοικητική έρευνα αναφορικά με ενδεχόμενες παραβάσεις στις διαδικασίες ή/και εργασίες που ακολουθήθηκαν για τους σκοπούς υλοποίησης του έργου που αφορά στη βελτίωση του οδικού δικτύου εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.

ΗΑΝΚΟΟΚ
driving emotion

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ
AUTOMOTIVE PARTS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Κάιμακλι, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistriass.com, T. 22348600

ΜΑΡΙΟΣ ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ, υποψήφιος ευρωβουλευτής ΕΛΑΜ

Ο ΔΗΣΥ έχει χάσει τον προσανατολισμό του

Οι θέσεις που εκφράζω τώρα είναι οι θέσεις που είχα πάντα

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Οι σχέσεις μου με την Αννίτα Δημητρίου πριν εκλεγώ αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ ήταν καλύτερες από ό,τι κατά τη διάρκεια συνυπαρξής μας στην ηγετική πυραμίδα» δηλώνει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο πρώην αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ και νυν υποψήφιος ευρωβουλευτής του ΕΛΑΜ Μάριος Πελεκάνος. Αναφέρει ότι ενδεχομένως να έπρεπε να αποχωρήσει νωρίτερα από τον ΔΗΣΥ, σημειώνοντας ότι «στην προεκλογική περίοδο για τους αντιπρόεδρους, ως υποψήφιος, σε όλες μου τις παρεμβάσεις τόνιζα συνεχώς πως διεκδικώ τη συγκεκριμένη θέση για να ξανακάνουμε τον Δημοκρατικό Συναγερμό κανονικό δεξιό κόμμα».

—Ποιος τελικά ήταν ο λόγος που αποφασίσατε να μετακινηθείτε από τον ΔΗΣΥ στο ΕΛΑΜ;

—Νομίζω ότι είναι καλύτερα να αρχίσουμε από τη μέρα που επέλεξα να αποχωρήσω από τη θέση του αντιπρόεδρου του ΔΗΣΥ, γιατί παρακολουθώντας τις τελευταίες μέρες τις διάφορες τοποθετήσεις, κάποιιοι προσπαθούν να συνδέσουν τα δύο γεγονότα. Η απόφασή μου για παραίτηση έχει να κάνει καθαρά με όσα προηγήθηκαν της ψηφοφορίας στο Πολιτικό Γραφείο για την επιλογή των μελών του ευρωψηφοδελτίου. Όλο το παρασκήνιο και τους λόγους που οδηγηθήκαμε εκεί, που μεταξύ άλλων έχουν να κάνουν και με τις πολιτικές θέσεις που προσβέβω. Επομένως ήταν θέμα αξιοπρέπειας η αποχώρησή μου. Μετά προέκυψε η προσέγγιση από πλευράς ΕΛΑΜ, έγιναν πολύωρες διαβουλεύσεις και εις βάθος, υπήρχε ταύτιση απόψεων στα μεγάλα ζητήματα και καταλήξαμε σε συμφωνία και στην ένταξή μου. Δεν πρόκειται για μία ευκαιριακή σχέση.

—Ποιες οι διαφορές του ΔΗΣΥ, του κόμματος στο οποίο ανήκατε μέχρι προσφάτως, και του ΕΛΑΜ, που είστε πλέον πέρα από μέλος και υποψήφιος ευρωβουλευτής;

—Θα ήταν καλό αυτή την ερώτηση να την απαντήσει ο ΔΗΣΥ, καθώς τις τελευταίες μέρες επαναλαμβάνει ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές που χωρίζουν τα δύο κόμματα. Εγώ πιστεύω πως ναι, υπάρχουν διαφορές, αλλά αυτό που πρέπει να αναλύσουμε, για να είμαστε σωστοί, είναι αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των απόψεων της βάσης του ΔΗΣΥ και των θέσεων που εκφράζει το ΕΛΑΜ. Για παράδειγμα, στο δημογραφικό, στο μεταναστευτικό και στις οικονομικές πολιτικές για τη στήριξη των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού θα δούμε ότι ένα μεγάλο μέρος της βάσης του ΔΗΣΥ ταυτίζεται με τις θέσεις του ΕΛΑΜ.

—Οι θέσεις όμως του ΔΗΣΥ, όπως αναλύθηκαν και μέσα από το συνέδριο του κόμματος, ταυτίζονται με το ΕΛΑΜ;

—Θεωρώ ότι ο ΔΗΣΥ τα τελευταία χρόνια έχει χάσει τον προσανατολισμό του. Υπενθυμίζω ότι στην προεκλογική περίοδο για τους αντιπρόεδρους, ως υποψήφιος, σε όλες μου τις παρεμβάσεις τόνιζα συνεχώς πως διεκδικώ τη συγκεκριμένη θέση για να ξανακάνουμε τον Δημοκρατικό Συναγερμό κανονικό δεξιό κόμμα. Αυτά δεν τα έλεγα πίσω από κλειστές πόρτες αλλά δημόσια και ενώπιον της βάσης του κόμματος, και το αποτέλεσμα είναι πολύ καλά γνωστό. Επομένως θεωρώ όπως και η βάση συμφωνεί ότι έχει χαθεί ο δεξιός προσανατολισμός. Όφειλα ως αντιπρόεδρος να κάνω την προσπάθεια—γι' αυτό με ψήφισε η βάση— και αν δεν προηγούνταν όσα διαδραματίστηκαν για να μείνω

Η απόφασή μου για παραίτηση έχει να κάνει καθαρά με όσα προηγήθηκαν της ψηφοφορίας στο Πολιτικό Γραφείο για την επιλογή των μελών του ευρωψηφοδελτίου. Όλο το παρασκήνιο και τους λόγους που οδηγηθήκαμε εκεί, που—μεταξύ άλλων—έχουν να κάνουν και με τις πολιτικές θέσεις που προσβέβω.

εκτός ψηφοδελτίου, θα συνέχιζα τον αγώνα μου. Τα γεγονότα και οι διαπιστωθείσες πραγματικότητες, μου επέβαλαν να κρατήσω την αξιοπρέπειά μου και να αποχωρήσω.

—Οι μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ ΕΛΑΜ και ΔΗΣΥ ποιες είναι;

—Δεν μπορεί να ισχυριστεί κάποιος ότι οι θέσεις του ΕΛΑΜ στο Κυπριακό είναι οι ίδιες με τις θέσεις του Δημοκρατικού Συναγερμού. Αυτό είναι ευρέως γνωστό. Επαναλαμβάνω, όμως, είναι ένα να συζητάμε για τις απόψεις του Συναγερμού και να τις συγκρίνουμε με τις απόψεις του ΕΛΑΜ και είναι άλλο αν οι απόψεις του βρίσκουν έρεισμα στη βάση του ΔΗΣΥ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα και το θέμα των ΛΟΑΤΚΙ και ειδικότερα το θέμα της τεκνοθεσίας από ομοφυλόφιλα ζευγάρια στο οποίο δεν ακούσαμε ακόμα την επίσημη θέση του ΔΗΣΥ. Δεν έχουμε δει ποτέ το ΕΛΑΜ να συμμετέχει σε πορεία Περηνφάνειας, όπως κάνει για παράδειγμα ο Συναγερμός.

—Εσείς νιώθετε ιδεολογικά πιο κοντά στο ΕΛΑΜ;

—Οι θέσεις που εκφράζω τώρα είναι οι θέσεις που είχα πάντα. Να υπενθυμίσω ότι υπάρχουν δημόσιες τοποθετήσεις στελεχών του Δημοκρατικού Συναγερμού που διαχωρίζαν τις θέσεις τους από εκείνες του Μάριου Πελεκάνου. Επομένως, δεν είναι κάτι καινούριο, αλλά δεν δέχομαι το επικείμενο, που έχω ακούσει τις τελευταίες μέρες, ότι δεν εξέφραξα τις απόψεις μου. Βεβαίως το έκανα και κάποιιοι διαφωνούσαν. Όταν ήμουν αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ, ομολογώ ότι κατέθετα τις απόψεις μου ως όφειλα πρώτα ενώπιον των συναγωνιστών και όχι δημόσια. Σε πολλές περιπτώσεις διέφεραν από τις απόψεις άλλων μελών της ηγεσίας. Ενδεχομένως ναι, να έπρεπε να αποχωρήσω νωρίτερα, ίσως όμως να έπρεπε να φτάσουμε στο

“

Υπήρχε περίοδος που συζητούσαμε ως ηγεσία σχεδόν καθημερινά για τη συμπεριφορά του Κωνσταντίνου Πετρίδη, και προβληματιζόμασταν για το πώς να χειριστούμε αυτή την επιθετικότητά του εναντίον του ΔΗΣΥ.

τέλος αυτής της διαδρομής για να επιβεβαιώσω τα όσα γνώριζα από πριν να λάβω την απόφασή μου.

—Κάποιοι πάντως σας κατατάσσουν εδώ και καιρό στις τάξεις του ΕΛΑΜ εξαιτίας των θέσεών σας στο μεταναστευτικό. Μήπως τελικά έπρεπε να ενταχθείτε στο συγκεκριμένο κόμμα από την αρχή;

—Όταν είσαι σε έναν πολιτικό χώρο οφείλεις να παλεύεις εντός του για να προωθήσεις τις απόψεις σου και την ίδια ώρα οφείλεις και να σέβεσαι τις απόψεις της πλειοψηφίας. Εγώ αυτό έκανα όλα τα προηγούμενα χρόνια—και ενδεχομένως και σήμερα να συνέχιζα να το κάνω αν δεν συνέβαιναν όσα ανέφερα προηγουμένως που στην ουσία με οδήγησαν στην έξοδο.

—Θέλετε να γίνετε πιο συγκεκριμένος;

—Οι λόγοι που με οδήγησαν στην παραίτηση δεν είναι συναισθηματικοί, αλλά συγκεκριμένα γεγονότα στα οποία όμως δεν θέλω να αναφερθώ. Είναι ένα κεφάλαιο

που έχει κλείσει. Και εγώ και όσοι είναι στην ηγεσία και κοντά στον ΔΗΣΥ γνωρίζουν και αντιλαμβάνονται τι ακριβώς έχει γίνει. Αυτό που με ενόχλησε περισσότερο είναι πως διαπίστωσα πως η συμπεριφορά που αντιμετώπισα, μεταξύ άλλων, συνδέεται με τις πολιτικές μου θέσεις.

—Πιστεύετε ότι το ΕΛΑΜ έχει όλα τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων ακροδεξιών κομμάτων;

—Πρώτα απ' όλα διαφωνώ με τις ταμπέλες. Δηλαδή, όποιος μιλά για τους εθνικούς κινδύνους που υπάρχουν λόγω της ανεξέλεγκτης διάσπασης του μεταναστευτικού και της εργαλειοποίησής του από την Τουρκία, ή όποιος είναι ενάντια στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια ή μιλά για την προστασία του θεσμού της οικογένειας αλλά και ανησυχεί για τις διαστάσεις που λαμβάνει το δημογραφικό και αγαπάει την πατρίδα του, είναι ακροδεξίος; Να υπενθυμίσω ότι την ίδια ακριβώς κατηγορία άκουγα αυτοί που ίδρυσαν τον ΔΗΣΥ από ορισμένους που ήταν απέναντι και προσπαθούσαν να πολεμήσουν την ιδρυσή του. Αυτό που πρέπει να αναλύουμε είναι το περιεχόμενο των θέσεων του οποιουδήποτε.

—Υπάρχει σχέση του ΕΛΑΜ με τη Χρυσή Αυγή;

—Είμαι βέβαιος πως δεν υπάρχει καμία σχέση. Ούτε στις πολύωρες συζητήσεις που είχαμε υπήρξε οποιαδήποτε αναφορά όπως κάποιιοι ψευδώς διαδίδουν.

—Σ' αυτούς που λέτε ότι σας πείλησαν εντός του κόμματος, περιλαμβάνεται και η παρούσα ηγεσία;

—Και από την ηγετική πυραμίδα, όχι όμως μόνο από αυτήν.

—Ποια ήταν η σχέση σας με την Αννίτα Δημητρίου;

—Θα έλεγα ότι οι σχέσεις μου με την Αννίτα Δημητρίου πριν

εκλεγώ αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ, ήταν καλύτερες από ό,τι κατά τη διάρκεια συνυπαρξής μας στην ηγετική πυραμίδα.

—Τι ήταν αυτό που πιστεύετε ότι δημιούργησε προβλήματα στη σχέση σας;

—Δεν θέλω να υπεισέλθω σε συγκεκριμένα προβλήματα, τα οποία προέκυψαν. Προφανώς, για να διατηρώ αυτή την άποψη, υπάρχουν λόγοι. Είναι σεβαστές και οι ενέργειες και οι πράξεις και οι απόψεις όλων των συνεργατών. Πάντα θα είναι, αλλά και εγώ διατηρώ τις δικές μου. Έτσι είναι η πολιτική. Πρέπει να μάθουμε να ζούμε σε αυτό το περιβάλλον.

—Και με τον Νίκο Αναστασιάδη που προσπάθησε να σας αποτρέψει να λάβετε τη συγκεκριμένη απόφαση, ποιες είναι οι σχέσεις σας σήμερα;

—Πολύ καλές. Σε προσωπικό επίπεδο θα έλεγα ότι δεν έχω κακές σχέσεις με τον οποιαδήποτε, ή τουλάχιστον προσωπικά δεν κρατώ κακία σε κανέναν. Θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό και ευλογημένο που υπηρέτησα την κυβέρνηση Αναστασιάδη, μια κυβέρνηση που παρόλα τα λάθη και τις παραλείψεις που ενδεχομένως να υπήρξαν, αποτελεί την πιο πετυχημένη διακυβέρνηση του τόπου. Άκουσα τις απόψεις του Νίκου Αναστασιάδη, όπως άκουσα όλες τις απόψεις από οποιονδήποτε κι αν προήλθαν. Τις σεβάζομαι, όπως του εξήγησα τις θέσεις μου και είμαι βέβαιος ότι η σχέση μας σε προσωπικό επίπεδο δεν θα διαφοροποιηθεί.

—Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι αυτό που σας αφορά είναι μόνο η θέση και όχι το καλό του κόμματος στο οποίο ανήκατε;

—Όσοι δεν γνωρίζουν το παρελθόν μπορεί και να το πουν. Δεν λαμβάνω αποφάσεις βάσει του ποσού που θα μπει στην τραπεζική λογαριασμό μου. Παραιτήθηκα από έμμισθος δημοτικός σύμβουλος και πήγα στο ΚΟΑΓ, άφησα τη θέση μου σε τράπεζα στο εξωτερικό και επέστρεψα στην Κύπρο δημιουργώντας τη δική μου δουλειά, ξεκινώντας ουσιαστικά από το μηδέν. Ούτε για τριάντα χιλιάδες, ούτε για τριάντα αργύρια θα πρόδωδα τα πιστεύω μου. Με την ίδια λογική, και ο κ. Κωνσταντίνος Πετρίδης που σήμερα επιτίθεται σε μένα και που επιτίθεται στον ΔΗΣΥ αμέσως μετά την εκλογή της νέας ηγεσίας και σήμερα είναι στο ψηφοδέλτιο, το κάνει και αυτός για τα λεφτά; Υπήρχε περίοδος που συζητούσαμε ως ηγεσία σχεδόν καθημερινά για τη συμπεριφορά και προβληματιζόμασταν για το πώς να χειριστούμε αυτή την επιθετικότητά του εναντίον του ΔΗΣΥ. Δεν είναι ο κ. Πετρίδης που μιλούσε πριν από μερικούς μόλις μήνες για διολίσθηση του ΔΗΣΥ σε λαϊκισμό; Δεν είναι ο κ. Πετρίδης που έλεγε πως υπάρχει χώρος για τη δημιουργία μιας νέας πολιτικής πλατφόρμας, προσθέτοντας ότι δεν απέκλειε συμμετοχή του σε μια τέτοια πλατφόρμα;

—Γιατί ως ηγεσία λοιπόν προσπαθήσατε να πείσετε τον κ. Πετρίδη να είναι στο ευρωψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ;

—Δεν είχα καμία ανάμειξη στο να πειστεί οποιοσδήποτε. Ως ενδιαφερόμενος επέλεξα να μην εμπλακώ, όχι δηλαδή ότι μου ζητήθηκε να εμπλακώ. Η τοποθέτηση που είχα κάνει είναι ότι ο ΔΗΣΥ χρειαζόταν ένα ισχυρό ψηφοδέλτιο και για να το έχει θα πρέπει να πληρούνται σωρευτικά κάποια κριτήρια που έχουν να κάνουν με την αναγνωρισιμότητα, την εκλεξιμότητα, έχουν να κάνουν με τις γνώσεις, τις εμπειρίες, τις ικανότητες και τι αντιπροσωπεύει ο κάθε υποψήφιος.

“

Στο δημογραφικό, στο μεταναστευτικό και στις οικονομικές πολιτικές για τη στήριξη των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού θα δούμε ότι ένα μεγάλο μέρος της βάσης του ΔΗΣΥ ταυτίζεται με τις θέσεις του ΕΛΑΜ.

Θα παραμείνω στο ΕΛΑΜ

—Σε περίπτωση μη εκλογής σας, θα παραμείνετε στο ΕΛΑΜ και θα διεκδικήσετε θέση εντός του κόμματος;

—Αν θα διεκδικώ θέση θα το δείξει ο χρόνος, δεν έχει γίνει οποιαδήποτε συζήτηση. Είμαι ήδη μέλος του ΕΛΑΜ και θα συνεχίσω και αν δεν εκλεγώ. Θα ενισχύω τις προσπάθειες της παράταξης για να προωθήσει τις πολιτικές θέσεις και τα κοινά μας πιστεύω.

—Στις επόμενες βουλευτικές εκλογές θα διεκδικήσετε θέση;

—Δεν μπορώ να ξέρω σήμερα τι θα κάνω στις επόμενες βουλευτικές. Τη δεδομένη στιγμή διεκδικώ θέση στην Ευρωβουλή. Εφόσον ο λαός δεν με εκλέξει, θα παραμείνω στο ΕΛΑΜ, θα προσφέρω όσα έχω τη δυνατότητα να προσφέρω, και θα πάω τις όποιες αποφάσεις εν ευθέτω χρόνο.

—Πιστεύετε ότι το ΕΛΑΜ μπορεί να προκαλέσει πλήγμα στα ποσοστά του ΔΗΣΥ ενόψει ευρωεκλογών;

—Το ΕΛΑΜ, όπως και οποιοδήποτε κόμμα, θα εργαστεί για να φέρει ένα καλό αποτέλεσμα. Δεν θα διαφωνήσω ότι οι ψηφοφόροι του ΕΛΑΜ προέρχονται κυρίως από τον ΔΗΣΥ, και αυτό έχει να κάνει και με το μέγεθος της δεξαμενής από όπου αντλεί. Βέβαια οι διαρροές απ' όλα τα κόμματα προς το ΕΛΑΜ δεν ξεκίνησαν σήμερα, αλλά από τη μέρα της ίδρυσης του ΕΛΑΜ και διαρκώς ενισχύονται καθώς οι πολίτες συμφωνούν με τις θέσεις του. Ο λόγος για τις διαρροές από τον ΔΗΣΥ είναι απλός. Ο ΔΗΣΥ έχει χάσει τον προσανατολισμό του και δεν συμπορεύεται με τις απόψεις της βάσης του.

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ

Ήταν αρχές Αυγούστου του 2014 όταν η αρχαιολόγος Τατιάνα Πούλου έφτασε στην πύλη του Broomhall House, την ιστορική κατοικία των Ελγιν στη Σκωτία. Στις 10 το πρωί διέσχισε τους κήπους και αντίκρισε το επιβλητικό κτίριο. «Δεν σας κρύβω πως είχα αγωνία. Θα μελετούσα το δημοσίευτο αρχείο και το μόνο που με ενδιέφερε ήταν να ανακαλύψω την ιστορική αλήθεια. Οποια και να ήταν αυτή», λέει σήμερα στην «Κ».

Στο σαλόνι, την υποδέχθηκαν ο 11ος λόρδος Ελγιν, η σύζυγός του και ένα από τα πέντε παιδιά τους. Και εκείνοι, της εκμυστηρεύθηκαν αργότερα, είχαν αγωνία. Δεν της το έδειξαν, όμως. Την καλωσόρισαν και την οδήγησαν στον χώρο που είχαν διαμορφώσει για να δουλέψει. Στη μέση ενός σαλονιού είχαν μεταφέρει ένα μεγάλο ξύλινο τραπέζι και πάνω σε αυτό είχαν τοποθετήσει τους επτά τόμους με τις 500 επιστολές που είχε ανταλλάξει ο Ελγιν με τους βασικούς συντελεστές της αποστολής του και ένα ζευγάρι λευκά γάντια για να φοράει όταν θα τους άνοιγε. Η Ελληνίδα αρχαιολόγος βρισκόταν εκεί για να ψάξει την ιστορία ενός μικρού κοσμήματος, αλλά η έρευνά της, όπως συμβαίνει συχνά στην επιστήμη της, την οδήγησε αλλού, φέρνοντας στο φως άγνωστες, συγκλονιστικές πτυχές της αποκοπής των Γλυπτών του Παρθενώνα.

Η ιστορία που διηγείται στην «Κ», στην πραγματικότητα ξεκινάει πολύ νωρίτερα, το 2002 και συμπωματικά με ένα έργο που είχε να κάνει με το όραμα της Μελίνας Μερκούρη – όχι για τα Γλυπτά του Παρθενώνα, αλλά για την ενσωμάτωση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας. Για να γίνει η ενιαία περιφραγή στον Λόφο του Φιλοπάππου, ένας εκσκαφέας είχε ξεκινήσει να σχηματίζει μια τάφρο 70 εκατοστών, όταν ένας αρχαιολόγος είδε να ξεπετάγονται από το χώμα όστρακα κεραμικής. Στις ανασκαφές που ακολούθησαν, ανακάλυψαν τρεις τάφους γεωμετρικών χρόνων.

Εννέα χρόνια αργότερα, η τότε υπεύθυνη του αρχαιολογικού χώρου Φιλοπάππου κάλεσε την κ. Πούλου στο γραφείο της. Της εξήγησε πως ο αρχαιολόγος της συγκεκριμένης ανασκαφής δεν προλάβαινε να μελετήσει τους τάφους και της ζήτησε να αναλάβει εκείνη. «Μπήκα στην αποθήκη χωρίς να ξέρω τι θα βρω. Είχα την εντύπωση ότι υπήρχαν μόνο 9 αγγεία και με έκπληξη είδα 105 χρυσά κομμάτια από κοσμήματα, με τα οποία είχε ταφεί ένα 13χρονο κορίτσι», εξηγεί.

Πέρασε μέρες προσπαθώντας να τα στήσει ώστε να δώσει μορφή στα αρχαία κοσμήματα. Κατέληξε σε δύο πιθανές αποκαταστάσεις. Τις φωτογράφησε και πήγε στη βιβλιοθήκη θέλοντας να βρει περισσότερες πληροφορίες. Εκεί ανακάλυψε πως υπήρχε στη βιβλιογραφία ένα ολόκληρο κολιέ, πράγμα εξαιρετικά σπάνιο. Με ακόμη μεγαλύτερη έκπληξη διάβασε ότι το συγκεκριμένο κοσμήμα εκτίθεται στο Βρετανικό Μουσείο, αλλά και πως ανήκει στη συλλογή Ελγιν.

Το 2013, σε ένα συνέδριο στις Βρυξέλλες γνώρισε τον Ντίφρι Γουίλιαμς, τον σημαντικότερο Βρετανό μελετητή των αρχαίων

Από τον τάφο σου Φιλοπάππου στη βιβλιοθήκη του *Elgin**

Τι πιστεύει σήμερα η οικογένεια του λόρδου Ελγιν;
Η αρχαιολόγος Τατιάνα Πούλου τη συνάντησε στο Broomhall House,
όπου της επέτρεψαν να μελετήσει την αλληλογραφία του

«Το στενάχωρο είναι πως οι Έλληνες αρχαιολόγοι δεν μπορούμε να κάνουμε εύκολα τέτοιες έρευνες», λέει η Τατιάνα Πούλου για τη μελέτη της στην ιστορική κατοικία των Ελγιν στη Σκωτία. «Χρειάζεται χρόνος και χρήματα. Η υποτροφία και κυρίως η διαμεσολάβηση της βρετανικής αρχαιολογικής σχολής ήταν πολύτιμη, αλλά έπρεπε να καλύψω μόνη μου ένα μεγάλο μέρος των εξόδων».

Ελγιν, και του έδειξε το κοσμήμα και το πανομοιότυπο του Βρετανικού Μουσείου. «Είναι ανασκαφή του Λουζιέρι», είπε εκείνος χωρίς δεύτερη σκέψη. Η κ. Πούλου δεν γνώριζε τότε τίποτα για τον Ιταλό καλλιτέχνη που είχε στείλει ο Ελγιν στη Βρετανία. «Είναι ο άνθρωπος που έκοψε τα Μάρμαρα του Παρθενώνα και έκανε ανασκαφές στην περιοχή. Μπορεί αυτό που έχουμε στο Μουσείο να το βρήκε κοντά στον λόφο του Φιλοπάππου», της είπε.

«Με το που επέστρεψα στην Αθήνα, πήγα τρέχοντας στη Βρετανική Σχολή Αθηνών και ζήτησα από την τότε διευθύντρια Κάθι

Μόργκαν να μεσολαβήσει για να πάω στο Βρετανικό Μουσείο και να μελετήσω τα κοσμήματα», θυμάται η κ. Πούλου. Η κ. Μόργκαν, εξ αρχής θετική, πολύ γρήγορα της ανακοίνωσε πως ήταν ιδανική περίπτωση για υποτροφία, για να πάει όχι μόνο στο Μουσείο, αλλά και στο αρχείο του Ελγιν στη Σκωτία. Επικοινωνήσαν με τον 11ο λόρδο Ελγιν και εκείνος δέχθηκε. «Στο άκουσμα αυτό, έπαθα ένα μικρό εγκεφαλικό. Δεν είχα φανταστεί πως θα μπορούσα εγώ, μια Ελληνίδα αρχαιολόγος, να μελετήσω αυτό το αρχείο», λέει η ίδια.

Το αρχείο, σύμφωνα με το βρετανικό δίκαιο, είναι ιδιωτικό και

παραμένει αδημοσίευτο στο σύνολό του. Το 1967, μετά την έκδοση ενός βιβλίου, ιδιαίτερα αρνητικού για τον Ελγιν, από μελετητή του αρχείου, η πρόσβαση σε αυτό έκλεισε για 35 χρόνια. Από ελληνικής πλευράς, η κ. Πούλου θα ήταν η δεύτερη αρχαιολόγος στην οποία δόθηκε πρόσβαση, μετά την Ελενα Κόρκα, σήμερα επίτιμη διευθύντρια του υπουργείου Πολιτισμού, που είχε μελετήσει μέρος του, στο πλαίσιο του διδακτορικού της.

Όταν, βέβαια, στο Broomhall House η κ. Πούλου άνοιξε τον πρώτο τόμο, τρόμαξε. Οι χειρόγραφες επιστολές, γραμμένες τον 19ο αιώνα, ήταν πολύ δύσκολο να δια-

βαστούν. Ήταν όμως τυχερή γιατί ήταν στα γαλλικά (η ίδια έχει σπουδάσει στη Γαλλία) και ο γραφικός χαρακτήρας του Λουζιέρι σωστός. «Επειτα από μία ημέρα άρχισα να τις διαβάζω με ευκολία. Ήταν τόσο πυκνός ο χρόνος μου εκεί, που δεν έκανα ούτε διάλειμμα για φαγητό. Είχα μαζί μου κάτι φακελάκια νεσ καφέ, τα έβαζα σε λίγο νερό και τα έπινα σαν σφηνάκι μιν τυχόν και νυστάζω». Κάθε απόγευμα στις πέντε, η λαίδη Ελγιν την έβαζε στο αυτοκίνητό της και την άφηνε στο παραθαλάσσιο χωριό όπου διέμενε.

Όσο περνούσαν οι μέρες στο Broomhall, συνειδητοποιούσε πως, πέρα από το αρχείο, και η ιστορική κατοικία είχε «πολλά Ελλάδα». Τα γύψινα των τοίχων ήταν διακοσμημένα με ανάγλυφα αντίγραφα των ανθεμίων του Ερεχθείου και σε μία σειρά επίπλων ήταν σκαλισμένο το κεντρικό ανθέμιο της στέγης του Παρθενώνα. Σε ένα δωμάτιο είδε το ακριβές αντίγραφο του θρόνου του Ελγιν που η οικογένεια πούλησε στο μουσείο Γκετί το 1974 και άλλα, πολλά αρχαία, τα οποία ο Ιταλός είχε στείλει στον Ελγιν μετά το 1816 και την πώληση της συλλογής στο Βρετανικό Μουσείο, όπως μια σαρκοφάγο με περίτεχνη διακόσμηση. Ήταν η ίδια που ο Λουζιέρι βρήκε στην Αθήνα στις 6 Μαρτίου 1811 και την περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια σε μία από τις επιστολές του.

Το «μπούλινγκ»

Μια Κυριακή, η οικογένεια κάλεσε την κ. Πούλου για φαγητό. «Ο 11ος λόρδος είναι ένας πολύ έξυπνος άνθρωπος, με χιούμορ και μάτια που έβγαζαν σπίθες», θυμάται. Είχε παρατηρήσει πως κούτσαινε. Της εξιστόρησε πως είχε τραυματιστεί στην απόβαση της Νορμανδίας. Της μίλησε για την ιστορία της οικογενείας, τον Ρόμπερτ Μπρους που θεωρείται εθνικός ήρωας, έχοντας αποτρέψει το 1314 την είσοδο των Αγγλων στη Σκωτία. Αλλά μέλη της οικογενείας που κατέλαβαν δημόσια αξιώματα και πολιτικούς ρόλους: ο 8ος ήταν κυβερνήτης του Καναδά, ο 9ος της Ινδίας. «Δεν μιλάκαμε ποτέ σε συζήτηση επί της ουσίας για τα Γλυπτά ή για τον 7ο λόρδο Ελγιν, αλλά κάποια στιγμή ο μεγαλύτερος γιος της οικογενείας μου είπε ότι αν δεν είχε προχωρήσει σε αυτές τις πράξεις ο Λουζιέρι, ο πρόγονός του θα είχε σώσει όχι μόνο τον γάμο του, αλλά και τη φήμη του». Της είπαν πως φέρουν βαρέως ότι ο Λόρδος Βύρων τους καταράστηκε, αλλά και πως κάθε ανακίνηση της διεκδίκησης τους αναστατώνει. «Ο πατέρας μου, έχοντας ζήσει στην εποχή των μίντια, έχει δεχθεί πολύ περισσότερο μπούλινγκ απ' ό,τι του αναλογεί», της είπε ο γιος του.

Φεύγοντας από το Broomhall, η κ. Πούλου έδωσε στην οικογένεια γραπτή αναφορά του τι βρήκε και τους υποσχέθηκε πως θα τους στέλνει οποιαδήποτε επιστημονική δημοσίευση ή διάλεξη σε σχέση με τη χρήση του αρχείου. Και πράγματι, το 2016, το 2019, αλλά και τον περασμένο Οκτώβριο, στο πλαίσιο διεθνούς συνεδρίου στο Μουσείο Κανελλοπούλου για τη Βόρεια Κλιτύ της Ακρόπολης, όταν αναφέρθηκε σε κάποιες από τις επιστολές, είχε μεταφράσει και είχε στείλει στους Ελγιν την ομιλία της. Δεν υπήρξε κάποια αντίδραση.

Ενας από τους επτά δερματόδετους τόμους που μελέτησε η Ελληνίδα αρχαιολόγος. Ο συγκεκριμένος περιέχει όλες τις επιστολές που έλαβε ο Ελγιν από τον Λουζιέρι. Η τελευταία, λίγο πριν από τον θάνατο του Λουζιέρι στην Αθήνα, τον Μάρτιο του 1821.

Ήταν τόσο πυκνός ο χρόνος μου εκεί, που δεν έκανα ούτε διάλειμμα για φαγητό. Είχα μαζί μου κάτι φακελάκια νεσ καφέ, τα έβαζα σε λίγο νερό και τα έπινα σαν σφηνάκι μιν τυχόν και νυστάζω.

Ο μεγαλύτερος γιος της οικογενείας μου είπε ότι αν δεν είχε προχωρήσει σε αυτές τις πράξεις ο Λουζιέρι, ο πρόγονός του θα είχε σώσει όχι μόνο τον γάμο του αλλά και τη φήμη του.

Η υπογραφή του λόρδου Ελγιν σε μία από τις εκατοντάδες επιστολές που βρίσκονται στο αρχείο του.

Όταν ο Ιταλός Λουζιέρι ζητούσε λίρες και πριόνια

Στη διάλεξη που η κ. Πούλου έδωσε τον περασμένο Οκτώβριο στην Αθήνα και είχε παρακολούθησει η «Κ», η αρχαιολόγος αναφέρθηκε σε κάποιες από τις επιστολές που περιέγραφαν με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες τις κινήσεις του Λουζιέρι τα τρία χρόνια που έχει πρόσβαση στην Ακρόπολη. Όταν ο Παρθενώνας προσεγγίζεται για πρώτη φορά προκειμένου να αρχίσουν οι εργασίες ο διοικητής τους εμποδίζει. Ο Λουζιέρι ζητάει από τον Ελγιν επείγοντες ένα φριμάνι, «το οποίο θα έχει συνταχθεί με τέτοιους όρους, ώστε να αποφυγούμε νέες δυσκολίες και να συνεχίσουμε το έργο μας». Αργότερα γράφει στον Ελγιν πως τα χρήματα που είχε στείλει τους διευκόλυναν «να σκάψουν και να

πάρουν». Σε άλλες επιστολές αναζητάει πριόνια, για να κόψει μεταξύ άλλων «ένα μεγάλο ανάγλυφο το οποίο δεν μπορεί να μετακινηθεί αν δεν μειώσουμε το βάρος του». Στις 6 Ιανουαρίου 1804, ο Λουζιέρι εξασφαλίζει το τελευταίο τμήμα της ζωφόρου του Παρθενώνα. «Όλες οι επιστολές ή τα φριμάνια ήταν πάντα τόσο αδύναμα σε αυτό το θέμα που χωρίς τα χρήματα, τα δώρα και την επιρροή που είχε εδώ η εξουσία σας, δεν θα είχαμε πάρει τίποτα», είχε παραδεχθεί. «Υπήρχαν στιγμές στο Broomhall που έκλαψα διαβάζοντας τις επιστολές», λέει σήμερα η κ. Πούλου στην «Κ». «Ο Λουζιέρι προκαλεί τεράστια καταστροφή στον Παρθενώνα. Είχα ακούσει τον Μανόλη Κορρέ να μιλάει γι' αυτό, αλλά

ήταν διαφορετικό να διαβάζω τα λόγια του ανθρώπου που προκάλεσε την καταστροφή. Όλο αυτό δεν είναι μια τυπική έρευνα. Δεν αφορά ένα αγγείο ή ένα εκπληκτικό άγαλμα. Είναι συνυφασμένο με την εθνική μας ταυτότητα, με την καταστροφή του εθνικού μνημείου και βέβαια με τη διεκδίκηση. Μπορεί ως αρχαιολόγοι να μην εμπλεκόμαστε στη διεκδίκηση με πολιτικούς όρους, καταλαβαίνουμε όμως πως κάποιες από τις επιστολές αυτές αποτελούν πολύτιμο επίκεντρο», τονίζει.

Η έρευνά της δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Τα τελευταία δέκα χρόνια μεταξύ άλλων κατάφερε να εντοπίσει πού βρισκόταν το σπίτι του Λουζιέρι (στα σημερινά Αναφιώτικα) και έχει επίσης επιβε-

βαιώσει πως 120 αγγεία που είχαν κλαπεί από το σπίτι του και είχαν φτάσει στον Ναπολέοντα Βοναπάρτη αγνοούνται. Έχει ήδη κάνει ένα πρώτο ταξίδι στη Νάπολη αναζητώντας τα. Πρέπει να ξαναπάει εκεί, θέλει να ταξιδέψει στο Λονδίνο, στο Μπρίστολ, στη Μασσαλία και σε πολλά άλλα μέρη για να συνεχίσει τη μελέτη. «Το στενάχωρο είναι πως οι Έλληνες αρχαιολόγοι δεν μπορούμε να κάνουμε εύκολα τέτοιες έρευνες. Χρειάζεται χρόνος και χρήματα. Η υποτροφία και κυρίως η διαμεσολάβηση της βρετανικής αρχαιολογικής σχολής ήταν πολύτιμη, αλλά έπρεπε να καλύψω μόνη μου ένα μεγάλο μέρος των εξόδων», σημειώνει.

Πρόκειται για μια προσωπική διαδρομή, σε πολλά επίπεδα.

Ήταν προφανές και στη διάλεξη της τον Οκτώβριο, που μίλησε με συναίσθημα για την επιχείρηση αποκοπής και για τις άγνωστες πτυχές της ζωής του Λουζιέρι. Η ίδια πλέον πιστεύει πως ο Ιταλός ήταν και θύτης, αλλά και θύμα: «Υπηρετεί τον λόρδο Ελγιν πολύ πιστά, δεν τον εγκαταλείπει ποτέ έως τον θάνατό του, παρόλο που η ζωή του είναι δραματική. Μας προκαλεί ένα πολύ μεγάλο τραύμα που προσπαθούμε να θεραπεύσουμε με την επιστροφή, αλλά και ο ίδιος πεθαίνει με τραγικό τρόπο. Εγκαταλείμμενος και απένταρος. Είναι ένα μοιραίο πρόσωπο-κλειδί. Ακολούθησε μεν εντολές, αλλά χωρίς αυτόν είναι σαφές πως δεν θα είχε δημιουργηθεί ποτέ η συλλογή του Ελγιν», καταλήγει.

Για είκοσι ημέρες, η κ. Πούλου καθόταν στο συγκεκριμένο τραπέζι στο Broomhall House, έβαζε τα λευκά γάντια που της είχαν παραχωρήσει και μελετούσε πολλές ώρες τις αδημοσίευτες επιστολές του Ελγιν και των συνεργατών του.

Έργα τέχνης στα σχολεία

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Κάποτε—στα παιδικά μου χρόνια—θύμωνα, θυμάμαι, με τον πατέρα μου που επέμενε να μου «κλέβει» έναν από τους τοίχους του υπνοδωματίου μου, για να κρεμάει πίνακες που του είχαν χαρίσει οι φίλοι του ζωγράφου όπως ο Βότσπς, ο Χριστόφορος Σάββας, ο Σκοτεινός κ.ά. Τώρα τον ευγνωμονώ που επέμενε, γιατί έστω και υποσυνείδητα άρχισε έτσι να κτιζείται μέσα μου η σχέση μου με την τέχνη. Ή για να το θέσω αλλιώς, η υποψία πως η ζωή είναι κάτι μεγαλύτερο από αυτό που συμβαίνει γύρω μας, και πως υπάρχει ένας άλλο τρόπος να την οσμίστεις. Παρότι η δική μου επιθυμία ήταν να χρησιμοποιώ όλους τους τοίχους του δωματίου για να κολλάω αφίσες των ποπ σταντ της εποχής, ήταν εκείνοι οι πίνακες που μου άνοιξαν παράθυρα προς μια άλλη θέα, την οποία μεγαλώνοντας αναζητούσα πλέον συνειδητά, αφού είχα ευτυχώς βιώσει την αύρα της έστω και υποσυνείδητα. Γιατί τα γράφω όλα αυτά; Όχι βέβαια για να μοιραστώ τις προσωπικές μου εμπειρίες, αλλά γιατί πραγματικά μου είναι αδιανόητο να μην αντιλαμβανόμαστε πως αφαιρώντας την τέχνη από την ζωή μας, αφαιρούμε συνάμα την πιθανότητα να μάθουμε να καλλιεργούμε το πνεύμα μας μέσα από την ηθική της αισθητικής και την αισθητική της ηθικής. Και όσο πιο νωρίς φέρεις σε επαφή ένα παιδί με την τέχνη τόσο περισσότερο πλαταίνει τους ορίζοντες της σκέψης του και του δεικνύεις δρόμους και τρόπους να υποψιάζεται το αθέατο και να διερωτάται για το άφατο, δηλαδή για ό,τι υπάρχει πάνω και πέρα από μας. Με πιο απλά λόγια, του δεικνύεις τρόπους να μάθει να ζει έξω από τα περιορισμένα τετραγωνικά της καθημερινότητας, και να επιδιώκει μια ζωή εμπνευσμένη και εμπιστευμένη μ' εκείνο το μυστήριο που οδηγεί τον άνθρωπο στην υπέρβαση.

Γ' αυτού τους λόγους—και άλλους πολλούς—είναι απαράδεκτο ότι από την Επιτροπή Παιδείας της Βουλής πέρασε η σκέψη (και περνά ακόμα)—με τις ευλογίες του προέδρου της—να εξαιρεθούν τα σχολεία από τον νόμο για τον υποχρεωτικό εμπλουτισμό των δημόσιων κτιρίων με έργα τέχνης. Η αιτιολογία ότι «αυτό προϋποθέτει την αποτελεσματική φύλαξη και προστασία τους από κλοπές, βανδαλισμούς ή άλλες ζημιές» ήταν το λιγότερο φαιδρή. Τι ακριβώς σημαίνει αυτή η αιτιολογία; Ότι στα σχολεία, πολύ περισσότερο από άλλα δημόσια κτίρια, μπορούν να συμβούν βανδαλισμοί και κλοπές;

Κι αν όντως αυτό πιστεύουν στην Επιτροπή, τότε ασ καλέσουν το υπουργείο Παιδείας για να του επιρρίψουν ευθύνες που δεν κάνει σωστά τη δουλειά του, παρά να κατεβάσουν φαινές ιδέες, οι οποίες να αποκλείουν την επαφή των παιδιών με τα έργα τέχνης, επειδή οι ίδιοι προφανώς δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν τη σημασία της απουσίας τους. Και παρότι αρχικά το υπουργείο Παιδείας ήταν έτοιμο να γλιστρήσει σ' αυτό το αδιανόητο ατόπημα και να συνηγορήσει στην τροποποίηση του νόμου ώστε να εξαιρεθούν οι σχολικές μονάδες, πράγμα που εννοείται πως θα ερχόταν σε πλήρη αντίφαση με την αποστολή του, που δεν είναι άλλη από την καλλιέργεια του πνεύματος και την παιδεία με την ευρεία της έννοια και όχι την στενοκοπημένη που εφαρμόζεται εδώ και χρόνια, ευτυχώς λειτουργήσαν τα αντανάκλαστικά της υπουργού και αυτό δεν συνέβη. Εξακολουθούν, ωστόσο, να παραμένουν εκτεθειμένοι στην κρίση του σκεπτόμενου πολίτη οι βουλευτές της Επιτροπής Παιδείας—και δη ο πρόεδρος της—, οι οποίοι με τέτοιες ιδέες το μόνο που αποδεικνύουν είναι την απόσταση που τους χωρίζει από την τέχνη και τον πολιτισμό και συνάμα την αδυναμία τους να αντιληφθούν ότι όσο αυτοί παραμένουν εγκλωβισμένοι στον τρόπο σκέψης τους, ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες να γλυτώσει ο τόπος μας από τις χρόνιες παθολογίες του. Εκτός κι αν κατά βάθος δεν επιθυμούν να βγαίνουν στην κοινωνία πολίτες με κριτική σκέψη και αισθητική, αφού αυτοί σίγουρα δεν θα ανέχονται βουλευτές που δεν θα αναγνωρίζουν τη σημασία της τέχνης.

elenixenou11@gmail.com

Το μνημείο Bab El Bhar φωτίζεται κατά τη διάρκεια της τρίτης έκδοσης του φεστιβάλ «Lighten Medina» στην πρωτεύουσα της Τυνησίας Τύνιδα.

Μες στην πολλή θολούρα μας

Του **ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ**

Με ποδοσφαιρικούς όρους θα λέγαμε ότι το ματς στη Βουλή έληξε με 2-1 υπέρ της αντιπολίτευσης. Ο κ. Νίκος Ανδρουλάκης έφαγε δύο υπουργούς της κυβέρνησης και ο κ. Κυριάκος Μητσοτάκης κέρδισε έναν βουλευτή που κάποτε ήταν στους Σπαρτιάτες του κ. Ηλία Κασιδιάρη. Όμως το κύριο χαρακτηριστικό της τριήμερης συζήτησης για την πρόταση δυσπιστίας ήταν η σύγχυση. Δεν εννοούμε ότι συγχύστηκαν διάφοροι υπουργοί και ήψωσαν τους τόνους, αλλά αναφερόμαστε στη θολούρα που δημιουργήθηκε.

Η συζήτηση για τα Τέμπη συναπαρτιζόταν από τρία θέματα, που σχετίζονται μεταξύ τους, αλλά είναι διαφορετικά. Το πρώτο είναι το δυστύχημα αυτό καθαυτό. Επ' αυτού δεν υπάρχει αμφιβολία: οφείλεται σε ανθρώπινο λάθος. Ναι μεν αν υπήρχε η τηλεδιοίκηση—αν δηλαδή ολοκληρωνόταν η διαβόητη σύμβαση «717»—πιθανότατα να διορθωνόταν η μοιραία κίνηση του σταθμάριου, αλλά το λάθος υπήρξε. Συνεπώς είναι άδικο και αποπροσανατολιστικό να χρεώνεται ένας υπουργός και η κυβέρνηση τον θάνατο 57 ανθρώπων ως «δολοφονία λόγω αμέλειας» ή «με ενδεχόμενο δόλο».

Το δεύτερο θέμα είναι η τηλεδιοίκηση, η οποία ειρήσθω εν παρόδω τέθηκε σε λειτουργία τρεις μήνες μετά το δυστύχημα, ενώ πριν δεν μπορούσε να ολοκληρωθεί επί μια δεκαετία. Για την καθυστέρηση της «717» μπορεί να υπάρχουν ποινικές ευθύνες των υπουργών που τη χειρίστηκαν. Αυτές ήθελε να διερευνήσει η Ευρωπαϊκή εισαγγελέας, αλλά βρήκε μπροστά της τον νόμο περί ευθύνων υπουργών. Οι πιθανές ποινικές ευθύνες του κ. Χρήστου Σπύριτζη μπαζώθηκαν από την παραγραφή και του κ. Κώστα Καραμανλή από την κοινοβουλευτική ομάδα της Ν.Δ., η οποία σύσσωμη αποφάσισε ότι δεν αξίζει καν τον κόπο να ελεγχθεί το ζήτημα. Για αυτή τη σύμβαση το ΠΑΣΟΚ κατέθεσε πρόταση προκαταρκτικής επιτροπής, με βάση το αίτημα της Ευρωπαϊκής εισαγγελέως κ. Λάουρα Κοβέσι, αλλά η Νέα Δημοκρατία πανηγυρικά την απέρριψε και

τώρα υποκριτικώς λέει «φέρτε κατηγορητήριο το του δούμε» και «να το απορρίψουμε», θα προσθέταμε εμείς.

Εδώ το ένα χέρι δέρνει τ' άλλο και τα δυο την πραγματικότητα. Η αντιπολίτευση προκειμένου να μεγιστοποιήσει τα πολιτικά οφέλη της μιλάει για «το έγκλημα των Τεμπών», όταν η αλήθεια μπορεί να είναι «οι λαδιές της “717”». Πάνω σε αυτή τη σύγχυση πατάει η κοινοβουλευτική ομάδα της Ν.Δ. για να θάψει τις πιθανές ευθύνες του κ. Καραμανλή, χειροκροτώντας τον Θουρβιδώδ. Μελάνη σε αυτή τη θολούρα έριξε και ο πρώην υπουργός, παραιτούμενος της βουλευτικής του ασυλίας, όταν το πρόβλημα είναι η υπουργική ασυλία που απλόχερα τού προσφέρουν οι βουλευτές της Ν.Δ.

Το τρίτο θέμα είναι η επικοινωνιακή διαχείριση του τραγικού δυστυχήματος και η λαδία με τους παραποιημένους διαλόγους που δόθηκαν στη δημοσιότητα. «Περί τις 4 τα ξημερώματα(!) της 1ης Μαρτίου, μόλις λίγες ώρες μετά το τραγικό δυστύχημα, ένας υπάλληλος του ΟΣΕ στα κεντρικά του οργανισμού στην οδό Καρόλου μπήκε με εντολή του προϊσταμένου του στο δωμάτιο με τους servers και κατέβασε τα ηχητικά αρχεία σε σκληρό δίσκο» («Κ», 28.3.2024). Αυτό είναι πρωτίστως ηθικό θέμα—κάποιος σκέφθηκε χαράματα της τραγωδίας να πάρει τα ηχητικά, να τα αλλοιώσει με τρόπο που να βολέυουν την κυβέρνηση και να τα δημοσιοποιήσει—, αλλά με τον... πολυσιδη ποινικό μας κώδικα κάποιο αδίκημα θα βρεθεί.

Εν κατακλείδι: κάθε κυβέρνηση μετά από κάθε δυστύχημα βρίσκεται σε δυσχερή θέση, πόσο δε μάλλον όταν στα Τέμπη κάθικαν νέα παιδιά και το δυστύχημα πιθανότατα θα είχε αποφευχθεί αν ο υπουργός έκανε αποτελεσματικώς τη δουλειά του. Το πρόβλημα όμως για αυτή την κυβέρνηση είναι ότι με ψέματα, δολικοδομίες, καταγγελίες και πολλά θολούρα κάνει τη θέση της δυσχερέστερη. Η συμβουλή του Χάρι Τρούμαν «αν δεν μπορείς να τους πείσεις, μπέρδεψέ τους» είναι καλή, αλλά γίνεται αυτοκτονική όταν πολυχρησιμοποιείται.

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Εκ των έσω απογείωση, εκ των έξω προσγείωση

Η πρωτοβουλία «Αμάλθεια» για τον θαλάσσιο διάδρομο ανθρωπιστικής βοήθειας, προς τη Γάζα, πέραν της στήριξης των Παλαιστινίων που πρέπει να «αποτελεί το μείζον», είχε ένα αναμφισβήτητο θετικό αποτέλεσμα για τη Λευκωσία, αλλά και δύο διαφορετικές αναγνώσεις για το πολιτικό της εκτόπισμα. Μια ανάγνωση στο εσωτερικό που «απογείωσε» τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη στα πλείστα εγκώμια ΜΜΕ, με εξαιρετική δόση υπερβολής. Και μια ανάγνωση στο εξωτερικό, που κατέγραψε μεν το θετικό της κυπριακής πρωτοβουλίας, αλλά κράτησε τον πρόεδρο σε διαφορετικό υψόμετρο. Όταν μάλιστα στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής επιδιώχθηκε έμμεσα κεφαλαιοποίηση της κυπριακής πρωτοβουλίας, προσβλέποντας σε κέρδη στο Κυπριακό, «οι εκ των έξω» προσγείωσαν τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη.

Πριν πάμε όμως στη Σύνοδο Κορυφής, είναι καλό να δούμε πού στεκόταν η Κομισιόν, όταν η Κύπρος επιχειρούσε να πείσει

για την «Αμάλθεια», ζητώντας ευρωπαϊκή στήριξη. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η Κομισιόν, αντανάκλωντας και θέσεις κρατών-μελών, όχι μόνο δεν έλαβε υπόψη την κυπριακή πρωτοβουλία, αλλά υιοθετούσε υποτιμητικό ύφος. Η προσπάθεια της κυπριακής κυβέρνησης συναντούσε τείχος, με συγκεκριμένο κοινοτικό αξιωματούχο, να υποδεικνύει προς την κυπριακή κυβέρνηση ότι πριν πείσει τις Βρυξέλλες, θα έπρεπε να είχε πείσει τους βασικούς παίκτες της περιοχής, επικαλούμενος, μεταξύ άλλων, και μια χώρα που φερόταν να είχε επιφυλάξεις για την κυπριακή πρωτοβουλία. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί, ότι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, πρόεδρος της Κομισιόν που επαναδεικνύει εκλογή για δεύτερη θητεία, αδιαφορούσε για την πρωτοβουλία «Αμάλθεια». Η κα Φον ντερ Λάιεν άλλαξε ρότα, μόνο όταν οι ΗΠΑ έκριναν και αποφάσισαν την υλοποίηση της κυπριακής πρωτοβουλίας, ενεργοποιώντας και την Ε.Ε. προς αυτή την κατεύθυνση. Κι έτσι, η πρόεδρος της Κομισιόν ήρθε στην Κύπρο και επιθεώρησε με τον πρόεδρο της

Δημοκρατίας τις εγκαταστάσεις στο λιμάνι της Λάρνακας, ενώ είχε φροντίσει να δηλώσει περηφάνια για τον ηγετικό ρόλο του Νίκου Χριστοδουλίδη, ο οποίος λίγο νωρίτερα είχε εκφράσει στήριξη στην επανεκλογή της. Και στην περίπτωση αυτή, η ανάγνωση ήταν διπλή. Τόσο το Προεδρικό όσο και τα πλείστα εγκώμια ΜΜΕ επικεντρώθηκαν στην ανάδειξη του ηγετικού ρόλου του Νίκου Χριστοδουλίδη, από την πρόεδρο της Κομισιόν, επιστρατεύοντας διθυραμβικά σχόλια. Αντίθετα, η ανάγνωση που επικρατεί σε σημαίνοντες κύκλους των Βρυξελλών και την οποία προσυπογράφω, είναι ότι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ξεκίνησε την προεκλογική της καμπάνια από την Κύπρο, αξιοποιώντας τους προβολείς της παγκόσμιας κοινής γνώμης που ήταν στραμμένοι στην ανθρωπιστική τραγωδία στη Γάζα, προκειμένου να κεφαλαιοποιήσει μια πρωτοβουλία, στην οποία ουδέποτε είχε πιστέψει. Άλλωστε, είναι γνωστές και οι μονόπλευρες θέσεις της πρόεδρου της Κομισιόν υπέρ του Ισραήλ, οι οποίες είχαν οδηγήσει σε θύελλα αντιδράσεων, αναγκάζοντας τον Γιοσέφ Μπορέλ

να την αδειάσει, λέγοντας ότι δεν εκφράζει τη θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενώ παράλληλα, εκατοντάδες ευρωπαϊκά κράτη είχαν συλλέξει υπογραφές αποδοκιμάζοντας τη στάση Φον ντερ Λάιεν έναντι των Παλαιστινίων.

Έχοντας λοιπόν όλα αυτά υπόψη, μόνο κάποιος αφελής μπορεί να θεωρήσει ότι η πρόεδρος της Κομισιόν παρείχε στήριξη στην πρωτοβουλία «Αμάλθεια» της κυπριακής κυβέρνησης. Απλώς, βρήκε μια πρωφανή ευκαιρία να την αξιοποιήσει προς όφελός της, κάτι που έκανε με τις ευλογίες του προέδρου Χριστοδουλίδη.

Έτσι, φτάσαμε στη Σύνοδο Κορυφής, στις 21-22 Μαρτίου, όπου, όπως λένε οι «κακές γλώσσες» των Βρυξελλών, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης «πήγε με τον αέρα της Αμάλθειας», θεωρώντας ότι αναβλήθηκε τόσο πολύ, ώστε μπορούσε να κεφαλαιοποιήσει την προς συζήτηση αναβάθμισή του και να εξασφαλίσει κέρδη στο Κυπριακό. Δυστυχώς για την Κύπρο η εκτίμηση του προέδρου Χριστοδουλίδη δεν επιβεβαιώθηκε. Ούτε η επιχειρηματολογία του, ούτε η «Αμάλ-

Ραντεβού στα τυφλά

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το πιο κρίσιμο ζήτημα των εκλογών της 9ης Ιουνίου είναι αν οι πολίτες θα πάνε να ψηφίσουν. Όσοι βλέπουν το ποτήρι μισογεμάτο εκτιμούν ότι με 20.000 και πλέον υποψηφίους θα μειωθεί το ποσοστό της αποχής. Ο αριθμός είναι όντως εντυπωσιακός και από αυτόν θα αναδειχθούν οι 3.500 νικητές της κάλπης. Απ' εκεί και πέρα όμως ξεκινούν τα δύσκολα. Διαδικαστικά μεν, αλλά πάντως καθόλου αμελητέα.

Οι ψηφοφόροι στους μεν δήμους θα πάρουν έξι ψηφοδέλτια, στις δε κοινότητες τέσσερα. Η Υπηρεσία Εκλογών, σε μια προσπάθεια να διευκολύνει τη διαδικασία, ανακοίνωσε ότι τα ψηφοδέλτια θα έχουν διαφορετικά χρώματα: μπλε για τις ευρωεκλογές, μωβ για τους προέδρους των Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης, κίτρινο για τους δημάρχους, καφέ για τους αντιδημάρχους, λευκό για τους δημοτικούς συμβούλους, πράσινο για τα μέλη της Σχολικής Εφορείας, πορτοκαλί για τους κοινοτάρχες και γκριζο για τους κοινοτικούς συμβούλους. Το θέμα πλέον είναι πώς θα λειτουργήσουν οι πολίτες πίσω από το παραβάν. Κατά την εκτίμηση του γενικού διευθυντή του υπουργείου Εσωτερικών: «Ο κάθε εκλογέας θα πρέπει να μείνει 5-6 λεπτά στο εκλογικό κέντρο προκειμένου να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα». Ένα μάλλον αισιόδοξο σενάριο που θα κριθεί την ημέρα των εκλογών.

Υπάρχει όμως και ένα θέμα ουσίας, το οποίο δεν λύνεται με τα διαφορετικά χρώματα των ψηφοδελτίων. Αφορά στην ίδια τη μεταρρύθμιση της Αυτοδιοίκησης με ό,τι μπορεί να συνεπάγεται. Επί της ουσίας, δηλαδή, εάν οι πολίτες γνωρίζουν για ποιο πράγμα ψηφίζουν. Σύμφωνα με την τελευταία δημοσκοπήση του Σίγμα, απαξιωτώντας τη μεταρρύθμιση σε ποσοστό 83%, θεωρώντας την ιδιαίτερα πολύπλοκη. Εκτιμώντας ότι όχι μόνο δεν θα είναι βιώσιμη (62%), αλλά και ότι το κράτος δεν θα μπορέσει να τη διαχειριστεί αποτελεσματικά (76%). Αξιολογούν επίσης τον θεσμό του προέδρου του ΕΟΑ και του αντιδημάρχου ως «μη χρήσιμο», με ποσοστά 50% και 77% αντίστοιχα.

Μεγαλύτερο θύμα της άγνοιας είναι οι Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης και οι πρόεδροί τους—αυτοί που καθιερώθηκε να αποκαλούμε με τον αδόκιμο όρο «περιφερειάρχες». Όταν οι πολίτες συνειδητοποιήσουν τη σοβαρότητα του έργου που θα αναλάβουν, μόνο τότε θα αντιληφθούν και τη σημασία επιλογής των κατάλληλων προσώπων. Πολύ συνοπτικά, οι αρμοδιότητες των Επαρχιακών Οργανισμών χωρίζονται σε τρεις βασικούς πυλώνες: Ο πρώτος αφορά στην άσκηση πολεοδομικού ελέγχου και χορήγηση πολεοδομικών αδειών, καθώς και στην άσκηση ελέγχου και έκδοση αδειών οικοδομής. Ο δεύτερος περιλαμβάνει τα θέματα περιβαλλοντικού σχεδιασμού και περιβαλλοντικής διαχείρισης. Ο τρίτος αφορά την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία έργων υποδομής για τα συστήματα ύδρευσης, τα συστήματα αποχέτευσης για υγρά λύματα και όμβρια, αλλά και τις εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων. Είναι φανερό πως πρόκειται για ένα πακέτο αρμοδιοτήτων που απαιτεί την εκλογή προσώπων με τεχνοκρατικά χαρακτηριστικά. Το ζητούμενο εδώ δεν είναι να μαρκάριε κανείς το κουτάκι με κομματικές κριτήρια, αλλά με γνώμονα τι είναι καλύτερο για τη ζωή του. Αυτό βεβαίως ισχύει και για τους δημάρχους, αφού η συγχώνευση των δήμων, που έφερε η μεταρρύθμιση, αναβάλλει τον δείκτη δυσκολίας της διοίκησης.

Η μεγάλη εικόνα απαξίωσης και μηρεδέματος σε σχέση με τη μεταρρύθμιση, οδηγεί στον μεγάλο κίνδυνο των επερχόμενων εκλογών. Κίνδυνος ο οποίος δεν έχει να κάνει μόνο με την προσέλευση ή τη διαδικασία της ψηφοφορίας, αλλά και την αμχανία του ψηφοφόρου μπροστά στα πολλά ψηφοδέλτια, η οποία μπορεί να τον οδηγήσει στην απόφαση άλλα να συμπληρώσει και άλλα να αφήσει κενά, αυξάνοντας έτσι το ποσοστό του λευκού—όχι από πολιτική άποψη αλλά από άγνοια.

Για τις ευρωεκλογές η ευθύνη ενημέρωσης βαρύνει τους ώμους των κομμάτων. Για τις αυτοδιοικητικές εκλογές, όμως, η ευθύνη δεν μπορεί να επιμεριστεί στους υποψηφίους. Ούτε καν στους λίγους προβλεπόμενους στους μεγάλους δήμους ή τις επαρχίες. Το υπουργείο Εσωτερικών βρίσκεται ενάγων ενός μεγάλου εχθρού: του αμειλικτού χρόνου. Οφείλει λοιπόν να δρομολογήσει («χθες» αν είναι δυνατόν) μιας μεγάλης κλίμακας εκστρατεία ενημέρωσης, ώστε να κατανοήσουν οι πολίτες το διακύβημα των εκλογών. Αλλιώς υπάρχει σοβαρός κίνδυνος το ραντεβού στην κάλπη να αποδειχτεί—για πολλούς—ραντεβού στα τυφλά.

stavros.christodoulou@gmail.com

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Πολιτική με το μάτι στο κινητό

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η χώρα είναι πάρα πολύ ευάλωτη στο κουτσομπολιό, στις θεωρίες συνωμοσίας, στα έμφερη πολιτικά μας πάθη, στους θεσμούς που τρίζουν. Οι πολιτικοί –αντί να κυβερνούν ή να ετοιμάζονται σοβαρά να κυβερνήσουν– κοιτούν συνέχεια το κινητό τους για να διαβάσουν το τελευταίο κακεντρέχες σχόλιο ή κουτσομπολιό. Συχνά υπεραντιδρούν, σαν ένα δημοσίευμα να σημαίνει το τέλος του κόσμου, σαν να μην κα-

Το χειρότερο πράγμα που μπορείς να πάθεις στο, εξ ορισμού εξουθενωτικό και μοναχικό, Μαξίμου είναι να βλέπεις παντού φαντάσματα, τα οποία σε οδηγούν σε αχρείαστα αυτογκόλ.

ταλαβαίνουν ότι σπανίως ένα δημοσίευμα φέρνει το τέλος του κόσμου... Το σημερινό μιντιακό σκηνικό είναι τόσο παλαβά άναρχο, τα παραδοσιακά μέσα έχουν/έχουμε χάσει μεγάλο μέρος της επιρροής που είχαν. Κάποτε οι «Νιου Γιορκ Τάιμς» και η «Ουάσιγκτον Πოსτ» ή ο Λαμπράκης, η Βλάχου και ο Μπότοπς μπορούσαν να καθορίσουν την ατζέντα. Σήμερα, αυτό δεν γίνεται, ευτυχώς. Αυτό είναι το θετικό. Υπάρχει όμως και η άλλη όψη. Η ατζέντα μπορεί να καθοριστεί και η κοινωνία να χειραγωγείται από οιονδήποτε παίκτη στο άναρχο ψηφιακό περιβάλλον χωρίς ποτέ να ξέρουμε ή να μπορούμε να μάθουμε ποιος, πώς και γιατί το κάνει. Οι θεωρίες συνωμοσίας τρέχουν με ταχύτητα φωτός και

μπαίνουν στο καφενείο και σε κάθε σπίτι. Η πρώτη φάση αυτής της νέας εποχής κατέληξε σε μια μεγάλη περιπέτεια, που μας έφτασε κοντά στον γκρεμό. Επειτα από μια παρένθεση μπαίνουμε ίσως στη δεύτερη φάση. Η κυβέρνηση πέτυχε μια επικοινωνιακή ηγεμονία τα τελευταία χρόνια. Η δεύτερη τετραετία είναι πάντοτε δύσκολη και κάποια στιγμή κάθε επικοινωνιακός ή πολιτικός μήνας του μέλιτος τελειώνει. Είναι, πάντως, εντελώς λάθος να υπεραντιδρά κάποιος στην κριτική ή σε ένα ρεπορτάζ. Είναι εντελώς λάθος να την απορροφά κάθε ημέρα και κάθε ώρα ένα ατελείωτο νταραβέρι, η συζήτηση για το ποιος είπε τι σε ποιον. Η κυβέρνηση και ο πρωθυπουργός απάντησαν σε μια πρόταση μομφής που δεν έπαισε.

Σωστά, αλλά καθυστερημένα, πήγαν κόντρα στο «κλίμα» και αντιστάθηκαν στον κανιβαλισμό με συγκεκριμένα επιχειρήματα.

Είχε ωστόσο προηγηθεί η βιασύνη να κλείσει μια τόσο ευαίσθητη υπόθεση με μια Εξεταστική-λάιτ, που δεν μπορεί να είναι το αντίδοτο στις θεωρίες συνωμοσίας και στον ακραίο λαϊκισμό.

Κανείς δεν είπε ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που κυβερνιέται εύκολα. Χρειάζεται όμως ψυχραιμία. Το επιχείρημα ότι η κυβέρνηση κέρδισε τις εκλογές με 41%, που συνοδεύεται από το «κοιτάξτε γύρω σας, ποιος μπορεί να σας κυβερνήσει;» πειθεί εγκεφαλικά, αλλά ταυτόχρονα εξοργίζει τους πολίτες. Συστηματική και λογική απόκριση της «παλαβωμάρας» είναι το ζητούμενο, και εμμονή σε αυτά που αφορούν την κοινωνία. Το χειρότερο πράγμα, άλλωστε, που μπορείς να πάθεις στο, εξ ορισμού εξουθενωτικό και μοναχικό, Μαξίμου είναι να βλέπεις παντού φαντάσματα, τα οποία σε οδηγούν σε αχρείαστα αυτογκόλ.

Περί «προτύπων»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η ρήση προτύπων στη πολιτική συνήθως απολήγει σε τραγέλαφο. Αλλά συμβαίνει ενίοτε. Το επιχείρησε ο τότε ηγέτης των Συντηρητικών του Ηνωμένου Βασιλείου, Μπόρις Τζόνσον, όταν διεκδικούσε την πρωθυπουργία – πράγμα που του επέτυχε με ποσοστό εκλογικό εντυπωσιακότατο, και στόχο να ολοκληρώσει την έξοδο της χώρας από την Ε.Ε.

Τα πάσης φύσεως πολιτικά παραλείποντα του χειριστήματος εκείνου δεν είναι της παρούσης. Ενδιαφέρον έχουν, όμως, οι αναφορές στο «πρότυπο» που χρησιμοποιήθηκε την εποχή εκείνη. Και φυσικά δεν ήταν άλλο από εκείνο του Ουίνστον Τσώρτσιλ, ένθερμος θαυμαστής του οποίου υπήρξε ο κ. Τζόνσον.

Το βάρος του προτύπου υπήρξε, όπως αποδείχθηκε, δυσβάστακτο. Το πνεύμα της Δουνκέρκης και η ομιλία του Τσώρτσιλ στο Κοινοβούλιο την 4η Ιουνίου 1940, όταν επώθηκε εκείνο το περίφημο «ποτέ δεν θα παραδοθούμε», ανήκουν στην κατηγορία των άπαξ λεγομένων. Ο κ. Τζόνσον παρατήρησε από την πρωθυπουργία έπειτα από τρία χρόνια. Τον διαδέχθηκε στο αξίωμα η κ. Λιζ Τρας, για πενήντα ημέρες μετρημένες και σήμερα ο κ. Ρισι Σούντακ.

Στη Γαλλία, τα πράγματα είναι ασφαλώς πιο σύνθετα. Ο πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν είναι ένας βοναπαρτιστής, όπως και κάθε πρόεδρος αυτής της χώρας. Είχε επιχειρήσει αρχικώς να δώσει στην Ε.Ε. μια γενναία άθνηση. Προσέκρουσε στις αντιρρήσεις της Γερμανίας. Όταν στις προηγούμενες εκλογές η μείζον πολιτική αντίπαλός του, η κ. Μαρίν Λεπέν, άρχισε να αναφέρεται συχνότατα στον πρώην πρόεδρο Σαρλ ντε Γκωλ, ο κ. Μακρόν έσπευσε να τη μνησθεί, με κάποια επιτυχία

όντως. Η παραδοσιακή Δεξιά κατέρρευσε. Και όταν ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν ηγήθηκε της εκστρατείας του ΝΑΤΟ εναντίον της Ρωσίας προς υπεράσπιση της Ουκρανίας, ο κ. Μακρόν ανέσυρε από το παρελθόν το πρότυπο του Ζορζ Κλεμανσό, τον επονομαζόμενο «Τίγρη», που έστειλε στρατιωτικές δυνάμεις στην Ουκρανία μετά το τέλος του Μεγάλου Ευρωπαϊκού Πολέμου, χαρίζοντας μια νίκη στους μπολσεβίκους της Ρωσίας. Η πρόταση περί αποστολής στρατιωτικών δυνάμεων του ΝΑΤΟ στην Ουκρανία απορρίφθηκε.

Για να επιστρέψουμε στα καθ' ημάς, και ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είναι πολιτικός που εμπνέεται από «πρότυπο» του παρελθόντος, που δεν είναι άλλο από τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Κεντρικός φιλελεύθερος πολιτικός όπως κατ' επανάληψιν διακρύπτει, είναι –όπως και το πρότυπό του, ο Βενιζέλος– θρησκευτής των μεγάλων ευκαιριών.

Συνέπλευσε ενθουσιωδώς με τον πρόεδρο Μπάιντεν στο θέμα της ρωσοουκρανικής συγκρούσεως, προσβλέποντας σε μια γεωστρατηγική αναβάθμιση της χώρας μας έναντι της Τουρκίας, αξιοποιώντας μια μοναδική «ευκαιρία», λόγω της τότε υφιστάμενης απομονώσεως της Αγκυρας.

Αλλά η μεγάλη «ευκαιρία» υπήρξε μάλλον περιορισμένης χρονικής διάρκειας. Υστερα από μακρά περίοδο διαπραγματεύσεως, ο πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν συναίνεσε στην ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ. Ο πρόεδρος Μπάιντεν διαβίβασε στο Κογκρέσο απόφαση πωλήσεως νέας γενιάς μαχητικών F-16. Και στις 9 Μαΐου, ο κ. Ερντογάν θα πραγματοποιήσει την πρώτη επίσημη επίσκεψή του στην Ουάσιγκτον στη διάρκεια της προεδρίας Μπάιντεν. Αλλά αρκετά περί πολιτικών «προτύπων».

Το πρόβλημα της Ελλάδας δεν είναι πολιτικό. Το πρόβλημά μας είναι κοινωνικό. Δεν σημαίνει ότι αυτό απαλλάσσει το πολιτικό σύστημα στο σύνολό του από τις ευθύνες του. Απλώς προσπαθώ να επισημάνω τα βαθύτερα αίτια των προβλημάτων που μας ταλαιπωρούν στα οποία συμμετέχει η πολιτική, αλλά οι ευθύνες δεν περιορίζονται μόνο σ' αυτήν. Δεν ξέρω ποτέ άρχιση να εδραϊώνεται η κοινωνική πεποίθηση ότι όλες οι κακοτεχνίες και οι δυσπλασίες, ακόμη και οι κακοί θείες, της ελληνικής κοινωνίας θα θεραπευθούν αρκεί να υπάρχει η «πολιτική βούληση». Ας τα πάρουμε ένα ένα. Θα παρακάμψω τη δυσαναλογία των εισοδημάτων από την αγοραστική τους δύναμη. Οχι επειδή το θεωρώ έλλογον. Απλώς ζητώ συγγνώμη για την άγνοιά μου περί τα οικονομικά.

Ας μιλήσουμε για την καθημερινότητα. Και το βασικό της πρόβλημα: η δημόσια τάξη και η ασφάλεια. Θα σας θυμίσω ένα τραγούδι του Κηλαηδόνη από τα «Μικροαστικά» του. «Ησυχία, τάξη κι ασφάλεια». Ο ταλαντούχος τραγουδοποιός αυτό το χρέωνε στον μικροαστικό της ελληνικής κοινωνίας.

Η αγριότητα της κοινωνίας μας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Χωρίς βέβαια να υπολογίζει πως οι λεγόμενοι «μικροαστοί», τους οποίους απαξίωνε, ήταν η μεγάλη πλειονότητα της ελληνικής κοινωνίας. Τότε, στις αρχές της Μεταπολίτευσης, κανείς δεν ήθελε να είναι μικροαστός, κατά συνέπεια το τρίπτυχο «ησυχία, τάξη κι ασφάλεια» ήταν κοινωνικά απαξιωμένο. Το ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα Παπανδρέου τους αναβάθμιζε κοινωνικά βαφτίζοντάς τους «μη προνομιούχους» και τους απάλλαξε από το άγος της «ησυχίας, τάξης κι ασφάλειας». Από τότε έως σήμερα, έχει περάσει σχεδόν μισός αιώνας. Ευρωπαϊκή Ελλάδα, οικονομικά κατάρρευση, ανατροπές στο πολιτικό σκηνικό, μια κοινωνία που αναπνέει μετά την οικονομική ασφυξία, όμως η βαθιά Ελλάδα που περιφρονεί την «ησυχία, τάξη κι ασφάλεια» παραμένει πιστή στον εαυτό της. Και δεν αναφέρω στην αλητεία και στις συμμορίες της που εξακολουθούν να λυμαίνονται τα πανεπιστήμια. Ούτε στις οργανωμένες συμμορίες των Ρομά που κλέβουν καλώδια χαλκού. Ούτε στον υπόκοσμο και στους μαφιόζους της νύκτας. Αυτοί δεν θα πάψουν να υπάρχουν. Εκείνο που μας αφορά στην καθημερινότητα

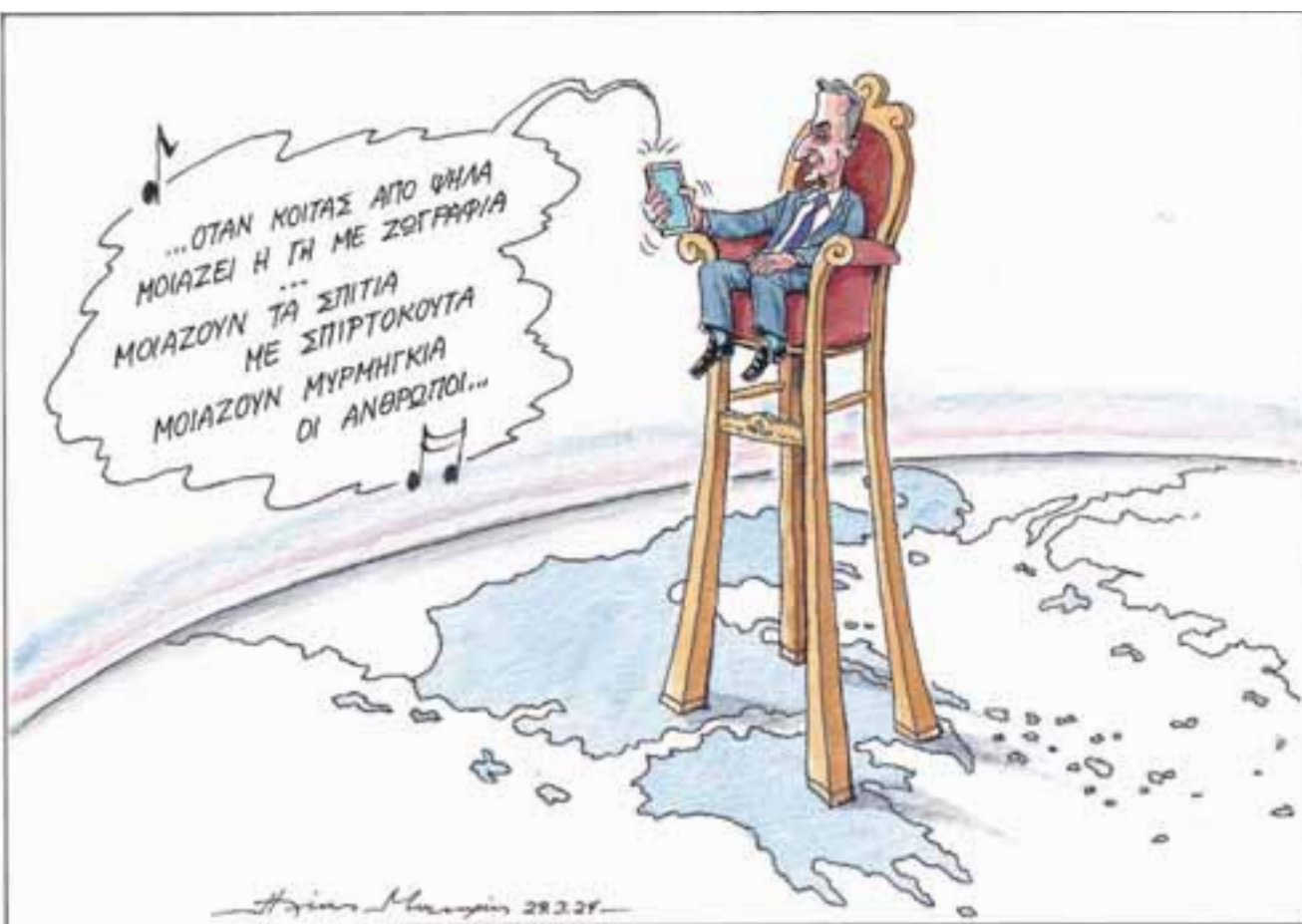
μας είναι η περιφρόνηση στην «ησυχία, τάξη κι ασφάλεια» από συμπολίτες μας που δεν είναι ούτε παράνομοι ούτε εγκληματίες. Θα αναφερθώ σε κοινοτοπίες. Ο οδηγός που περνάει με κόκκινο και παρκάρει στη διάβαση ΑμεΑ, ο οδηγός που αδιαφορεί για τη διάβαση των πεζών, ο επαγγελματίας με το μηχανάκι που πάει κόντρα στον πεζόδρομο για να παραδώσει την πίτσα. Θέλετε να το τραβήξω; Η αδιαφορία και η αμέλεια του μοιραίου σταθμάρχη στα Τέμπη είναι η ακραία συνέπεια αυτής της συμπεριφοράς. Ο οδηγός του λεωφορείου στην Αθήνα που έλυσε σταυρόλεξο όσο οδηγούσε ήταν πιο τυχερός, όπως και οι επιβάτες.

Από πού ξεφυτρώνουν οι έφηβοι που κακοποιούν συνομηλικούς τους και διαφημίζουν τα κακοθήματά τους στο Διαδίκτυο; Ξεφυτρώνουν από οικογένειες που δεν έχουν καταφέρει να τους κληροδοτήσουν τις φυσικές αναστολές. Ναι, υπάρχουν φυσικές αναστολές, όπως υπάρχει και φυσικό δίκαιο. Μπορεί ο Φρόνιτ να μας λέει ότι κάθε αγοράκι θέλει να κοιμηθεί με τη μητέρα του, όμως η εκπλήρωση της φαντασίωσής του παραμένει απαγορευμένη. Μπορεί ο

έφηβος να θέλει να ξεχωρίσει από την αγέλη κακοποιώντας τον υπέρβαρο συνομηλικό του, όμως, θα τον πραγματοποιήσει μόνον αν δεν έχει μέσα του τα ανασταλτικά αντανακλαστικά. Και αυτά δεν μπορεί να του τα παράσχει το υπουργείο Παιδείας, όση πολιτική βούληση κι αν διαθέτει. Μπορεί να τον βοηθήσει ο δάσκαλός του, μόνον όμως αν βρει έδαφος που έχει οργώσει η οικογένειά του.

Η υπέροχη Ελλάδα κρύβει στα σπλάχνα της ένα σκοτάδι. Δεν είναι λυρική αποστραφή. Είναι κυριολεξία. Το σκοτάδι το βλέπουμε στην καθημερινότητά μας. Εκφράζεται με την αμέλεια, την αδιαφορία και, εντέλει, την αγριότητα του ενός απέναντι στον άλλον. Απ' την αγριότητα του Δημοσίου απέναντι στους πολίτες έως την αγριότητα του οδηγού που περνάει με κόκκινο και βρίζει τον πεζό.

Υπάρχει διέξοδος; Πάντως, κι αν υπάρχει, αυτή δεν μπορούν να την αναλάβουν οι πολιτικοί. Για τον απλούστατο λόγο ότι η ύπαρξή τους εξαρτάται απ' αυτήν την αγριότητα. Ε, ναι. Η δημοκρατία δεν έχει αδιέξοδα. Εξαιρούνται τα αδιέξοδα που η ίδια η κοινωνία της επιβάλλει.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ποιο το καλό, ποιο το κακό και ποιο το διάφορό τους;

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Ως παιδί της πόλης με εντυπωσίαζαν τα σουσούμια της επαρχίας, πριν αυτή υποστεί μετάσταση της αθηναϊκής κακοπραγίας. Με εντυπωσίαζε κι ο πάππος μου, ο Περικλής, που κοπιώντας τον ουρανό με τ' άστρα προέβλεπε με επιτυχία τον καιρό της επόμενης ημέρας! Λιγότερος, γιατί ανοικτομάτης, ο παππούς έλεγε κι ένα σωρό παροιμίες που ηκούσαν κάπως αλλόκοτα στα άμαθα αυτιά μας. «Αν σκιάζονταν ο λύκος τη βροχή, θα 'φτιαχνε και κάπα». Κι επειδή «ο λύκος τρώει από τα μετρημένα», ο παππούς σιγούρευε τα ζωντανά του και την άλλη ημέρα, όπως προέβλεπε, έριχνε νερό με το τσουκάλι, χωρίς όμως να τον πολυπειράζει, αφού «ο βρεγμένος τη βροχή δεν τη φοβάται»!

Στον λαϊκό πολιτισμό, κι ο παππούς μου, όπως θα καταλάβατε, ήταν λαϊκός άνθρωπος, αθρονοούσαν οι παροιμίες και οι παροιμίες εκφράσεις. Αυτές ήταν η παράδοσή μας πριν σκοντάψουμε στην άρνηση ή την υπεράσπιση της – το ίδιο κάνει. Οι παροιμίες ήσαν απλές, αλληγορικές, ενίοτε έμμετρες, βραχυλόγες, αλλά περιεκτικές προτάσεις. Σήμερα είναι, κυρίως, τεκμήρια συμπεριφοράς που δεν είχαν παρατηρηθεί από τον ενάρετο βίο, αλλά και τις όποιες αντιφάσεις περιελάμβανε αυτός. Επιπλέον είναι τεκμήρια μιας γλωσσικής πλαστικότητας κι ευθυβολίας που «κόκαλα δεν έχει και κόκαλα τσακίζει».

Η επίκληση των παροιμιών στόλιζε κι ενίσχυε με την παραστατικότητα τους τον κάθε λόγο. Η σοφία τους συμπύκνωνε αρχαίες και δοκιμασμένες παραδοχές του κοινωνικού σώματος που κληρονομούσαν από στόμα σε στόμα κι από γενιά σε γενιά. Επιπλέον οι παροιμίες στις αγράμματες ή ολιγογράμμες κοινωνίες, στις κοι-

Θαυμάζουμε, όσοι θαυμάζουμε, την ποιητική των παροιμιών, αλλά μένουμε αμέτοχοι της συντριβής τους – για να μην πω ότι μακαρίζουμε τα φευγάτα παιδιά μας.

ωνίες της προφορικότητας δηλαδή, είχαν για χιλιέτιες σε μεγάλο βαθμό μια παιδευτική βαρύτητα, ο «βιωφελής λόγος» τους ήταν ο κατεξοχόν τρόπος διαμοιρασμού της εμπειρίας των μεγαλύτερων της κοινότητας. Ήταν το αντιστόλι όλων στα σκαμπανεβάσματα της ζωής. «Παροιμία εστί παραίνεσις προς ηθών διαστρόφων διόρθωσιν», παρατηρούσε ήδη από το

1813 ο Γιαννιώτης λόγιος και πραγματευτής Γεώργιος Κρομμύδης, που μάλλον ήταν και ο πρώτος Νεοέλληνας συλλογέας τους. Θα ακολουθήσουν πολλοί άλλοι φιλόπονοι συλλογείς – να μην μονεύσουμε τον φιλογενή Παναγιώτη Αραβαντινό αλλά και τον ακάματο Νικόλαο Πολίτη – που θα συλλέξουν με επιμέλεια, θα ερμηνεύσουν με ενάργεια και θα καταδείξουν, όσο εμείς σκοντάφταμε σε αχρείαστα «γλωσσικά ζητήματα», τη στενή και αποκλειστική σχέση του υλικού τους με όλες τις περιόδους και τις εκφάνσεις της γλωσσικής μας διαδρομής.

Το μεταπολεμικό πέρασμα στον αστικό πολιτισμό και σε καινοφανείς μαθητικές κατέστησε περιττές τις παροιμίες. «Άλλοι παπάδες ήρθανε, άλλα Βαγγέλια φέρανε» – χώρα ότι η πλειονότητα των εκριζωμένων δεν ήθελε να φαίνεται πούθε κρατάει η σκούφια της. Ετσι πάει. «Κατά τη γεγονοταία του τραγούδι». Σήμερα οι περισσότερες από τις παροιμίες, που βρίσκονται στα βιβλία των γραμματικών ως «άυλη πολιτιστική κληρονομιά» πλέον κι όχι στην καθημερινότητά μας, ηκούσαν σχεδόν ακατανόητες και χρειάζονται τη συνδρομή εξηγήσεων. «Θρέψε λύκο τον χεμίνα, να σε φάει το καλοκαίρι!» Τι ακριβώς να καταλάβεις από αυτό; Ο,τι και από τα δημοτικά τραγούδια

της ξενιτιάς. Θαυμάζουμε, όσοι θαυμάζουμε, την ποιητική τους, αλλά μένουμε αμέτοχοι της συντριβής τους – για να μην πω ότι μακαρίζουμε τα φευγάτα παιδιά μας. Κάπως έτσι και οι παροιμίες λειτουργούσαν κι αυτές σε ένα υλικό και αξιακό περιβάλλον πολύ διαφορετικό από το νεωτερικό, με αποτέλεσμα να μη βρίσκουν αντιστοιχία στη σημερινή συνθήκη.

Και λογικό μου μοιάζει. Σε έναν αγροκτηνοτροφικό πολιτισμό αφθονούν οι κουβέντες για τους λύκους που ζημίωσαν βοσκούς και κοπάδια. Σε έναν πολιτισμό που πορευόμαστε, λόγω χώρας, ότι τα κρέατα φυτρώνουν στα ψυγεία των πολυκατοικιών, οι παροιμίες για τους λύκους, λόγου χάριν και πάλι, ηκούσαν κενές περιεχομένου. Οι λύκοι άλλωστε δεν συχνάζουν σε αστικό περιβάλλον, σπανίζουν πλέον και στο φυσικό και βρίσκονται υπό προστασία. Κατά τα λοιπά όλοι μας έχουμε, ή νομίζουμε τέλος πάντων ότι έχουμε, τρόπο να γνωρίσουμε τι μας ζημειώνει. Πράγματι μπορούμε με ευκολία να μάθουμε τον αυριανό καιρό ψάχνοντας στο Διαδίκτυο.

Στο μεταξύ, όμως, έχουμε ανεπισίτητως ξεμείνει να κοιτάμε τα αστέρια.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Η ταμπλόιντ κουλτούρα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Του ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΜΒΑΚΑ

Η εξήγηση της Κέτ Μίντλετον σε δημόσια ομολογία της ασθένειάς της υπήρξε ένα επικοινωνιακό γεγονός που ακόμη εκτυλίσσεται. Για να το κατανοήσουμε, θα πρέπει να σκεφτούμε ότι ο τρόπος που επικοινωνούμε και ενημερωνόμαστε την εποχή των social media μπορεί να έχει μεγάλες διαφορές με το παρελθόν, όμως έχει και μια κοινή αναφορά. Αυτή είναι ο επικοινωνιακός κώδικας του ταμπλόιντ που έχει μια μεγάλη δημοσιογραφική ιστορία, ιδιαίτερα στον αγγλοσαξονικό κόσμο. Το 1886 ο ιδρυτής της Daily Mail, Λόρδος Νόρθκλιφ, θα ενώσει τις λέξεις tablet και alkaloid, και θα εισαγάγει τον όρο tabloid, περιγράφοντας έτσι «το μικρό και αποτελεσματικό χάπι ειδήσεων» που θα κοστίζει μόλις μισή πένα. Αν και ο ταμπλόιντ τύπος έχει ταυτιστεί με συντηρητικές αντιλήψεις, τα πρώτα χρόνια ανάπτυξής του θα εναντιωθεί στη βικτωριανή ηθική, θα συμπαραταχθεί με τον «καθημερινό άνθρωπο» και θα υποστηρίξει το Εργατικό Κόμμα. Το 1969, η Sun κάτω από τα χέρια του Ρούπερτ Μέρντολ θα κρατήσει το φιλολαϊκό προφίλ της ταμπλόιντ δημοσιογραφίας, αλλά αυτή πλέον θα στραφεί θετικά προς τις συντηρητικές πολιτικές αντιλήψεις. Ο αντιμεταναστευτικός και ομοφοβικός λόγος της ταμπλόιντ δημοσιογραφίας τη σφραγίζει σε μεγάλο βαθμό, κάνοντας φορέα όχι μόνο δραματοποίησης της πραγματικότητας αλλά και ενός πολύμορφου στιγματισμού, συνήθως μάλιστα ανθρώπων που βρίσκονται στην κοινωνική, πολιτική ή οικονομική ελίτ. Η ενασκόληση, δε, με τα βασικά ζητήματα, με σαλόνι τρόπο ενίοτε, θα γίνει αγαπημένο μοτίβο της.

Την εποχή των social media, η υφολογία και τα ενδιαφέροντα του ταμπλόιντ τύπου διαχέονται ακόμη παραπάνω. Το να κατανοήσει κανείς αυτό το φαινόμενο προϋποθέτει να κατανοήσει τον λόγο που παρήγαγε η ταμπλόιντ δημοσιογραφία στη μετανεωτερική δημόσια σφαίρα. Αν το καλοσκεφτεί κανείς, οι «διαφορετικές» (λιγότερο πολιτικές) ειδήσεις που αναφέρονται σε καταστροφές, στη ζωή των celebrities, στις ηρωικές πράξεις άσημων ανθρώπων, στα χαριτωμένα κατοικίδια, στη μαγειρική και στον καφέ, αποτελούν βασικό όγκο των αναρτήσεων που γίνονται στα social media. Αν και αυτή η πληροφορία ατζέντα έχει υποτιμηθεί θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι εντάσσεται και υπηρετεί συγκεκριμένα αφηγηματικά αρχέτυπα, που επικρατούν να λύσουν βασικά ερωτήματα και κοινωνικές αγωνίες, όπως τι είναι αξιοσημείωτο, τι είναι το θύμα, ποιος είναι ο απειλή, ποια είναι η σχέση μας με το παρελθόν.

Η διάδοση της ταμπλόιντ θεματολογίας στα σημερινά μέσα κοινωνικής δικτύωσης εμπνέει ακό-

μη παραπάνω την αίσθηση μιας γενικευμένης αβεβαιότητας. Όπως έχει εύστοχα διαπιστωθεί, η λογική του ταμπλόιντ είναι από τις λίγες που επιλύουν την αντίφαση μεταξύ τυχαίου και σταθερού, καθώς εντάσσει το απρόβλεπτο και επεισοδιακό στους ευρύτερους κύκλους της διαρκούς πληροφοριακής επανάληψης, ενώ περιγράφει έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από ανεξέλεγκτες δυνάμεις. Βέβαια, η ταμπλόιντ λογική που αναπαράγεται δεν έχει μόνο τη μοιρολατρική, μεταφυσική και ενίοτε καθυσκαστική πτυχή της. Έχει και την «αρπακτική» της διάσταση, με τους παπαράτσι, τους εκβιασμούς, την ενίσχυση της νοοτροπίας του όχλου, της προσβολής, της ηθικολογικής αυταρέσκειας. Αυτή η επιθετική διάσταση του ταμπλόιντ ύφους βλέπουμε να επικρατεί πολύ συχνά στην εποχή του ψηφιακού εκδημοκρατισμού. Το ιδιωτικό και το μύχιο δεν μπορεί να γίνουν αποδεκτά για κανέναν «ισχυρό», ούτε για τη βασιλική οικογένεια.

Αλλωστε, μία από τις μεγαλύτερες αλλαγές του σύγχρονου νεωτερικού κόσμου είναι ότι έκανε το ζήτημα της διαφάνειας για τα πρόσωπα εξουσίας έναν καθολικό και σε ορισμένες περιπτώσεις απόλυτο κανόνα. Κατήργησε τη λογική της «αυλής». Κανένας φορέας εξουσίας δεν δικαιούται να κρύψει στοιχεία που αφορούν την ιδιωτική του ζωή. Η βασιλική οικογένεια της Μ. Βρετανίας άλλωστε, στον βαθμό που κατάφερε να εκσυγχρονιστεί, το έκανε δίνοντας όλο και περισσότερο στα φώτα της ταμπλόιντ δημοσιότητας στοιχεία της «προσωπικής» της ζωής. Ο θάνατος της λαίδης Νταϊάνα αποτέλεσε τη τραγική κατάληξη αυτού του «ανοίγματος» στην κοινή γνώμη.

Έτσι και σήμερα, η οδυνηρή στιγμή της ασθένειας και η εύλογη προσπάθεια να τη διαχειριστεί ακόμη και μια πριγκίπισσα με μη τραυματικό τρόπο για την ίδια και τους κοντινούς της δεν μπορεί να μείνει «προσωπική» υπόθεση. Είναι εξ ορισμού μέρος της ταμπλόιντ παγκόσμιας κοινότητας που συγκροτείται εδώ και δεκαετίες και η οποία έχει ως βασικό συνθετικό παράγοντα τη διαρκή επιτήρηση, τον συνεχή έλεγχο, τη σπλιττευσή ή αποθεώση οποιασδήποτε δημόσιας προσωπικότητας. Σε αυτή την κοινότητα, η απόκριση «κακόν μαντάτων» από τους «άρχοντες» δεν προσλαμβάνεται ως στιγμή εναισθησίας ή αδυναμίας, αλλά ως μιας ανεξήγητης εσωστρέφειας που ανοίγει τον δρόμο σε συνωμοσιολογικές θεωρίες, σε θεωρίες που εκφράζουν πάνω από όλα τον φόβο ότι η εξουσία επαναφέρει το δικαίωμα της στη μυστικότητα.

Ο κ. Βασίλης Βαμβακάς είναι αναπληρωτής καθηγητής Κοινωνιολογίας της Επικοινωνίας στο Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ.

Στοιβαγμένα εμπορευματοκιβώτια περιμένουν να φορτωθούν σε φορτηγά για μεταφορά στο λιμάνι του Λονγκ Μπιτς της Καλιφόρνιας. Μετά την κατάρρευση της γέφυρας της Βαλτιμόρης στις 26 Μαρτίου 2024, οι εταιρείες έχουν ήδη αρχίσει να μεταφέρουν εμπορευματοκιβώτια από την Ανατολική Ακτή στη Δυτική Ακτή.

Η κλειστή κούρσα της Κωνσταντινούπολης

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Θα κερδίσει ο Τ. Ερντογάν την Κωνσταντινούπολη σήμερα, ή ο Ε. Ιμάμογλου θα ετοιμαστεί να τρέξει για την προεδρία της χώρας το 2028; Αυτό είναι το μυστικό της εκλογικής αναμέτρησης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Τουρκία. Όλες οι περιφέρειες έχουν τη σημασία τους, αλλά η επικέντρωση στην Κωνσταντινούπολη έχει ευρύτερο ενδιαφέρον. Κατά το Reuters (28/3) «οι δημοσκοπήσεις δείχνουν Ιμάμογλου και Κουρούμ σε κλειστή κούρσα σε μια πόλη από 16 εκατομμύρια πληθυσμό, στην πόλη όπου έφταξε όνομα ο Τ. Ερντογάν στη δεκαετία του 90».

Πέρυσι, η υπό τον Τ. Ερντογάν «Λαϊκή Συμμαχία» (ΚΑΔ, Κόμμα Ανάπτυξης Δικαιοσύνης, συν ΚΕΔ, Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης) κέρδισε τις προεδρικές και τις κοινοβουλευτικές εκλογές. Τώρα δίνει τα ρέστα της για την Κωνσταντινούπολη. Υπό το σύνθημα «Κωνσταντινούπολη Ξανά», ο πρώην υπουργός Περιβάλλοντος και Αστικοποίησης Μουράτ Κουρούμ διεκδικεί τη δημαρχία από τον νυν κάτοχο της Ε. Ιμάμογλου. Η επιλογή Κουρούμ έγινε με βάση ποιοτικά στοιχεία, νέος, τεχνοκράτης, σχετικός με τα ζητήματα αντιεπισμημικής ασφάλειας, σε αντίθεση με τον παλαιομοδίτη Μ. Γιλντιρίμ το 2019.

Γιατί όμως ο Τ. Ερντογάν δίνει τόση σημασία στην Κωνσταντινούπολη; Πρώτο, γιατί εκεί ανεδείχθη ως πολιτικός, δεύτερο, δεν θέλει να κάνει ακόμα και αν η μά-

Ο πρώην υπουργός Περιβάλλοντος και Αστικοποίησης Μουράτ Κουρούμ διεκδικεί τη δημαρχία από τον νυν κάτοχο της Ε. Ιμάμογλου.

χη έχει συμβολική σημασία, ή ακόμα και αν αφορά ένα παιχνίδι χωρίς βαθμολογική σημασία—αυτός είναι ο Ερντογάν— και τρίτο, μία δεύτερη νίκη Ιμάμογλου του δίνει αέρα να τρέξει για την προεδρία το 2028 και με αντίπαλο έναν εκ των πιθανότερων διαδόχων του Ερντογάν (Χακάν Φιντάν, υπουργό Εξωτερικών, Σελτζούκ Μπαϊράκτσα, «πατέρα» των τουρκικών δρόμων και γαμπρό του Ερντογάν), και έτσι να αυξήσει τις πιθανότητες του για να φτάσει στην προεδρική κατοικία στην Άγκυρα.

Τρία εκλογικά χαρακτηριστικά:

1) Ο Ε. Ιμάμογλου νίκησε, συνεργαζόμενος βέβαια με το δικό του κόμμα (ΡΑΚ) και το Καλό Κόμμα της Μ. Ακσενέρ. Τώρα το κόμμα αυτό κατεβαίνει μόνο του και αντικειμενικά αυτό ευνοεί Κου-

ρούμ, πάντως η Μ. Ακσενέρ το τελευταίο διάστημα (2023/24) με συνέπεια κάνει επιλογές στα μέτρα του Ερντογάν—ουσιαστικά παρεμβάλλει εμπόδια—κατ' ακρίβεια κάνει ό, τι περνά από το χέρι της για να παρεμποδίσει την προσπάθεια του ΡΑΚ κάποια στιγμή να επανέλθει στην εξουσία, κάτι που δεν έχει καταφέρει από το 2002 και ύστερα.

2) Για να νικήσει ο Κουρούμ δεν αρκεί η τρίτη υποψηφιότητα από το κόμμα της Μ. Ακσενέρ. Κλειδί παραμένουν οι ψηφοί των Κούρδων που ζουν και ψηφίζουν στην Κωνσταντινούπολη. Γι' αυτό Τ. Ερντογάν πήγε να τους συναντήσει στο Ντιγιάρμακπιρ (27/3) για να παίξει σε δύο ταμπλό: να στηρίξει τον υποψήφιο του κόμματός του εκεί, και από την άλλη να στείλει μήνυμα στους Κούρδους που ψηφίζουν στην Κων-

σταντινούπολη, «μην ψηφίσετε Ιμάμογλου». Είπε: «Οι εκλογές της Κυριακής είναι καθοριστικές σημασίας για τους Κούρδους πολίτες, συνιστούν αποφασιστικό σημείο γι' αυτούς, καθώς οι αδελφοί μας Κούρδοι είναι ελεύθεροι από κάθε καταπίεση και θα αποφασίσουν για το μέλλον τους μόνοι τους, για την πόλη τους, με ελευθερία βούληση». Αλλά έπαιξε και στο άλλο ταμπλό: «Πιστεύουμε ότι δεν υπάρχει δρόμος να προχωρήσουμε με αυτούς που αγκαλιάζουν κάθε περιθωριακή ιδεολογία στην Κωνσταντινούπολη και (αυτήν) να την κάνουν αρχηγό στους αδελφούς μου Κούρδους» (Πηγή, «Χουριέτ», 28/3).

3) Μία ημέρα πριν από την ομιλία Ερντογάν στο Ντιγιάρμακπιρ, ο πρόεδρος της τουρκικής εθνοσυνέλευσης Νουμάν Κουρτουλμούς άνοιξε ξανά την παλιά ενόχληση «νέο σύνταγμα στη χώρα». Ο Τ. Ερντογάν έκτισε την ηγεμονία του με το να θέτει μεγαλεπήβολους στόχους (Κανάλι Κωνσταντινούπολης, Αιώνας της Τουρκίας, η χώρα στις δέκα πιο ισχυρές παγκόσμιες οικονομίες, αυτάρκεια στην αμυντική βιομηχανία, δεύτερος πυρηνικός σταθμός, νέο σύνταγμα κ.ά.). Ανεξάρτητα από τον βαθμό υλοποίησής τους και κινητοποιώντας την τουρκική κοινωνία πάνω στη γραμμή τους, εκτροχιάζε επί είκοσι χρόνια τον Κ. Κιλιτσνάρου και τώρα πιέζει τον Ιμάμογλου. Θα του βγει και τώρα αυτό το χαρτί; Η κλίση σήμερα έχει τον λόγο.

www.larkoslarkou.org.cy

Ατυχείς χειρισμοί και λάθος επιλογές

Του ΝΟΤΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η πρόταση δυσπιστίας κατά της Ελληνικής κυβέρνησης απορρίφθηκε, όπως αναμενόταν, αλλά η κυβέρνηση μετράει ζημιές από την τριήμερη συζήτηση, αφού κατέληξε στην αποχώρηση Παπασταύρου και Μπρατάκου από το Μαξίμου. Εξ αντανακλάσεως, η αντιπολίτευση συνολικά βγήκε ενισχυμένη από τη διαδικασία, κυρίως όμως ο κ. Ανδρουλάκης, ο οποίος ανέκτησε την πρωτοβουλία των κινήσεων μετά από λάθη («όχι» στην επιστολική ψήφο, καταψήφισαν μη κρατικών ΑΕΙ) που έφεραν το ΠΑΣΟΚ πιο χαμηλά από τον ΣΥΡΙΖΑ στις δημοσκοπήσεις. Χαμένους ήταν προσωπικά ο κ. Κασσελάκης από τις εκτός τόπου και χρόνου δηλώσεις του, για την ανάγκη να πάει η χώρα σε εκλογές—μόλις οκτώ μήνες από τις προηγούμενες— και μάλιστα με την παρουσία διεθνών παρατηρητών, les και είμαστε Ουζμπεκιστάν.

Τίποτε απ' όσα ειπώθηκαν στη Βουλή, πάντως, δεν είναι ικανό να αλλάξει την άποψη της κοινής γνώμης ότι κύρια επιδίωξη της κυβέρνησης ήταν να αποσειεί από πάνω της κάθε ευθύνη για τη διάλυση που εξακολουθεί να επικρατεί στον ΟΣΕ και να δείξει ότι μόνος υπεύθυνος για την τραγωδία ήταν ένας ανεκδιήγητος σταθμάρχης.

Στάση που απογοήτευσε και ψηφοφόρους της Ν.Δ., που περίμεναν ότι η κυβέρνηση Μητσοτάκη μετά 3,5 χρόνια στην εξουσία θα είχε καταφέρει να διορθώσει κάποια από τα κακώς κείμενα (αδιαφορία, διαφθορά, αναξιοκρατία) στους σιδηροδρόμους, προκειμένου να αποτρέψει τον θάνατο 57 νέων στα Τέμπη. Από την άλλη, όμως, αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχουν ποινικές ευθύνες του κ. Καραμανλή, την κεφαλή του οποίου πολλοί ζητούν επί πινακί κυρίως λόγω του ονόματός του. Τον

κατηγορούν ότι θα έπρεπε να είχε ολοκληρώσει στη θητεία του τη σύμβαση «717» για τα μέτρα ασφαλείας των τρένων. Ξεκινούν ότι η σύμβαση έτρεχε από το 2014 κι ενώ θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί έως το 2016 πήρε έξι παρατάσεις—επί ΣΥΡΙΖΑ—και ήταν ουσιαστικά ανεφάρμοστη όταν έφτασε στα χέρια του: το έργο είχε δοθεί σε δύο εταιρείες, που έχτισαν δύο διαφορετικά μη συμβατά μεταξύ τους συστήματα! Και ήταν υποχρεωμένος είτε να τη συνεκίσει παντρεύοντας τα δύο σε ένα—όπως και έκανε— είτε να την ξεκινήσει από την αρχή, αφήνοντας, ωστόσο, για πολλά χρόνια ακόμη τα τρένα χωρίς συστήματα ασφαλείας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη κι αν υπήρχαν ενεργά συστήματα ασφαλείας την 28η Φεβρουαρίου 2023, ο συγκεκριμένος σταθμάρχης θα ήταν άπληθος να αποτρέψει την τραγωδία, διότι δρομολόγησε χει-

ροκίνητα τη διαδρομή του τρένου δίνοντας μόνο προφορικές εντολές. Ακόμη και τα πιο προηγμένα συστήματα, όμως, για να λειτουργήσουν πρέπει πρώτα ο χειριστής τους να εντάξει ηλεκτρονικά το κάθε δρομολόγιο στον υπολογιστή της τηλεδιοίκησης αλλιώς δεν το αναγνωρίζουν και δεν μπορούν να παρέμβουν.

Εκεί, ωστόσο, που η κυβέρνηση πήρε συνολικά κάτω από τη βάση ήταν στην ελαφρότητα με την οποία διαχειρίστηκε το θέμα των ερευνών. Αντί να βγει μπροστά και να συστήσει μια εξεταστική επιτροπή ανοικτή να διερευνήσει κάθε σκοτεινή πλευρά της τραγωδίας, ώστε να αποκαλυφθούν όλες οι συσσωρευμένες παθογένειες του συστήματος, αντιμετώπισε την υπόθεση αμυντικά σαν να επρόκειτο για ένα ενοχλητικό θέμα τρέχουσας πολιτικής, με την αλαζονεία μιας κυβέρνησης που πι-

ρε 41% στις εκλογές και θεωρεί ότι η υπόθεση είχε πλέον πολιτικά εκκαθαριστεί.

Έτσι, έφτασε ο πρόεδρος της επιτροπής να απορρίπτει όσους μάρτυρες δεν του άρεσαν, ακόμη κι αν προέβρονταν από την πλευρά των συγγενών των θυμάτων, και να κόβει ακόμη και ουσιώδεις περιπτώσεις μαρτύρων επειδή ήταν συνδικαλιστές άλλου κόμματος, αν και είχαν να συνεισφέρουν στην έρευνα, μια και είχαν προειδοποιήσει ξανά και ξανά με επιστολές τους για τα κενά ασφαλείας του δικτύου. Αυτή η αυταρχική «πόρτα» στους ενοχλητικούς μάρτυρες ενίσχυσε την εκ προοιμίου δεδομένη καχυποψία της κοινής γνώμης για συγκάλυψη. Και γιγάντωσε τις ανυπόστατες θεωρίες συνομωσίας όπως το «μπάζωμα» του χώρου για να αποκρυβούν στοιχεία ή η εξαφάνιση βαγονιών με εύφλεκτα υλικά που ίσως να προκάλεσαν

εκρήξεις κατά τη σύγκρουση των τρένων.

Ανίκανη φάνηκε επίσης η κυβέρνηση να αντιληφθεί το φοβερό σοκ της κοινής γνώμης από την τραγωδία, καθώς όλοι οι πολίτες έβλεπαν στους 57 νεκρούς του μοιραίου τρένου το δικό τους παιδί. Κάτι που προσωποποιήθηκε στη συνταρακτική παρουσία της Μαρίας Καρυστινίου, μητέρας της 20χρονης Μάρθης Ψαροπούλου, που σκοτώθηκε στα Τέμπη. Μία μητέρα που κατόρθωσε μέσα στον ανείπωτο πόνο της να αρθρώσει πειστικά επιχειρήματα για την ανικανότητα του κράτους να προστατεύσει το παιδί, συγκεντρώνοντας 1.300.000 υπογραφές συμπαράστασης.

Έτσι κι αλλιώς, πάντως, οι αποφάσεις για την τραγωδία θα ληφθούν στα δικαστήρια και οι συνέπειες στην αντιμετώπισή της θα φανούν στις κάλπες των ευρωεκλογών.

Πολίτες, υπηρέτες του κράτους

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Τον παλιό καλό καιρό, όταν οι απελευθερωμένες τουριστικές, οι γυμνόστηνες Σουηδέζες, αναστάτωναν μέχρι τρέλας τον γιγενή ανδρικό πληθυσμό, πολλοί ήταν οι άντρες οι οποίοι ερωτεύτηκαν και παντρεύτηκαν Σουηδέζες και μετακόμισαν στην παγωμένη βόρεια χώρα της Ευρώπης. Ένας άντρας με πολλά περιστερά κιά, κοιλάδας, μόλις έφθασε στη χώρα, οδηγήθηκε από τη σύντροφό του στο γραφείο φροντίδας των αλλοδαπών, για να λάβει επίδομα και για να μάθει τη γλώσσα. Μόλις τον είδε η υπάλληλος, του εξήγησε ότι δικαιούται και επίδομα για να χάσει κιά σε ειδικό κέντρο αποκατάστασης, και του πρόσφερε την ίδια ώρα και αυτό το επίδομα. Όλα πήγαιναν μέλι-γάλα με τη Σουηδέζα σύντροφο, μέχρι που η καλή μάνα δεν άντεξε τη φυγή του γιου της και –με τον ένα και τον άλλο τρόπο– τον έφερε πίσω στην Κύπρο. Σε αυτό συνέτεινε επίσης, ο μουντός και παγωμένος καιρός, η απουσία της θάλασσας και η έλλειψη σουβλάς και μπύρας, όπως ο ίδιος ομολογούσε μεταξύ σοβαρού και αστείου.

Η ιστορία είχε και πολλές άλλες πιτυχές, με την αδυναμία του Κύπριου να μάθει εύκολα τα σουηδικά, με τις δυσκολίες να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον, και στην μεγάλο κόπο στη νέα του δουλειά. Η καλή Σουηδέζα σύζυγος, με εξαιρετική δουλειά, δεν ήθελε να αποχωριστεί το τέλειο κοινωνικό κράτος της Σουηδίας, ούτε βεβαίως μπορούσε να εμπιστευτεί τον Κύπριο κοίλαρά, αφού πέρασε και από αυτήν ο τρελός πρώτος έρωτας με τον «μεσογειακό Άδωνη». Ο καλός άνθρωπος, ακολουθώντας τις παραδόσεις, παντρεύτηκε Κύπρια με την έγκριση της μάνας του, και απέκτησε και αρκετά παιδιά. Κατά τα διαστήματα, όταν μπλέκει στην κυπριακή γραφειοκρατία, αρχίζει τα μπινελίκια και εξιστορεί ιστορίες της Σουηδίας, όπου το κράτος, η δημόσια υπηρεσία φρόντιζε για τα πάντα και πάντα για το καλό των πολιτών του.

Όταν πρωτοήλθαν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στην Κύπρο και τοποθετήθηκαν τα πρώτα συστήματα πληροφορικής στο Δημόσιο, πριν από τρεις και βάλε δεκαετίες, υπήρξε θύελλα αντιδράσεων κυρίως από τους διευθυντές του Δημοσίου, οι οποίοι αρνούνταν να μάθουν ακόμη και να χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Ήταν τότε που οι ιδιαίτερες γραμματείες απέκτησαν τεράστιες εξουσίες, αφού αποτελούσαν τα μάτια και τα χέρια διευθυντών. Πολλές φορές συμπεριφέρονταν και σκληρά προς τους συναδέλφους τους, αφού νόμιζαν ότι απέκτησαν –χωρίς κόπο– υπέρ-

μετρν εξουσία. Το πιο τρελό εκείνης της εποχής ήταν η πίεση προς τους προγραμματιστές, από τους τότε διευθυντές, να μεταφέρουν τη γραφειοκρατία στους υπολογιστές, χωρίς αλλαγές και χωρίς να υπάρχει εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των υπολογιστών. Τα χρόνια πέρασαν και η ίδια νοοτροπία επικρατεί μέχρι και σήμερα, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Από τότε φώναζαν πολλοί βουλευτές, ότι πρέπει να καταργηθεί ο περιφημής θεσμός του πιστοποιούντος υπαλλήλου και να γίνονται οι έλεγχοι με ηλεκτρονικό τρόπο. Ακόμη ο θεσμός τάλαιπωρεί τους πολίτες, οι οποίοι ακόμη και για μια μεταβίβαση αυτοκινήτου χρειάζονται να πληρώσουν για πιστοποίηση. Τα ίδια και χειρότερα στο υπουργείο Εργασίας, όπου για να εκδοθεί μια σύνταξη απαιτείται απίστευτη χαρτούρα με συλλογή πιστοποιητικών, όταν για δεκαετίες το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων εκμεταλλεύεται τις καταθέσεις των εργαζομένων, χωρίς βεβαίως να ζητάει διπλώματα και πιστοποιητικά. Τρελή είναι και η απαίτηση για έκδοση πιστοποιητικού λευκού ποινικού μητρώου από την Αστυνομία, με διαδικασία δύο ημερών και το ανάλογο τίμημα, όταν με το πάτημα ενός κουμπιού ή με ένα τηλεφώνημα, οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να μάθουν τα πάντα για τους «ύποπτους». Την τρέλα της χαρτούρας «κόλλησαν» και οι τράπεζες, οι οποίες κάθε λίγο και λιγάκι θέλουν τάχα επικαιροποίηση στοιχείων και κλείνουν λογαριασμούς, ενώ για να σου δώσουν δάνειο και τι δεν ζητούν σε πιστοποιητικά. Κατά τα άλλα, από τα τελωνεία περνούν και «καθαρίζουν» εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ και μόνο όταν γίνει η «στραβή» δηλώνουν όλοι τάχα έκπληκτοι.

Είναι καιρός να ξεκινήσει ένας νέος διάλογος για τη νοοτροπία της δημόσιας διοίκησης, η οποία συνεχώς φορτώνει στους ώμους των πολιτών τις δικές της ευθύνες. Από τα εξωπραγματικά σε ύψος εξώδικα, τα οποία τείνουν να καταργήσουν τα αστικά δικαστήρια και την ευθύνη των αστυνομικών να δίνουν εξηγήσεις για τις καταγγελίες στις οποίες προβαίνουν, μέχρι και την ιστορία με τη λεγόμενη ανακύκλωση, η οποία συνοδεύεται από συχνές πυκνές πυρκαγιές στους χώρους συλλογών των σκουπιδιών. Η πονηρή τακτική να απαλλάσσεται η δημόσια διοίκηση από τις ευθύνες της είναι κοινοτοπία, γιατί στο τέλος της ημέρας όλα εδώ πληρώνονται, και ήδη η δημόσια υπηρεσία κατάντησε ένα δαιδαλώδες αναποτελεσματικό σύστημα με απίστευτο κόστος, το οποίο φυσικά στο τέλος της ημέρας πληρώνουν οι «αγαθοί» πολίτες.

kaparispan@yahoo.gr

Αδράνεια, αδιαφορία και εφησυχασμός για την Αμμόχωστο

Του δρος ΒΑΣΙΛΗ ΜΑΥΡΟΥ

Διαχρονικά υπήρξαν αλληπαλλήλες προειδοποιήσεις –σε πολιτικό και τοπικό επίπεδο– για τα καταχθόνια σχέδια της Τουρκίας να ανοίξει μέρος από την παραλιακή πλευρά της κατεχόμενης και περιφραγμένης πόλης της Αμμοχώστου με σκοπό την παράνομη κατοίκηση της. Ταυτόχρονα, ο διεθνής παράγοντας δεν εργάστηκε συντονισμένα ώστε να ασκηθούν πραγματικές πιέσεις στην τουρκική πλευρά, ώστε να βρεθεί δίκαιη λύση στο Κυπριακό και συνάμα να αποτραπεί τα όποια τετελεσμένα επιδίωκε ή ακόμη επιδιώκει και αξιώνει η Τουρκία.

Δυστυχώς, όμως, η αντίδραση ήταν πολύ κλιμακωτή και εφησυχαστική. Αυτή η αντίδραση μεταφράστηκε από την τουρκική πλευρά ότι αυτός είναι ο κατάλληλος χρόνος για να υλοποιήσουν τα καταχθόνια σχέδιά τους. Και ακριβώς η ίδια κλιμακωτή αντιμετώπιση του προβλήματος, αντιμετώπιση και από τους συμμάχους μας στην Ευρώπη, όπως η Ε.Ε., η Βρετανία, ως επίσης και οι ΗΠΑ, που αντί να ασκήσουν μια πραγματική πίεση με επιβολή ακόμη και κυρώσεων στην Τουρκία για να αναγκαστεί να συμφωνήσει σε μια δίκαιη λύση στο Κυπριακό, έδειξαν μια τρομερή απάθεια

ωσάν να ήταν μια σιωπηλή συγκατάθεση στα απεχθή σχέδια του Τούρκου εισβολέα.

Παρεμφερτικά, να σημειώσουμε και να υπενθυμίσουμε ότι σύμφωνα με τα ψηφίσματα 550/1984 και 789/1992 ολόκληρη η πόλη της Αμμοχώστου θα έπρεπε να παραδοθεί για υλοποίηση των τοίχων της μετά από προσωρινή μεταβίβαση στον ΟΗΕ. Δυστυχώς, η δική μας πλευρά έπεσε στην παγίδα της Τουρκίας και, αντί για ολόκληρη την Αμμόχωστο, μιλούν μόνο για την περικλειστή περιοχή που αντιστοιχεί –μόνο– στο ελάχιστο 17% της πόλης.

Επιπρόσθετα, είναι λυπηρό ότι τόσο οι διάφορες κυβερνήσεις όσο και οι διάφοροι δήμαρχοι της Αμμοχώστου δεν κατέβαλαν την απαιτούμενη πίεση στον διεθνή παράγοντα για υλοποίηση των ψηφισμάτων. Έχει λεχθεί, επίσης, ότι η αποτυχία στο να συνεχιστεί η πίεση για το αίτημα της εφαρμογής του 550 στο πλαίσιο των ΜΟΕ εδράζεται στο γεγονός ότι η τουρκική πλευρά απαιτούσε να δοθεί ανανώριση στο αεροδρόμιο της Τύμβου.

Δεν μπορούμε να ξεχνούμε και τις πιέσεις των Αγγλοαμερικάνων, που σκοπό έχουν να εξυπηρετήσουν την τουρκική πλευρά. Το πλέον τρανταχτό παράδειγμα

είναι η δήλωση του Αμερικανού πρέσβη John Koenig, στις 13/1/15, με την οποία πρότεινε στους παρευρισκόμενους να αρχίσουν να σκέφτονται ως ρεαλιστική πολιτική την πιθανότητα ανοίγματος του περιφραγμένου μέρους της Αμμοχώστου υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση. Για πολλοστή φορά η πολιτική μας ηγεσία έλαμψε διά της απουσίας της. Να μην ξεχνάμε και τις πρόσφατες δηλώσεις του Βρετανού πρέσβη στην Κύπρο κ. Ιρφάν Σιντίκ, που επιχειρήσει να δικαιολογήσει την παράλογη και παράνομη τουρκική εισβολή στην Κύπρο ότι ήταν καθόλα νόμιμη και ότι έγινε εξαιτίας του πραξικοπήματος και ότι η Τουρκία ως εγγυήτρια δύναμη είχε το δικαίωμα να εισβάλει, σε αντίθεση με τα ψηφίσματα του ΟΗΕ.

Από τις λίγες φορές που ακούστηκαν καταδικαστέες δηλώσεις από πολύ λίγους εκλεγμένους πολιτικούς μας. Και πιο πρόσφατα, ο κ. Σιντίκ με υποδείξεις δήλωσε ότι υπάρχει ευελιξία στις θέσεις που εκφράζει η τουρκική πλευρά. Και ότι έχουν το δικαίωμα να μιλούν για ξεχωριστό κράτος, το οποίο τους παρέχει την κυριαρχική ισότητα.

Ταυτόχρονα υπέδειξε ότι η Λευκωσία πρέπει να προσφέρει

(ακόμη) περισσότερα κίνητρα στην τ/κ πλευρά.

Η ίδια αδράνεια και αδιαφορία φάνηκε στην πλήρη αποτυχία της πλευράς μας να ξαναθέσει τις πρόνοιες εκείνες για την επιστροφή της Αμμοχώστου ως ΜΟΕ, όπως προέβλεπαν τα σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ και της ίδιας της Ε.Ε. Η ολιγωρία όπως και η καθυστέρηση στην αντίδραση που απεδείχθη σε κυβερνητικό επίπεδο, επέτρεψαν στην τουρκοκυπριακή πλευρά όχι μόνο να ανοίξει τις παλιές μας –σε πρώτη φάση– αλλά να ανοίξει και η δυσάρεστη συζήτηση αναφορικά με τις παράνομες λειτουργίες ξενοδοχείων και τον σφετερισμό τ/κ περιουσιών στα Κατεχόμενα, όπως στην Καρπασία και στο Τρίκωμο. Πρόκειται βεβαίως για απαράδεκτες προκλητικές ενέργειες και χειριστού είδους τετελεσμένα. Αντι αυτού όμως, θα έπρεπε να συζητούνται οι λεπτομέρειες της εφαρμογής του ψηφίσματος 550 του ΟΗΕ και για το πώς η διοίκηση της Αμμοχώστου θα τίθετο κάτω από τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών.

Ο δρ Βασίλης Μαύρος είναι ανεξάρτητος υποψήφιος δήμαρχος Αμμοχώστου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

De facto μονοκομματισμός

Σε μια πλουραλιστική δημοκρατία, de facto μονοκομματισμό θα αποκαλούσαμε την πολιτική κατάσταση κατά την οποία ένα κυβερνών κόμμα δεν φαίνεται να έχει αντίπαλο όχι μόνο για τις επόμενες αλλά και για τις μεθεπόμενες εθνικές βουλευτικές εκλογές. Δημοσκοπικά, αυτό καταγράφεται από δύο κυρίως δείκτες, την καταλληλότητα του πρωθυπουργού και την παράσταση νίκης του κόμματος. Όσο αυτοί οι δείκτες παραμένουν σταθεροί και υψηλοί υπέρ του νυν πρωθυπουργού και του κυβερνώντος κόμματος, και μάλιστα χωρίς να κινδυνεύει από τα υπόλοιπα κόμματα και πολιτικούς αρχηγούς, τότε μπορούμε να πούμε ότι η χώρα έχει εισέλθει σε κατάσταση de facto μονοκομματισμού. Οι βασικές αιτίες για την ολοκληρωτική επικράτηση ενός κόμματος είναι τρεις. Η πρώτη και βασικότερη σχετίζεται με το ιδεολογικό κλίμα. Αν το κυβερνών κόμμα καταφέρει να μείνει μοναδικός εκφραστής της κυρίαρχης ιδεολογίας, τη στιγμή που τα υπόλοιπα κόμματα είναι

ιδεολογικά άκυρα, τότε έχει πίσω του ένα ισχυρό ρεύμα εξουσίας. Η δεύτερη αιτία αφορά τους κομματικούς αρχηγούς. Η εμπιστοσύνη που δείχνει ο λαός σε έναν ηγέτη δεν σχετίζεται μόνο με το πόσο χαρισματικός είναι.

Η έννοια του «χαρισματικού» ηγέτη ή «σωτήρα» ομιλήθηκε στις δύσκολες εποχές του Μεγάλου Πολέμου και του μεσοπολέμου από Γερμανούς στοχαστές, κυρίως τον Μαξ Βέμπερ. Σε κατεπείγουσ καιρούς, ο λαός πλαντάει συχνά και εμπιστεύεται τις υποσχέσεις ατόμων που οραματίζονται την αποκατάσταση ενός χαμένου μεγαλείου. Αντίθετα, σε κανονικούς καιρούς, οι πολίτες εμπιστεύονται εκείνον που με έργα του θα αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη τους στον τόπο τους και το μέλλον τους. Στην πρώτη περίπτωση, η συμπάθεια προς το πρόσωπο του «σωτήρα» βασίζεται σε κάποιου είδους παρελθοντολαγνεία ή ρεβανσισμό. Τέτοιες περιπτώσεις υπήρξαν η «πρώτη φορά αριστερά» του ΣΥΡΙΖΑ και η επιστροφή στις «ελληνοκριστιανικές» και «ελληνοκεντρικές» αξίες των διαφόρων γκρουπού-

σκουλων της Ακροδεξιάς. Στη δεύτερη περίπτωση, η συμπάθεια προς το πρόσωπο του καταλληλότερου πρωθυπουργού οφείλεται στη μέριμνα του τελευταίου για το άμεσο και μεσοπρόθεσμο μέλλον. Ανεξάρτητα από πολιτικές ιδεολογίες, οι ψηφοφόροι αξιολογούν τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές πρακτικές της κυβέρνησης και τον τρόπο με τον οποίο αυτές αντανακλούν ένα ευοίωνο και καλύτερο μέλλον. Με άλλα λόγια, η εικόνα του μέλλοντος φωτίζεται από το παρόν και όχι από το παρελθόν.

Η τρίτη αιτία επικράτησης ενός μοναδικού κόμματος σε ένα πολυκομματικό καθεστώς έχει άμεση σχέση με το είδος της πολιτικής που επιλέγει τόσο το κόμμα αυτό όσο και τα αντίπαλα σε αυτό κόμματα. Δύο είναι τα ήδη πολιτικές, η επικοινωνιακή και η πολιτική ουσία. Η πολιτική ουσία είναι η στρατηγική «στα ίδια τα πράγματα», όπως θα έλεγε και ο Μακιαβέλλι. Αποδεσμευμένη από ιδεολογικά κλισέ και αγκυλώσεις, η πολιτική αυτή βασίζεται στις καλύτερες πρακτικές παγκοσμίως, κυρίως σε οικονομικά και κοινωνικά θέματα.

Για παράδειγμα, η επιλογή της παρούσας κυβέρνησης της Ελλάδος για μια επιδοματική κοινωνική πολιτική αντί μιας κρατικής οικονομίας δημοσιοϋπαλληλικού τύπου ακολουθεί τις καλύτερες ευρωπαϊκές και παγκόσμιες πολιτικές αυτή τη στιγμή. Αυτό συμβαίνει διότι επιτρέπει στο κράτος να παραμένει εξωτερικός κριτής των οικονομικών δράσεων, με δικαίωμα παρέμβασης για την αποφυγή των στρεβλώσεων της αγοράς σε ένα ανήσυχο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον με υψηλό πληθωρισμό. Παράλληλα, η υψηλή φορολόγηση, όσο αντιφιλελεύθερο και αν ακούγεται, είναι όρος εκ των ων ουκ άνευ για μια φιλελεύθερη πολιτική στην Ελλάδα που σήμερα, στην Ελλάδα δηλαδή της μετά την κρίση εποχής. Τόσο το υψηλό εξωτερικό χρέος της χώρας όσο και οι χαμηλοί μισθοί και συντάξεις στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα αποτελούν βαριά, που δεν επιτρέπουν τη μείωση της φορολογικής προσπάθειας.

Αντίθετα από την πολιτική ουσία, η επικοινωνιακή πολιτική στηρίζεται στη μάχη για την κατοχή μεγάλης μερίδας των media και

στο υποτιθέμενο λαοφρόνιτο προφίλ ενός κομματικού αρχηγού. Η επικοινωνιακή πολιτική σε σχέση με την πολιτική ουσία είναι ότι η ρητορική σε σχέση με τη φιλοσοφία: έπεσε περφόρμαντ. Σε έναν πολιτισμό όπου κυριαρχεί η εικόνα και τα κοινωνικά media, πολλοί είναι εκείνοι που πιστεύουν ότι η εμπιστοσύνη του λαού στο πρόσωπο ενός αρχηγού μπορεί να κατασκευαστεί ακολουθώντας μια σειρά από μιντιακές πρακτικές και τεχνάσματα. Παράλληλα, οι ίδιοι οι οποίοι κτιζούν το ψηφιακό τους προφίλ φροντίζουν να σπλώνουν το προφίλ των αντιπάλων τους, πάλι μέσα από την παντοδυναμία της εικόνας, της επίφασης και της μάχης των εντυπώσεων. Η δυσκολία όμως της επικράτησης ενός κόμματος με άξονα την επικοινωνιακή πολιτική είναι διπλή. Πρώτον, διότι το ίδιο το κόμμα το οποίο επιδιέχεται σε μιντιακές ρητορικές καταλήγει στο τέλος να μπερδέψει τις ρητορικές αυτές με την πολιτική ουσία. Αναλώνει δηλαδή όλα τα μέσα και όλο το ανθρώπινο κεφάλαιο του στη μιντιακή υπερπροσπάθεια και απομακρύνεται όλο και περισσό-

τερο από την πραγματικότητα του οικονομικού και κοινωνικού πεδίου. Δεύτερον, διότι το παιχνίδι της επικοινωνιακής πολιτικής είναι δικό μαχαίρι και συχνά στρέφεται εναντίον εκείνου που το κατακτά.

Όσο η επιλογή των κομμάτων της αντιπολίτευσης παραμένει η επικοινωνιακή πολιτική στο φόντο ενός ακρωμένου από την πραγματικότητα ιδεολογικού παρελθόντος, θα παραμένει άλυτο το πρόβλημα του νεο φάκτο μονοκομματικού κοινοβουλευτισμού. Η δύναμη του κοινοβουλευτικού συστήματος έγκειται στην εναλλαγή των κομμάτων στην εξουσία. Όσο ένα κόμμα παραμένει ισχυρό για περισσότερο των δυο ή και τριών δεκαετιών, τότε προκύπτουν νέα απρόβλεπτα ζητήματα. Έτσι, λόγω κάρη μετά το τέλος της παντοδυναμίας της Μέρκελ, φάνηκε ξεκάθαρα ότι, εξαιτίας της Γερμανίας, η Ευρώπη είχε πέσει θύμα μιας άκρατης και σε βάθος χρόνου φιλορωσικής πολιτικής.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστάς είναι αναπληρωτής καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η ράβδος και το σκήπτρο

Το ταραχώδες 1964 που έφερε τη ρήξη

Πρόεδρος Μακάριος και βασιλιάς Κωνσταντίνος Β', μια σχέση που ξεκίνησε πολύ στραβά

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Ο Μακάριος είχε τα διπλάσια, και βάλει, χρόνια του βασιλιά Κωνσταντίνου. Παρ' όλα αυτά ο τρόπος που περιγράφαν, εκ των υστέρων, τη μεταξύ τους σχέση παραπέμπει σε μια ισοτιμία, η οποία όμως στην πράξη δεν φαίνεται να ίσχυε από την πλευρά του μονάρχη. Όταν ο Μακάριος ρωτήθηκε το 1974, με ποιους αρχηγούς κρατών αισθάνεται άνετα, είχε κατονομάσει τον Κωνσταντίνο. «Οχι επειδή είμαι μοναρχικός – τον είδα να γεννιέται, να μεγαλώνει, γι' αυτό τον αγαπώ» (Φαλλάτσι, σελ. 547). Ανάλογα αισθήματα, έλεγε το 2001, ότι έτρεφε και ο Κωνσταντίνος. Αν και «είναι λίγο δύσκολο να λες για έναν αρchieπίσκοπο και έναν πρόεδρο μιας δημοκρατίας ότι είναι φίλοι, ήμαστε λοιπόν πολύ στενά συνδεδεμένοι. Είχαμε πολύ καλή επαφή όλα τα χρόνια και με ενημέρωνε κάθε μέρα σχεδόν για το τι γινόταν» («45 μήνες βασιλιάς», σελ. 169-170).

Η σχέση των δύο όμως στο ξεκίνημά της προμήνυε θύελλες, παρά φιλίες. Η ταραχώδης χρονιά 1964 προκάλεσε ένα βαθύτατο ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ Μακαρίου και Αθηνών. Η εν αγνοία των Αθηνών, ενέργειά του να ζητήσει αναθεώρηση του συντάγματος του 1960 και η απόρριψη, κόντρα στην εισήγηση των Αθηνών, των προτάσεων της Πενταμερούς στο Λονδίνο για νατοϊκή ειρηνευτική δύναμη στο νησί, μόλυναν το κλίμα μεταξύ Λευκωσίας και Αθηνών. Στις 7 Αυγούστου με διαταγή του Μακαρίου, χωρίς προφανώς έγκριση των Αθηνών, ο Γρίβας που ηγείτο της Εθνο-

νση λόγω της στάσης της μετά τον βομβαρδισμό της Τηλλυρίας».

«Μακαριότητα, με συγχωρείτε», τον διέκοψε ο Άναξ, «αλλά αν είναι να βρίζετε, μη βρίζετε μόνο την κυβερνήσή μου. Συμμετείχα κι εγώ σ' αυτή την απόφαση».

«Κακώς κάνετε!», τον επέπληξε ο Μακάριος.

«Ακούστε, Μακαριότητα», αντέδρασε ο Κωνσταντίνος. «Θα έρχεστε στην Ελλάδα, θα γνωρίσετε πολλούς πρωθυπουργούς και υπουργούς Εξωτερικών. Άλλοι θα σας λένε την αλήθεια και άλλοι θα σας λένε ψέματα. Ό,τι σας πω θα είναι αλήθεια. Και η πρώτη αλήθεια είναι... και να το ξέρετε από τώρα και μια και καλή: Δεν πολεμάω τον Τούρκο επειδή εσείς ξυπνήσατε ένα πρωί και αποφασίσατε να τους σφάζετε! Το καταλάβατε αυτό; Δεν βάζω την Ελλάδα σε πόλεμο γι' αυτόν τον λόγο».

Η αυστηρότητα του νεαρού Κωνσταντίνου προς τον 51χρονο Μακάριο, σύμφωνα με τη διήγηση του βασιλιά, δεν είχε ακόμη εξαντληθεί. «Αν οι Τούρκοι μου επιτεθούν, θα είμαι ο πρώτος που θα μπει στο χαράκωμα», συνέχισε. «Αλλά όχι έτσι, όχι επειδή το θέλετε εσείς, και μάλιστα φέρνοντας την Ελλάδα προτελεσεμένων γεγονότων με τις πράξεις σας. Είμαστε κάτι παραπάνω από αδέρφια γι' αυτό έχω ιερό καθήκον να σας μιλήσω ωμά. Η ελληνική εξωτερική πολιτική είναι ελληνική. Δεν είναι κυπριακή!». Ο Κωνσταντίνος έκλεισε τον μονόλογό του με κάτι ιδιαίτερα περιεργό. Είπε στον Μακάριο: «Και κάτι ακόμα... Γνωρίζετε μήπως ότι ούτε ένας Έλληνας δεν θέλει να ενωθεί μαζί σας; Μόνον εσείς θέλετε να ενωθείτε με εμάς και είστε ευπρόσδεκτοι. Να ενωθεί η Κύπρος με την Ελλάδα, οπωσδήποτε θα το δεχτούμε. Αλλά μην περιμένετε ότι εμείς θέλουμε να ενωθούμε με εσάς. Αυτή είναι η πραγματικότητα και όσο είμαι εγώ βασιλεύς αυτή θα είναι!». Ποια ήταν η αντίδραση του Μακαρίου; Και πάλι σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο, «τα έχασε... Αλλά από τη μέρα εκείνη ο Μακάριος έγινε ένας πολύ καλός φίλος. Ήταν η πρώτη και τελευταία φορά που του μιλήσα σε τέτοιο ύψος». («Χωρίς Τίτλο», σελ. 55-61).

Πόσο γούρικοκ ήταν τελικά ο αριθμός 13 για τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο και τον βασιλιά Κωνσταντίνο...;

Το γούρικο 13...

Λίγο πολύ ήταν γνωστό ότι ο Μακάριος θεωρούσε τον αριθμό 13 τον τυχερό του, κόντρα στη δεισιδαιμονία που περιβάλλει αυτό το νούμερο. Ο πρόεδρος και αρχιεπίσκοπος της Κύπρου γεννήθηκε στις 13 Αυγούστου του 1913. Ίσως γι' αυτό η πρόταση που υπέβαλε, τον Νοέμβριο 1963, για αναθεώρηση του Κυπριακού συντάγματος αποτελείτο από 13 σημεία. Στην πράξη όμως τα 13 σημεία αποδείχθηκαν αφετηρία πολλών δεινών για την Κύπρο. Αυτό που ίσως δεν είναι τόσο γνωστό είναι ότι το 13 αποδείχθηκε τυχερό και για τον διάδοχο Κωνσταντίνο, στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ρώμης, το 1960 όπου είχε κερδίσει το χρυσό μετάλλιο στην ιστιοπλοΐα με τους Οδυσσέα Εοκιντζόγλου και Γιώργο Ζαΐμη με το σκάφος Νηρέυς. Στο σκάφος είχε δοθεί ο αριθμός 13, οι τρεις ιστιοπλόδοι είχαν φύγει από την Ελλάδα για τους αγώνες στις 13 Ιουλίου, ενώ 13 έγγραφε η δέστρα του σκάφους και, επίσης, τα ντουλάπια τους στη μαρίνα. Όπως και ο Μακάριος, έτσι και ο Κωνσταντίνος ίσως θεώρησε γούρικο το 13 και επέλεξε τη 13η Δεκεμβρίου 1967 να εκδηλώσει το αντικίνημά του κατά της χούντας. Στην πράξη όμως, η Παρασκευή, 13 Δεκεμβρίου 1967 ήταν και η τελευταία μέρα που κάθισε στον θρόνο του.

Βιβλιογραφία

«Κωνσταντίνος Β', 45 μήνες βασιλιάς», εκδόσεις Καθημερινή, β' έκδοση, 2023.
Μαλούκας Π. Γεώργιος (συγγραφική ομάδα) «Βασιλείς Κωνσταντίνος, Χωρίς Τίτλο», εκδόσεις Το Βήμα, 2015.
Φαλλάτσι Οριάντα «Συνάντηση με την Ιστορία», εκδόσεις Πάπυρος, Αθήνα, 1976.

Στις 7 Αυγούστου με διαταγή του Μακαρίου ο Γρίβας, που ηγείτο της Εθνοφρουράς, επιτέθηκε στον τουρκοκυπριακό θύλακα Μανσούρας - Κοκκίνων στην περιοχή Τηλλυρίας. Η επίθεση προκάλεσε την αντίδραση της Άγκυρας, η οποία στις 8 και 9 Αυγούστου βομβάρδισε την περιοχή, σκοτώνοντας αμάχους. (Στη φωτογραφία η πρώτη σελίδα της Χαραυγής, 12/08/1964).

φρουράς, επιτέθηκε στον τουρκοκυπριακό θύλακα Μανσούρας - Κοκκίνων στην περιοχή Τηλλυρίας. Τον θύλακα –τον μοναδικό με πρόσβαση στη θάλασσα– έλεγχαν οι εξτρεμιστές της ΤΜΤ, υπό τις διαταγές Τούρκων αξιωματικών. Η επίθεση προκάλεσε την αντίδραση της Άγκυρας, η οποία στις 8 και 9 Αυγούστου βομβάρδισε την περιοχή, σκοτώνοντας αμάχους. Η Λευκωσία, φοβούμενη πλέον εισβολή, στράφηκε προς την Αθήνα, αλλά όχι μόνο. Οι Αμερικανοί είχαν πληροφορίες ότι ο Μακάριος είχε ζητήσει βοήθεια και από τη Σοβιετική Ένωση και την Αίγυπτο (Παπαχελάς, σελ. 127).

Βασιλικό βέτο

Τον Αύγουστο ο Κωνσταντίνος συμπλήρωνε μόλις πέντε μήνες στον θρόνο και ετοιμάζε τον γάμο του. Παρ' όλα αυτά, ο ίδιος ισχυρίζεται ότι εκείνος μπόλαρε τη στρατιωτική στήριξη της Ελλάδας προς την Κύπρο. Στις 8 ή 9 Αυγούστου συνεδρίασε το μικρό υπουργικό συμβούλιο του Γεώργιου Παπανδρέου, ο οποίος είπε προηγουμένως

Η εν αγνοία των Αθηνών, ενέργειά του Μακαρίου να ζητήσει αναθεώρηση του συντάγματος του 1960 και η απόρριψη των προτάσεων της Πενταμερούς στο Λονδίνο για νατοϊκή ειρηνευτική δύναμη στο νησί, μόλυναν το κλίμα μεταξύ Λευκωσίας και Αθηνών.

στον Κωνσταντίνο ότι, «με έχουν σχεδόν πείσει να στείλω την Ελληνική Βασιλική Αεροπορία να ανακατίσει τους Τούρκους». Κόντρα στο πρωτόκολλο, στη συνεδρία συμμετείχε και ο βασιλιάς, ο οποίος μέσω ερωτήσεων προς τον αρχηγό της Αεροπορίας απέδειξε στον Παπανδρέου ότι τα ελληνικά μαχητικά δεν είχαν τη δυνατότητα να φτάσουν στην Κύπρο, να ανακατίσουν τη τουρκική και να επιστρέψουν στην Ρόδο ή την Κρήτη. Κάποια θα έπεφταν στη θάλασσα και άλλα θα έπρεπε να καταφύγουν στο αεροδρόμιο της Βηρυτού. Στράφηκε τότε στον Παπανδρέου: «Κύριε Πρωθυπουργέ, εσείς ξέρετε το Σύνταγμα πολύ καλύτερα από μένα. Αν γίνουν οι κινήσεις που λέει ο κύριος Αντιπρόεδρος, αυτό σημαίνει ότι πάμε για πόλεμο, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία. Και για να πάμε σε πόλεμο,

σύμφωνα με το Σύνταγμα, είναι απαραίτητη και η υπογραφή του βασιλέως. Νομίζω λοιπόν ότι είναι ορθό να γνωρίζετε ότι υπ' αυτές τις συνθήκες αυτή την υπογραφή δεν θα την έχετε». Δεν είναι σαφές από τη διήγηση Κωνσταντίνου εάν αυτό που άλλαξε γνώμη στον Παπανδρέου ήταν η απειλή της μη υπογραφής ή οι περιορισμένες δυνατότητες των μαχητικών. Ό,τι όμως και να ήταν, σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο, ο Γέρος έγινε εξαλλος με τους συνεργάτες του, που δεν τον ενημέρωσαν για όλες τις λεπτομέρειες.

«Κακώς κάνετε!»

Ασφαλώς ο κάθε πρωταγωνιστής της ιστορίας προσπαθεί να φουσκώσει και να ωραιοποιήσει τον δικό του ρόλο σ' αυτή και ενδεχομένως, εν μέρει, αυτό να συμβαίνει

εδώ και με τη διήγηση του Κωνσταντίνου. Ο τώως βασιλιάς ιστορικά αδικίσε τον εαυτό του, διότι η αυτοβιογραφία του «Χωρίς Τίτλο», που δημοσιεύθηκε το 2015, είναι ένα προβληματικό, ακατέργαστο κείμενο, που ταλαιπωρεί τον αναγνώστη μεταξύ του σοβαρού μέρους της ιστορίας και ασήμαντων τελετουργικών λεπτομερειών, όπως τι στολή θα φορούσε ο πεθερός του, όταν θα τον υποδεχόταν στην Κοπεγχάγη, στην οποία αφιερώνει σχεδόν την ίδια έκταση με την κρίση του 1964 στην Κύπρο.

Λίγο καιρό μετά τη συνεδρία του μίνι υπουργικού του Παπανδρέου στην οποία ο Κωνσταντίνος μπλόκαρε την αεροπορική κάλυψη της Κύπρου, ο βασιλιάς συνάντησε τον Μακάριο στην Αθήνα. «Η συζήτηση με τον Μακάριο ήταν έντονη. Άρchiσε να βρίζει την ελληνική κυβερ-

ΟΙ ΜΕΤΑΣΧΕΙΣΜΟΙ
ΤΩΝ ΤΕΜΠΩΝ

Πραγματογνώμονες για όλα

Η αλυσίδα ανακριτικών ενεργειών για κάθε φήμη – Τι έδειξε η έρευνα για το «βαγόνι-φάντασμα»

Των **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**
και **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Με διαδοχικές ενέργειες διορισμού νέου πραγματογνώμονα, ειδικού στα έλαια και στα καύσιμα, καθώς και εντολές για πραγματοποίηση νέων δειγματοληψιών και χημικών αναλύσεων σε αδρανή υλικά που είχαν απομακρυνθεί από τον τόπο του σιδηροδρομικού δυστυχήματος των Τεμπών, προχωράει η έρευνα του εφέτη ανακριτή Λάρισας Σωτήρη Μπακαϊμή, προκειμένου να εξεταστούν όλες οι πιυχές της υπόθεσης και να μην αιωρούνται αναπάντητα ερωτήματα. Την ίδια ώρα, τα 15 cd στα οποία είχαν αρχικά αποθηκευτεί τα βίντεο από τις κάμερες ασφαλείας στους σταθμούς απ' όπου διήλθε η εμπορική αμαξοστοιχία βρίσκονται ήδη καθ' οδόν προς εξειδικευμένο εργαστήριο στην Αγγλία. Θα γίνει προσπάθεια ανάκτησης του υλικού που έχει διαγραφεί, προκειμένου, ει δυνατόν, να προκύψουν επιπλέον στοιχεία για τα φορτία της εμπορικής αμαξοστοιχίας.

Στις 26 Μαρτίου 2024, ο εφέτης ανακριτής με έγγραφο του που έχει την ένδειξη «επείγον» ζήτησε από τη Χημική Υπηρεσία Λάρισας τη διενέργεια δειγματοληψίας στη θέση «Πηγάδια» Ευαγγελισμού Τεμπών, όπου εναποτέθηκαν πριν από ένα χρόνο χώματα και κορμιοί δέντρων από το σημείο της μετωπικής σύγκρουσης των δύο αμαξοστοιχιών. Η μεταφορά των αδρανών υλικών –εκτιμάται ότι το φορτίο αντιστοιχεί σε 20 με 25 φορτηγά– είχε ξεκινήσει το πρωί της 1ης Μαρτίου 2023, μόλις λίγες ώρες μετά το δυστύχημα, και ολοκληρώθηκε την επόμενη ημέρα. Παρέμειναν εκεί, αφύλακτα, έως ότου ζητήθηκε, ένα χρόνο αργότερα, να υπάρχει αστυνομική εποπτεία. Στην παραγγελία του ο εφέτης ανακριτής επισημαίνει ότι τα αδρανή υλικά αποτελούν πειστήρια της διεξαγόμενης έρευνας και πρέπει να εξεταστούν για τυχόν χημικές ουσίες «που εκλύθηκαν κατά τη σφοδρή σύγκρουση των δύο αμαξοστοιχιών». Με πραγματογνώμονες, πάντως, που εκπροσωπούν οικογένειες θυμάτων να εκφράζουν αμφιβολίες για το κατά πόσον, τόσο καιρό μετά το δυστύχημα, οι νέες αναλύσεις και έρευνες μπορούν να εισφέρουν κάτι ουσιαστικό στην υπόθεση.

Με νέα παραγγελία του, εξάλλου, ο κ. Μπακαϊμής ζητάει ο ίδιος χώρο να ερευνηθεί και από ειδικά εκπαιδευμένους σκύλους ώστε

Φωτογραφίες από το σιδηροδρομικό δυστύχημα κατατέθηκαν στα πρακτικά της Βουλής στη διάρκεια της συζήτησης για την πρόταση δυσπιστίας. Ο εφέτης ανακριτής που διευθύνει τις έρευνες διέταξε την αντιπαραβολή του ηχητικού υλικού που συμπεριλαμβάνεται στη δικογραφία με τις πρωτότυπες εγγραφές που βρίσκονται αποθηκευμένες στο σταθμαρχείο Λάρισας.

να διαπιστωθεί εάν υπάρχουν εκεί ανθρώπινα υπολείμματα, ίχνη ή βιολογικό υλικό. Η συγκεκριμένη έρευνα ανατέθηκε στην ίδια ομάδα εθελοντών που προ αρκετών μηνών είχε κληθεί να διεξαγάγει έρευνα με ειδικά εκπαιδευμένους σκύλους στη θέση «Κουλούρι» της Λάρισας, όπου φυλάσσονται συντρίμια από το σιδηροδρομικό δυστύχημα. Στο σχετικό έγγραφο του, ο κ. Μπακαϊμής επισημαίνει ότι «δεν πρέπει να υπάρχει αμφιβολία για τη διακρίβωση του ακριβούς αριθμού των νεκρών και της ταυτότητάς τους». Η νέα έρευνα που παρήγγειλε ο ανακριτής (σ.σ. στη θέση Πηγάδια) δεν έχει ακόμη ξεκινήσει και ο ανακριτής έχει ζητήσει να πραγματοποιηθεί εντός 15 ημερών. Από τα 57 θύματα των Τεμπών δεν έχει επισήμως ταυτοποιηθεί μέχρι στιγμής γενετικό υλικό ενός, της 23χρονης

Εριέττας Μόλκο. Στις 21 Μαρτίου, στο μεταξύ, ορίστηκε νέος πραγματογνώμονας για να διερευνηθεί τις συνθήκες και τα αίτια της έκρηξης μετά τη σύγκρουση των αμαξοστοιχιών. Πρόκειται για καθηγητή της Σχολής Χημικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και διδάσκοντα στο Εργαστήριο Τεχνολογίας Καυσίμων και Λιπαντικών.

Το «αγνοούμενο» βαγόνι

Ένα άλλο ζήτημα που συνδέθηκε με το θέμα της έκρηξης και απασχόλησε τη δημόσια συζήτηση είναι η εκτίμηση ότι στην εμπορική αμαξοστοιχία υπήρχε ένα επιπλέον, αδύλωτο, 14ο βαγόνι, το οποίο χαρακτηρίστηκε «φάντασμα» και πιθανολογείται ότι μπορεί να περιέχει τις χημικές ουσίες τοξολογία ή ξυλόλιο. Οι σχετικές εκτιμήσεις τροφοδοτήθηκαν

από το γεγονός ότι ίχνη των συγκεκριμένων εύφλεκτων υλικών με μεγάλη μάλιστα καθαρότητα βρέθηκαν από δειγματοληψίες στο σημείο του δυστυχήματος. Από έγγραφο που έχει συμπεριληφθεί στη δικογραφία και φέρνει στο φως της δημοσιότητας η «Κ», προκύπτει ότι στις 4 Μαρτίου 2024, έπειτα από προφορική εντολή του εφέτη ανακριτή Λάρισας, δύο πραγματογνώμονες μετέβησαν στη θέση Κουλούρι και κατέγραψαν τις φορτάμαξες που είχαν μεταφερθεί και παραμένουν εκεί. Εβγαλαν φωτογραφίες των βαγονιών και των ξεχωριστών κωδικών αριθμών τους. Έπειτα τις συνέκριναν με τα έγγραφα της Hellenic Train, στα οποία αναφέρεται η σύνθεση των δύο αμαξοστοιχιών, καθώς και τα δεδομένα φορτίου της εμπορικής αμαξοστοιχίας. Σύμφωνα με την έκθεσή τους,

διαπίστωσαν ότι στο Κουλούρι φυλάσσονται οι τέσσερις πρώτες φορτάμαξες του εμπορικού συρμού, καθώς και το φορτίο των τριών πρώτων φορτάμαξων (πλατίες λαμαρίνες). Όπως σημειώνουν, οι υπόλοιπες φορτάμαξες καθώς και όλα τα εμπορευματοκιβώτια που είχαν πάνω τους, μεταφέρθηκαν από την Hellenic Train στον Παλιό Σταθμό Θεσσαλονίκης. Εκεί μετέβη έπειτα από εντολή του ανακριτή Λάρισας κλιμάκιο της αστυνομίας για να τα αποσφραγίσει και να διαπιστώσει το περιεχόμενό τους. Οι δύο πραγματογνώμονες περιλαμβάνουν στην έκθεσή τους και μια λίστα με τη σύνθεση της εμπορικής αμαξοστοιχίας, η οποία αποτελείται από δύο μπκάνες και 13

Ελεγκο για ίχνη χημικών ουσιών στο σημείο όπου έχουν εναποτεθεί τα αδρανή υλικά από τον τόπο της τραγωδίας διέταξε ο εφέτης ανακριτής.

βαγόνια. Στο ίδιο συμπέρασμα είχε καταλήξει και η πενταμελής ομάδα πραγματογνώμωνων (Επιτροπή Διερεύνησης Ανεξάρτητων Πραγματογνώμωνων Οικογενειών - ΕΔΑΠΟ) που ενεργεί για λογαριασμό ορισμένων από τις οικογένειες των θυμάτων. Προς υποστήριξη αυτών των στοιχείων δημοσίευσαν και ένα βίντεο από drone που είχε τραβηχτεί από το σημείο του δυστυχήματος, προτού πραγματοποιηθεί η μεταφορά των βαγονιών και του φορτίου τους στο Κουλούρι και στον Παλιό Σταθμό της Θεσσαλονίκης.

Σε ό,τι αφορά, τέλος, τα ηχητικά αρχεία από τις επικοινωνίες αναζητηθούν οι πρωτότυπες εγγραφές στο αρχικό αποθηκευτικό μέσον του καταγραφικού, που βρίσκεται σε κλειδωμένο δωμάτιο στον 1ο όροφο του σταθμαρχείου Λάρισας ώστε να επαληθευτεί ότι τα ηχητικά που κατάσχεσε στις 3 Μαρτίου η Τροχαία Λάρισας και περιέχονται στη δικογραφία είναι γνήσια και δεν λείπει κάποιο.

ΑΠΟΨΗ

«Η πρόκα φεύγει, η τρύπα μένει»

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Στην Κρήτη χρησιμοποιείται μια φράση: «Η πρόκα (το καρφι) φεύγει, η τρύπα μένει». Στην πολιτική ισχύει η ίδια φράση, καθώς συχνά ο αντίκτυπος ενός γεγονότος δεν φαίνεται την ώρα που διαδραματίζεται, αλλά πολύ αργότερα. Στα «Δεκεμβριανά» του 2008, π.χ., οι εκδηλώσεις βίας που ακολούθησαν την τραγική απώλεια του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου ενεργοποίησαν αντανάκλαστικά και αντισυνομιλώσεις, οι οποίες σε πρώτη φάση έπληξαν τη δυναμική των κομμάτων που συνδέθηκαν με αυτές. Η ριζοσπαστικοποίηση, όμως, ενός τμήματος των νέων της εποχής αποτέλεσε την «καύσιμη ύλη» της πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης που ακολούθησε λίγα χρόνια αργότερα λόγω της οικονομικής κρίσης.

Ας επικεντρωθούμε συνεπώς μια ανάγνωση της πολιτικής επικαιρότητας και όσον διαδραματίζονται γύρω από την πρόταση δυσπιστίας κατά της κυβέρνησης με αφορμή το ζήτημα των Τεμπών, υπό το διπλό αυτό πρίσμα της πιο άμεσης και της πιο μακροπρόθε-

σης (στρατηγικής) προσέγγισης.

Για τη Ν.Δ. η πρόταση δυσπιστίας ήταν μια ευκαιρία να πει αυτά που θέλει σε ένα λιγότερο δύσκολο για εκείνη περιβάλλον. Είναι αυτονόητα προτιμότερο (για εκείνη) να δώσει απαντήσεις ή να επιτεθεί καταγγέλλοντας «εργαλειοποίηση» του θέματος, έχοντας απέναντί της τα κόμματα της αντιπολίτευσης και όχι τους συγγενείς των θυμάτων.

Η πολιτική ένταση που προκλήθηκε (χωρίς μάλιστα να τη χρειαζόταν) της δίνει επίσης τη δυνατότητα να συσπειρώσει ένα μέρος των ψηφοφόρων της, οι οποίοι σε ένα περιβάλλον χαλαρότητας θα μπορούσαν να στείλουν ευκολότερα ένα μήνυμα διαμαρτυρίας στις επικείμενες ευρωεκλογές.

Από την άλλη, δεν χωράει καμία αμφιβολία ότι το ζήτημα της τραγωδίας των Τεμπών αποτελεί μια μόνη πηγή για την κυβέρνηση, καθώς η πλειοψηφία της κοινής γνώμης φαίνεται –καλώς ή κακώς– να έχει διαμορφωμένη άποψη για τους χειρισμούς που έχουν γίνει έως τώρα. Ενώ ακόμη και αν δεχόμαστε ότι μετά την πολιτική και

επικοινωνιακή κορύφωση που επέπλεξε με την πρόταση δυσπιστίας θα ακολουθήσει μια αποκλιμάκωση, είναι δεδομένο ότι το συγκεκριμένο ζήτημα θα επανέρχεται τακτικά στην επικαιρότητα λόγω της ευαισθησίας του αλλά και λόγω των πολλών σταδίων διερεύνησης (δικαστικών ή μη) που ακολουθούν, που αυτονόητα θα προκαλούν και πολιτικό αντίκτυπο.

Στο ΠΑΣΟΚ μπορεί να πιστωθεί ότι μετά από ένα διάστημα άτονων πολιτικών παρεμβάσεων, φάνηκε να αναλαμβάνει μια πολιτική πρωτοβουλία. Στον άτυπο ανταγωνισμό για τη δεύτερη θέση αυτό έχει αποφασίσει την αξία του, ειδικά απέναντι στον υπερκινητικό κ. Κασσελάκη. Όμως το άμεσο αυτό κέρδος εμπεριέχει μια (όχι και τόσο) μακροπρόθεσμη παγίδα. Η αύξηση της αντιπολιτευτικής έντασης από το ΠΑΣΟΚ και η στρόφιγγη της προς τα αριστερά δυσκολεύει τη σχέση του με τους πιο «δεξιόστροφους» ψηφοφόρους του (που δεν είναι καθόλου λίγοι) και παράλληλα αφήνει χώρο στον κ. Μητσοτάκη να συνεχίσει να επεκτείνεται στον χώρο της παλαιότερης δικής του επιρροής. Ακόμη και αν στο

ΠΑΣΟΚ θεωρούν ότι στρατηγικά ο ζωτικός τους χώρος είναι στα αριστερά, είναι επικίνδυνο να αγνοήσουν ένα μέρος του σημερινού τους εκλογικού ακροατηρίου που έχει πιο μετριοπαθείς ή πιο συντηρητικές προσεγγίσεις.

Σε ό,τι αφορά τον ΣΥΡΙΖΑ, το γεγονός ότι φάνηκε να ακολουθεί μια πρωτοβουλία του ΠΑΣΟΚ οδήγησε την ηγεσία του σε δύο σφάλματα. Πρώτον, να επικεντρώσει να απαξιώσει μια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία και, δεύτερον (και σημαντικότερο), να υπερθεματίσει σε αντιπολιτευτικούς τόνους, θέτοντας ζητήματα που ουδείς άλλος είχε διανοηθεί στα 50 χρόνια της Μεταπολίτευσης. Μπορεί για ένα πιο απολιτικό ή πιο ριζοσπαστικοποιημένο κοινό που θέλει να προσεγγίσει ο κ. Κασσελάκης αυτά να μοιάζουν ψιλά γράμματα, όμως, στρατηγικά, προτεραιότητα για τον ίδιο θα έπρεπε να είναι να ενισχύσει τα πιο «θεσμικά» χαρακτηριστικά του. Ειδικά ως η πρωθυπουργική του εικόνα θα συνεχίσει να είναι εξαιρετικά αδύναμη.

Για τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης, ο αντίκτυπος από την

όλη διαδικασία μοιάζει περιορισμένος. Με μια επιφύλαξη ενδεχομένως σε ό,τι αφορά στην Ελληνική Λύση, ένα κόμμα που καταγράφει σαφώς ανοδική δυναμική. Η αύξηση της πολιτικής έντασης και η δική της αντιπολιτευτική οξύτητα ίσως επηρεάσουν την εισροή ψηφοφόρων της Ν.Δ. που τη θεωρούν μια (σχετικά ανέξοδη) εκλογική επιλογή διαμαρτυρίας στις επερχόμενες ευρωεκλογές.

Οι κρίσιμότερες διαπιστώσεις ωστόσο είναι όσες σχετίζονται με τον γενικότερο πολιτικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Με το αν όσα εκτυλίσσονται γύρω από την τραγωδία των Τεμπών μπορούν να γίνουν θρυαλίδα πολιτικών εξελίξεων, κάτι που θα μπορούμε να αξιολογήσουμε με μεγαλύτερη (δημοσκοπική) βεβαιότητα μετά από κάποιες ημέρες. Κυρίως, όμως, με το αν τα γεγονότα (πρωτίστως), αλλά και η αυξανόμενη οξύτητα στον δημόσιο λόγο, θα επηρεάσουν τον δεξιό πολιτικό και θεσμικό επιποτισμό.

Στο πολιτικό σκηνικό αρκετοί μοιάζουν πρόθυμοι να υποδαυλίσουν την ένταση, παρότι κάποιοι εξ αυ-

τών προνιίζουν έτσι το κλαδί στο οποίο κάθονται.

Στην κοινωνία ωστόσο το κλίμα δεν μοιάζει ανάλογο. Η πλειοψηφία ξορκίζει ακόμη τα όσα σημάδεψαν την περασμένη 10ετία. Και παρότι η όποια βελτίωση στους μακροοικονομικούς δείκτες δεν γίνεται πλήρως αντιληπτή λόγω της πληθωριστικής κρίσης, αλλά και της μικρότερης συμμετοχής των νεότερων ηλικιών στην οικονομική ανάπτυξη, δύσκολα μπορεί κάποιος να περιγράψει τη σημερινή Ελλάδα ως μια χώρα στα όρια της κοινωνικής έκρηξης.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το ζήτημα της τραγωδίας των Τεμπών μοιάζει με ένα καρφι στο σώμα της ελληνικής κοινωνίας. Από τους χειρισμούς του πολιτικού προσωπικού (και κυρίως της κυβέρνησης) θα κριθεί αν το καρφι αυτό θα δημιουργήσει μια μεγάλη τρύπα θεσμικής και πολιτικής απονομιμοποίησης, η οποία ασφαλώς θα συμπαράσσει και τις πολιτικές εξελίξεις.

Ο κ. Ευτύχη Βαρδουλάκη είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

Λίγο πριν ο πρωθυπουργός ανέβει στο βήμα της Βουλής για να απαντήσει στην πρόταση δυσπιστίας, ανακοινώθηκε η παραίτηση του Γιάννη Μπρατάκου και του Σταύρου Παπασταύρου. Το σχέδιο ήταν το κενό τους να καλυφθεί εκ των ενόντων, χωρίς προσθήκες στο πρωθυπουργικό επιτελείο.

Το χρονικό της διπλής εξόδου

Γιατί εξωθήθηκαν σε παραίτηση δύο από τους πιο στενούς συνεργάτες του Κυριάκου Μητσοιάκη

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Πρώτα ήρθε το δημοσίευμα. Και μετά η «λάθος» κοινωνική εκδήλωση, σύμφωνα με τη διαδρομή του Μαξίμου. Η εκδήλωση αποδείχτηκε ότι δεν ήταν απλώς κοινωνική, αφού τέσσερις ημέρες αργότερα έμελλε να οδηγήσει στην έξοδο του Σταύρου Παπασταύρου και τον Γιάννη Μπρατάκο, δύο από τους πιο στενούς συνεργάτες του πρωθυπουργού.

Ανθρωποι που γνωρίζουν τους δύο πολιτικούς λένε πως πάντα ενημερώνουν τον πρωθυπουργό για τις κινήσεις τους. Εν προκειμένω, λόγω της απουσίας του κ. Μητσοιάκη στον Καναδά, λέγεται ότι μπορεί να συμμετείχαν αυτοβούλως στην «κοινωνική εκδήλωση», με πρόθεση να πείσουν οι τόνιοι μεταξύ της κυβέρνησης και του εκδοτικού συγκροτήματος που είχε δημοσιεύσει τα περί «μονταζιέρας» στα Τέμπη.

Το κατά πόσον έφερε ή όχι ο πρωθυπουργός την επίσκεψη, απαντήθηκε, ισχυρίζονταν κυβερνητικές πηγές, με την ίδια την ομιλία του πρωθυπουργού στη Βουλή, όπου πήρε ξεκάθαρα αποστάσεις από «επιχειρηματικά συμφέροντα».

Το μήνυμα αυτό κρίθηκε ότι είχε υπονομευθεί από την επίσκεψη Παπασταύρου και Μπρα-

τάκου το βράδυ της περασμένης Κυριακής στην οικία του εκδότη της εφημερίδας που είχε φιλοξενήσει το δημοσίευμα-θρυαλλίδα για την πρόταση δυσπιστίας κατά της κυβέρνησης. Άλλες πηγές επέμεναν, πάντως, ότι της επίσκεψης είχε προηγηθεί ρητή ενδοκυβερνητική συνεννόηση σε επίπεδο κορυφής.

Στους δύο πρωθυπουργικούς συνεργάτες χρεώθηκε ότι εμφανίστηκαν σε ομήγυρη πλέον των 10 ατόμων, γεγονός που τους εξέθεσε σε διαρροές περί χαλαρής ατμόσφαιρας και εκμυστηρεύσεων. Άλλη πηγή πληροφόρησης διευκρίνιζε, ωστόσο, στην «Κ» ότι του κοινωνικού μέρους της εκδήλωσης είχε προηγηθεί ιδιωτική συνομιλία, τα κατευθυντικά αποτελέσματα της οποίας διαβιβάστηκαν και έγιναν δεκτά με ικανοποίηση.

Ο πρωθυπουργός επέστρεψε πάντως στην Ελλάδα από τον Καναδά την Τρίτη του πρωί. Μία ημέρα αργότερα, έβλεπε το φως της δημοσιότητας η πληροφορία ότι οι δύο στενοί συνεργάτες του είχαν βρεθεί στην έδρα των «επιχειρηματικών συμφερόντων» που η κυβέρνηση είχε εν τω μεταξύ καταγγείλει, κάτι που εξουδετέρωνε την κυβερνητική γραμμή και έδινε επιχειρήματα στον Νίκο Ανδρουλάκη. Ο Κυριάκος Μητσοιάκης άρχισε να βάζει

ΟΙ ΜΕΤΑΣΧΕΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΤΕΜΠΩΝ

Από το Μαξίμου μεταφερόταν η εκτίμηση πως η παραίτηση των δύο δεν ακυρώνει «τη μεγάλη προσφορά τους, ούτε καταλύει τον προσωπικό δεσμό τους με τον πρωθυπουργό».

τα κομμάτια του παζλ στη θέση τους. Με τη συζήτηση στη Βουλή να είναι σε εξέλιξη, έφταναν στο Μέγαρο Μαξίμου ερωτήματα για το πώς πήγε «το ραντεβού της εκτόνωσης», κάτι που άρχισε να τεντώνει τα νεύρα στο πρωθυπουργικό γραφείο για τον αυτο-υπονομευτικό αντικτυπο που είχαν οι παραπολιτικοί ψίθυροι.

Η συνάντηση των τριών

Ο πρωθυπουργός είχε καταλήξει, πλέον, ότι το ραντεβού που είχαν κάνει οι συνεργάτες

του έρχοζε ριζικής αντιμετώπισης. Η απόφαση είχε ληφθεί. Κάλεσε τους δύο στενούς συνεργάτες του στο γραφείο του. Στη συνάντηση ήταν μόνο οι τρεις τους. Τι ακριβώς ειπώθηκε είναι άγνωστο, αλλά σίγουρα το ραντεβού δεν πήγε καλά, καθώς το κλίμα που υπήρχε τις επόμενες ώρες εντός του Μαξίμου ήταν παγωμένο. Κανείς όμως στο νεοκλασικό της Ηρώδους Αττικού δεν περίμενε ακόμη πως επίκειτο διαζύγιο. Ο πρωθυπουργός έκανε δεκτές τις παρατηρήσεις τους λίγη ώρα προτού ανέβει στο βήμα της Βουλής την Πέμπτη, ώστε να πραγματοποιήσει την ομιλία του χωρίς «βαριδιές», μια και με τις παρατηρήσεις ανά χειράς ουδείς μπορούσε πλέον να του προσάψει «διπλή γλώσσα».

Τα κενά

Ασχετα από τη λάθος κίνηση που τους χρεώθηκε, οι κ. Παπασταύρου και Μπρατάκος αξιολογούνται ακόμη ως δύο πολύ ικανά και έμπιστα στελέχη, που άφισαν θετικό αποτύπωμα στο κυβερνητικό επιτελείο. Σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες, όταν ο κ. Μπρατάκος κατάλαβε τον αντίκτυπο του θέματος, εξέφρασε γοερώς τη μεταμέλειά του, λέγοντας «τι έκανα στον πρόεδρο;». Και από το Μαξί-

μου, όμως, σε δεύτερο χρόνο, μεταφερόταν η εκτίμηση πως η λανθασμένη κίνηση των δύο δεν ακυρώνει «τη μεγάλη προσφορά τους, ούτε καταλύει τον προσωπικό δεσμό τους με τον πρωθυπουργό». Το ερώτημα είναι τώρα ποιος θα αναπληρώσει τις θέσεις τους, καθώς τα θέματα τρέχουν. Από το Μαξίμο εκπέμπουν το μήνυμα πως η κάλυψη των κενών θα επιχειρηθεί με εσωτερικές μετατάξεις. Ο Γιώργος Μυλωνάκης, που ακούστηκε πως μπορεί να μετακομίσει στο Μαξίμο, θα παραμείνει στη θέση του, ως γενικός γραμματέας της Βουλής. Ένα κομμάτι των αρμοδιοτήτων του Σταύρου Παπασταύρου, που έχουν να κάνουν με το νομοθετικό έργο, μπορεί να σπαστεί ο κ. Στ. Κουτνατζής, νυν γενικός γραμματέας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, ο οποίος έχει εμπειρία στο συγκεκριμένο κομμάτι.

Από εκεί και πέρα, και το «πασπαρτού» Μάκνς Βορίδης αναμένεται να αναλάβει μέρος του άτυπου χαρτοφυλακίου του κ. Παπασταύρου. Κρίσιμο, ωστόσο, είναι τι θα γίνει και με τη θέση του κ. Μπρατάκου, ο οποίος αποτελούσε τον «αντ' αυτού» του πρωθυπουργού, κάνοντας πολλά ραντεβού και έχοντας σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία των εκλογών.

ΤΙ ΔΕΙΚΝΟΥΝ ΟΙ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Το δημοσκοπικό αποτύπωμα της τραγωδίας

Ηδη πριν από την πρόταση δυσπιστίας, η κυβέρνηση είχε μετρήσει τη μεγάλη δυσαρέσκεια που προκάλεσε στην κοινή γνώμη η υπόθεση των Τεμπών. Οσοι μελετούν τις δημοσκοπήσεις για λογαριασμό του κυβερνητικού επιτελείου, έχουν καταλήξει σε τέσσερα συμπεράσματα για τα ρεύματα που κινεί η εθνική τραγωδία.

Συμπέρασμα 1: Το θέμα αυτό είναι τόσο φορτισμένο συναισθηματικά, που είναι βέβαιο πως οι απαντήσεις σε ένα πιθανό ερώτημα, όπως π.χ. «έχει ευθύνες η κυβέρνηση για την τραγωδία;» θα είναι συντριπτικές και δεν θα προσφέρονται για πολιτικά συμπεράσματα. Γι' αυτό η κυβέρνηση εστιάζει σε άλλου είδους «ποιοτικά ερωτήματα», όπως πόσο σας απασχο-

λεί η τραγωδία των Τεμπών; Το τελευταίο διάστημα, η τραγωδία φαίνεται πως απασχολεί τους πολίτες περισσότερο από ό,τι πριν από λίγο καιρό, περνώντας στη δεύτερη θέση των προτεραιοτήτων τους, πάνω από την ασφάλεια. Σταθερά μεγαλύτερο πρόβλημα για τους πολίτες παραμένει η ακρίβεια, που απασχολεί πάνω από το 80% των πολιτών, με τα Τέμπη όμως να πλησιάζουν πλέον το 60%, κάτι που σημαίνει πως απασχολεί τους ψηφοφόρους όλων των κομμάτων. Εδώ αξίζει να σημειωθεί πως όποτε τα Τέμπη περιλαμβάνονταν σε έρευνα, ιεραρχούνταν πάντα πολύ ψηλά από τους πολίτες ως θέμα που τους απασχολεί. Το γεγονός ότι πλέον έχουν περάσει στη δεύτερη θέση αποδίδεται στο ότι οι πολίτες αξιολογούν αρνητικά τα

όσα έγιναν τον ένα χρόνο που έχει μεσολαβήσει από το δυστύχημα.

Συμπέρασμα 2: Αυτό συμβαίνει καθώς η τραγωδία των Τεμπών αποτελεί ένα θέμα με πάρα πολύ ισχυρές ταυτίσεις στο σύνολο της κοινωνίας. Πηγή που έχει γνώση των μετρήσεων αναφέρει ότι κάθε μάνα και πατέρας σκέπτεται πως μπορεί να ήταν μέσα στο τρένο το παιδί του. Κάθε φοιτητής σκέπτεται πως μπορεί να ήταν ο ίδιος μέσα στο τρένο. «Γενικά είναι ένα θέμα με το οποίο σχεδόν κάθε ελληνικό σπίτι συζητείται», λέει η ίδια πηγή, σημειώνοντας ότι αυτή είναι και η μεγάλη διαφορά σε σχέση με το θέμα των υποκλοπών. Ο μέσος Έλληνας εισέπραξε τις υποκλοπές σαν ένα θέμα που δεν επηρεάζει άμεσα τη δική του

ζωή, γιατί «οι άνθρωποι της εξουσίας παρακολουθούνται μεταξύ τους». Ενώ αντίθετα στην τραγωδία των Τεμπών θα μπορούσαν οι ίδιοι ή η οικογένειά τους να είναι τα θύματα.

Συμπέρασμα 3: Το ζήτημα των Τεμπών επηρεάζει μια σειρά από ποσοτικούς δείκτες, όπως για παράδειγμα το πώς βλέπουν οι Έλληνες τους θεσμούς και το πολιτικό σύστημα. Πάνω από 6 στους 10 Έλληνες δεν έχουν εμπιστοσύνη στους θεσμούς, ποσοστό όμως που ήταν πάντα υψηλό, ιδιαίτερα από την περίοδο των υποκλοπών. Παράλληλα έχει μειωθεί και η εμπιστοσύνη προς την κυβέρνηση, αλλά και εν γένει το πολιτικό σύστημα, κάτι που ερμηνεύεται από το γεγονός ότι οι πολίτες θεωρούν κατά

πλειοψηφία πως για το δυστύχημα υπάρχουν «διαχρονικές πολιτικές ευθύνες». Η διαφορά είναι ότι σήμερα δεν βρισκόμαστε μόνο στα αίτια του δυστυχήματος, αλλά και στην απόδοση ευθυνών, που επηρεάζει αποκλειστικά την κυβέρνηση.

Συμπέρασμα 4: Όλα τα παραπάνω αποτυπώνονται και στη δημοσκοπική πτώση της Ν.Δ., που το τελευταίο διάστημα είναι μεταξύ 1%-1,5%. Σ' αυτή την πτώση, όμως, δεν μπορεί να μετρηθεί τόσο έχουν επηρεάσει τα Τέμπη. Πρόκειται για ένα κοκτέιλ δυσαρέσκειας στο οποίο συνυπάρχουν η ακρίβεια, η ασφάλεια, ο γάμος των ομοφύλων και άλλα θέματα.

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

«Μα τι θέλετε, κύριε Καραμανλή; Αυτή είναι η Ελλάδα». Η φράση αυτή του Κώστα Σημίτη από το μακρινό 2000 απευθυνόταν στον Κώστα Καραμανλή. Ο αρχηγός της Ν.Δ. ασκούσε σκληρή κριτική στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ για το ναυάγιο του «Εξπρές Σάμινα», που συνέβη στις 26 Σεπτεμβρίου 2000, μη αποδεχόμενος ότι το δυστύχημα οφειλόταν σε ανθρώπινο λάθος (αβλεψία του πλοίαρχου). Το κλίμα στην κοινή γνώμη ήταν ιδιαίτερα φορτισμένο, καθώς έχασαν τη ζωή τους 81 επιβάτες. Επικρατούσε η ερμηνεία ότι μπορεί ο πλοίαρχος να παρακολούθησε ποδόσφαιρο στην τηλεόραση, αλλά για το δυστύχημα ευθυνόταν προπαντός η περιβόητη «διαπλοκή», δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση οι υποτιθέμενες σχέσεις εύνοιας ανάμεσα στην κυβέρνηση και στην πλοιοκτήτρια εταιρεία.

Η αντιπολίτευση και ο Τύπος δαιμονοποίησαν τον Παντελή Σφηνιά, αντιπρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρείας. Η δημόσια κατακραυγή, που συμπυκνώθηκε στη φράση «Σφηνιά-φονιά», τον οδήγησε σε αυτοκτονία δύο μήνες μετά το δυστύχημα, στις 29 Νοεμβρίου 2000. Επесе από τον έκτο όροφο του γραφείου του στην Ακτή Κονδύλη του Πειραιά. Εκείνη την ημέρα, το μένος και το μίσος υποχώρησαν σχεδόν αμέσως. Η αυτοκτονία προκάλεσε θλίψη και σε κάποιους περισυλλογή ή ακόμη και τύψεις, αλλά εύκολα μπορούσε να διακρίνει πίσω από τη θλίψη και την περισυλλογή το λύσιμο του κόμπου. Η συμβολική θυσία είχε πραγματοποιηθεί. Τελικά, είναι οι ισχυροί καμουφλαρισμένοι απατεώνες ή μήπως είμαστε εμείς εκείνοι που θέλουμε να τους βλέπουμε να γκρεμίζονται από τον ουρανό και να σκάνε στη γη για να αποφύγουμε την επώδυνη αυτοκριτική για τα ατομικά και συλλογικά μας κουσούρια;

Αν ισχύει το δεύτερο, τότε ο Κώστας Αχ. Καραμανλής μάς εξοργίζει γιατί αρνείται να μας κάνει τη «κάρη» και να «σκάσει στη γη». Μπορεί να παραιτήθηκε αμέσως από υπουργός, αλλά αρνείται πεισματικά ότι είναι εγκληματίας – και αυτό σαφώς θυμώνει πολλούς.

Ο ίδιος λέει, με μια ελαφρά μελαγχολία, πως όταν συγκινείται δημοσίως (όπως στα Τέμπη) τον αποκαλούν υποκριτή και όταν διατηρεί την ψυχραιμία του τον θεωρούν απόμακρο.

Αλλά αν δεν είναι ο Καραμανλής «ο εγκληματίας των Τεμπών», τότε ποιος είναι; Μόνο ο σταθμάρχης; Μόνο ο δημόσιος υπάλληλος που γράφει στα παλιά του τα παπούτσια τους κανόνες, μόνο «ένας από εμάς» και όχι η προσωποποίηση της εξουσίας με το όνομα, το χρέμα και τα προνόμια;

Πιέσεις και διλήμματα

Το αίτημα για «θυσία του Καραμανλή» παραμένει ισχυρό. Η ψυχολογική πίεση που ασκείται στον 49χρονο πολιτικό από τον Τύπο, την αντιπολίτευση και μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης για το αποκαλούμενο «εγκλημα των Τεμπών» μάλλον αυξήθηκε λόγω της πρότασης μομφής, παρά τις απαντήσεις που πρόβλεπε με την ομιλία του. Η αντιπολίτευση του καταλογίζει ότι «ευθύνεται για το έγκλημα» γιατί, ως αρμόδιος υπουργός Υποδομών, παρέλειψε να εξοπλίσει τον σιδηρόδρομο με συστήματα ασφαλείας. Τον κατηγορούν ότι «κρύβεται πίσω από τη βουλευτική ασυλία» και τον «νόμο περί ευθύνων υπουργών». Η Ζωή Κωνσταντοπούλου από το βήμα της Βουλής του έδειξε (και κατέθεσε στα πρακτικά) φωτοτυπίες με φωτογραφίες από σκουλαρίκια θύματος που βρέθηκαν σε βαγόνι εννιά μήνες μετά το δυστύχημα. Ακόμη και συνοδοιπόροι του στη Ν.Δ. διέδιδαν (με χαρά που δύσκολα κρυβόταν) ότι ήταν έτοιμος να παραιτηθεί από τη βουλευτική έδρα του κατά τη διάρκεια της ομιλίας του. Ισως είχαν παρασυρθεί από το γεγονός ότι εδώ και λίγες ημέρες δεν έκρυβε πως του πέρασε από το μυαλό

ακόμη και αυτή η επιλογή. Τι ισχύει τελικά; Είναι εγκλωβισμένος σε αδιέξοδο και θα παραιτηθεί από βουλευτής ανά πάσα στιγμή ή η απόφασή του να παραμείνει στη Βουλή συμπυκνώνει μια πολιτική στάση που μπορεί να επανεκτιμηθεί στο μέλλον;

Στην κατ' ιδίαν επαφή φαίνεται στωικός και ψυχραιμος. Οι συνομιλητές του εντυπωσιάζονται από το ευρύχωρο πολιτικό γραφείο του, που μοιάζει με αρχηγείο μοντέρνου επιχειρηματία (ο Καραμανλής, γιος του Αχιλλέα Καραμανλή, συμμετέχει σε εφοπλιστική εταιρεία με πλοία ελληνικής σημαίας, που ίδρυσε ο παππούς του από την πλευρά της μητέρας του, Νίκης Διαμαντή). Βρίσκεται δυο βήματα από το νέο γραφείο του Αλέξη Τσίπρα και από τα μεγάλα παράθυρα έχει θέα όχι μόνο στο Ζάππειο, στο Καλλιμάρμαρο και στον Υμηττό, αλλά και στον Παρθενώνα από την άλλη πλευρά. Φοράει ένα μπλε κοστούμι που μοιάζει απλό, αλλά χαρακτηρίζεται από την επιμέλεια στη ραφή και την προσοχή στη λεπτομέρεια σοβαρού σχεδιαστή.

Ο Καραμανλής δεν γίνεται αυτομάτως αγαπητός, όπως λέγεται ότι γίνεται ο μεγαλύτερος συνονόματος εξαδελφός του, ο πρώην πρωθυπουργός. Κάποιοι λένε ότι ως υπουργός έπεσε θύμα της γνωστής παγίδας στην οποία πέφτουν οι περισσότεροι πολιτικοί. Από την αρχή της θητείας του, όταν έφταναν «καυτά» θέματα στο γραφείο του, προτιμούσε να τα θάβει στο συρτάρι ή να ενδιέδει σε συντεχνιακές πιέσεις παρά να τα λύνει. Κάποιοι μάλιστα τον αποκαλούν ψυχρό, απόμακρο, ακόμη και υπερρόπτη, αλλά μάλλον τον αδικούν. Υπερόπτης δεν είναι. Αντίθετα, είναι ευγενικός και προσιτός, αλλά με το ύψος του μπορεί ανά πάσα στιγμή να υψώσει άμυνες και να επαναφέρει την ασφαλή απόσταση σε μια συζήτηση. Μπορεί δηλαδή να ανεβοκατεβάζει τον θερμοστάτη με χαρακτηριστική ευκολία. Κάποιοι παρατήρησαν ότι την περασμέ-

Κώστας Αχ. Καραμανλής

Το ημερολόγιο ενός αποσυνάγωγου

Τι απαντάει στο κατηγορητήριο; Επαιξε ρόλο το όνομά του στον ζήλο με τον οποίο ζητείται η κεφαλή του; Εχει μιλήσει ποτέ με συγγενείς θυμάτων; Εχει σκεφτεί να αφήσει την πολιτική;

ΟΙ ΜΕΤΑΣΧΕΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΤΕΜΠΩΝ

Τη Τετάρτη στη Βουλή εμφανίστηκε ασυγκίνητος. Ακόμη και τα σημεία της ομιλίας του που εξέφραζαν συναίσθημα – «νομίζετε ότι δεν πονάω εγώ όπως κάθε Έλληνας; Φαντάζεστε ότι δεν ανατριχιάζω;» – τα διάβαζε από το κείμενο. «Στέκομαι εδώ και σας κοιτώ στα μάτια», διάβαζε, κοιτάζοντας μόνο το χαρτί. Ο ίδιος εξηγούσε μετά πως όταν συγκινείται δημοσίως (όπως έγινε στα Τέμπη) τον αποκαλούν υποκριτή και όταν διατηρεί την ψυχραιμία του τον θεωρούν απόμακρο. Προφανώς έχει συμβιβαστεί με το γεγονός πως ό,τι κι αν κάνει, θα είναι εξ ορισμού λάθος.

Το ύψος και το όριο αντοχής

Παρ' όλα αυτά, δεν το βάζει κάτω. «Όλα αυτά που λέμε σήμερα ίσως εκτιμηθούν σε τρία χρόνια», λέει χωρίς να δείχνει ιδιαίτερη ενόχληση για τον πετροπόλεμο που δέχεται. «Δεν νιώθω να έχω αίμα στα χέρια μου. Είναι βαρύ να σου λένε ότι έχεις αίμα στα χέρια σου, αλλά ακόμη και αυτό είναι μέσα στη ζωή του πολιτικού». Αυτή η συμπεριφορά δεν είναι μια έκφραση αριστοκρατικής ατάρκεια. Αντίθετα, η στωικότητα ανησυχεί ελαφρώς όσους τον παρατηρούν προσεκτικά. Αυτό το ύψος, παρότι ελκυστικό, δεν είναι όλη η αλήθεια. Αντιστοιχεί μόνο σε μια επιμελημένη εξωτερική όψη, πίσω από την οποία μπορεί να αναπτύσσονται στενόχωρα συναισθήματα και επιφοβία υπαρξιακά ερωτήματα. Όταν ένας άνθρωπος αντιμετωπίζεται από την κοινωνία ως αποσυνάγωγος και μπορεί να δέχεται ακόμη και απειλές, τότε ούτε ο ίδιος γνωρίζει ποιο μπορεί να είναι το πραγ-

ματικό όριο της αντοχής του. Κατά κάποιον τρόπο, μάλλον δείχνει να αναγνωρίζει αυτή την τρωτότητα και γι' αυτό αποδέχεται ότι η στήριξη των δικών του ανθρώπων είναι ζωτική σ' αυτή την περίοδο της ζωής του.

Το επίμαχο ερώτημα είναι αν ένας υπουργός Υποδομών έχει ή δεν έχει ποινικές ευθύνες για το μεγαλύτερο σιδηροδρομικό δυστύχημα στην ελληνική ιστορία. Ο ρυθμός εγκατάστασης ενός πρώτου κύκλου συστημάτων ασφαλείας στο δίκτυο (όλα αυτά που περιέχει η σύμβαση 717) πολλαπλασιάστηκε κατά τη διάρκεια της υπουργικής θητείας του (είχε βαλτώσει στην πενταετία ΣΥΡΙΖΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ορίσει ότι το πλήρες σύστημα ασφαλείας σε κάθε κράτος (ERTMS) πρέπει να εγκατασταθεί έως το 2030 (σήμερα το ERTMS είναι εγκατεστημένο πανευρωπαϊκά μόνο σε ποσοστό 13%-18%). Μετά το δυστύχημα, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία τον κατηγορήσει επειδή δεν ήλπιζε τη βαλτωμένη σύμβαση, αλλά την εφάρμοσε επιστρατεύοντας διάφορες πατέντες για να μη μείνει το δίκτυο απροστάτευτο, ενώ η αντιπολίτευση τον έψεξε πολιτικά γιατί δεν την ολοκλήρωσε ταχύτερα (η σύμβαση ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2023). Ζητήματα όπως η «ηλεκτρονική χάρη της διαδρομής» από τον σταθμάρχη (που δεν έγινε) και η ύπαρξη λειτουργικής τηλεδιοίκησης στη Λάρισα (που αγνοήθηκε) έχουν επαναληφθεί πολλάκις.

Ο Καραμανλής έχει βουλευτική ασυλία για όσα έπραξε, λένε πολλοί. Γι' αυτό ήθελε να βγει βουλευτής. Μόνο που η βουλευτική ασυλία δεν ισοδυναμεί με υπουργική ασυλία. Μάλιστα, μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος του 2019, δεν υπάρχει καμία υπουργική ασυλία. Υπουργικά αδικήματα δεν παραγράφονται για τα επόμενα 20 χρόνια (η παραγραφή έπεται από δύο εκλογές έπαψε να ισχύει)! Είτε παραιτηθεί είτε δεν παραιτηθεί από βουλευτής, ο Κα-

ραμανλής είναι εξίσου αθωράκιτος απέναντι σε πιθανή έρευνα για ποινικές ευθύνες.

Γιατί δεν ζητεί να δικαστεί από «κανονικό» δικαστήριο; Γιατί δεν έχει το δικαίωμα. Ένας πρώην υπουργός μπορεί μόνο να απολογηθεί για τις υπουργικές πράξεις του στο (πολύ πιο αυστηρό) ειδικό δικαστήριο. Η πρωθυπουργική διερεύνηση των πιθανών υπουργικών αδικημάτων πραγματοποιείται υποχρεωτικά μέσα από την απλή διαδικασία που ορίζει το άρθρο 86 του Συντάγματος: τριάντα βουλευτές διατυπώνουν ένα σαφές ποινικό κατηγορητήριο και ζητούν από τη Βουλή να αποφασίσει με μυστική ψηφοφορία τη σύσταση προανακριτικής επιτροπής (που μπορεί να οδηγήσει τον πολιτικό στο ειδικό δικαστήριο έπειτα από δεύτερη μυστική ψηφοφορία). Ανάλογες διαδικασίες ισχύουν για τους υπουργούς σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Το κατηγορητήριο που δεν κατατίθεται

Παρά τις εκκωφαντικές κατηγορίες εναντίον του, επί ένα χρόνο δεν έχουν βρεθεί 30 βουλευτές για να αναλάβουν την παραπάνω απλή κοινοβουλευτική πρωτοβουλία. Και αυτό γιατί, κατά τον ίδιο, δεν μπορεί να τεκμηριωθεί νομικά οποιαδήποτε ποινική ευθύνη για πράξεις ή παραλείψεις του που να έχουν αιτιώδη σχέση με το δυστύχημα.

Ο Αλέξης Τσίπρας ως πρώην πρωθυπουργός το 2023 κατέβηκε υποψήφιος βουλευτής (και) στις Σέρρες. Ηθελε να επιστρέψει στην Αθήνα με τρόπο που να κεφαλί του Καραμανλή. Το αποτέλεσμα ήταν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ έλαβε στις Σέρρες το χαμηλότερο ποσοστό από κάθε άλλο νομό της Ελλάδας (14,78%) και για πρώτη φορά δεν εξέλεξε κανέναν βουλευτή. Μετεκλογικά τα γραφεία τους στην Αθήνα είναι σχεδόν μεσοτοιχία. Ποιος είπε ότι ο θεός της πολιτικής δεν έχει χιούμορ; Παρά το σαφάρι, δεν έχουν κόψει την «καλημέρα» μεταξύ τους. «Γιατί δεν άνοιξες γραφείο στα Εξάρχεια;» ρώτησε τον Τσίπρα τις προάλλες ο Κα-

«Δεν νιώθω να έχω αίμα στα χέρια μου. Είναι βαρύ να σου λένε ότι έχεις αίμα στα χέρια σου, αλλά ακόμη κι αυτό είναι μέσα στη ζωή του πολιτικού».

ραμανλής αστεειυόμενος. Μα τι ερώτηση είναι αυτή; Γίνεται Rebranding στα Εξάρχεια;

Ο Καραμανλής φέρεται να πιστεύει ότι η ανάληψη της πολιτικής ευθύνης με την άμεση παραίτησή του, το θάρρος του να εκτεθεί στις εκλογές, αλλά και η σταθερότητα που επέδειξε ο ίδιος ο Καραμανλής σχετικά με τα Τέμπη, πιστώθηκαν στη Ν.Δ., όχι μόνο στις Σέρρες, αλλά και πανελλαδικά. Ο επιδεικτικός θρήνος της αντιπολίτευσης έσπρωξε τη Ν.Δ. πάνω από το 40%. Και δεν είναι αληθές ότι ο Καραμανλής δεν έχει επικριτών με τις συγγενείς των θυμάτων. Συνομιλητές του έμαθαν ότι κάποιος συγγενής θυμάτων του τηλεφώνησαν. Ψάχνοντας για την αλήθεια, θέλησαν να ακούσουν και τη δική του άποψη.

Η Ν.Δ. έχει υψώσει τεύχος πολιτικής υπεράσπισης του Καραμανλή. Επικρατεί η άποψη πως αν πέσει ο Καραμανλής θα έρθει η σειρά του Μητσοτάκη. Είναι επίσης προφανές ότι αν δεν ονομαζόταν Καραμανλής μπορεί να μη ζητούσαν τόσο επίμονα το κεφάλι του. Ποιο θα ήταν το όφελος από μια κεφαλή χωρίς όνομα βαρύ; Τελικά, γιατί δεν τα παρατάει; Αξίζει όλη αυτή η δοκιμασία; Όπως λέει, από το 2015 που μπήκε στη Βουλή δεν ξέρι αν θα συνεχίσει για πάντα στην πολιτική, αλλά προς το παρόν δεν σκέφτεται να αποχωρήσει. Αν το όνομα τον έφερε εύκολα έως εδώ, τώρα μάλλον θέλει να αποδείξει ότι μπορεί να σταθεί όρθιος μέσα στη θύελλα που έχει ξεσκαχθεί εξαιτίας ακριβώς αυτού του ονόματος. «Αυτή είναι η Ελλάδα», με τα καλά της και με τα στραβά της, και από την Ελλάδα αυτή το όνομα Καραμανλής μάλλον δεν ξεριζώνεται εύκολα.

Συνέντευξη στον ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

Πώς είναι να ζεις υπό τον διαρκή φόβο της επίθεσης ή της φυλάκισης από το ρωσικό καθεστώς; Μια πολύ σκληρή πραγματικότητα περιγράφει στην «Κ» η δημιουργός της ρωσικής φεμινιστικής κολεκτίβας τέχνης και διαμαρτυρίας Pussy Riot, Νάντια Τολοκονίκοβα.

Τον Φεβρουάριο του 2012 έγινε διάσημη όταν, σε ηλικία 23 ετών, ανέβασε μια παράσταση με άλλα τέσσερα μέλη των Pussy Riot στον εσωτερικό χώρο του καθεδρικού ναού του Σωτήρος Χριστού στη Μόσχα. Φορώντας πολύχρωμες κουκούλες, οι Ρωσίδες φεμινίστριες διαμαρτυρήθηκαν κατά της ηγεσίας της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, η οποία υποστήριζε ανοικτά τον πρόεδρο Πούτιν. Η πράξη χαρακτηρίστηκε «κουλιγκανισμός με κίνητρο το θρησκευτικό μίσος», με την ίδια και άλλες δύο συντρόφους της να καταδικάζονται σε δύο χρόνια φυλάκιση. Ωστόσο, η φυλακή και ο ψυχολογικός πόλεμος δεν την απέτρεψαν από το να συνεχίσει τον αγώνα της για την προαγωγή του φεμινισμού και των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ στη ρωσική κοινωνία, με τις απόψεις της να την οδηγούν να χαρακτηριστεί «ξένος πράκτορας» από το ρωσικό υπουργείο Δικαιοσύνης και να μπει στον κατάλογο των «πιο καταζητούμενων υπόπτων για εγκληματικές πράξεις».

Σήμερα, και μετά τον θάνατο του κρατούμενου αντιπρονούντος Αλεξέι Ναβάλνι, η Νάντια συνεχίζει τον αγώνα της ενάντια στην, όπως τη χαρακτηρίζει, «στρατιωτική δικτατορία». Μία εβδομάδα πριν από την ομιλία της στην Αθήνα (7 Απριλίου), στη σκηνή του Κέντρου Πολιτισμού Ιδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΠΣΝ), στο πλαίσιο του φεστιβάλ «Γυναίκες του Κόσμου (Women of the World Athens - WOW)», η δημιουργός των Pussy Riot περιγράφει πώς είναι να βρίσκεσαι στις ρωσικές φυλακές.

– Πολλοί άνθρωποι γνώρισαν τις Pussy Riot μέσα από τις παραστάσεις διαμαρτυρίας με τις πολύχρωμες κουκούλες, που οδήγησαν στη φυλάκισή σας. Τι αντιπροσωπεύουν και ποια μηνύματα προσπαθείτε να περάσετε στο κοινό;

– Οι Pussy Riot είναι ένα κίνημα κατά της δικτατορίας, υπέρ του φεμινισμού και των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Ξεκινήσαμε το 2011 και πάντα πιστεύαμε ότι ήταν σημαντικό να συνδυάσουμε τα μηνύματα κατά του Πούτιν και υπέρ της queer κουλτούρας και του φεμινισμού. Και αποδείχτηκε πολύ απαραίτητο σήμερα, καθώς το κίνημα των ΛΟΑΤΚΙ προστέθηκε στον κατάλογο των εξτρεμιστών και τρομοκρατών στη Ρωσία. Και έχει αρχίσει να επηρεάζει τους ανθρώπους σε καθημερινή βάση και όχι μόνον όσους τιμωρούνται από τον νόμο και ρίχνονται στη φυλακή επειδή διοργανώνουν ένα γκέι πάρτι, αλλά και ανθρώπους που απλώς τυχαίνει να έχουν, για παράδειγμα, κοντά μαλλιά – όπως συνέβη στη Ρωσία πριν από λίγο καιρό, όπου γυναίκες ξυλοκοπήθηκαν απλώς και μόνον επειδή είχαν κοντά μαλλιά.

– Προσφάτως, δηλώσατε στους New York Times ότι με τον θάνατο του Αλεξέι Ναβάλνι, «γεννήθηκε μια νέα αίσθηση ευθύνης». Τι θα λέγατε ότι αντιπροσώπευε ο Ναβάλνι και ποια θα χαρακτηρίζατε ως την παρακαταθήκη του;

– Ο Ναβάλνι αντιπροσώπευε την ελπίδα και αυτός είναι ο λόγος που πολλοί λένε ότι με τον θάνατό του πέθανε και η ελπίδα. Ήταν ικανός να ηγηθεί με αγάπη και θα τολμούσα να πω με χαρά, κάτι που είναι πολύ δύσκολο. Τη στιγμή που σε παρενοχλούν, σε συλλαμβάνουν και οι αγαπημένοι σου άνθρωποι μπαίνουν στη φυλακή είναι δύσκολο να καταφέρνεις, όπως ο Ναβάλνι, να έχεις αυτό το ανοιχτό και πολύ αληθινό χαμόγελο. Ήταν ιδιαίτερος. Ήξερε ότι η αλήθεια είναι με το μέρος του και ότι θα κερδίσει ό,τι και αν συνέβαινε, όσα τανκς και πυρομαχικά και αν είχε η άλλη πλευρά. Και αυτό μας δείχνει άλλο ένα χαρακτηριστικό: το πόσο ατρόμητος ήταν.

Ακόμη, ο Ναβάλνι έκανε την αντικαθεστωτική πολιτική και τον

Νάντια Τολοκονίκοβα

Δημιουργός των Pussy Riot

Τα δύο χρόνια φυλακή, ο φίλος μου ο Ναβάλνι και η σκιά του φόβου

Λίγο προτού φτάσει στην Αθήνα για μια ομιλία, η διάσημη Ρωσίδα ακτιβίστρια μιλάει για το πώς είναι να ζεις υπό τη διαρκή απειλή του καθεστώτος Πούτιν

Η Νάντια Τολοκονίκοβα σε διαμαρτυρία των Pussy Riot. Λαμβάνω δεκάδες απειλές θανάτου κάθε μέρα και υποθέτω ότι σε αυτό το σημείο δεν τις παίρνω πραγματικά στα σοβαρά, επειδή δεν μπορώ να λάβω κανένα πρακτικό μέτρο για να ελαχιστοποιήσω τον κίνδυνο. Αλλά προφανώς ο κίνδυνος είναι πραγματικός.

ακτιβισμό να φαίνονται εύκολα και εφικτά. Απλά χαμογέλουσε και μπορούσες να δεις ότι είχε πραγματικές σχέσεις με τους ανθρώπους γύρω του, με την ομάδα του.

Συχνά περιμένουμε από έναν πολιτικό να έχει ενσυναίσθηση, να μπορεί να δημιουργεί φιλίες αλλά και οικογένεια. Ο Πούτιν είναι το αντίθετο από αυτό. Δεν ξέρουμε αν έχει φίλους, δεν έχει οικογένεια, κρύβει τα παιδιά του και τις ερωμένες του. Είναι βασικά ένα τέρας. Έτσι, νομίζω ότι οι άνθρωποι στη Ρωσία έχουν πραγματικά μεγάλη ανάγκη από έναν συναισθηματικά διαθέσιμο και ώριμο άτομο για να είναι ηγέτες.

– Φοβάστε ότι η Ρωσία μπορεί να μετατραπεί σε μια ανελεύθερη κοινωνία χωρίς δικαιώματα;

– Αυτή τη στιγμή είναι ήδη μια στρατιωτική δικτατορία.

– Το 2012, συλληφθήκατε για «κουλιγκανισμό με κίνητρο το θρησκευτικό μίσος» και καταδικαστήκατε σε διετή φυλάκιση. Στον δυτικό κόσμο έχουμε ακούσει πολλά για τις συνθήκες που επικρατούν στις ρωσικές φυλακές, συμπεριλαμβανομένης της κακοποίησης των γυναικών. Ποιες ήταν οι εμπειρίες σας;

– Ήταν φρικτά. Η περίοδος της φυλακής είναι το χειρότερο επεισόδιο της ζωής μου και ακόμη παλεύω να συνέλθω πλήρως συναισθηματικά από αυτό. Δεν βασανίστηκα, δεν έπεσα θύμα ξυλοδαρμού και δεν δηλητηριάστηκα. Ήταν μια διαφορετική εποχή. Η Ρωσία εξακολουθούσε να είναι μια απολυταρχία, αλλά δεν ήταν μια ολοκληρωμένη στρατιωτική

Το αμερικανικό περιοδικό Time είχε αναδείξει τις Pussy Riot ως γυναίκες της χρονιάς για το 2012, σε αφιέρωμά του για τις πιο επιδραστικές γυναίκες του αιώνα 1920-2019.

“
Στη φυλακή, σε καθημερινή βάση, χρησιμοποιήθηκε εναντίον μου πλήρης ψυχολογική και συναισθηματική βία. Ήταν φρικτά. Ακόμη παλεύω να συνέλθω πλήρως.

δικτατορία. Οπότε οι συνθήκες που έζησα ήταν αρκετά διαφορετικές από αυτές που έπρεπε να υπομείνει ο Ναβάλνι. Αλλά, σε καθημερινή βάση, χρησιμοποιήθηκε εναντίον μου πλήρης ψυχολογική και συναισθηματική βία. Ήταν δύσκολο και αρρωστημένο και συβέλαινε για δύο χρόνια.

Οι φίλοι μου τιμωρήθηκαν επειδή είχαν επαφές μαζί μου στη φυλακή. Ακόμη και σε ολόκληρη την πτέρυγα δεν μπορούσαν να τηλεφωνήσουν στους συγγενείς τους ή στερήθηκαν άλλα δικαιώματα, όπως το να πλυθούν. Στη συνέχεια, δεν ήταν μόνο η διοίκηση που στράφηκε εναντίον μου, αλλά και κάποιοι κρατούμενοι που πίστεψαν τη διοίκηση και πως αυτό (που περνούσαν) συνέβαινε εξαιτίας μου και όχι εξαιτίας του πραγματικού θύτη.

Επίσης, στη φυλακή επικρατούσαν πολύ κακές συνθήκες εργασίας και διαβίωσης. Ξέρετε, το σωφρονιστικό μας σύστημα δεν έχει μεταρρυθμιστεί από τη σοβιετική εποχή και εξακολουθεί να είναι το ίδιο σύστημα γκουλάγκ, όπως το έκτισε ο Στάλιν. Υπάρχει καταναγκαστική εργασία κρατούμενων. Οι άνθρωποι γύρω μου έπρεπε να εργάζονται δεκαέξι ώρες την ημέρα. Εγώ δούλευα οκτώ ώρες, ακριβώς επειδή ήμουν «γνωστή» και δεν ήθελαν να εργάζομαι τόσες ώρες, ωστόσο, έπρεπε να εκτελέσω την ίδια ποσόστωση εργασίας σε μόλις οκτώ ώρες, πράγμα εντελώς αδύνατο. Μιλάμε για απλή τρέλα. Φανταστείτε ότι έπρεπε να εκτελώ περίπου 300 εργασίες σε οκτώ ώρες που άλλοι άνθρωποι τις έκαναν σε δεκαέξι.

– Σε ηλικία μόλις 34 ετών έχετε χαρακτηριστεί «ξένη πράκτορας», ενώ βρίσκεστε στον κατάλογο των «πιο καταζητούμενων υπόπτων για εγκληματικές πράξεις». Πώς αισθάνεστε όταν σας χαρακτηρίζουν «δημόσιο κίνδυνο» και «εγκληματία»;

– Αισθάνομαι άσχημα. Αλλά το αισθάνομαι σχεδόν σαν παράσημο. Όταν με έριξαν στη φυλακή, δεν είχα συνειδητοποιήσει την πλήρη πραγματικότητα. Για τον πρώτο μήνα ή δύο, νόμιζα ότι ήμουν απλώς μέρος μιας παράδοσης μεγάλων Ρώσων επαναστατών που άλλαξαν τον κόσμο. Θέλω να πω, τουλάχιστον έδωσαν ελπίδα στον κόσμο. Βέβαια, δεν πέτυχαν πολλοί από αυτούς ιστορικά στη Ρωσία.

Η πραγματικότητα όμως με πρόλαβε και πρέπει να ξέρετε ότι είναι πολύ επικίνδυνο και κακό για τον εαυτό σου, ιδίως όσον αφορά την ψυχική σου υγεία, διότι αρχίζεις να αναρωτιέσαι πως ίσως δεν πάει κάτι καλά με εσένα, γιατί θέλοντας ή μη, αρχίζεις να το εσωτερικεύεις. Μερικοί άνθρωποι το αντιμετωπίζουν διαφορετικά. Άλλοι αστειεύονται με αυτό. Αυτή η κατάσταση, βέβαια, με αναστατώνει πολύ κατά καιρούς, ιδίως όταν είμαι πεσμένη. Έχω καταθλιπτική διαταραχή και όταν λαμβάνω εκατοντάδες ρωσικά bots (ψεύτικοι λογαριασμοί) που μου επιτίθενται καθημερινά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καταλαβαίνετε πώς το βιώνω.

– Φοβάστε για τη ζωή σας ή δεχέστε απειλές από τη ρωσική κυβέρνηση και τους υποστηρικτές του Πούτιν;

– Ανυσχά. Λαμβάνω δεκάδες απειλές θανάτου κάθε μέρα και υποθέτω ότι σε αυτό το σημείο δεν τις παίρνω πραγματικά στα σοβαρά, επειδή δεν μπορώ να λάβω κανένα πρακτικό μέτρο για να ελαχιστοποιήσω τον κίνδυνο. Αλλά προφανώς ο κίνδυνος είναι πραγματικός.

Ξέρετε, ο πρώην σύζυγός μου δηλητηριάστηκε και επέζησε κατά τύχη. Καταφέραμε να τον μεταφέρουμε στη Γερμανία για θεραπεία. Δηλητηριάστηκε με νευροπαρωλυτικό παράγοντα. Φίλοι μου όπως η Ελενα Κοστένκο, μια γενναία δημοσιογράφος, που τυχαίνει να είναι λεσβία, εκπληκτική Ρωσίδα συγγραφέας, που έγραψε ένα μπεστ σέλερ, δηλητηριάστηκε.

Μια άλλη φίλη μου, από την ομάδα του Ναβάλνι, η Λιούμποφ Σόμπολ, την οποία είδα μόλις πριν από ένα μήνα, δηλητηριάστηκε. Οπότε νιώθεις ότι ο κλοιός στενεύει γύρω σου. Αλλά και πάλι, προτιμώ να μην το σκέφτομαι, γιατί τότε αφήνεις τον φόβο να υπαγορεύει τις πράξεις σου. Και επιπλέον, νομίζω ότι οι πολιτικοί κρατούμενοι στη Ρωσία ή οι πολιτικοί ακτιβιστές που βρίσκονται ακόμη στη χώρα διατρέχουν πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο. Γι' αυτό θεωρώ ότι πρέπει να μιλάμε κυρίως γι' αυτούς.

– Την επόμενη εβδομάδα θα επισκεφθείτε την Αθήνα, όπου θα μιλήσετε, μεταξύ άλλων, για το φεμινιστικό κίνημα και την ενδυνάμωση των γυναικών. Ποιο μέλλον οραματίζεστε ιδιαίτερα στη Ρωσία, αλλά και ευρύτερα;

Κατάγομαι από τη χώρα που έδωσε στον κόσμο τον Κροπότκιν και τον Μπακούνιν, και αυτοί οι μεγάλοι αναρχικοί συγγραφείς έγραψαν πολλά για το αρχέγονο ανθρώπινο ένστικτο της αλληλοβοήθειας. Και πιστεύω ότι πρέπει να το εκμεταλλευτούμε περισσότερο, ενώ ταυτόχρονα μας βοηθάει να γίνουμε πιο δυνατοί.

Νομίζω επίσης ότι η οικοδόμηση ενός διεθνούς κινήματος ή, τουλάχιστον, οι διεθνείς διασυνδέσεις και συμμαχίες μάς βοηθούν στην επίτευξη των στόχων μας. Πάντα θέλαμε να είμαστε ένα διεθνές κίνημα. Και έτσι συνεργαστήκαμε με τμήματα ανθρώπων που αναγνωρίζονται ως μέλη των Pussy Riot από το Μπουένος Άιρες μέχρι την Πόλη του Μεξικού και το Χονγκ Κονγκ. Και έτσι πιστεύουμε πραγματικά ότι, λόγω της αντιμετώπισης παγκόσμιων προβλημάτων και αδικιών, πρέπει να οικοδομήσουμε διεθνείς συμμαχίες. Γι' αυτό, λοιπόν, είμαι πάρα πολύ χαρούμενη που θα έρθω στην Αθήνα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Α' ΤΟΜΟΣ
Κυριακή

7/4

Ιερουσαλήμ

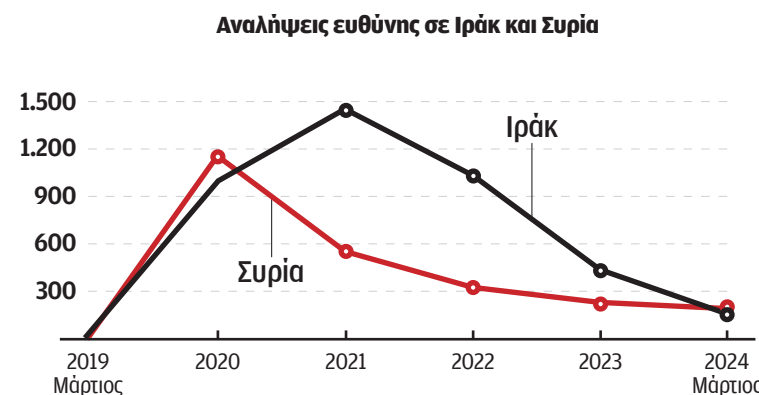
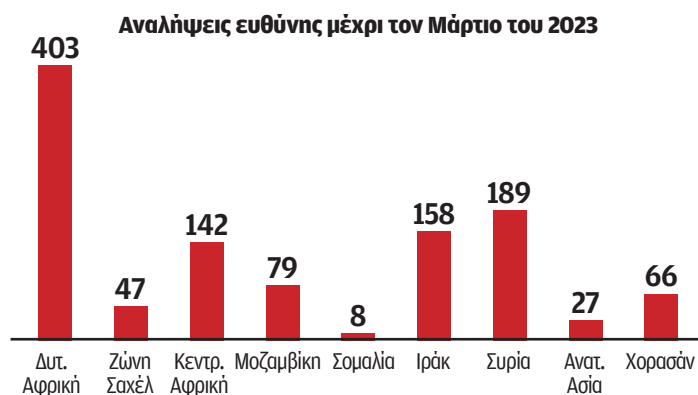
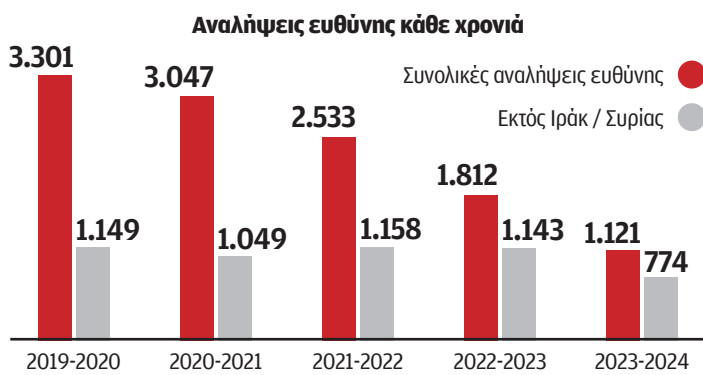
Η βιογραφία

ΣΑΪΜΟΝ ΣΙΜΠΑΓΚ
ΜΟΝΤΕΦΙΟΡΕ

Η ιστορία μιας πόλης οικουμενικής,
που αποτελεί πρωτεύουσα δύο λαών,
βωμό τριών πίστεων και πεδίο
αλληπάλληλων συγκρούσεων
στα 3.000 χρόνια της διαδρομής της.

Επιθέσεις για τις οποίες ανέλαβε την ευθύνη το ISIS

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Πέμπτη 21 Μαρτίου 2024. Ο Ιαν Μακάρι, εξέχον στέλεχος στο Γραφείο Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, μιλάει σε ειδική εκδήλωση στην Ουάσινγκτον. «Σαν σήμερα πριν από πέντε χρόνια μαζί με τους συμμάχους μας απελευθερώσαμε το τελευταίο έδαφος που ήλεγχε το ISIS στην Μπαγκούζ της Συρίας. Ήταν και παραμένει ένα ορόσημο στην προσπάθεια να διασφαλίσουμε ότι το ISIS δεν μπορεί να αναζωπυρωθεί». Λίγες ώρες μετά, το ISIS-K σπέρνει τον πανικό στη Μόσχα. Η ισλαμική τρομοκρατία, παρότι αποδυναμωμένη στη γενέτειρά της, συνεχίζει να απειλεί την παγκόσμια ασφάλεια με ένα μάλλον αξιόμαχο δίκτυο δυνητικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό.

Ο Σλόμο Μοφάζ, απόστρατος συνταγματάρχης των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων (IDF) με 25ετή θητεία στον τομέα των μυστικών υπηρεσιών, είναι σήμερα διευθυντής στο Κέντρο Πληροφοριών Τρομοκρατίας (ITIC) Meir Amit. Ρωτήσαμε αυτόν και την ομάδα του ποιες είναι σήμερα οι οργανώσεις που συνεχίζουν τη δραστηριότητα του ISIS: «Υπάρχουν πολλές ιδιαίτερα ενεργές ομάδες του ISIS σε όλο τον κόσμο – στην Αφρική, στην ανατολική Ασία και στη Συρία. Οι ομάδες του ISIS στην Αφρική δραστηριοποιούνται ιδιαίτερα στη Νιγηρία, στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, στη Μοζαμβίκη και στην περιοχή του Σαχέλ – Μάλι, Μπουρκίνα Φάσο, Νίγηρα. Για να αποκτήσει επιρροή, το ISIS εκμεταλλεύεται την αδυναμία των κεντρικών κυβερνήσεων σε αυτές τις περιοχές, τη φτώχεια, τις εντάσεις μεταξύ μουσουλμάνων και χριστιανών, καθώς και τις φυλετικές και εθνοτικές εντάσεις. Ο κλάδος Χορασάν του ISIS, ο οποίος επιχειρεί από το Αφγανιστάν, δραστηριοποιείται σε μεγάλο βαθμό στην ανατολική Ασία και διευθύνει τις τρομοκρατικές δραστηριότητες της οργάνωσης σε όλο τον κόσμο. Σύμφωνα με Αμερικανούς αξιωματούχους ασφαλείας, η επίθεση στη Ρωσία την περασμένη εβδομάδα κατευθύνθηκε από την επαρχία Χορασάν. Η παγκόσμια δραστηριότητα του ISIS το 2023 μειώθηκε κατά περίπου 50% σε σύγκριση με το 2022. Ωστόσο, από τις αρχές του 2024 σημειώθηκε αύξηση της δραστηριότητας της οργάνωσης σε όλο τον κόσμο, ιδίως στη Συρία και στην Αφρική, αλλά και στην ανατολική Ασία».

Το ISIS-K θεωρείται σήμερα το πιο απειλητικό παρακλάδι του Ισλαμικού Κράτους. Το τελευταίο έτος σχεδίασε περισσότερες από 20 επιθέσεις, σε 9 χώρες. Δημιουργήθηκε το 2015. Το 2021, τα Ηνωμένα Έθνη εκτιμούσαν ότι μετρούσε έναν σκληρό πυρήνα 2.200 τρομοκρατών, με έδρα στο Αφγανιστάν. Όπως και η μητρική του οργάνωση, στοχεύει να δημιουργήσει ένα «καθαρό ισλαμικό κράτος» με όραμα ένα «παγκόσμιο, διεθνικό χαλιφάτο» που θα διοικείται υπό τον νόμο της σαρίας, σύμφωνα με το Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών - CSIS. Έχει αμοιβαίο μίσος με τους Ταλιμπάν και προσελκύει όσους έχουν απόψεις πιο ριζοσπαστικές ακόμη και από την ισλαμιστική ομάδα που κυβερνά το Αφγανιστάν. Αρνείται να αναγνωρίσει τους Ταλιμπάν, στους οποίους προσάπτει ότι περιορίζουν το Ισλάμ σε μια στε-

Ο Μουσαμαντσομίρ Φαϊζόφ, ένας από τους κατηγορούμενους για την επίθεση του ISIS-K στο «Κρόκουι Σίτι Χολ», προσήχθη αναισθητός, με εμφανή σημάδια κακοποίησης σε δικαστήριο της Μόσχας. Η εξτρεμιστική ισλαμιστική οργάνωση μπορεί να πηδήθηκε στη Συρία, όμως πολλά από τα μέλη της δραστηριοποιούνται πλέον ως ανεξάρτητοι πυρήνες ή «μοναχικοί λύκοι» σε Ασία, Ευρώπη και Αφρική.

Το ISIS και οι επίγονοι με πλοκάμια σε 49 χώρες

Η οργάνωση πηγήθηκε στη Συρία, όπου κατείχε εδάφη. Έχει όμως μετατραπεί σε ένα υπόγειο δίκτυο τζιχαντιστών που μπορεί να χτυπάει από τη Ρωσία μέχρι το Σαχέλ της Αφρικής

νή βάση αντί να δεσμεύονται σε μια «καθολική ισλαμική τζιχαντ». Και φυσικά είναι ορμισμένοι εχθροί των ΗΠΑ, της Βρετανίας, της Ευρώπης και της Ρωσίας. Το Κρεμλίνο βρίσκεται επί χρόνια στην κορυφή της λίστας του ISIS, το οποίο θεωρεί κρίσιμο τον ρόλο της Μόσχας στον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας.

Από τις αρχές του 2024 καταγράφεται αύξηση της δραστηριότητας της οργάνωσης ιδίως στη Συρία και στην Αφρική, αλλά και στην ανατολική Ασία.

as, παρεμβαίνοντας υπέρ της συριακής κυβέρνησης και κατά του ISIS. Το ISIS-K θεωρεί, εξάλλου, ότι οι Ταλιμπάν βρίσκονται κοντά στη Ρωσία.

1.121 επιθέσεις σε ένα χρόνο
Σύμφωνα με τον Χάρτη Παγκόσμιας Δραστηριότητας του Ισλαμικού Κράτους - The Washington Institute, τον τελευταίο χρόνο, αν και οι οντότητες του ISIS στο Ιράκ και στη Συρία παρέμειναν υποβαθμισμένες, η τρομοκρατική οργάνωση έκανε αισθητή την παρουσία της στην περιφέρεια. Το ISIS-K, με αφετηρία την επαρχία Χορασάν στο Αφγανιστάν, ηγήθηκε

των εξωτερικών επιχειρήσεων, με συγγενείς ομάδες να θέτουν υπό έλεγχο εδάφη περιοχών της Αφρικής. Ιδιαίτερη ήταν η κινητικότητα σε χώρες όπως η Τουρκία, αν και οι περισσότερες επιθέσεις έμειναν στο στάδιο του σχεδιασμού καθώς αποτράπηκαν.

Όμως, από τον Μάρτιο του 2023, η κεντρική διοίκηση του Ισλαμικού Κράτους έχει αναλάβει την ευθύνη για 1.121 επιθέσεις που φέρεται να προκάλεσαν τον θάνατο ή τον τραυματισμό σχεδόν 5.000 ανθρώπων. Οι Ταλιμπάν έχουν κλιμακώσει τα στρατιωτικά μέτρα εις βάρος του ISIS-K, εξ ου και μειώθηκαν οι επιθέσεις στο εσωτερικό του Αφγανιστάν. Ωστόσο, δεν έχουν ανακόψει τους τρομοκρατικούς σχεδιασμούς της οργάνωσης στο εξωτερικό.

Τους τελευταίους 12 μήνες έχουν καταγράψει 470 νομικές υποθέσεις που σχετίζονται με τη δραστηριότητα του Ισλαμικού Κράτους σε 49 χώρες. Εμφυβί ή ακόμη και ανήλικοι συμμετείχαν σε τουλάχιστον 30 περιπτώσεις. Οι περισσότερες υποθέσεις (80) καταγράφηκαν στην Τουρκία. «Το Ισλαμικό Κράτος απειλεί την παγκόσμια ειρήνη και παρουσιάζει έναν αυξανόμενο κίνδυνο για την Ευρώπη, όπως φάνηκε και από την επίθεση στη Ρωσία η οποία θα πρέπει να εγείρει την ανησυχία ότι το Αφγανιστάν θα συνεχίσει ως κέντρο της παγκόσμιας τρομοκρατίας. Το 2023, η δραστη-

ριότητα του ISIS στην Ευρώπη αυξήθηκε σε σύγκριση με το 2022, όταν δεν πραγματοποιήθηκαν τρομοκρατικές επιθέσεις για λογαριασμό του.

Το 2023, ωστόσο, σημειώθηκαν τέσσερις επιθέσεις του ISIS στην Ευρώπη: μία στο Βέλγιο, δύο στη Γαλλία και μία στην Ισπανία. Πέντε άνθρωποι σκοτώθηκαν και περίπου 10 τραυματίστηκαν. Οι επιθέσεις ήταν εμπνευσμένες από το ISIS και δείχνουν επιθέσεις «μοναχικών λύκων». Προς το τέλος του έτους, ο πόλεμος στη Γάζα προφανώς συνέβαλε επίσης στην αύξηση της βίας. Μάλιστα, ένας σημαντικός αριθμός τρομοκρατών που πραγματοποιούσαν τις επιθέσεις ήταν γνωστοί στις Αρχές ως συνδεδεμένοι με το ISIS, γεγονός που ενδεχομένως υποδηλώνει ότι θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες στο επίπεδο της επιτήρησης», τονίζει στην «Κ» το Κέντρο Meir Amit.

Ανθρωπιστική είναι η καταγεγραμμένη κινητοποίηση αλλοδαπών για συμμετοχή σε τρομοκρατική δραστηριότητα. Η στρατολόγηση ξένων πολλαπλασιάζει τις δυνατότητες του Ισλαμικού Κράτους να ενεργεί μέσω επιχειρησιακών δικτύων σε άλλες χώρες. Στον βαθμό που ενισχύονται αντίστοιχοι κόμβοι, η τρομοκρατική δραστηριότητα μετατοπίζεται από το Ιράκ, τη Συρία και το Αφγανιστάν στο εξωτερικό. Στο μεταξύ, ειδικοί εφιστούν ιδιαίτερα

την προσοχή για τους κινδύνους που απορρέουν από τυχόν μεταβολές στη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στη Συρία ή στο Ιράκ – θα ενίσχυαν τη δυνατότητα του Ισλαμικού Κράτους να αναπληρώσει σε ένα βαθμό τις δυνάμεις του και θα ενθάρρυναν την Τουρκία στην εκστρατεία της εναντίον των συριακών

Διεθνής συμμαχία
Τον Σεπτέμβριο του 2014 δημιουργήθηκε ο «Παγκόσμιος Συνασπισμός για τη Συντριβή του ISIS». Αρχικά ξεκίνησε με 12 κράτη και σήμερα αριθμεί 87 μέλη, με χώρες από κάθε ήπειρο. Ο Συνασπισμός έχει μειώσει την επιχειρησιακή ικανότητα της οργάνωσης. Επιπλέον έχει επενδύσει δισ. δολάρια με στόχο τη σταθεροποίηση των απελευθερωμένων περιοχών. Η ομάδα κρούσης (OIR) που συγκρότησε ο Συνασπισμός στον πρώτο χρόνο λειτουργίας της διενήργησε περισσότερες από 8.000 αεροπορικές επιδρομές εναντίον στόχων του ISIS στο Ιράκ και στη Συρία. Μεταξύ 2014 και 2017, το ISIS έχασε το 95% της επικράτειας που κάποτε ήλεγχε. Τον Ιούλιο του 2017, η Μοσούλη βρισκόταν και πάλι υπό τον έλεγχο της ιρακινής κυβέρνησης και τον Δεκέμβριο του 2017 το ISIS είχε χάσει κάθε έλεγχο εδάφους στο Ιράκ. Ωστόσο, ο Συνασπισμός δεν έχει καταφέρει να αφανίσει από τον χάρτη το ISIS και τα παρακλάδια του, τα οποία συνεχίζουν να απασχολούν σε όρους παγκόσμιας ασφάλειας.

δυνάμεων υπό την ηγεσία των Κούρδων, γεγονός που θα αποσπούσε πόρους από την καταπολέμηση του ISIS.

Οι ρίζες του κακού

Ποιοι είναι, όμως, οι παράγοντες που συντηρούν τον ισλαμικό εξτρεμισμό; Και τι περισσότερο μπορούν να κάνουν οι κυβερνήσεις; «Η φτώχεια, η έλλειψη σταθερών κυβερνήσεων, ιδιαίτέρως στην Αφρική, η εξάπλωση ριζοσπαστικών ιδεολογιών στα κοινωνικά δίκτυα, οι εντάσεις στο εσωτερικό της Δύσης που κάνουν τους ριζοσπάστες ισλαμιστές να την αντιλαμβάνονται ως αδύναμη και ευάλωτη, η

αποξένωση τμημάτων των μουσουλμανικών κοινωνιών από τη Δύση και τις αξίες που αντιπροσωπεύει, καθώς και η ανεπαρκής εκπαίδευση για ανεκτικότητα. Για την καταπολέμηση της ισλαμικής τρομοκρατίας, οι κυβερνήσεις και η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να κάνουν περισσότερα ώστε να αποτρέψουν τη διακίνηση μίσους, ειδικά στα social media και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, και να προωθήσουν επίσης τον πλουραλισμό, καθώς η ριζοσπαστική ισλαμική ιδεολογία είναι βαθιά ριζωμένη στις καρδιές και στο μυαλό πάρα πολλών ανθρώπων», είπαν στην «Κ» οι εμπειρογνώμονες του Κέντρου Meir Amit.

Οι ηγέτες του ISIS υπόσχονται στους οπαδούς τους ένα εξιδανικευμένο κράτος. Στην πραγματικότητα, όμως, παραδίδουν μια βίβρα δικτατορία. Τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που έχει πραγματοποιήσει το ISIS περιλαμβάνουν μαζικές δολοφονίες και συστηματική σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών. Τα θύματα αφηγούνται ιστορίες φρίκης από την περίοδο που βρισκόταν υπό το χαλιφάτο. Οι ριζοσπάστες ισλαμιστές αντιμετωπίζουν ως αποστάτες τους φιλελεύθερους μουσουλμάνους. Δίνουν τη δική τους μάχη των ιδεών στα δίκτυα μαζικής ενημέρωσης και στην πολιτική αρένα. Συχνά, φυλακίζονται, δολοφονούνται ή εκδιώκονται στο εξωτερικό τους αντιπάλους τους. Βασικά κανάλια στρατολόγησης είναι τα τζαμιά και τα πολιτιστικά κέντρα, τα σχολεία, τα πανεπιστήμια, ακόμη και οι φιλανθρωπικές οργανώσεις.

Σύμφωνα με τη δεξαμενή σκέψης RAND, δημοσκοπήσεις καθώς και τα αποτελέσματα εκλογών που έχουν διεξαχθεί υπό διαφανείς συνθήκες, καταδεικνύουν ως δυσανάλογη μειοψηφία τους φονταμενταλιστές μουσουλμάνους που υποστηρίζουν τις τρομοκρατικές ομάδες. «Ο όρος τζιχαντ δεν χρησιμοποιήθηκε ποτέ στο Κοράνι για να υποδείξει πόλεμο. Αναφέρεται απλώς στην εσωτερική πάλη του ατόμου. Το δόγμα της τζιχαντ ως στρατιωτικού αγώνα αναπτύχθηκε τον πρώτο αιώνα του Ισλάμ για να νομιμοποιήσει την επέκταση του μουσουλμανικού κράτους. Η βία δεν θα μπορούσε ποτέ να αποτελέσει επιλογή ως πρώτη λύση, αλλά θα μπορούσε να δικαιολογηθεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις», διαβάζει κανείς σε σχετική έκθεση.

Στη νήσο Σαζάν (Σάσων στα ελληνικά), στον αλβανικό Νότο, δεκαετίες μετά την πτώση του Ενβέρ Χότζα, τα απομεινάρια του κομμουνιστικού καθεστώτος και της οχυρωματικής παράνοιας συνθέτουν ένα ανοικτό μουσείο της εποχής του Ψυχρού Πολέμου. Ο πρωθυπουργός Ράμα, σχεδιάζει να αφήσει κι εδώ τον άνεμο της τουριστικής ανάπτυξης να σαρώσει το τοπίο.

Η πριγκίπισσα της Σάσωνος

Του ΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΣΥΡΙΓΟΥ

Η νήσος Σάσων είναι ένα ακατοίκητο νησί στην είσοδο του κόλπου του Αυλώνα στην Αλβανία. Η θέση της είναι στρατηγική διότι ελέγχει το στενό του Οτράντο και την κίνηση στην Αδριατική. Από την περίοδο της Ενετοκρατίας θεωρείτο ότι ήταν παράρτημα των Ιονίων νήσων, αν και ουδέποτε αναφέρθηκε ονομαστικά στις σχετικές συνθήκες. Το 1864 μεταβιβάστηκε μαζί με τα Επτάνησα στην Ελλάδα χωρίς να ασκηθεί επικυριαρχία μέχρι τον Νοέμβριο του 1912, οπότε άγημα του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού ύψωσε την ελληνική σημαία στο νησί. Το 1914 οι Μεγάλες Δυνάμεις έθεσαν ως προϋπόθεση για την οριστική απόδοση στην Ελλάδα των νησιών του Αιγαίου, που είχαν απελευθερωθεί από τους Τούρκους, την παράδοση της Σάσωνος στους Αλβανούς. Αυτό έγινε με τον νόμο 272/1914.

Το 1923 κατελήφθη από τους Ιταλούς, που μετά το 1939 την κατέστησαν ισχυρή ναυτική βάση. Το 1946, στο Συνέδριο των Παρισίων, η Ελλάδα περιέλαβε ανεπιτυχώς στις διεκδικήσεις και τη Σάσων. Εκτοτε έγινε σοβιετική βάση, μετά το 1961 παρέμεινε στρατιωτική ζώνη και μετά το 1990 ερήμωσε.

Κατά τη συμφωνία οριοθετήσεως της υφαλοκρηπίδας Αλβανίας - Ιταλίας (1992) εδόθησαν στο νησί πλήρη δικαιώματα. Τώρα φαίνεται ότι προσελκύει Αμερικανούς επενδυτές (μόλλον υπό τον γαμπρό του Τραμπ, Τζάρεντ Κούσνερ) για τη δημιουργία πολυτελών παραθεριστικών κατοικιών. Προσπαθούν να εκμεταλλευθούν το αυξημένο ενδιαφέρον που υπάρχει για τη μόνη χώρα της Αδριατικής που είχε μείνει έξω από τα τουριστικά δρώμενα των τελευταίων δεκαετιών.

Η αμερικανική πρόταση θυμίζει την οπερέτα του Σ. Φ. Σαμάρα «Η πριγκίπισσα της Σάσωνος» του 1915. Σύμφωνα με την πλοκή, η Σάσων είναι κατοικημένο νησί που αγοράζεται από μια ζάμπλουτη Αμερικανίδα που αυτοαναγορεύεται σε πριγκίπισσα. Ξοδεύει χρήματα για να μετατρέψει το νησί σε επίγειο παράδεισο, αλλά η κυβέρνηση είναι απολύτως διεφθαρμένη. Για να κατευνάσει τον λαό, η Αμερικανίδα καταφθάνει μοιράζοντας χρήματα στους υπηκόους της και προσφέροντας πλούσια θεάματα. Η συνέχεται επί του πεδίου.

Ο κ. Αγγελος Μ. Συρίγος είναι αν. καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής - Πάντειο Πανεπιστήμιο, βουλευτής Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Εάν υπήρχε κάτι που συνόψιζε την ιστορία του νησιού ήταν αυτό το στρατιωτικό ημερολόγιο, παρατημένο σε ένα φυλάκιο στην κορυφή κάποιου λόφου. Ήταν καλοκαίρι του 2015 και το Σαζάν (Σάσων στα ελληνικά), η ακατοίκητη αλβανική νήσος και άλλοτε βάση σοβιετικών υποβρυχίων στο στενό του Οτράντο, επρόκειτο για πρώτη φορά να υποδεχθεί τουρίστες για μια σύντομη περιήγηση στο ψυχροπολεμικό παρελθόν της. Ο Αουρον Τάρε, πρώην βουλευτής και υπεύθυνος τότε για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, θυμάται τις πανομοιότυπες εγγραφές σε εκείνο το ημερολόγιο που είχε ανακαλύψει. Καθημερινά, επί χρόνια, οι στρατιώτες σημείωναν ευλαβικά ότι δεν είχαν τίποτα να αναφέρουν.

Βρίσκονταν σε αυτό το σημείο, στα δυτικά του νησιού, με τη μαγευτική θέα στην Ιταλία και στην Κέρκυρα, περιμένοντας έναν αόρατο εχθρό ο οποίος όχι μόνο δεν ερχόταν, αλλά τους είχε κιάλας ξεχάσει», λέει ο Τάρε.

Εξή χρόνια αργότερα, ο ίδιος ξενάγησε στην αλβανική ακτογραμμή το ζεύγος των Τζάρεντ Κούσνερ και Ιβάνκα Τραμπ. Επισκέφθηκαν τότε για περίπου τρεις ώρες και το Σαζάν. Είδαν τους ερειπωμένους στρατώνες, τα πολυβόλεια και τις διαδαλωδείς στοές. Δεκαετίες μετά την πτώση του Ενβέρ Χότζα, τα απομεινάρια του κομμουνιστικού καθεστώτος και της οχυρωματικής παράνοιας παραμένουν στη θέση τους, ανέγγιχτα, συνθέτοντας ένα ανοικτό μουσείο. «Είναι ίσως το πιο οχυρωμένο κομμάτι γης στην Αλβανία», λέει ο Τάρε σε τηλεφωνική επικοινωνία με την «Κ». «Διαθέτει επτά γραμμές άμυνας, χαρακώματα, μπουνκερ, ένα ευρύ δίκτυο τούνελ και καταφύγια σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου».

Σε εκείνη την επίσκεψη του 2021, όπως υποστηρίζει ο ίδιος, ο γαμπρός του τώως πρόεδρου των ΗΠΑ δεν εξέφρασε κάποιο ενδιαφέρον για επενδύσεις. Ωστόσο το Σαζάν βρίσκεται πλέον στο προσκήνιο για την πρόθεση του Κούσνερ να το μετατρέψει σε τουριστικό θέρετρο κατασκευάζοντας ένα ξενοδοχείο πολυτελείας και υπόσκαφες βίλες.

Το σχέδιό του βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα και ελάχιστες λεπτομέρειες είναι γνωστές. Εχει προκαλέσει ήδη συζητήσεις στο εσωτερικό της χώρας, όχι μόνο για την πιθανότητα αλλοίωσης της φυσιογνωμίας του τοπίου, αλλά κυρίως για τον τρόπο με τον οποίο διαπλέκονται η εξωτερική πολιτική και τα επιχειρηματικά συμφέροντα, καθώς και το πώς η Αλβανία επιχειρεί να προσελκύσει

Μπιζνες Κούσνερ στα μπουνκερ του Ενβέρ Χότζα

Τα σχέδια για τη μετατροπή ενός ακατοίκητου αλβανικού νησιού, που ήταν φρούριο επί Ψυχρού Πολέμου, σε θέρετρο, με επενδυτή τον γαμπρό του Τραμπ

ξένα κεφάλαια και να αναδείξει το τουριστικό προϊόν της με αμφιλεγόμενο ανταποδοτικό όφελος.

«Έλλειψη διαφάνειας»

Ενας από τους πολιτικούς της αντιπολίτευσης που έχει εκφράσει τις επιφυλάξεις του είναι ο ανεξάρτητος βουλευτής Αγκρόν Σεκάι. «Είμαι υπέρ των επενδύσεων και της τουριστικής ανάπτυξης στην Αλβανία, ειδικά εάν περιλαμβάνουν σοβαρούς και έμπειρους ξένους επενδυτές», δηλώνει στην «Κ». «Για το Σαζάν, όμως, δεν έχουμε έγγραφα ή κάποια επίσημη πληροφορία από κρατική αρχή. Αυτή η έλλειψη διαφάνειας εγείρει υποψίες ότι πρόκειται για προσωπική συμφωνία του Αλβανού πρωθυπουργού για την εξυπηρέτηση προσωπικού πολιτικού οφέλους».

Ο Κούσνερ, ο οποίος είχε συναντηθεί στο παρελθόν και με τον Αλβανό πρωθυπουργό Εντι Ράμα, υποστήριξε πρόσφατα στους New York Times ότι δεν εξαργυρώνει τώρα τη θέση που κατείχε ως σύμβουλος στον Λευκό Οίκο, ούτε προτίθεται να επιστρέψει στην πολιτική σε περίπτωση επανεκλογής του Τραμπ. «Κανείς δεν μου "δίνει" συμφωνίες», τόνισε.

Πέρα από την Αλβανία, ο Κούσνερ έχει εκφράσει έντονο ενδιαφέρον και για τη Σερβία, ενώ πρόσωπο-κλειδί για τα σχέδιά του θεωρείται ο Ρίτσαρντ Γκρένελ, πρώην πρεσβευτής των ΗΠΑ στη Γερμανία και ειδικός απεσταλμένος στα Βαλκάνια επί Τραμπ. Σε συνεντεύξεις του σε αλβανικά ΜΜΕ ο Γκρένελ εκθειάζει τον Ράμα, τον αποκαλεί «οραματιστή» και έχει μιλήσει εκτενώς για τις προσπάθειες που καταβάλλει προκειμένου να προσελκύσει στρατηγικούς επενδυτές στη χώρα. Ο Γκρένελ έχει υποστηρίξει ότι δεν υπάρχει πολιτικό παρασκήνιο σε αυτή την επιχειρηματική κίνηση. «Έχω περάσει πολλά καλοκαίρια στις αλβανικές ακτές και είναι υπέροχες, καλύτερες από την Ελλάδα ή οποιοδήποτε άλλο μέρος επισκέ-

Τζάρεντ Κούσνερ και Ιβάνκα Τραμπ. Ο γαμπρός και η κόρη του τώως (και υποψηφίου) προέδρου των ΗΠΑ ξεκινήθηκαν από τον Αλβανό πρωθυπουργό Εντι Ράμα, στο Σαζάν και διαπίστωσαν δυνατότητες μεγάλης τουριστικής επένδυσης.

Το «Κόκκινο Γιβραλτάρ», που μπορούσε να φιλοξενήσει έως και 100 σοβιετικά υποβρυχία, αρέσει στον Τζάρεντ Κούσνερ, ο οποίος φέρεται να συνομιλεί απευθείας με τον Ράμα.

πτονται οι Αμερικανοί», δήλωσε πρόσφατα. Οι Αμερικανοί δεν είναι, πάντως, οι μόνοι ενδιαφερόμενοι. Ήδη η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας έχει εστιάσει στην ευρύτερη περιοχή επενδύοντας εκατομμύρια σε έργα υποδομής για την ύδρευση, την ηλεκτροδότηση και την αποχέτευση παράκτιων περιοχών στον Αυλώνα, από όπου ξεκινούν οι τουριστικές λάντζες με προορισμό το Σαζάν. Από το 2021 κατασκευάζεται στον Αυλώνα και νέο διεθνές αεροδρόμιο. Τον πε-

ρασμένο Νοέμβριο ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών κατέταξε την Αλβανία στην τρίτη θέση διεθνώς ως μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες τουριστικά χώρες.

Σπαρμένο με οχυρά

Το Σαζάν έχει έκταση περίπου 5,7 τετραγωνικά χιλιόμετρα και είναι στρατηγικά τοποθετημένο στο όριο της Αδριατικής Θάλασσας, στην είσοδο του κόλπου του Αυλώνα. Το 1864 παραχωρήθηκε στην Ελλάδα ως τμήμα των Ιονίων νήσων και μετά τη λήξη των Βαλκανικών Πολέμων πέρασε στην Αλβανία. Ακολούθησε μια μακρά περίοδος ιταλικής κατοχής κατά την οποία χτίστηκαν, μεταξύ άλλων, μία στρατιωτική βάση και ένας φάρος και λίγα χρόνια μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου δόθηκε εκ νέου στην Αλβανία.

Κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου η Σοβιετική Ένωση οχύρωσε το νησί μετατρέποντάς το σε φρούριο. Σύμφωνα με έγγραφο της CIA, η οποία παρακολουθούσε τη δραστηριότητα στην περιοχή, το νότιο τμήμα του Σαζάν χρησίμευε ως βάση υποβρυχίων. Κανένας πολίτης δεν μπορούσε να το επισκεφθεί και όλες οι δραστηριότητες στο νησί ήταν υπό τον στενό έλεγχο των Σοβιετικών. Οι Αμερικανοί εκτίμησαν ότι οι αντιπαλοί τους θα μπορούσαν να κρύψουν εκεί έως και 100 υποβρυχία και να δημιουργήσουν ένα «Κόκκινο Γιβραλτάρ».

Τη δεκαετία του '70, περίπου 300-400 οικογένειες στρατιωτικών ζούσαν εκεί. Για τις ανάγκες τους λειτουργούσαν ένα νοσοκομείο, δύο σχολεία, βιβλιοθήκη, κινηματογράφος και γήπεδο ποδοσφαίρου. Όλοι οι κάτοικοι το εγκατέλειψαν μία δεκαετία αργότερα. Το νησί παραμένει υπό αλβανική στρατιωτική διοίκηση, χωρίς να υφίσταται εκεί κάποια λειτουργική στρατιωτική μονάδα, και είναι σπαρμένο με πολεμικά οχυρά. Εκτιμάται ότι στις πλα-

γιές του υπάρχουν τουλάχιστον 3.600 μπουνκερ, τσιμεντένια πολυβόλεια, σήμα κατατεθέν της φοβικής αρχιτεκτονικής του Χότζα. Στο πιο πρόσφατο παρελθόν είχε αξιοποιηθεί και ως βάση από τις ιταλικές δικτατορικές αρχές, οι οποίες ερευνούσαν υποθέσεις διακίνησης ναρκωτικών και ανθρώπων.

Το 2015 ο Τάρε, ιδρυτής της Υπηρεσίας Ακτογραμμών της Αλβανίας, ήταν ένας από τους πρωτεργάτες της προσπάθειας υποδοχής τουριστών στο νησί για ολιγόωρες περιηγήσεις. Το εγχείρημα είχε την έγκριση του Ράμα. Επί τρία συνεχόμενα καλοκαίρια ο Τάρε έμεινε στο Σαζάν, βοήθησε στη διανομή μονοπατιών, στην τοποθέτηση πινακίδων και στην ξενάγηση επισκεπτών. Θυμάται ότι την πρώτη χρονιά αναχωρούσαν μόλις δύο λάντζες με τουρίστες από τον Αυλώνα. Δίκως υποδομές το νησί δεν μπορούσε να αντέξει περισσότερο κόσμο. Πλέον, όπως επισημαίνει ο Τάρε, περισσότερα από 30 караβάκια πραγματοποιούν καθημερινά αυτό το δρομολόγιο κατά τους θερινούς μήνες.

Ο ίδιος δηλώνει υπέρμαχος της ήπιας ανάπτυξης. Εξηγεί ότι το οικονομικό του Σαζάν δεν εντάσσεται σε κάποια προστατευόμενη περιοχή, αλλά για τον ίδιο το νησί έχει μεγάλη ιστορική αξία. Λέει ότι θα μπορούσε να μετατραπεί σε πολυτελές ξενοδοχείο κάποιος παλιός κομμουνιστικός στρατώνας και να ανακαινιστούν άλλα κτίσματα, διατηρώντας όμως την ιστορικότητά τους ανέπαφα. Στόχος του ήταν να δημιουργηθεί εκεί και ένα κέντρο θαλασσιών ερευνών.

Υπάρχουν, πάντως, δυσκολίες. Το νησί είναι άυδρο, δεν διαθέτει σύστημα υδροδότησης, ούτε σύνδεση με ηλεκτροδότηση. «Μετά την πτώση του κομμουνισμού στην Αλβανία εμφανίστηκαν πολλοί επενδυτές, Αμερικανοί, Ελληνες, Ιταλοί, Γάλλοι, που ενδιαφέρονταν για το Σαζάν. Κάποιοι ήθελαν να χτίσουν εκεί καζίνο. Τα σχέδια άλλαζαν ανάλογα με το ποιος ήταν στην κυβέρνηση. Δεν προχώρησαν όμως», λέει ο Τάρε.

«Καλώς ήλθαν»

Διευκρινίζει ότι ο ίδιος δεν μετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στο επενδυτικό εγχείρημα του Κούσνερ, το οποίο πάντως προσεγγίζει με θετική ματιά. «Έχω αρκετούς Βρετανούς φίλους που επισκέφθηκαν την Ελλάδα το '60, την αγάπησαν και έπειτα αγόρασαν ακίνητα. Το ίδιο συμβαίνει και τώρα. Το είδα, του άρεσε και σκέφτηκε να κάνει κάτι», λέει. «Είναι καλό που γίνεται επενδύσεις στον τουρισμό της Αλβανίας. Ορισμένοι το ανάγουν σε πολιτικό ζήτημα. Ακόμη κι αν έρχονταν Κινέζοι για να επενδύσουν, θα τους υποστήριζα εφόσον σέβονταν την ιστορία του τόπου».

Οι ριζες του ποδοσφαίρου στην Ευρώπη είναι πολύ δυνατές με την τοπική κοινωνία που γέννησε και εδραίωσε την ποδοσφαιρική της ομάδα από γενιά σε γενιά.

Οι «επενδυτές» στο ποδόσφαιρο

Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι τάση, αλλά απόλυτη ανάγκη για τους ιδιοκτήτες ομάδων

Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Τα τελευταία χρόνια η συζήτηση περί επενδύσεων στην Κύπρο αναπτύχθηκε με αφορμή την αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος στην Ομόνοια, τον Άρη και την Πάφο. Αυτή την περίοδο αρκετές ομάδες ημερεύουν με την ιδέα δημιουργίας ποδοσφαιρικής εταιρείας κάτι που αναφέρθηκε πρόσφατα από τους ανθρώπους της ΑΕΛ μετά την αποχώρηση του Ανδρέα Σοφοκλέους και στην Ανόρθωση στην μετά-εποχή Χριστού Πουλλαϊδη. Πάμε να θυμηθούμε πως άλλαξαν τα δεδομένα στο χώρο Ευρωπαϊκού ποδοσφαίρου και ποια ανάγκη μας οδηγεί στην εξεύρεση κυρίως ξένων επενδυτών αρχίζοντας από μια σημαντική εξέλιξη που διαδραματίστηκε πριν περίπου τρία χρόνια. Τον Απρίλιο του 2021, μια ομάδα αποτελούμενη από ιδιοκτήτες ποδοσφαιρικών συλλόγων διαφόρων υπηκοοτήτων, προσπάθησε να δημιουργήσει κλειστή λίγκα με σκοπό την αύξηση των εσόδων τους.

Η αντίδραση κυρίως των Άγγλων οπαδών, παλαιμάχων παικτών και προπονητών, αλλά και πολιτικών, μέσα σε 48 ώρες έφερε την κατάρρευση της. Το μοντέλο που προβλήθηκε ήταν όπως περίπου η λειτουργία του NBA αλλά και των υπολοίπων κλειστών επαγγελματικών λιγκών που λειτουργούν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το εγχείρημα των Αμερικανών είναι επιτυχημένο διότι απουσιάζει το ιστορικό δέσιμο των οπαδών με την ομάδα τους. Οι ριζές του ποδοσφαίρου στην Ευρώπη είναι πολύ δυνατές με την τοπική κοινωνία που γέννησε, μεγάλωσε και εδραίωσε την ποδοσφαιρική της ομάδα από γενιά σε γενιά. Τούτο ήταν το μεγαλύτερο ανάχωμα για την απόπειρα των ποδοσφαιρικών κολοσσών στην Ευρώπη να δημιουργήσουν κλειστή λίγκα, αποκλείοντας ουσιαστικά τους υπολοίπους με συνέπεια τον οικονομικό μαρασμό τους και πιθανό αφανισμό ιστορικών ομάδων.

Κράσπεδα της απληστίας

Για την ιστορική ακρίβεια, ιδιοκτήτες όπως τον Φλορεντίνο Πέρεθ της Ρεάλ Μαδρίτης και τον Αντρέα Ανιέλι της Γιουβέντους προσπάθησαν εδώ και τουλάχιστον μια δεκαετία να δημιουργήσουν ένα παρόμοιο μοντέλο, όπως μας το εμφάνισαν στις 19 Απριλίου 2021.

Καταρχάς, πρόεδροι των ομάδων για πολλά χρόνια ήταν άνθρωποι της τοπικής κοινωνίας. Γεννήθηκαν ή δραστηριοποιούνταν επαγγελματικά στην περιοχή των συλλόγων. Αυτό συνέβαινε περίπου μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80. Έπειτα το ποδόσφαιρο άρχισε να γίνεται περισσότερο εμπορικό και λιγότερο κοινωνικό. Τα έσοδα ήταν κυρίως από τις εισπράξεις των αγώνων. Σήμερα το ποσοστό τους δεν ξεπερνά το 20% των συνολικών εσόδων. Την ίδια περίοδο εισέρχεται στο ποδόσφαιρο η τηλεόραση, η οποία αντιλαμβάνεται την προοπτική που υπάρχει προσφέροντας συμβόλαιο σε ομάδες και ομοσπονδίες για την προβολή του σε εβδομαδιαία βάση.

Τα κέρδη των ομάδων αυξάνονται. Το ίδιο και της ΟΥΕΦΑ η οποία μέσω τηλεοπτικών δικαιωμάτων αυξάνει τα έσοδα της και αρχίζει να μοιράζει ολοένα και περισσότερο στις ομάδες που λαμβάνουν μέρος στις διοργανώσεις της. Το νέο τηλεοπτικό σκηνικό ωστόσο, δημιουργεί μεγαλύτερο ανταγωνισμό

Η ΟΥΕΦΑ μέσω τηλεοπτικών δικαιωμάτων αυξάνει τα έσοδα της και αρχίζει να μοιράζει ολοένα και περισσότερο στις ομάδες που λαμβάνουν μέρος στις διοργανώσεις της.

Επιχειρήσεις από ασιατικές χώρες διαφημίζονται σε φανέλες των κορυφαίων κλαμπ της Ευρώπης, δαπανώντας περίπου \$200 εκατ. τον χρόνο.

στους συλλόγους αλλά και προστριβές, αφού πλέον όλοι θέλουν να εξασφαλίσουν έσοδα από τη δεξαμενή της ευρωπαϊκής ομοσπονδίας. Κάποιες στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν συμμετοχή, και κάποιες που έχουν πάρει χρήματα από τη συμμετοχή τους στο νέο Τσάμπιονς Λιγκ προχωρούν σε νέες μεταγραφές, πέραν από τις δυνατότητες τους, με αποτέλεσμα αρκετές που απέτυχαν οδηγήθηκαν σε οικονομική κατάρρευση.

Από την άλλη, όμως, τα έσοδα της ΟΥΕΦΑ και –κυρίως– το άνοιγμα των μεταγραφών μετά την υπόθεση Μπόσμαν το 1995 έδωσε το δικαίωμα στις πλούσιες ομάδες της ηπείρου να μπορούν να προσελκύουν τους κορυφαίους ποδοσφαιριστές.

Έτσι από τον καπιταλισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού που υπήρχε στις ομάδες μέχρι εκείνη τη χρονική περίοδο, είχαμε περάσει στον ιμπεριαλιστικό καπιταλισμό διότι παρατηρούμε την συγκεντρωτική κεφαλαίου σε μεγάλες μονοπωλιακές επιχειρήσεις. Ένας σημαντικός λόγος επίσης, είναι και η είσοδος των ομάδων στα χρηματιστήρια των χωρών τους ή και άλλων χωρών, όπως η Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ επέλεξε το χρηματιστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών. Όλες τούτες οι ζυμώσεις έγιναν με την πτώση του πρώην Ανατολικού μπλοκ αρχές της δεκαετίας του '90. Από τότε και μέχρι σήμερα, ομάδες δηλαδή εδώ και σχεδόν 30 χρόνια, οι μοναδικές, πέραν του 30 χρόνου, οι μοναδικές, πέραν του πέντε κορυφαίων πρωταθλημάτων της Ευρώπης, που κατέκτησαν το Τσάμπιονς Λιγκ, ήταν ο Άγιαξ (1996) και η Πόρτο (2004). Εδώ και 20 χρόνια καμιά ομάδα εκτός Αγγλίας, Ισπανίας, Γερμανίας, Ιταλίας και Γαλλίας δεν έχει φτάσει ποτέ σε τελικό Τσάμπιονς Λιγκ. Σήμερα, φαίνεται πως περνάμε στο επόμενο στάδιο του καπιταλισμού που ονομάζεται «ολοκληρωτικός καπιταλισμός» ή όπως διαφο-

Στην Κύπρο, ο μέσος όρος του ετήσιου μισθού των ποδοσφαιριστών είναι πάνω από το τριπλάσιο, για την ακρίβεια 3,23, από εκείνο των πολιτών.

ρετικά τον έχουν ονομάσει, νεοφιλελευθερισμό. Πατάμε στα κρόσπεδα της απληστίας. Ψάχνουμε τρόπους για άντληση εσόδων χωρίς να σκεφτόμαστε τις συνέπειες του αθλητισμού. Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι πλέον τάση, αλλά απόλυτη ανάγκη για τους ιδιοκτήτες ομάδων.

Στόχος είναι να βγουν όλοι κερδισμένοι: και αυτοί που τα εισπράτουν (σύλλογοι και ποδοσφαιριστές) και αυτοί που τα επενδύουν (επιχειρήσεις, όμιλοι ή ολόκληρες χώρες). Πριν μερικά χρόνια το Tax Justice Network σε συνεργασία με την αγγλική εφημερίδα «Guardian» προχώρησαν σε έρευνα κατά την οποία διαφάνηκε ότι εννέα σύλλογοι της Πρέμιερ Λιγκ είχαν το μεγαλύτερο μέρος των μετοχών τους σε φορολογικούς παραδείσιους όπως τα Νησιά Κέιμαν, οι Βερμούδες και η Πολιτεία Ντελαγουέρ των Ηνωμένων Πολιτειών.

Η επιρροή των χορηγών

Σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις των ομάδων έχουν επίσης και οι χορηγοί από ξένες χώρες που επενδύουν κυρίως στα μεγάλα πρωταθλήματα της Ευρώπης. Από τις χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις ήταν το κράτος του Αζερμπαϊτζάν που είχε επενδύσει εκατομμύρια ευρώ στην Ατλέτικο Μαδρίτης. Οι διαφημιστικές πινακίδες γύρω από τον αγωνιστικό χώρο του «Βιθέντε Καλντερόν» τα προηγούμενα χρόνια και το Μετροπόλιτανο τα τελευταία χρόνια έφεραν τη σφραγίδα του Αζερμπαϊτζάν. Αρκετές επιχειρήσεις από ασιατικές χώρες διαφημίζονται σε φανέλες των κορυφαίων κλαμπ της Ευρώπης, δαπανώντας περίπου 200 εκατομμύρια δολάρια τον χρόνο.

Ειδικότερα, στην Πριμέρα Ντιβισιόν τα λεφτά από τις χορηγίες ξένων εταιρειών στις φανέλες των ομάδων ξεπερνούν το 85%. Σχετική έρευνα πριν μερικά χρόνια έδειξε

ότι τα περισσότερα χρήματα για χορηγίες στις φανέλες προέρχονται από εταιρείες των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και ακολουθούσαν οι γερμανικές εταιρείες και στην 3η θέση βρίσκονταν οι αμερικανικές. Η δυναμική είσοδος συγκεκριμένων ασιατικών εταιρειών στο ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο έχει δυσκολέψει πάρα πολύ τους Ευρωπαίους επιχειρηματίες αλλά και εταιρείες να τις ανταγωνιστούν και να διαφημιστούν, ειδικά μετά και την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Οι μισθοί στην Κύπρο

Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ομάδες και δυσχεραίνει τις προσπάθειές τους να έχουν κέρδος, είναι οι μισθοί των ποδοσφαιριστών. Τα τελευταία χρόνια οι μισθοί και κυρίως οι μεταγραφές ποδοσφαιριστών έχουν εκτοξευθεί σε δυσθεώρητα ύψη. Οι οπαδοί πολλές φορές ζητάνε επίμονα μεταγραφές παγκοσμίου κλάσους και τούτο δημιουργεί αφόρητη πίεση στις διοικήσεις. Ως εκ τούτου, δημιουργείται πρόσφορο έδαφος για να έρθουν ξένα κεφάλαια στις θέσεις τους. Πριν μερικά χρόνια έρευνα της Deloitte σημείωνε ότι ο μέσος των ποδοσφαιριστών στα κυριότερα πρωταθλήματα ανερχόταν σχεδόν στο 60%. Αυτό καθιστά δύσκολη την επίτευξη κέρδους στο ποδόσφαιρο.

Έρευνα του Πανεπιστημίου του Μάντσεστερ τον Σεπτέμβριο του 2020 σε συνεργασία με την Παγκόσμια Ένωση Επαγγελματιών Ποδοσφαιριστών (FIFPRO) φωτίζει το σκηνικό λίγο καλύτερα όσον αφορά τη σύγκριση με τους μισθούς των υπαλλήλων. Η έρευνα αφορούσε 87 πρωταθλήματα από 54 χώρες σε όλο τον κόσμο –ανάμεσά τους και η Κύπρος– και έλαβαν μέρος 13.876 ποδοσφαιριστές. Τα πορίσματά της ήταν εντυπωσιακά, καθώς διαφάνηκε πως το 98% των ποδοσφαιριστών κερδίζουν λιγότερα από 934 ευρώ τον μήνα.

Η Vouchercloud, μια επιχείρηση κωδικών έκπτωσης, ανέλυσε τους αριθμούς επιβεβαιώνοντας ότι «η οικονομία του ποδοσφαίρου έχει ξεπεράσει τη γενική οικονομία στον κόσμο». Οι μέσοι μισθοί των ποδοσφαιριστών συγκρίθηκαν με τους μέσους μισθούς των πολιτών σε 61 χώρες. Στοιχεία για τους εθνικούς μισθούς ελήφθησαν από την παγκόσμια έρευνα αμοιβών 2018 (Global Sports Salaries 2018), η οποία καταρτίστηκε από την Sporting Intelligence.

Στην Κύπρο, σύμφωνα με τα στοιχεία, ο μέσος όρος του ετήσιου μισθού των ποδοσφαιριστών είναι λίγο πάνω από το τριπλάσιο, για την ακρίβεια 3,23, από εκείνο των πολιτών. Ο μέσος μισθός ενός ποδοσφαιριστή που αγωνίζεται στο κυπριακό πρωτάθλημα Α' κατηγορίας κερδίζει 69.344 δολάρια (σύμφωνα με την Global Sports Salaries) ενώ ο μέσος πολίτης 21.477 δολάρια (σύμφωνα με την παγκόσμια τράπεζα το 2017). Ο Κύπριος πολίτης χρειάζεται τέσσερις μήνες, μία ημέρα, πέντε ώρες και 17 λεπτά για να φτάσει το μηνιαίο κέρδος ενός ποδοσφαιριστή Α' κατηγορίας. Και ο λόγος που ακόμη το κόσμα είναι μικρό είναι διότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό αρμιβεται με λιγότερα από 934 ευρώ. Όλα τούτα χωρίς να συνυπολογίζουμε τις πιέσεις που δέχθηκαν οι πολίτες λόγω της πανδημίας.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Άβυσσος ο ψυχιζμός του ανθρώπου –μαζί και το υποσυνείδητο–, μα ποιος κατά το παρελθόν να το έλεγε, ότι κρυφός ή φανερός πόθος του μέσου Κύπριου οπαδού θα ήταν Ελλάδα; Επειδή, με πλούσια γενειάδα και ολίγον τι ευτραφής. Και όμως σε τούτο το ευάλωτο σκηνικό, πάνω στο οποίο δραστηριοποιούνται χρωκοπημένες ομάδες, ένα ανώνυμο ρεπορτάζ σε ελληνική ιστοσελίδα είναι ικανό να εξάρει τη φαντασία, καθιστώντας την ως το βασικό στοιχείο του δημόσιου

διαλόγου. Εδώ και μέρες, ο κόσμος του κυπριακού ποδοσφαίρου βρίσκεται ανάμεσα στη φαντασία και την πραγματικότητα, προσπαθώντας είτε να βρει την αλήθεια, είτε απλά να δημιουργήσει ένα φανταστικό κόσμο, όπου οι ποδοσφαιρικοί κρούσοι του πλανήτη ζουν και αναπνέουν για να εμπλακούν στο εγκώριο ποδόσφαιρο, αναλαμβάνοντας την αγαπημένη ομάδα του καθενός. Ομολογούμενος, και η πραγματικότητα και η φαντασία συνοδεύονται από διαφόρων ειδών ερεθίσματα που πυροδοτούν ακόμη περισσότερο τον πόθο και τον καμμό των οπαδών, μήπως και η ομάδα τους βρει κάποιον οικονομικά εύρωστο κηδεμόνα. Ο συνδυασμός δε των δύο, πραγματικότητας και φαντασίας δημιουργεί ένα σούπερ δελεαστικό μυθιστόρημα το οποίο ο καθένας μπορεί να απολαύσει.

Η πραγματικότητα περιλαμβάνει δύο βασικούς πόλους. Αρχικά την ανάγκη κάποιων εκ των μεγάλων ομάδων του νησιού να ορθοποδήσουν οικονομικά. Κατά δεύτερο, την ύπαρξη ισχυρών επιχειρηματικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στον χώρο του ποδοσφαίρου και δεν περιορίζονται στα των χωρών τους. Μία τέτοια περίπτωση είναι και ο Βαγγέλους Μαρινάκης. Ακριβώς τα πραγματικά δεδομένα δημιουργούν το πεδίο ούτως ώστε να δράσει η φαντασία του καθενός, εκκολάπτοντας ακόμη περισσότερες ιστορίες. Ιστορίες του τύπου ότι τον ενδιαφέρει, ως πλοιοκτήτη, η εμπλοκή του στο λιμάνι Λεμεσού, και λόγω αυτού θα επιδιώξει ν' αποκτήσει την ποδοσφαιρική εταιρεία της ΑΕΛ.

Ότι άτομα που βρίσκονται στην Ανόρθωση και διατηρούν καλές σχέσεις με τον μεγαλομέτοχο της ΠΑΕ Ολυμπιακού, έχουν καταφέρει να τον πείσουν για να κατέβει στο «Παπαδόπουλος». Ότι μεγάλα δικηγόρικα γραφεία της Λεμεσού έχουν παρουσιάσει το πρότζεκτ Απόλλωνα στον Έλληνα εφοπλιστή, ή ότι ο Πρόδρομος Πετρίδης τον επισκέφθηκε στην Αθήνα προσπαθώντας να τον πείσει για να επενδύσει στην ομάδα της Λευκωσίας. Στο μικρόκοσμο του καφενέ, ακούστηκαν αυτά και άλλα τόσα. Επί του ρεπορτάζ και των πραγματικών δεδομένων που υπάρχουν, τον τελευταίο καιρό κάποιοι όντως παρουσιάζονται ως επενδυτές και επιθυμούν την ανάμειξη τους στο κυπριακό ποδόσφαιρο.

Η αξιοπιστία τους ελέγχεται από τους μεσολαβητές που προσεγγίζονται, και ακολουθώντας ξεκινά η βολιδοσκοπία με τις ομάδες, όχι απαραίτητα με τις μεγάλες αλλά και μικρομεσαίες.

Ως επί το πλείστον, οι διάφοροι αυτο-αποκαλούμενοι επενδυτές αποδεικνύονται στην πράξη επενδυτές κατά φαντασία, αφού δεν πληρούν τις δικλίδες που τους καθιστά αξιόπιστους.

Όσον αφορά τη φαντασία του καθενός, λειτουργεί ακριβώς όπως και των μικρών παιδιών. Είναι ανεξάντλητη, αστείρευτη, και δημιουργεί εικόνες φιλοφώρων καμιά φορά με άσπρη πλούσια γενειάδα, τύπου Άγιου Βασίλη ή και πυκνή κατάμαυρη όπως του Μαρινάκη. Ανάλογα αν είναι κανείς παιδί ή ενήλικας ή και γενικότερα οπαδός, χρωκοπημένης ομάδας.

Πρωτάθλημα ρεαλιστικών δυνατοτήτων

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Ο αριθμός των ομάδων και γενικότερα ο τρόπος διεξαγωγής του πρωταθλήματος, ξανά θέμα συζήτησης. Φυσιολογικό και αναμενόμενο, με βάση την εξέλιξη και τον βαθμό ανταγωνισμού που υπάρχει, η καλύτερα που δεν υπάρχει στον δεύτερο όμιλο. Σημαντικό ρόλο στη συζήτηση, διαδραματίζει αφενός και η... νέα τάξη πραγμάτων στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Οι νέες δυνάμεις, για την ώρα Άρης και Πάφος, δείχνουν πως ήρθαν για να μείνουν και πλέον η εξέλιξη του πρώτου ομίλου δεν τους χωράει όλους...

Υπό κανονικές συνθήκες, μοναδικό κριτήριο για το ενδεχόμενο αλλαγών θα έπρεπε να είναι το καλό του πρωταθλήματος, υπό την έννοια του ανταγωνισμού, ανεξαρτήτως του πόσες ή ποιες ομάδες συμμετέχουν στον πρώτο ή στον δεύτερο όμιλο.

Σε μια τέτοια περίπτωση λοιπόν, η συζήτηση θα έπρεπε να επικεντρώνεται στο δεκατέσσερις ή λιγότερες ομάδες στην πρώτη κατηγορία και όχι στον αριθμό των ομάδων του πρώτου και του δεύτερου ομίλου στη δεύτερη φάση. Ακούγεται και συζητείται πολύ, το να διεξάγεται η δεύτερη φάση με οκτώ ομάδες στον πρώτο και έξι στον δεύτερο όμιλο, αντίθετα με ό,τι ισχύει τα τελευταία δύο χρόνια. Υπάρχει κανείς που μπορεί να εγγυηθεί ότι και οι οκτώ ομάδες σε μια τέτοια περίπτωση θα έχουν τη δυνατότητα να διεκδικήσουν κάτι; Οκτώ ομάδες, άρα και περισσότερες αγωνιστικές. Υπάρχει κανείς που μπορεί να αποκλείσει την πιθανότητα αδιάφορων βαθμολογικών ομάδων, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, ως προς το ενδεχόμενο η «αδιαφορία» αυτή να αποδειχθεί ρυθμιστικός παράγοντας στην έκβαση της διεκδίκησης τίτλου ή προνομioύχων θέσεων; Έξι ή επτά ομάδες στον δεύτερο όμιλο, δεν εξασφαλίζουν τον ανταγωνισμό και τη βαθμολογική σημασία για όλες, μέχρι το τέλος της σειράς των αγώνων. Το φετινό πρωτάθλημα και η εξέλιξη των βαθμολογικών δεδομένων στα χαμηλά, ακόμη και πριν ολοκληρωθεί ο δεύτερος γύρος, είναι η καλύτερη απάντηση. Περισσότερη σημασία έχει να αντιληφθούμε τις γενικότερες και πραγματικές δυνατότητες του κυπριακού ποδοσφαίρου, ειδικά κάτω από τις συνθήκες της τωρινής οικονομικής κατάστασης. Μιας κατάστασης η οποία αποδειχμένη δεν παρέχει τη δυνατότητα σε δεκατέσσερις ομάδες να έχουν δυνατές βάσεις, πάνω στις οποίες να στηριχθούν και να δημιουργήσουν ανταγωνιστικές ομάδες, σε ψηλό βαθμό, για τις απαιτήσεις στις πρώτες κατηγορίες –και όχι απλά ομάδες περαστικές από το πρωτάθλημα. Αν με... καθαρά χαρτιά καταλήξουμε στις πραγματικές δυνατότητες, μετά τα βρισκόμαστε και για τον αριθμό ομάδων σε κάθε όμιλο...

Μεταβολές εβδομάδας

	Χ.Α.Κ.		Χ.Α.		Dow Jones		Nasdaq		Nikkei		Dax		FTSE 100			ΔΝΤ		Πετρέλαιο		€/€
	0,12%		0,22%		0,07%		-0,14%		-1,27%		1,72%		0,89%		Προειδοποίηση για εκρηκτικό δημοσιονομικό συνδυασμό Σελ. 9		2,59%		-0,29%	

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΣΟΔΩΝ

Τράπεζες υπαναχωρούν στις πράσινες δεσμεύσεις

Οι μεγάλες τράπεζες διαπιστώνουν ότι για να μείνουν πιστές στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής πρέπει να αρνηθούν κάθε χρηματοδότηση σε μεγάλο αριθμό πελατειαίς τους, γεγονός που συνεπάγεται απώλεια εσόδων. Είναι επιλέγουν να υπαναχωρήσουν και να αθετήσουν τις δεσμεύσεις τους. **Σελ. 10**

ΤΟ 2023 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σε ακίνητα οι μισές ξένες επενδύσεις

Το 2023 δεν ήταν χρονιά μεγάλων επενδύσεων στις επενδύσεις στην Ελλάδα. Η αύξησή τους περιορίστηκε στο υποτονικό 3,9% σε σύγκριση με το 2022, και διαμορφώθηκαν στα 27,8 δισ. ευρώ. Οι επενδύσεις σε κατοικίες σχεδόν τριπλασιάστηκαν από 1,4 δισ. το 2018 στα 3,8 δισ. το 2023. **Σελ. 12**

NUROFEN
ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακολόγο σας. Διαβάστε προσεκτικά το φύλλο οδηγιών χρήσης.

life pharma

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,13%	-0,05%
Γερμανία	2,30%	-0,08%
Γαλλία	2,80%	0,01%
Ιταλία	3,67%	0,03%
Ισπανία	3,15%	-0,04%
Ιρλανδία	2,74%	-0,04%
Ελλάδα	3,37%	0,00%
Ην. Βασίλειο	3,93%	-0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόβλεψη Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική
Score Ratings	BBB+	Σταθερή

Μειώσεις φόρων ζητούν οι εργοδότες

Η «Κ» παρουσιάζει τις προτάσεις τους για φυσικά πρόσωπα, για εταιρείες και για πράσινη φορολογία

Τις προτάσεις τις για τη φορολογική μεταρρύθμιση του κράτους και τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος ετοίμασε η εργοδοτική πλευρά. Η «Κ» παρουσιάζει το περιεχόμενο των προτάσεων που απέστειλαν στην Συμβουλευτική Επιτροπή του Έργου

Φορολογικού Μετασχηματισμού, με επίκεντρο τα φυσικά πρόσωπα, τα νομικά και την πράσινη φορολογία. Μεταξύ άλλων οι εργοδότες ζητούν όπως η πολιτική που θα αποφασιστεί, στοχεύει στην προσέλκυση επιχειρήσεων με πραγματική παρουσία που δι-

μουργούν προστιθέμενη αξία και ποιοτικές θέσεις εργασίας, αντί για επενδύσεις που έχουν προσωρινό ή μεταβατικό χαρακτήρα. Σύμφωνα με τις προτάσεις του ΚΕΒΕ που παρουσιάζει σε αποκλειστικότητα η «Κ», όσον αφορά τη φορολόγηση των φυσικών προ-

σώπων προτείνεται η μείωση της αμυντικής εισφοράς επί των τόκων από καταθέσεις στο 10%. Συνάμα, προτείνουν να γίνει αναπροσαρμογή προς τα πάνω του αφορολόγητου ποσού ώστε να λαμβάνει υπόψη την αύξηση του κόστους διαβίωσης όπως έχει διαμορφωθεί

τα τελευταία 20 χρόνια. Για τις εταιρείες προτείνεται να υπάρξει και το λεγόμενο «transfer pricing» για αμιγώς κυπριακές επιχειρήσεις του ίδιου ομίλου για συναλλαγές εντός Κύπρου, και να δοθούν φοροαπαλλαγές σε πράσινους τομείς της οικονομίας. **Σελ. 3**

Σε υδάτινες λεωφόρους μετατρέπονται τα ποτάμια της Ε.Ε.

Η επιστροφή στο παρελθόν και σε ξεχασμένες μεθόδους μεταφοράς των εμπορευμάτων ενδέχεται να είναι η λύση που αναζητεί η Ε.Ε. στην προσπάθειά της να διασφαλίσει μεταφορές φιλικές προς το περιβάλλον για να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή. Η Ε.Ε. στρέφεται στη μεταφορά των εμπορευμάτων μέσω των υδάτινων οδών της, των ποταμών, υποκαθιστώντας τα φορτηγά που μεταφέρουν τα εμπορεύματα οδικώς και αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή καυσαερίων στον κλάδο των μεταφορών. **Σελ. 11**

Τσιρότο σε ανοικτή πληγή τα νέα μέτρα

Θέσεις οικονομολόγων
Προβληματισμό για την επιδοματική πολιτική που επιλέγει να ακολουθεί η κυβέρνηση εκφράζουν οικονομικοί αναλυτές και χαρακτηρίζουν τα μέτρα τσιρότο σε ανοικτή πληγή. Ικανοποίηση εκφράζουν οι καταναλωτές, οι οποίοι ωστόσο ανησυχούν από τις αυξήσεις της τιμής των καυσίμων. **Σελ. 5**
• Το ΔΝΤ κουνάει το δάκτυλο στα οριζόντια μέτρα στήριξης

Οι στρεβλώσεις συντάξεων και το φιλοδώρημα

Τοποθετήσεις κομμάτων
Με την παροχή υψηλού φιλοδώρηματος επιχειρεί η κυβέρνηση να αντιμετωπίσει το πρόβλημα των στρεβλώσεων με τις πολλαπλές συντάξεις. Τα νομοσχέδια που θα καταθέσει φαίνεται ότι θα τύχουν θετικής αντιμετώπισης από τα κόμματα. **Σελ. 4**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Αιγυπτιακή οικονομία και επιπτώσεις για την Ε.Ε.

Η Αίγυπτος, ανέκαθεν, παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον λόγω ιστορικού και πολιτιστικού βάρους, μεγέθους και σχέσεων που παραδοσιακά διατηρούσε με χώρες της Δύσης. Είναι η πρώτη μουσουλμανική χώρα η οποία, το 1979, υπέγραψε συμφωνία ειρήνης με το Ισραήλ. Από το 2014, ο νυν πρόεδρος Σίσι προωθεί το «Όραμα 2030» που αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση της οικονομίας της χώρας. Με πληθυσμό που ξεπερνά τους 110 εκατ. κατοίκους και ονομαστικό ΑΕΠ πέραν των \$400 δισ., η Αίγυπτος είναι η σημαντικότερη οικονομία της αφρικανικής ηπείρου, ενώ κατατάσσεται στις 40 μεγαλύτερες παγκοσμίως. Αν και η χώρα είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου

εκτός ΟΠΕΚ, το πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που καλύπτει νευραλγικούς τομείς, όπως τη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, τις ιδιωτικοποιήσεις και την επιχειρηματικότητα, βοήθησε την Αίγυπτο να διαφοροποιηθεί από το πετρέλαιο, να κινηθεί προς την οικονομία της αγοράς και να προσελκύσει αυξημένες ξένες επενδύσεις. Οι μεταρρυθμίσεις ενίσχυσαν τις μακροοικονομικές επιδόσεις και οδήγησαν σε μείωση της ανεργίας και της φτώχειας. Ωστόσο, με πληθωρισμό που υπολογίζεται στο 35%, σχεδόν 40% του πληθυσμού κάτω από το όριο φτώχειας και κατά κεφαλήν ΑΕΠ γύρω στα \$3,750, αλλά και σοβαρές ελλείψεις στη λειτουργία θεσμικών οργάνων, υπάρχουν ακόμα πολλά

που πρέπει να αλλάξουν. Ο πρόσφατος πόλεμος στη Γάζα και οι ευρύτερες γεωπολιτικές εξελίξεις δημιουργούν ιδιαίτερη ανησυχία για την πορεία της χώρας. Λόγω των συνεχιζόμενων κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων, ο πρόεδρος Σίσι αντιμετωπίζει κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης μερίδας του πληθυσμού, ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης και του φανατισμού που επικρατούν. Τυχόν αποσταθεροποίηση της Αιγύπτου θα οδηγήσει, πιθανότατα, σε ανεξέλεγκτο ρεύμα προσφύγων προς την Ευρώπη. Αντιλαμβανόμενοι τη σημασία αποφυγής μιας κρίσης τύπου Λιβύης ή Συρίας, οι Ευρωπαίοι ηγέτες ανακοίνωσαν πρόσφατα πακέτο βοήθειας €7,4 δισ. στο πλαίσιο της επιδιωκόμενης αναβάθμισης των σχέσεων της

Ε.Ε. με την Αίγυπτο. Η οικονομική στήριξη έχει διάρκεια τριών ετών και στοχεύει, μεταξύ άλλων, να ενδυναμώσει τη συνεργασία σε θέματα ενέργειας και εμπορίου, και να περιορίσει τον αριθμό μεταναστών προς την Ευρώπη. Ανατρέχοντας στους κύριους παράγοντες οι οποίοι, παρά τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια, επεξηγούν τις εντεινόμενες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις, επισημαίνονται: (α) η απώλεια εσόδων λόγω των ενεργειών των ανταρτών Χούθι, που οδηγούν τη διεθνή ναυτιλία σε παράκαμψη της διώρυγας του Σουέζ, (β) το αυξανόμενο κύμα Παλαιστινίων προσφύγων εντός της Αιγύπτου, η οποία ήδη φιλοξενεί μισό εκατομμύριο πρόσφυγες από χώρες όπως το Σουδάν, (γ) οι διακοπές

στην παροχή φυσικού αερίου από το Ισραήλ και (δ) τα περιορισμένα τουριστικά έσοδα λόγω του φόβου για τρομοκρατικές ενέργειες. Η γεωγραφική εγγύτητα της Κύπρου με την Αίγυπτο επιβάλλει εργαζορση. Η συμμετοχή του προέδρου της χώρας μας στην αντιπροσωπεία των έξι Ευρωπαϊκών ηγετών που συναντήθηκε με τον πρόεδρο Σίσι στο Κάιρο, ωστόσο, ήταν θετικό γεγονός, ως επίσης και η σταθερή στήριξη της Λευκωσίας στην ανάπτυξη μιας στρατηγικής εταιρικής σχέσης, που αντιμετωπίζει την Αίγυπτο ως πυλώνα σταθερότητας και ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή. Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

ρwc

Κυπριακή αγορά ακινήτων & ανάπτυξης γης

Ανασκόπηση για το 2023

Η έκδοση είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΛΟΡΕΝ ΣΙΛΒΑ ΛΑΦΛΙΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Οι σοβαρές συνέπειες ενός ατυχήματος

Ήταν απλώς θέμα χρόνου να καταστούν οι Ηνωμένες Πολιτείες ακόμη ένας αποδυναμωμένος κρίκος στην παγκόσμια αλυσίδα εφοδιασμού. Τα ξημερώματα της Τρίτης, μια μεγάλη γέφυρα στο λιμάνι της Βαλτιμόρης κατέρρευσε διότι ένα πλοίο μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων προσέκρουσε σε αυτήν. Τέτοια ατυχήματα έχουν συχνά αλυσιδωτές επιπτώσεις στην οικονομία κι ακόμη και στις εκλογές. Οσον αφορά τώρα τους επενδυτές, το συμβάν συνιστά μια πολύτιμη υπενθύμιση για το πώς οι υποδομές αποτελούν περιουσιακά στοιχεία. Το χάος στην πολιτεία του Μέριλαντ που έστειλε ανθρώπους και οχήματα στον βυθό του ποταμού είναι βέβαιο ότι θα έχει ευρύτερες επιπτώσεις πέρα από την άμεση ανθρώπινη τραγωδία.

Η Βαλτιμόρη αποτελεί μόνον την 20ή πιο πολυσύχναστη εγκατάσταση φόρτωσης των Ηνωμένων Πολιτειών και αντιστοιχεί σε λιγότερο από το 3% της Διώρυγας του Σουέζ, η διέλευση της οποίας κατέστη προβληματική μετά τις επιθέσεις των ανταρτών Χούθι. Η δε Διώρυγα του Παναμά λόγω της ξηρασίας έχει μειώσει σημαντικά τον αριθμό των πλοίων που περνούν από αυτή σε ημερήσια βάση.

Η Βαλτιμόρη πάντως είναι το μεγαλύτερο αμερικανικό λιμάνι για μεταφορές αυτοκινήτων και ελαφρών φορτηγών, από όπου διαμετακομίσθηκαν πέρυσι σχεδόν 850.000 οχήματα. Ακόμη και, ελάσσονα κωλύματα στη λειτουργία της μπορεί να κάνουν μεγάλη διαφορά. Στην πανδημία, οι εκ-

κρημότητες στους λιμένες των ΗΠΑ στον Ειρηνικό ωκεανό μετατοπίστηκαν σε φορτηγά και αποθήκες. Στην κορύφωση της διαμετακομιστικής συμφόρησης οι τιμές των ναύλων ήταν σχεδόν 700% υψηλότερες από τον μέσο όρο πριν από την πανδημία. Εκθεση για λογαριασμό της Εθνικής Ένωσης Κατασκευαστικών Εταιρειών υπολόγισε ότι κάθε μέτρα αναταραχής στο Λος Άντζελες και στο Λονγκ Μπίτς «καταβρόχθιζε» 520 εκατ. δολάρια από το ΑΕΠ της χώρας. Ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν αγωνίστηκε να διαθέσει 1 τρις. δολάρια σε εγκαταλειφθέντα δημόσια έργα. Ιδιωτικές επενδυτικές εταιρείες, όπως η BlackRock, έρχονται να ενισχύσουν τα κρατικά κονδύλια για να βοηθήσουν στον καθαρισμό των δρόμων, δρόμων και σπράγγων. Ωστόσο, οι προσπάθειες μοιάζουν με σταγόνα στον ωκεανό στον τεράστιο κόσμο των επενδύσεων. Οι δαπάνες μόνο για την τεχνητή νοημοσύνη θα φτάσουν τα 300 δισ. δολάρια μέχρι το 2027, σύμφωνα με την εταιρεία ερευνών αγοράς Gartner. Από πολλές απόψεις, οι προτεραιότητες είναι άστοχες. Αν και η τεχνητή νοημοσύνη υπόσχεται να ενισχύσει την παραγωγικότητα και να διευκολύνει τις εφευρέσεις, απαιτεί συν τοις άλλοις ημιαγωγούς, διακομιστές και άλλα αγαθά, που μετακινούνται μέσω πλωτών οπών και άλλων διαύλων. Η Βαλτιμόρη μπορεί να είναι απλώς ένα από τα πολλά μικρά γρανάζια, αλλά οι μηχανισμοί της οικονομίας δύσκολα λειτουργούν άνευ αυτών.

Πέρυσι από το λιμάνι της Βαλτιμόρης διαμετακομίσθηκαν σχεδόν 850.000 αυτοκίνητα και φορτηγά οχήματα.

Ισορροπώντας μεταξύ σωστής διατροφής και απόλαυσης

Της ΑΛΙΣ ΚΑΛΑΧΑΝ

Ως **διαιτολόγος** και αναπληρώτρια καθηγήτρια διατροφής στο Πανεπιστήμιο του Ρόουντ Αϊλαντ, η Μάγια Βαντίβελου μελετάει μεγάλο όγκο δεδομένων για να βοηθάει τους ανθρώπους να κάνουν υγιεινές επιλογές όσον αφορά τη διατροφή τους. Όμως το βράδυ, όταν επιστρέφει σπίτι, η τέλεια διατροφή δεν είναι το κύριο μέλημά της.

«Προφανώς αφιερώνω πολύ χρόνο στη μελέτη της διατροφής», λέει. Όμως, ως μονογονέας μιας 8χρονης κόρης προσπαθεί να κρατάει την ισορροπία μεταξύ διατροφής και απόλαυσης παρά να στοχεύει στην τελειότητα και στους αυστηρούς κανόνες.

Ακολουθούν συμβουλές της για τη διατήρηση αυτής της ισορροπίας και για υγιεινή διατροφή όταν ο χρόνος είναι περιορισμένος.

Η δρ Βαντίβελου έχει πάντα καθαρισμένα καρότα, φέτες αγγουριού ή κοτσάνια σέλινο για ένα γρήγορο σνακ. Έτσι, έχει ανά πάσα στιγμή μια εύκολη και υγιεινή επιλογή, και επιτυγχάνει ταυτόχρονα τον στόχο της να τρώει τουλάχιστον πέντε μερίδες φρούτων και λαχανικών την ημέρα.

Οσον αφορά το ψωμί και τα δημητριακά, η δρ Βαντίβελου αναζητά όσα αναγράφουν κάποιο δημητριακό ολικής αλέσεως ως πρώτο συστατικό και έχουν τουλάχιστον

τρία γραμμάρια φυτικών ινών και λιγότερα από πέντε γραμμάρια ζάχαρης ανά μερίδα. Φροντίζει να μην ξεπερνάει το ίδιο επίπεδο ζάχαρης και όταν επιλέγει γιαούρτι. Στις τυποποιημένες σούπες και σάλτσες, που συνήθως είναι πιο πλούσιες σε αλάτι, επιλέγει εκείνες που έχουν χαμηλότερο νάτριο.

Τα smoothies (ρόφημα που παρασκευάζεται με γάλα ή γιαούρτι, φρέσκα φρούτα, λαχανικά και άλλα θρεπτικά συστατικά τα οποία απορροφούνται στο μπλέντερ) μπορούν να αποτελέσουν ένα ικανοποιητικό γεύμα με πρωτεΐνες, υγιεινά λιπαρά, βιταμίνες και μέταλλα. Και σε αντίθεση με τους χυμούς, περιλαμβάνουν όλες τις φυτικές ίνες που βρίσκονται στα φρούτα και στα λαχανικά.

Ενα από τα αγαπημένα γεύματα της δρος Βαντίβελου είναι ένα smoothie με κατεψυγμένη μπανάνα και μάνγκο, φρέσκο σπανάκι ή κέλι, κεφίρ, βούτυρο αμυγδάλου ή φιστικοβούτυρο, σπόρους τσία, νιφάδες βρώμης και φρέσκο γάλα ή γάλα αμυγδάλου. Είναι γρήγορο, νόστιμο και συνδυάζει όλες τις διατροφικές ομάδες.

Όταν έχει όρεξη για κάποια λιχουδιά, η δρ Βαντίβελου αναρωτιέται τι ακριβώς επιθυμεί εκείνη τη στιγμή. Πεινάει όντως; Αν ναι, ξεκινάει με ένα θρεπτικό σνακ, όπως μείγμα ξηρών καρπών, σπόρων και αποξηραμένων φρούτων,

ΔΗΚΤΗΣ

Όταν η οικονομική αστοχία γίνεται επιλογή

Τα μέτρα ανακούφισης κατά της ακρίβειας είτε θα είναι στοχευμένα, είτε θα είναι οριζόντια. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι αξιωματούχοι της ΕΚΤ επιμένουν στη στόχευση των μέτρων. Η στόχευση δεν υπονομεύει τον πληθωρισμό και προσφέρει μέγιστη ανακούφιση στους ευάλωτους. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα που περιλαμβάνουν και τα δύο σύμφωνα με τον πρόεδρο της δημοκρατίας. Δηλαδή όλοι θα πάρουν από κάτι και στο τέλος τίποτα. Οι επικεφαλίδες θα γράψουν πως το νέο πακέτο μέτρων θα έχει για όλους κάτι και άρα η κρίση θα είναι περιορισμένη. Κάποια κόμματα θα ζητήσουν και άλλα για τους ευάλωτους, όμως η κυβέρνηση θα υπενθυμίσει πως με την οικονομία δεν παίζουμε γιατί είδαμε τι πάθαμε στο παρελθόν. Και άρα όλοι θα μείνουν ευχαριστημένοι χωρίς στην ουσία κανένας να είναι παραγοντικά ευχαριστημένος. Και κλπ έτσι θα ικανοποιήσουμε άλλη μια προεκλογική περίοδο, πετώντας στον κάλαθο την ευκαιρία να προσφέρουμε σε όσους έχουν πραγματική ανάγκη.

Χαμηλές προσδοκίες για τα επιτόκια

Οι προσδοκίες για μεγάλες μειώσεις στα επιτόκια μειώνονται. Πλέον η ΕΚΤ κάνει λόγο για την ανάγκη να προσεχθεί αγορά εργασίας σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο είναι η αύξηση των μισθών, που ίσως προκαλέσει προβλήματα. Από την άλλη η παραγωγικότητα, που μένει καθηλωμένη εφόσον δεν βελτιωθεί ενέχει τον κίνδυνο να προκαλέσει αυξήσεις των τιμών λόγω συρρίκνωσης των περιθωρίων κέρδους από πλευράς των επιχειρήσεων. Σε γενικές γραμμές η αποσύνδεση μισθών και παραγωγικότητας θέτει σε κίνδυνο την πορεία σύγκλισης του πληθωρισμού στον στόχο του 2%, που θα επιτρέψει την αποκλιμάκωση των επιτοκίων εντός του 2024. Οι εκτιμήσεις πως με βάση τα σημερινά δεδομένα ο στόχος θα επιτευχθεί το 2025 προκαλεί απογοήτευση και χαμψίλωμα των προσδοκιών - τουλάχιστον για φέτος.

Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι είναι πραγματικοί

Η **κλιματική** κρίση για να αντιμετωπιστεί αποφασιστικά χρειάζεται να ληφθούν άμεσα μέτρα. Αλλιώς το κόστος της αδράνειας θα είναι τόσο αυξημένο που ενδέχεται να ακυρωθεί κάθε προσπάθεια που θα προγραμματιστεί για αργότερα. Για καλύτερη αντίληψη των πραγματικότητων, σημειώνουμε την δήλωση αξιωματούχου της ΕΚΤ ότι από ένα σύνολο 4,7 τρις. ευρώ σε δανεισμό υπολογίστηκε ότι το 75% είναι εκτεθειμένο στους κλιματικούς κινδύνους. Δηλαδή

Τα μέτρα της κυβέρνησης για τους ευάλωτους εξαντλήθηκαν στις εξαγγελίες και πλέον σειρά έχουν τα πραγματικά προνόμια, που αφορούν στις πολλαπλές συντάξεις.

εξαρτάται η αποπληρωμή τους από οικοσυστήματα που σήμερα βρίσκονται υπό απειλή. Πιθανή αποσταθεροποίηση αυτών των συστημάτων θα θέσει τις τράπεζες που παραχώρησαν αυτά τα δάνεια σε αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο, που εντέλει θα προκαλέσει συστημικό πρόβλημα.

Η τεχνολογία κρίσιμος τραπεζικός παράγοντας

Η **τεχνολογία** των τραπεζών θεωρείται πεπερασμένη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα αρκετές

τράπεζες να αποταθούν σε αλληλμάζα τρίτων παρόχων προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σήμερα. Με αυτόν τον τρόπο διαπιστώνεται αύξηση των κινδύνων για την κυβερνοασφάλεια, θέτοντας τις τράπεζες σε αυξημένη εγρήγορση. Αντίστοιχα και οι επόπτες προβαίνουν στις δικές τους ενέργειες για να προλάβουν τα χειρότερα, έχοντας θέσει τη συγκεκριμένη κατηγορία κινδύνων σε αυξημένη παρακολούθηση. Εκτός από τα ζητήματα ασφαλείας, τους επόπτες απασχολούν και θέματα εμπιστοσύνης, επιλέγοντας να τονίσουν ότι η τεχνολογία δεν είναι απαραίτητα τρόπος για εξοικονομήσεις αλλά θα πρέπει να προσεχθεί και η εμπειρία πελάτη που μάλλον προς το παρόν αφέθηκε σε δεύτερη μοίρα.

Ηπιότερη στάση αναζητά μιμητές

Η **αύξηση** των χρηματιστηριακών δεικτών είναι εντυπωσιακή. Η αφορμή δόθηκε από την αμερικανική ομοσπονδιακή τράπεζα (Fed) η οποία σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις εγκαινιάζει μια πιο ήπια πολιτική κατά του πληθωρισμού. Δηλαδή, αφού προηγουμένως αύξησε τις εκτιμήσεις της για τον πληθωρισμό λόγω βελτιωμένης ανταπτιζακής δυναμικής δεν έδειξε σημάδια αλλαγής στάσης στο θέμα της αποκλιμάκωσης των επιτοκίων. Με άλλα λόγια η Fed εμφανίζεται έτοιμη να «ζήσει» με ψηλότερο πληθωρισμό από ό,τι αρχικά αναμενόταν. Το θέμα βεβαίως παραμένει κατά πόσο η νέα αυτή διάθεση θα καταφέρει να ταξιδέψει την αλληλμάζα του Ατλαντικού και να «φωλιάσει» στην Φρανκφούρτη. Προς το παρόν τα δεδομένα για την ΕΚΤ παραμένουν αναλλοίωτα.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Διάρθρωση Μετοχής (split)

Η **Διάρθρωση** μετοχής καλείται η αντικατάσταση μιας υφιστάμενης μετοχής με περισσότερες μετοχές μικρότερης αξίας η κάθε μια, χωρίς όμως να επηρεάζονται καθόλου η συνολική αξία, η οποία θα πρέπει να ισούται με την αξία της μετοχής πριν τη διάρθρωση. Βασικό λόγο της διάρθρωσης αυτής αποτελεί η όση το δυνατόν καλύτερη εμπορευσιμότητα των μετοχών.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής διοίκησης και οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Καρότα, φέτες αγγουριού, κοτσάνια σέλινο κ.λπ. για ένα γρήγορο σνακ. Η δρ Βαντίβελου έχει πάντα καθαρισμένα φρούτα και λαχανικά, επιτυγχάνοντας τον στόχο της για πέντε μερίδες ημερήσιας κατανάλωσης.

Μια διαιτολόγος αποκάλυπτει τις καθημερινές συνήθειές της και δίνει συμβουλές για υγιεινά γεύματα όταν ο χρόνος είναι περιορισμένος.

ένα γιαούρτι, κάποιο φρούτο ή baby καρότα. Αν λαχταράει κάτι ακόμα, διερωτάται: Θέλω κάτι γλυκό, αλμυρό ή κρύο; Έχει διαπιστώσει ότι η αναγνώριση της επιθυμίας της και η ικανοποίησή της, είναι πιο αποτελεσματική από το να προσπαθεί να της αντισταθεί ή να την αντικαταστήσει με κάτι άλλο.

Το Σάββατοκύριακο έχει τον

χρόνο να μαγειρέψει μεγάλες ποσότητες από τα αγαπημένα της comfort food (φαγητό που δρα στο θυμικό και έχει συνήθως συναισθηματική και νοσταλγική επίδραση), όπως ζωμό κοτόπουλου από τα κόκαλα που περίσσεψαν, σάλτσα ντομάτας, τσίλι, σούπα λαχανικών.

Το να μαγειρεύει η ίδια τον ζωμό συνεπάγεται ότι θα έχει λιγότερο νάτριο και περισσότερη γεύση από τον συσκευασμένο ή τους κύβους. Επειτα η δρ Βαντίβελου καταψύχει τον ζωμό, τις σάλτσες και τις σούπες σε μικρότερες μερίδες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανά πάσα στιγμή. Μια μεγάλη κατσαρόλα μαγειρεμένα πικάντικα φασόλια μπορεί επίσης να αποτελέσει μια γρήγορη και θρεπτική βάση για τα γεύματα της επόμενης εβδομάδας: τάκος τη μια μέρα, μπουρίτο την επόμενη.

Βλάπτει μακροχρόνια η διαλειμματική νηστεία

Η **«μόδα»** των προγραμμάτων διατροφής με μεγάλα διαλείμματα κερδίζει διαρκώς έδαφος στον δυτικό κόσμο. Ωστόσο, νέα έρευνα φέρνει ανησυχητικά νέα για τους οπαδούς της κάθε είδους διαλειμματικής νηστείας, καθώς τη συνδέει με σχεδόν διπλάσια αύξηση του κινδύνου για θάνατο από καρδιαγγειακές παθήσεις.

Η περιβόητη δίαιτα «16/8», η οποία περιλαμβάνει 8 ώρες καλονοκτικής σίτισης την ημέρα και 16 ώρες νηστείας, έχει στο πρόσωπο παρελθόν προωθηθεί από ηθοποιούς και μοντέλα όπως η Τζένιφερ Ανιστον και η Χάντι Κλουμ. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι που επιθυμούν να χάσουν σύντομα βάρος ακολουθούν την εν λόγω, ομολογουμένως, σκληρή δίαιτα, η οποία πλέον διαφημίζεται ευρέως και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Στα θετικά αποτελέσματα αυτής συγκαταλέγονται η μείωση του σωματικού βάρους, της αρτηριακής πίεσης και η εξισορρόπηση των επιπέδων γλυκόζης και χοληστερόλης στο αίμα.

Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύθηκε στο American Heart Association Journal, ωστόσο, οι μακροχρόνιες επιπτώσεις αυτού του προγράμματος μπορεί να είναι άσχημες. Η μελέτη, που διενεργήθηκε με βάση τα στοιχεία 20.000 ενήλικων Αμερικανών σε βάθος 15 ετών (2003-2018), έδειξε πως οι άνθρωποι οι οποίοι για μεγάλα διαστήματα έτρωγαν μόνο 8 ώρες την ημέρα, είχαν κατά

91% μεγαλύτερο κίνδυνο να εμφανίσουν καρδιαγγειακές παθήσεις στο μέλλον σε σχέση με εκείνους που σιτιζόνταν καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας.

Ο Βίκτορ Γουέντσε Ζονγκ, επικεφαλής της έρευνας, δήλωσε στην εφημερίδα Washington Post: «Περιμέναμε τα αντίθετα αποτελέσματα. Πραγματικά εντυπωσιαστήκαμε από το εύρημα ότι οι άνθρωποι που ακολουθούσαν ένα οκτάωρο πρόγραμμα διατροφής έχουν σημαντικά με-

Η δυτική μόδα διατροφής - διαίτας συνδέεται σχεδόν με διπλάσια αύξηση του κινδύνου για θάνατο από καρδιαγγειακές παθήσεις.

γαλύτερο κίνδυνο θανάτου. Παρά το γεγονός ότι αυτή η δίαιτα είναι διάσημη λόγω των σύντομων αποτελεσμάτων, η έρευνά μας δείχνει ξεκάθαρα ότι, σε σύγκριση με μια τυπική σίτιση 12-16 ωρών ημερησίως, η 8ωρη διατροφή δεν βοηθάει σε καμία περίπτωση τη μακροζωία».

Βεβαίως η έρευνα, καθώς και πρώτη στο είδος της, έχει περιορισμούς. Οι ίδιοι οι συντάκτες της παραδέχονται ότι η ασάφεια εξαιτίας της ενδεχομένου κακής μνήμης των συμμετεχόντων μπορεί να επηρεάζει τα ευρήματα.

Φορολογικές εκπτώσεις θέλουν οι εργοδότες

Η «Κ» παρουσιάζει τις προτάσεις που υπέβαλε το ΚΕΒΕ για φυσικά πρόσωπα, επιχειρήσεις, πράσινη φορολογία και άλλα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι εργοδότες δηλώνουν παρόντες, καθώς ετοίμασαν τις προτάσεις τους για τη φορολογική μεταρρύθμιση του κράτους και τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος. Η «Κ» παρουσιάζει το περιεχόμενο των προτάσεων που απέστειλαν στη Συμβουλευτική Επιτροπή του Έργου Φορολογικού Μετασχηματισμού, με επίκεντρο τα φυσικά πρόσωπα, τα νομικά και την πράσινη φορολογία.

Οι εργοδότες ζητούν όπως η πολιτική που θα αποφασιστεί, στοχεύει στην προσέλκυση επιχειρήσεων με πραγματική παρουσία που δημιουργούν προστιθέμενη αξία και ποιοτικές θέσεις εργασίας, αντί για επενδύσεις που έχουν προσωρινό ή μεταβατικό χαρακτήρα. Παράλληλα, σύμφωνα με το ΚΕΒΕ, θα πρέπει να προβλέπει τη διατή-

Η πολιτική που θα αποφασιστεί θέλουν να στοχεύει στην προσέλκυση επιχειρήσεων με πραγματική παρουσία που δημιουργούν προστιθέμενη αξία και ποιοτικές θέσεις εργασίας.

ρηση των βασικών χαρακτηριστικών του φορολογικού συστήματος, με διαφοροποιήσεις που ανταποκρίνονται στο διεθνές πλαίσιο φορολογικής συνεργασίας.

Το ΚΕΒΕ υποδεικνύει ότι σήμερα παρατηρείται το φαινόμενο να υπάρχουν πολλές και διάσπαρτες φορολογίες οι οποίες όταν παρουσιάζονται μεμονωμένα μπορεί να δίνουν την εικόνα ότι δεν υπάρχει γενικά υψηλή φορολόγηση, όταν όμως παρουσιάζονται συνολικά, τότε διαπιστώνεται ότι η συνολική φορολόγηση στην οποία υπόκεινται επιχειρήσεις και νοικοκυριά είναι αρκετά υψηλή.

Τα φυσικά πρόσωπα

Σύμφωνα με τις προτάσεις του ΚΕΒΕ που παρουσιάζει σε αποκλειστικότητα η «Κ», όσον αφορά τη φορολόγηση των φυσικών προσώπων προτείνεται η μείωση της αμυντικής εισφοράς επί των τόκων από καταθέσεις στο 10%. Συνάμα, προτείνεται για τα φυσικά πρόσωπα να γίνει αναπροσαρμογή προς τα πάνω του αφορολόγητου ποσού ώστε να λαμβάνει υπ' όψη την αύξηση του κόστους διαβίωσης όπως έχει διαμορφωθεί τα τελευταία 20 χρόνια. Ταυτόχρονα με το πιο πάνω, προτείνεται και η αναθεώρηση του εύρους των υφιστάμενων φορολογικών κλιμάκων για φυσικά άτομα (0-19.500 ευρώ στο 0%, 19.501 - 28.000 ευρώ στο 20%, 28.001 - 36.300 ευρώ στο 25%,

Σήμερα παρατηρείται το φαινόμενο να υπάρχουν πολλές και διάσπαρτες φορολογίες οι οποίες όταν παρουσιάζονται μεμονωμένα μπορεί να δίνουν την εικόνα ότι δεν υπάρχει γενικά υψηλή φορολόγηση, συνολικά όμως, είναι υψηλή.

36.301 - 60.000 ευρώ στο 30% και 60.001 και άνω, φορολόγηση 35%).

Μέσα στις εισηγήσεις τους για μέτρα που αφορούν τη φορολόγηση φυσικών προσώπων εισηγούνται να υιοθετηθεί το «Mortgage relief», δηλαδή να δικαιούνται τα ζευγάρια / μονογονείς που δανειζονται για απόκτηση της πρώτης κατοικίας για ιδιοκατοίκηση να αφαιρούν τους τόκους του δανείου τους από το φορολογητέο εισόδημα, αυξάνοντας έτσι το διαθέσιμο εισόδημά τους, κάτι που όπως σημειώνει το ΚΕΒΕ, θα συμβάλει πολλαπλασιαστικά θετικά στην οικονομία.

Πρόσθετα, οι εργοδότες εισηγούνται στη Συμβουλευτική Επιτροπή του Έργου Φορολογικού Μετασχηματισμού όπως δοθεί το δικαίωμα για επιλογή φορολόγησης, είτε ξεχωριστά, ή ως ζευγάρι.

Τέλος, όσον αφορά στο πακέτο εισηγήσεων για μέτρα φυσικών προσώπων, εισηγείται το ΚΕΒΕ να ζητηθεί από την Ε.Ε. η εξαιρέση της επιβολής ΦΠΑ στην πώληση γης όπως εφαρμόζεται και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Εταιρικός φόρος στο 15%

Το ΚΕΒΕ δίνει μεγάλη έμφαση στις προτάσεις που έχουν σχέση με επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, εισηγείται στη Συμβουλευτική Επιτροπή του Έργου Φορολογικού Μετασχηματισμού την πλήρη κατάργηση της πρόνοιας για λογιζό-

Φοροαπαλλαγές και κίνητρα σε πράσινους τομείς της οικονομίας

Στο πλαίσιο προτάσεων του ΚΕΒΕ για τη φορολογική πολιτική που κοινοποιήθηκαν και στο υπουργείο Οικονομικών και στο Τμήμα Φορολογίας, υπάρχουν πτυχές πράσινης φορολογίας. Συγκεκριμένα, αναφέρουν οι εργοδότες πως πρέπει να δοθούν κίνητρα για επενδύσεις σε πράσινους τομείς της οικονομίας με φοροαπαλλαγές για «Χ» χρόνια, ή με την παραχώρηση φορολογικών εκπτώσεων. Συνάμα, προτείνεται στο πλαίσιο της πράσινης φορολογίας κίνητρα για επενδύσεις σε νέες εγκαταστάσεις (γραφειακούς χώρους ενεργειακής κλάσης Α) με δυνατότητα πλήρους απόσβεσης του κόστους τον πρώτο χρόνο αγοράς.

Στο κεφάλαιο «πράσινη φορολογία» το ΚΕΒΕ προτείνει να δοθούν στους ιδιοκτήτες εγκαταλειμμένων ή πολύ παλιών κτιρίων ή αποθηκών, κάποια κίνητρα τα οποία να

υποχρεούνται να αξιοποιήσουν μέσα σε κάποιο καθορισμένο χρονικό περιώριο, ώστε να μπου και πάλι σε χρήση χωρίς να χάσουν τους συντελεστές τους. Σήμερα, όπως σχολιάζει, αρκετά από αυτά τα κτίρια δεν ανακαινίζονται ή δεν εξωραϊζονται γιατί οι ιδιοκτήτες τους φοβούνται ότι μπορεί να έχουν απώλειες στους συντελεστές δόμησης/κάλυψης τους (να εξαιρούνται του μέτρου τα διατηρητέα).

Σύμφωνα με το ΚΕΒΕ, οι επενδύσεις σε φωτοβολταϊκά συστήματα από επιχειρήσεις να δικαιούνται επιπλέον φορολογική έκπτωση στο 200% του κόστους της επένδυσης σε διάστημα 10 ετών (π.χ. αν η επένδυση μίας εταιρείας σε φωτοβολταϊκό σύστημα κόστισε 100 χιλιάδες ευρώ + ΦΠΑ, τότε η εταιρεία να δικαιούται απόσβεση 200 χιλιάδες ευρώ σε περίοδο 10 ετών). Στις

Κίνητρα και σε startups

Το ΚΕΒΕ μεταξύ άλλων ζητά αναθεώρηση και βελτίωση φορολογικών κινήτρων απευθείας σε εταιρείες startups (π.χ. κάποιας μορφής φορολογική απαλλαγή για τα πρώτα χρόνια, μειωμένες αμυντικές εισφορές κ.ά.). Αυτό είναι κάτι που όπως σημειώνει, εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ εισηγείται επίσης και εισαγωγή φορολογικών κινήτρων σε κυπριακές εταιρείες που επενδύουν σε εταιρείες startups. Το ΚΕΒΕ εισηγείται επίσης για τις εταιρείες κίνητρα για επενδύσεις σε τομείς έρευνας, υψηλής τεχνολογίας και τεχνητής νοημοσύνης με φοροελαφρύνσεις. Συνάμα, απλοποίηση και εννοποίηση δημοτικών φορολογιών, να πληρώνονται σε μία πύλη και να γίνεται εξωτερικός διακανονισμός μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών. Παράλληλα, στο πλαίσιο της φορολογικής μεταρρύθμισης, εισηγείται να γίνει κατάργηση του περί χαρτοσήμων νόμου, ή τουλάχιστον εφαρμογή του πεδίου στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τις μεταβιβάσεις ακίνητης ιδιοκτησίας και τα ασφαλιστικά συμβόλαια αξίας πέραν των 250 χιλιάδων ευρώ. Τέλος, αναφορικά με το κομμάτι των φορολογικών αλλαγών στις εταιρείες, εισηγείται στην Συμβουλευτική Επιτροπή του Έργου Φορολογικού Μετασχηματισμού το ΚΕΒΕ να γίνεται παραχώρηση φορολογικής πίστωσης (Tax Credit) στον φόρο επί των κερδών από εξαγωγές, σε τρίτες χώρες μόνο για να βοηθηθούν οι εξαγωγείς εγκύρια παραγόμενων προϊόντων.

μενη διανομή μερισμάτων, για σκοπούς της έκτακτης αμυντικής εισφοράς (λογιζόμενης και πραγματικής) στα μερίσματα κυπριακών εταιρειών, καθότι δημιουργεί - όπως τονίζει - υπέρμετρο βάρος σε επιχειρήσεις οι οποίες έκριναν ότι δεν υπήρχε η δυνατότητα καταβολής μερισμάτων, είτε λόγω επαπενδύσεων, είτε λόγω χρήσης των κερδών για πληρωμή δανειακών υποχρεώσεων. Η πιο πάνω φορολογία αφορά μόνο κυπριακές εται-

Σύμφωνα με το ΚΕΒΕ, οι επενδύσεις σε φωτοβολταϊκά συστήματα από επιχειρήσεις να δικαιούνται επιπλέον φορολογική έκπτωση στο 200% του κόστους της επένδυσης σε διάστημα 10 ετών

περιπτώσεις αυτές οι πιο πάνω επενδύσεις δεν θα είναι επιλέξιμες για οποιαδήποτε κρατική χορηγία. Η πιο πάνω πρακτική - όπως σημειώνει το ΚΕΒΕ - η οποία χρησιμοποιείται και σε άλλες χώρες της Ε.Ε. θεωρεί ότι θα βοηθήσει σημαντικά στο να υλοποιηθούν πολύ πιο γρήγορα αρκετές επενδύσεις για επίτευξη του στόχου της πράσινης μετάβασης, οι οποίες με το

στώδες του «non-domiciled». Σαν αντισταθμιστικό μέτρο, το ΚΕΒΕ αναφέρει ότι θα μπορούσε ο εταιρικός φόρος να αυξηθεί στο 15%, ώστε σαν κράτος να είναι σε πλήρη εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές οδηγίες για ενιαίο φορολογικό συντελεστή στην Ε.Ε.

Πρόσθετα, το ΚΕΒΕ εισηγείται την απόσυρση κερδών/μετρητών από τους μετόχους/διευθυντές συγγενικά πρόσωπα, να φορολογούνται ως μερίσματα κατά την ημερομηνία χρέωσης και να καταργηθεί ο μνηναιος υπολογισμός του 9% ως ωφέλιμα σε είδος (benefit in kind). Τονίζει για μείωση ο συντελεστής φορολόγησης μερισμάτων στο 5% από 17% για σκοπούς αντιμετώπισης του αθέμιτου ανταγωνισμού όπως εξηγείται πιο πάνω.

Ακόμα, εισηγείται τη μονιμοποίηση της έκπτωσης 50% στα μεταβιβαστικά τέλη.

Πέραν των άνω, το ΚΕΒΕ εισηγείται για τη φορολογική μεταρρύθμιση που ετοιμάζεται, τη μείωση του φόρου κεφαλαιουχικών κερδών στο 15% και εναρμόνιση με τον εταιρικό φόρο έτσι ώστε να απλοποιηθεί και η δουλειά του Τμήματος Φορολογίας (να είναι και οι δύο φορολογίες στο ίδιο ποσοστό).

Transfer pricing

Στη μακρά λίστα των προτάσεων του ΚΕΒΕ για τις εταιρείες, γίνεται λόγος να υπάρξει και το λεγόμενο

«transfer pricing» για αμιγώς κυπριακές επιχειρήσεις του ίδιου ομίλου (με συγκεκριμένο ορισμό του κυπριακού μικρομεσαίου ομίλου) για συναλλαγές εντός Κύπρου. Στις περιπτώσεις αυτές οι εργοδότες ζητούν να καταργηθεί η υποχρέωση ετοιμασίας και υποβολής μελέτης, ή αν δεν μπορεί να γίνει αυτό, να υπάρξει περαιτέρω αύξηση των σπερικών ορίων (1 εκατ. ευρώ για εμπορικές συναλλαγές και 5 εκατ. ευρώ για συναλλαγές χρηματοδοτικής). «Να εφαρμόζουμε τις απλοποιημένες διαδικασίες», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Αναφορικά με τη μεταφορά εταιρικής ζημιάς (carried back of company losses), σημειώνει ότι πρέπει να επιτρέπεται μέχρι και τρία χρόνια πίσω. Ταυτόχρονα, προτείνει να αυξηθούν τα χρόνια μεταφοράς εταιρικής ζημιάς μπροστά στα 10 χρόνια (από τα 5 που είναι σήμερα), (carried forward of company losses). Στην περίπτωση μεταφοράς εταιρικής ζημιάς πίσω, η εταιρεία - αναφέρει το ΚΕΒΕ - θα μπορούσε να πιστώνεται με Tax Credits που θα μπορούσε να συμπληφίζει με μελλοντικές φορολογικές υποχρεώσεις.

Capital Allowances σε κτίρια

Όπως σημειώνει το ΚΕΒΕ, οι αποσβέσεις, για επιχειρήσεις που προχωρούν στην απόκτηση επαγγελματικών στέγης, να υπολογίζονται επί της τιμής αγοράς της και όχι στην αρχική αξία κατασκευής του κτιρίου, ενώ η ωφέλιμη ζωή και ο χρόνος απόσβεσης σε τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να προδιορίζεται στα 33 χρόνια για τον νέο ιδιοκτήτη. Σημειώνει πως, το κόστος αγοράς σήμερα ενδέχεται να έχει μεγάλη διαφορά σε σχέση με το κόστος κατασκευής οποιουδήποτε κτιρίου.

Παράλληλα, το ΚΕΒΕ προτείνει φορολογικά κίνητρα για τις συγχωνεύσεις (mergers) κυπριακών εταιρειών με κυπριακές ή και ξένες επιχειρήσεις. Το κίνητρο αυτό κατά τους εργοδότες θα είναι σημαντικό στην προσπάθεια αύξησης της ανταγωνιστικότητας και ενδυνάμωσης της ανθεκτικότητας των κυπριακών εταιρειών, αφού μέσω των συγχωνεύσεων θα μπορούν να ενισχύουν την κεφαλαιουχική τους βάση, να αποκτήσουν κρίσιμη μάζα και να γίνουν πιο εξωστρεφείς.

Ακόμα, το ΚΕΒΕ στις προτάσεις του έχει αναθεώρηση του 0% φορολογικής απόσβεσης σε αυτοκίνητα τύπου «saloon» για τις κυπριακές εταιρείες. Επίσης, όπως σχολιάζει, σε πολλές περιπτώσεις τα αυτοκίνητα τύπου «saloon» χρησιμοποιούνται για την απόκτηση του εισοδήματος μίας επιχείρησης, κατά συνέπεια κρίνεται δίκαιη - κατά το ΚΕΒΕ - όπως τα έξοδα για επιχειρηματική χρήση των αυτοκινήτων «saloon» να επιτρέπονται ως έξοδα για σκοπούς υπολογισμού του φορολογητέου εισοδήματος.

Πώς βλέπουν τη νέα φορολογική στρατηγική

Η νέα φορολογική στρατηγική κατά τους εργοδότες θα πρέπει να περιλαμβάνει την απλούστευση του φορολογικού συστήματος. Η μείωση της γραφειοκρατίας και η απλοποίηση των φορολογικών διαδικασιών θα κάνει το σύστημα πιο κατανοητό και ευέλικτο.

Οι εργοδότες επιζητούν δικαιότερη φορολόγηση, τονίζοντας πως οι φορολογικές πολιτικές πρέπει να είναι δίκαιες και να μην επιβαρύνουν υπερβολικά ούτε τις επιχειρήσεις, ούτε τα φυσικά πρόσωπα.

Συνάμα, θέλουν κίνητρα για την ανάπτυξη νέων τομέων. Συγκεκριμένα, ειδικά φορολογικά κίνητρα αναφέρουν πως μπορούν να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη νέων τομέων οικονομικής δραστηριότητας όπως η έρευνα, η τε-

χνολογία, η καινοτομία και η βιώσιμη ανάπτυξη. Επίσης προτείνουν φορολογικά κίνητρα με έμφαση την πράσινη οικονομία και παροχή φορολογικών πιστώσεων/εκπτώσεων για επενδύσεις στην κυκλική οικονομία και μείωση των Scope 1,2 και 3 emissions.

Παράλληλα, στο γενικότερο πλαίσιο θέλουν οι εργοδότες μείωση του φορολογικού βάρους, ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Τέλος, αναφορικά με τη διατήρηση ανταγωνιστικού συντελεστή φορολόγησης, αναφέρουν οι εργοδότες πως πρέπει να παραμείνει ανταγωνιστικός σε σύγκριση με άλλες χώρες, προκειμένου να διατηρηθεί η ελκυστικότητα της χώρας για επενδύσεις και επιχειρηματική δραστηριότητα.

Το παχυλό φιλοδώρημα, αντίδοτο στις συντάξεις

Οι στρεβλώσεις που επικρατούν για χρόνια, τα δύο νομοσχέδια και ο δύσκολος δρόμος για κοινωνική δικαιοσύνη

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΑΜΗΤΑ**

Στην Κύπρο παρέχεται η δυνατότητα λήψης πολλαπλών συντάξεων από κρατικούς αξιωματούχους, οι οποίοι υπηρέτησαν σε διάφορες θέσεις είτε του κράτους, είτε από εκλογή σε κάποιο αξίωμα. Η δυνατότητα αυτή θεσπίστηκε δεκαετίες πριν από το πολιτικό σύστημα, χωρίς μάλιστα να υπάρχει κάποιο όριο για περιορισμό των πολλαπλών συντάξεων. Δηλαδή αυτό που συμβαίνει είναι ότι κάποιος αξιωματούχος ο οποίος έχει υπηρετήσει ως δήμαρχος και έπειτα ως υπουργός ή ακόμη πιο μετά και ως βουλευτής να δύναται να παίρνει σύνταξη από κάθε πόστο που υπηρέτησε. Η πρακτική αυτή οδήγησε σε στρεβλώσεις όσον αφορά τη συνταξιοδοτική πολιτική των κρατικών αξιωματούχων και άσχετα από τη διάρκεια της θητείας τους ή το ύψος των εισφορών τους. Πολλές φορές οι συντάξεις υπερβαίνουν τις απολαβές των ενεργειακών αξιωματούχων. Η ύπαρξη μίας τέτοιας πρακτικής εκτός του ότι δημιουργεί ένα αίσθημα κοινωνικής ανισότητας, ιδιαίτερα σε μία εποχή οικονομικής κρίσης, επιβαρύνει δυσανάλογα και το συνταξιοδοτικό σύστημα. Ακόμη, κάποιος μπορεί να πει πως στην Κύπρο καταστρατηγούνται με αυτό το ζήτημα οι αρχές της ισονομίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Τα νομοσχέδια

Η προηγούμενη βδομάδα ήταν αυτή των εξελίξεων για το ζήτημα, με το υπουργείο Οικονομικών να ετοιμάζει δύο νομοσχέδια τα οποία ρυθμίζουν την εν λόγω στρέβλωση. Να θυμίσουμε πως προσπάθειες αλλαγής του καθεστώτος είχαν γίνει και στο παρελθόν αλλά προσέκρουσαν σε αποφάσεις του ανώτατου δικαστηρίου, το οποίο τότε τις είχε κρίνει αντισυνταγματικές. Στο πλαίσιο λοιπόν της καινούργιας προσπάθειας τα νομοσχέδια στάλθηκαν στη Βουλή των αντιπροσώπων με την πρόεδρο του σώματος να τα επιστρέφει πίσω, μετά και τη σύσκεψη των αρχηγών των κοινοβουλευτικών κομμάτων, ζήτησαν πρώτα έγκρισή τους από το Υπουργικό Συμβούλιο. Το ΔΗΚΟ αντέδρασε υποστηρίζοντας πως έπρεπε να γίνουν δεκτά μιας και οι αλλαγές αγγίζουν και όλους τους βουλευτές. Ως εκ τούτου το υπουργείο θα στείλει τα νομοσχέδια στο Υπουργικό Συμβούλιο και έπειτα θα κατατεθούν στη Βουλή προς ψήφισή. Βάσει των εγγράφων που κυκλοφόρησαν στον Τύπο, οι επερχόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις θα εξασφαλίζουν ότι οι κρατικοί

Σε αρκετές περιπτώσεις οι συντάξεις υπερβαίνουν τις απολαβές των ενεργειακών αξιωματούχων.

Η πρακτική αυτή, εκτός του ότι δημιουργεί αίσθημα κοινωνικής ανισότητας, επιβαρύνει δυσανάλογα και το συνταξιοδοτικό σύστημα.

αξιωματούχοι από τον πρόεδρο μέχρι τους πρώην δημάρχους και επιτρόπους θα δικαιούνται σύνταξη αφού περάσει το 65ο έτος της ηλικίας τους—όπως όλοι οι πολίτες. Το μέτρο αγγίζει και τους ενεργειακούς αξιωματούχους κάτω των 60 ετών. Επιπλέον προϋποθέτει την ακύρωση των πολλαπλών συντάξεων. Ωστόσο, υπάρχει σχετική διάταξη η οποία αντισταθμίζει την ακύρωση των συντάξεων και αυξάνεται το εφάπαξ το οποίο θα λάβουν με το πέρας της θητείας τους.

Οι θέσεις των κομμάτων

Παρ' όλο τον όγκο εργασίας που έχουν τα κόμματα και οι βου-

λευτές μέχρι τις εκλογές του Ιουνίου, βιάζονται όπως το θέμα διευθετηθεί πριν από αυτές και φαίνεται ότι συμφωνούν ως προς τη φιλοσοφία των νομοσχεδίων.

Σε δηλώσεις της στην «Κ» η Χριστιάννα Ερωτοκρίτου ανέφερε ότι οι πολλαπλές συντάξεις αποτελούν μία στρέβλωση που προκαλεί το αίσθημα της κοινωνίας. Το ζήτημα πρέπει να επιλυθεί με σωστό τρόπο και όχι διά της πλάγιας οδού.

Όσον αφορά τον ΔΗΣΥ, ο βουλευτής του Ονούφριος Κουλλάς μας είπε ότι η θέση του κόμματος πηγάει και από τα νομοσχέδια που είχε καταθέσει ο ΔΗΣΥ επί προεδρίας Αβέρωφ και τα οποία τότε είχαν κριθεί αντισυνταγματικά. Ωστόσο, αναμένουν τα νομοσχέδια στη Βουλή επισήμως για να πάρουν απόφαση πως θα τα στηρίξουν. Επί της αρχής πάντως και από τα όσα έχουν γίνει γνωστά, θέλουν να τα στηρίξουν με σκοπό να εξευρεθεί λύση στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Από πλευράς ΕΔΕΚ ο εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος κ. Γιώργος Γεωργίου δήλωσε στην «Κ» πως σε ό,τι αφορά την πρόταση της

Τα κόμματα βιάζονται όπως το θέμα διευθετηθεί πριν από τις εκλογές και φαίνεται ότι συμφωνούν ως προς τη φιλοσοφία των νομοσχεδίων.

κυβέρνησης για την κατάργηση των πολλαπλών συντάξεων, θα πρέπει να αναμένουμε την επίσημη κατάθεσή της, έτσι ώστε να μελετήσουμε προσεκτικά τις προνοιές της και να τοποθετηθούμε. Η ΕΔΕΚ είναι υπέρ της κατάργησης των πολλαπλών συντάξεων και αυτή είναι θέση αρχής. Δεν είναι δυνατόν άτομα που έτυχε, είτε αναλάβουν πολιτικά αξιώματα, είτε εξελέγησαν σε πολιτειακό αξίωμα, να λαμβάνουν σύνταξη για κάθε αξίωμα.

Το ΑΚΕΑ υποστηρίζει πως το θέμα των πολλαπλών συντάξεων είναι ένα ζήτημα το οποίο πρέπει να λυθεί το συντομότερο δυνατό.

Σε επικοινωνία της εφημερίδας

μας με το VOLT η βουλευτριά Αλεξάνδρα Αταλλίδου μας είπε ότι αναμένουν και τη σύσκεψη που έχει οριστεί στο υπουργείο Οικονομικών την ερχόμενη Παρασκευή για να τοποθετηθούν ειδικότερα. Ωστόσο συνέχισε λέγοντας πως όλες οι συντάξεις πρέπει να διδοθούν μετά το 65ο έτος ηλικίας και όπως οι πολίτες που αφυπηρετούν νωρίτερα από το συντησμένο τους αποκόπτεται περίπου το 12% το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για τους κρατικούς αξιωματούχους.

Εκ μέρους της ΔΗΠΑ ο, βουλευτής κ. Τρυφωνίδης δήλωσε σε πρωινή εκπομπή στον ΑΛΦΑ Κύπρου τα εξής: «εφόσον η κυβέρνηση θέλει να επιλύσει, να αγγίξει όλες τις πτυχές του θέματος και όχι αποσπασματικά, γιατί πάλι θα έχουμε τα ίδια. Θα πρέπει να επιλυθούν οι οποιεσδήποτε οικονομικές και κοινωνικές στρεβλώσεις, και να ικανοποιούν τις δικαιολογημένες αντιδράσεις του κόσμου, να είμαστε συνεπείς με τους θεσμούς και ταυτόχρονα να επιτευχθεί συμμόρφωση με τη σχετική απόφαση του ανώτατου δικαστηρίου».

Πόσα παίρνουν

Από τα όσα διαμείφθηκαν από τον δημόσιο διάλογο αλλά και από τα στοιχεία που προκύπτουν από τα έγγραφα με τα νομοσχέδια που κυκλοφόρησαν στο Διαδίκτυο, φαίνεται πως η κυβέρνηση προσπαθεί να προστατέψει εν μέρει τους παλαιούς και νέους αξιωματούχους αφού να μην υπάρχει η πρόνοια για κατάργηση όλων των συντάξεων που δύνανται να επωφεληθούν από προηγούμενες θητείες σε κρατικά αξιώματα αλλά αντισταθμίζουν τα απότοκα του εξορθολογισμού με αύξηση στο εφάπαξ που θα δικαιούνται. Επιπλέον, το ποσό που θα παίρνουν θα έχει τη μορφή φιλοδώρηματος και θα το εισπράττουν με τη λήξη της θητείας τους και όχι κατά την περίοδο συνταξιοδότησης. Ακόμη, το συγκεκριμένο φιλοδώρημα δεν θα φορολογείται. Βάσει των νομοσχεδίων που έχουμε στη διάθεσή μας, κατά την αποχώρησή του ο πρόεδρος της Δημοκρατίας με τη λήξη της θητείας του θα λαμβάνει φιλοδώρημα το οποίο θα υπολογίζεται ως εξής. Θα λαμβάνεται υπόψη το 1/2 των τελευταίων μηνιαίων απολαβών του και θα πολλαπλασιάζεται επί των χρόνων υπηρεσίας του. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με την πρόεδρο της Βουλής, τους υπουργούς, υφυπουργούς και τον κυβερνητικό εκπρόσωπο. Σχετικά με τους βουλευτές, ο τρόπος υπολογισμού παραμένει ο ίδιος, με τη διαφορά πως για αυτούς θα λαμβάνεται υπόψη το 1/4 του μισθού τους και όχι το 1/2 όπως στις πιο πάνω περιπτώσεις. Ενδεικτικά πιο κάτω παραθέτουμε την αντιμισθία ΠΤΔ, ΠΤΒ, υπουργών και βουλευτών. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης λαμβάνει τον μήνα ως αντιμισθία 14.887 ευρώ μαζί με τα ειδικά επιδόματα που δικαιούται ο πρόεδρος, ενώ μόνο το ποσό του μισθού είναι στις 9.503 ευρώ. Η ΠΤΒ λαμβάνει μηνιαίως—μαζί συμπεριλαμβανομένων των επιδομάτων—11.303 ευρώ ενώ χωρίς αυτά λαμβάνει καθαρά 7.727 ευρώ. Ακολουθούν οι υπουργοί, υφυπουργοί και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος με μηνιαίες απολαβές 7.639 ευρώ.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΙΕΡ ΜΠΡΙΑΝΣΟΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η πολιτική των χαμηλών φόρων τελειώνει

Οι φτωχές κυβερνήσεις της Ευρώπης πρέπει να αυξήσουν τις δημόσιες επενδύσεις έως και 3% του αθροιστικού τους ΑΕΠ ετησίως τα επόμενα χρόνια. Δεδομένου ότι οι δραστηρότερες περικοπές χρέους και δαπανών δεν επαρκούν για τις μελλοντικές ανάγκες, η μείωση στα μειωμένα δημοσιονομικά έσοδα ίσως σημαίνει και βραδύτερη ανάπτυξη αργότερα. Οι κυβερνήσεις πρέπει να επλέξουν μεταξύ πολιτικής σκοπιμότητας και οικονομικής πραγματικότητας, η οποία υπαγορεύει υψηλότερους φόρους. Οι ηγέτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο Ηνωμένο Βασίλειο (Η.Β.) βρίσκονται ενώπιον ενός επαχθέστατου καθήκοντος. Πρέπει να επενδύσουν στην πράσινη μετάβαση, να ενισχύσουν τις αμυντικές δαπάνες και να συνδράμουν στον εκσυγχρονισμό των τηλεπικοινωνιακών ή σιδηροδρομικών υποδομών. Η εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας της Ε.Ε. απαιτεί σχεδόν 600 δισ. ευρώ τον χρόνο μέχρι το 2030. Εάν οι κυβερνήσεις καλύψουν περίπου το ήμισυ και το υπόλοιπο ο ιδιωτικός τομέας, αυτό ισοδυναμεί σχεδόν με το 1,7% του ΑΕΠ της περιοχής. Στο Η.Β., οι Ερ-

γατικοί της αντιπολίτευσης είχαν δεσμευθεί για επιπλέον δαπάνες 28 δισ. στερλινών ετησίως για την πράσινη μετάβαση, ήτοι για το σχεδόν 1% του ΑΕΠ, αν και έκτοτε έχουν αναδιπλωθεί. Επιπροσθέτως, Βρετανία και Ε.Ε. οφείλουν να συνενχίσουν τις στρατιωτικές επενδύσεις. Τα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ μόλις πέρυσι πέτυχαν

Η Ε.Ε. και η Βρετανία πρέπει να επενδύσουν στην πράσινη μετάβαση και να ενισχύσουν τις αμυντικές δαπάνες.

τον στόχο του 2% του ΑΕΠ ετησίως για την άμυνα, όπως αρχικά συμφωνήθηκε το 2006.

Οι δαπάνες για υποδομές θα προστεθούν και αυτές στον λογαριασμό. Μόνο η αναβάθμιση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων θα κόστιζε στα δημόσια ταμεία περίπου 20 δισ. ευρώ ετησίως, εάν οι κυβερνήσεις χρηματοδοτήσουν το ήμισυ του ποσού. Αντιστοίχα στη Βρετανία πρέπει να αυξηθούν

Η εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας της Ε.Ε. απαιτεί σχεδόν 600 δισ. ευρώ τον χρόνο μέχρι το 2030.

οι δαπάνες για βασικά έργα κατά τουλάχιστον 10 δισ. λίρες ετησίως, σύμφωνα με έκθεση της Εθνικής Επιτροπής Υποδομών. Συνεκτιμώντας τις ανάγκες εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζομένων, καθώς και περιθάλψης των γηρασμένων πολιτών, το 3% του ΑΕΠ μοιάζει με συντηρητική εκτίμηση. Οι κυβερνήσεις έχουν μόνο τρεις τρόπους για να χρηματοδοτήσουν τις ανωτέρω επενδύσεις, ήτοι τον υψηλότερο δανεισμό, τη μείωση δαπανών και την αύξηση φόρων. Ωστόσο, η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περικοπές δαπανών δεν είναι η λύση. Η Γαλλία και η Ιταλία πληρώνουν ήδη περισσότερα σε επιστροφές τόκων και κεφαλαίου παρά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή στην εσωτερική ασφάλεια. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της Γαλλίας θα ανέλθει στο 143% του ΑΕΠ της χώρας φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Η Γαλλία βρίσκεται στο 110% και στο 106% το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι περ

Τσιρότο στην πληγή τα μέτρα για την ακρίβεια

Προβληματισμός οικονομολόγων, ικανοποίηση καταναλωτών από τις ανακοινώσεις της κυβέρνησης

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Την περασμένη Πέμπτη ανακοινώθηκε το τρίτο πακέτο μέτρων της κυβέρνησης για αντιμετώπιση της ακρίβειας. Πρόκειται για πακέτο ύψους 35,3 εκατ. ευρώ από το οποίο επωφελούνται 400 χιλιάδες οικιακοί καταναλωτές και 100 χιλιάδες επιχειρήσεις, 33.253 οικογένειες και 28 χιλιάδες χαμηλοσυνταξιούχοι. Προηγήθηκαν άλλα δύο πακέτα, τον Οκτώβριο του 2023 ύψους 141 εκατ. ευρώ (και 55 εκατ. για στεγαστική πολιτική, συνολικά 196 εκατ.) και το δεύτερο τον Φεβρουάριο 2024, ύψους 60 εκατ. ευρώ. Συνολικά μέχρι στιγμής το κόστος των μέτρων κατά της ακρίβειας συνολικά ξεπερνά τα 290 εκατ. ευρώ. Το κατά πόσο έχουν καταφέρει να δώσουν ένα ουσιαστικό εργαλείο στον καταναλωτή για να αντιμετωπίσει τα κύματα ακρίβειας, αυτό είναι ένα ερώτημα που απαντάται

Τα επιδόματα σε ευπαθείς ομάδες είναι αποδεκτά αλλά δεν αποτελούν ουσιαστική λύση για την αντιμετώπιση της ακρίβειας.

κυρίως από τον Κυπριακό Σύνδεσμο Καταναλωτών, ο οποίος αναγνωρίζει ότι κυρίως η μείωση ΦΠΑ σε τρόφιμα έχει ως αποτέλεσμα τη συγκράτηση των τιμών. Στην περίπτωση της μείωσης του φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των πωλήσεων των πετρελαιοειδών το τελευταίο διάστημα. Από την άλλη πλευρά, πέραν των κομματικών ανακοινώσεων για το θέμα, τα σχόλια οικονομολόγων δείχνουν προβληματισμό για την επιδοματική πολιτική που επιλέγει η κυβέρνηση,

και περιγράφουν τα μέτρα ως τσιρότο σε μια ανοικτή πληγή. Ως εκ τούτου, η επίδρασή τους φαίνεται να είναι προσωρινή, δεν ενισχύει ουσιαστικά την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, ενώ δεν απαλλάσσει την κυβέρνηση από την ευθύνη για ουσιαστικές αλλαγές που έχουν να κάνουν κυρίως με την εξάρτηση στο πετρέλαιο αφενός και την απουσία εναλλακτικών επιλογών μετακίνησης.

Αναθεώρηση τον Ιούνιο

Τα μέτρα έχουν προσωρινό χαρακτήρα (έχουν ισχύ μέχρι τον Ιούνιο), αν και είναι σαφές ότι πρόθεση της κυβέρνησης είναι η αξιολόγηση της κατάστασης ανά τακτά διαστήματα και η προσαρμογή των μέτρων ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες στην αγορά, τις πιέσεις στις τιμές, και βεβαίως τα περιθώρια της Ε.Ε. Οι επόμενοι μήνες είναι καθοριστικοί για τις επόμενες αποφάσεις σε σχέση με το περιεχόμενο του επόμενου πακέτου μέτρων όπως περιγράφουν κυβερνητικές πηγές. Πρώτο ορόσημο ο Ιούνιος, οπότε αναμένεται η πρώτη μείωση των επιδομάτων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που θα ανακουφίσει επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Από την άλλη, θα αξιολογηθούν και οι επιπτώσεις από τις γεωπολιτικές εξελίξεις στην περιοχή αλλά και εσωτερικοί παράγοντες που θα αυξήσουν τα έσοδα του κράτους όπως είναι η ενίσχυση του τουρισμού την καλοκαιρινή περίοδο. Υπενθυμίζεται ότι μέσα στον Σεπτέμβριο θα ανακοινωθεί και η πράσινη φορολογία, μέτρο που αναμένεται να ενισχύσει τα έσοδα της κυβέρνησης και να τροφοδοτήσει και τα αντισταθμιστικά μέτρα τα οποία θα δοθούν. Αυτό που τονίζεται από κυβερνητικές πηγές πάντως, είναι ο στόχος της διατήρησης του θετικού οριζοντα της κυπριακής οικονομίας, ως εκ τούτου θα πρέπει να αναμένεται

Μέχρι στιγμής το κόστος των τριών πακέτων μέτρων για αντιμετώπιση της ακρίβειας ξεπερνά τα 290 εκατ. ευρώ.

Τι γίνεται στα καύσιμα

Ο **τερματισμός** της επιδότησης καυσίμων αναπόφευκτα ανεβάζει κατά 8,3 σεντ/λίτρο το κόστος καυσίμων κίνησης, την ώρα που σύμφωνα με εκτιμήσεις επικρατούν ανοδικές τάσεις στις τιμές της πρώτης ύλης διενθής. Σύμφωνα με τον Κυπριακό Σύνδεσμο Καταναλωτών, η άνοδος των τιμών αναμένεται ότι θα επιφέρει μείωση στις πωλήσεις καυσίμων από τα πρατήρια των ελεύθερων περιοχών, μια εκτίμηση η οποία έχει τη βάση της στα τελευταία στατιστικά στοιχεία για τις πωλήσεις πετρελαιοειδών τον Φεβρουάριο 2024, που έδειξαν αύξηση γύρω στο 10% τον φετινό Φεβρουάριο σε σχέση με τον περσινό. Ο λόγος της αύξησης ήταν, σύμφωνα με τον πρόεδρο του συνδέσμου Μάριο Δρουσιώτη, το γεγονός ότι τον Φεβρουάριο 2023 η μέση τιμή του πετρελαίου κίνησης ήταν 9 σεντ πιο ακριβή από τον φετινό. Επομένως, φαίνεται να υπάρχει μια θετική σύνθεση της επιδότησης και της μείωσης της τιμής καυσίμου με την αύξηση της κατανάλωσης. Με τον τερματισμό της επιδότησης αναμένεται ότι θα μειωθούν οι πωλήσεις πετρελαιοειδών, γύρω στο 8-10%. Όπως αναφέρει ο δρ Αποστολίδης, η αύξηση σε ένα ανελαστικό κόστος, όπως είναι τα καύσιμα, θα μειώσει τις δαπάνες σε άλλα προϊόντα και υπηρεσίες που δεν θεωρούνται πρώτης ανάγκης, ή τις εξόδους ψυχαγωγίας,

ότι τα όποια επόμενα μέτρα θα έχουν πιο στοχευμένο χαρακτήρα και θα απευθύνονται στις πιο ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Οι δύο όψεις

Κατά πόσο όμως τα μέτρα δίνουν ουσιαστικές λύσεις για την απόβλωση των επιπτώσεων από την ακρίβεια; Η «Κ» ζήτησε επί τούτου, την άποψη οικονομολόγων, οι οποίοι χαιρέτησαν το γεγονός ότι δεν είναι οριζόντιου χαρακτήρα –όπως εξάλλου αποφασίστηκε σε επίπεδο υπουργών Οικονομικών της Ευρω-

ζώνης αλλά και των νοουθεσιών του ΔΝΤ. Ωστόσο εξέφρασαν προβληματισμό για την πολιτική των επιδομάτων που επιλέγεται από την κυβέρνηση, αφού κάτι τέτοιο, όπως αναφέρεται, δεν αφήνει τις δυνατότητες της αγοράς και της ζήτησης να διαμορφώσουν τις τιμές των προϊόντων και υπηρεσιών. Όπως αναφέρει ο οικονομολόγος Τάσος Γιασεμίδης αυτό που χρειάζεται από πλευράς του κράτους είναι καλός προγραμματισμός και ουσιαστική επίλυση σοβαρών θεμάτων όπως είναι η εξάρτηση της κυπριακής αγοράς

από τα συμβατικά καύσιμα και τις εισαγωγές ενεργειακών προϊόντων εφόσον ακόμη το μεγαλύτερο μέρος παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος γίνεται με την καύση μαζούτ, αντί με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Από την άλλη, δεν υπάρχουν ακόμα οι υποδομές στον τομέα των δημόσιων συγκοινωνιών για μαζική χρήση, οπότε η καθημερινή χρήση των ιδιωτικών οχημάτων κάνει τις

Πρόθεση της κυβέρνησης είναι η αξιολόγηση της κατάστασης ανά τακτά διαστήματα και η ανάλογη προσαρμογή των μέτρων.

αυξήσεις στα καύσιμα ιδιαίτερα επιβαρυντικές. Από πλευρά του ο ακαδημαϊκός Αλέξανδρος Αποστολίδης σχολιάζει ότι δεν μπορούν να λυθούν διαχρονικά προβλήματα όπως η καθυστέρηση στην πράσινη μετάβαση, με ad hoc μέτρα, αν και είναι θετικό ότι είναι στοχευμένα και έχουν προσωρινή διάρκεια. Επιστημονικά επιπλέον ότι το φορολογικό σύστημα αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την ενίσχυση των κρατικών εσόδων και των επενδύσεων, ενώ τονίζεται ότι η υιοθέτηση οποιωνδήποτε μέτρων

πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις δημοσιονομικές δυνατότητες του κράτους, ενδεχόμενες στρεβλώσεις που θα δημιουργηθούν στην αγορά, και διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Ένα άλλο ζήτημα που θίγεται είναι ότι η εκτίμηση ότι τα μέτρα στην ουσία τροφοδοτούν τον πληθωρισμό και την ακρίβεια. Σημειώνεται επίσης ότι οι αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής είναι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και δεν μπορούν να εφαρμοζονται δημοσιονομικές πολιτικές που να την επηρεάζουν, ενώ επιστημονικά ότι η ανακοίνωση των μέτρων επρόκειτο ουσιαστικά για μια έμμεση παραδοχή για κακό προγραμματισμό στον κρατικό προϋπολογισμό τον Δεκέμβριο του 2023. Φαίνεται λοιπόν να επικρατεί ένας προβληματισμός στην επιλογή των πακέτων επιδομάτων τόσο ως πρακτική, όσο και σε σχέση με την αποτελεσματικότητα των μέτρων.

Διαφορετική ήταν η αντίδραση των Καταναλωτών. Ο πρόεδρος του Κυπριακού Συνδέσμου Καταναλωτών Μάριος Δρουσιώτης εξέφρασε ικανοποίηση για το νέο πακέτο μέτρων, ιδιαίτερα σε σχέση με την παράταση της επιδότησης στο ηλεκτρικό ρεύμα και τον μηδενικό συντελεστή σε 17 κατηγορίες προϊόντων. Όπως ανέφερε, η επιβολή του μηδενικού ΦΠΑ ίσως δεν μειώνει τις τιμές, ωστόσο είναι σημαντικό ότι συγκρατεί την αύξηση τους.

Κουνάει το δάκτυλο στα οριζόντια μέτρα στήριξης το ΔΝΤ

Η Κύπρος ανέκαμψε γρήγορα από την πανδημία και έχει αποδειχθεί ευρέως ανθεκτική σε πολλαπλούς κραδασμούς

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) μετά την ολοκλήρωση των επαφών που είχε με τις κυπριακές αρχές μεταξύ 19-29 Μαρτίου για να συζητήσει τις πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις, τις προοπτικές και τους κινδύνους και τις προτεραιότητες πολιτικής, καλεί τις κυπριακές αρχές να αντισταθούν σε περαιτέρω επέκταση οριζόντιων μέτρων στήριξης, όπως μειώσεις στον ειδικό φόρο κατανάλωσης και ΦΠΑ, καθώς και στην περαιτέρω τιμητική αναπροσαρμογή των μισθών στο Δημόσιο.

Ο επικεφαλής της αποστολής του Ταμείου για την Κύπρο, Άλεξ Πιενκόβσκι, δήλωσε πως υποστηρίζεται από ισχυρές πολιτικές, η Κύπρος ανέκαμψε γρήγορα από την πανδημία και έχει αποδειχθεί ευρέως ανθεκτική σε πολλαπλούς δυσμενείς κραδασμούς. Σχολίασε πως η ανάπτυξη είναι πάνω από τους περισσότερους εταίρους στην Ευρώπη και ο πληθωρισμός πλυσιάζει το 2%, ενώ παράλληλα οι δημοσιονομικές επιδόσεις συνεχίζουν να είναι ισχυρές, μειώνον-

τας σημαντικά το δημόσιο χρέος.

Το ΔΝΤ στο ριπόρτ του υπογραμμίζει τις βασικές προτεραιότητες πολιτικής για την Κύπρο. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, τα δημοσιονομικά πλεονάσματα θα πρέπει να διατηρηθούν έως ότου το χρέος πέσει αρκετά κάτω από το 60% του ΑΕΠ. Συνάμα, αναφέρει ότι, οι Αρχές θα πρέπει να αντισταθούν στην πρόσθετη τιμητική αναπροσαρμογή των μισθών του δημόσιου τομέα και να αποφυγούν την περαιτέρω επέκταση των λανθασμένα μειώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης και του ΦΠΑ. Βάσει του ριπόρτ του ΔΝΤ ο χρηματοπιστωτικός τομέας φαίνεται ανθεκτικός, αλλά απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση, συμπεριλαμβανομένου του μη τραπεζικού χρηματοπιστωτικού τομέα. Σχολιάζει δε, ότι, μετά από πρόσφατες τροποποιήσεις, το πλαίσιο των εκποιήσεων θα πρέπει να λειτουργήσει δίκως περαιτέρω αλλαγές. Τονίζει ωστόσο ότι απαιτούνται περαιτέρω βελτιώσεις στο δικαστικό σύστημα και την εκπαίδευση, για την ενίσχυση των μακροπρόθεσμων προοπτικών ανάπτυξης, καθώς και πρόσθετες πολιτικές για

Παρά τις δυσκολίες που έφεραν τα υψηλότερα επιτόκια και η αδύναμη δραστηριότητα στους εμπορικούς εταίρους, η ανάπτυξη στην Κύπρο ήταν πάνω από τους περισσότερους εταίρους της το 2023.

τη μείωση των εκπομπών ρύπων και τη μείωση των κλιματικών κινδύνων. Τέλος, στις βασικές προτεραιότητες υποδεικνύει τη σημασία του να υπάρχει ισχυρή ανάπτυξη, υποχώρηση του πληθωρισμού και ισχυρές δημοσιονομικές επιδόσεις. Σύμφωνα με το Ταμείο, η οικονομική διαφοροποίηση στήριξε την ανάπτυξη. Παρά τις δυσκολίες

που έφεραν τα υψηλότερα επιτόκια και η αδύναμη δραστηριότητα στους εμπορικούς εταίρους, η ανάπτυξη στην Κύπρο ήταν πάνω από τους περισσότερους εταίρους της το 2023. Όπως σημειώνει, παρά την απότομη πτώση των επισκεπτών από τη Ρωσία, ο τουριστικός τομέας συνέχισε την ανάκαμψη μετά την πανδημία. Ταυτόχρονα,

ο τομέας της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (ICT) κατά το ΔΝΤ αναπτύσσεται έντονα και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες διαφοροποιούνται περισσότερο. Το ΔΝΤ υπογραμμίζει πως η ανάπτυξη αναμένεται να είναι περίπου 2,5% το 2024, καθώς η αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων υποστηρίζει την κατανάλωση και οι άμεσες ένετες επενδύσεις (FDI) και οι εισροές χρηματοδότησης του προγράμματος ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ε.Ε. υποστηρίζουν τις επενδύσεις. Παράλληλα, κατά το ΔΝΤ η αγορά εργασίας αναμένεται να παραμείνει ισχυρή.

Ομαλοποίηση πληθωρισμού

Το Ταμείο σχολιάζει στο ριπόρτ του ότι ο πληθωρισμός έχει ομαλοποιηθεί καθοδηγούμενος από την πτώση των τιμών της ενέργειας και την αυστηρότερη νομισματική πολιτική, σε περίπου 2%. Ο βασικός πληθωρισμός παραμένει ελαφρώς υψηλότερος, λόγω της ισχυρής εγχώριας ζήτησης, εντούτοις, ο πληθωρισμός αναμένεται να περιοριστεί μελλοντικά. Το ΔΝΤ σχολιάζει επίσης ότι η

ισχυρή δημοσιονομική πολιτική παραμένει βασική για τη μακροοικονομική σταθερότητα. Με βάση τις ισχυρές επιδόσεις εσόδων, το πρωτογενές πλεόνασμα αυξήθηκε το 2023 στο 4,4% ΑΕΠ. Αυτό, μαζί με την ισχυρή ανάπτυξη, μείωσε το δημόσιο χρέος στο 77% του ΑΕΠ. Μεταξύ άλλων παραγόντων, η δημοσιονομική πειθαρχία, η πτώση του χρέους, τα σημαντικά ταμειακά αποθέματα ασφαλείας και η πρόσφατα αποδεδειγμένη οικονομική ανθεκτικότητα έχουν υποστηρίξει τις αναβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας και τη βελτίωση του κλίματος της αγοράς.

Μεταξύ άλλων το ΔΝΤ υπογραμμίζει πως, οι βραχυπρόθεσμοι κίνδυνοι περιλαμβάνουν την ύφεση σε μεγάλες τουριστικές αγορές και κλιμάκωση περιφερειακών συγκρούσεων, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις προοπτικές της Κύπρου να αναπροσανατολίσει τις υπηρεσίες της. Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, υπάρχουν δυσμενείς κίνδυνοι από την κλιματική αλλαγή, ενώ η επιταχυνόμενη εξισορρόπηση του αναπτυξιακού μοντέλου έχει ανοδικές δυνατότητες.

Ευρωπαϊκές τιμές με βαλκανική αγοραστική δύναμη

Στο 67% του μ.ό. της Ε.Ε. το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα, στο 88,2% το επίπεδο των τιμών, σύμφωνα με τη Eurostat

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα, παρά την αύξηση στον κατώτατο μισθό το 2023, διαμορφώθηκε πέρυσι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, με την Ελλάδα να ξεπερνάει σε επίδοση μόνον τη Βουλγαρία. Δυστυχώς, η σύγκλιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση καταγράφεται μόνο στο επίπεδο των τιμών, το οποίο αν και είναι χαμηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, είναι αρκετά υψηλό. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη Eurostat, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης διαμορφώθηκε το 2023 στο 67% του μέσου όρου της Ε.Ε.-27, όσο ήταν δηλαδή και το 2022. Από την άλλη, το επίπεδο τιμών βρίσκεται στο 88,2% του μέσου όρου της Ε.Ε.-27 (σ.σ. πρόκειται για στοιχεία του 2022, καθώς για το συγκεκριμένο μέγεθος δεν είναι ακόμη διαθέσιμα τα στοιχεία από τη Eurostat). Αυτή ακριβώς η διαφορά είναι που κάνει ιδιαίτερος έντονο το αίσθημα της ακρίβειας στην Ελλάδα, προκαλώντας εκτεταμένη δυσανεμία στον πληθυσμό, όπως έχουν καταδείξει στο σύνολό τους και όλες οι δημοσκοπήσεις των τελευταίων μηνών.

Ειδικότερα, σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε η Eurostat, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης διαμορφώθηκε στην Ελλάδα το 2023 σε 67% του ευρωπαϊκού μέσου όρου ή 33% κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με τη χώρα μας να καταλαμβάνει την 26η θέση μεταξύ των «27», με τη Βουλγαρία να βρίσκεται στην 27η θέση, όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης διαμορφώθηκε στο 64% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Οι χώρες του ευρωπαϊκού Νότου που βρέθηκαν επίσης στη δίνη της οικονομικής κρίσης την προηγούμενη δεκαετία, όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιταλία βρίσκονται

σε πολύ υψηλότερη θέση από την Ελλάδα, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης να διαμορφώνεται το 2023 στο 83%, 89% και 97% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Σημειώνεται, μάλιστα, ότι τουλάχιστον η Ισπανία και η Ιταλία επλήγησαν σημαντικά και από την πανδημική κρίση. Η Ελλάδα κατατάσσεται κάτω και από πολλές χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ, όπως η Ρουμανία, η Κροατία, η Ουγγαρία, η Σλοβακία, ενώ ακόμη και η Λετονία, που βρίσκεται στην 25η θέση, έχει κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε

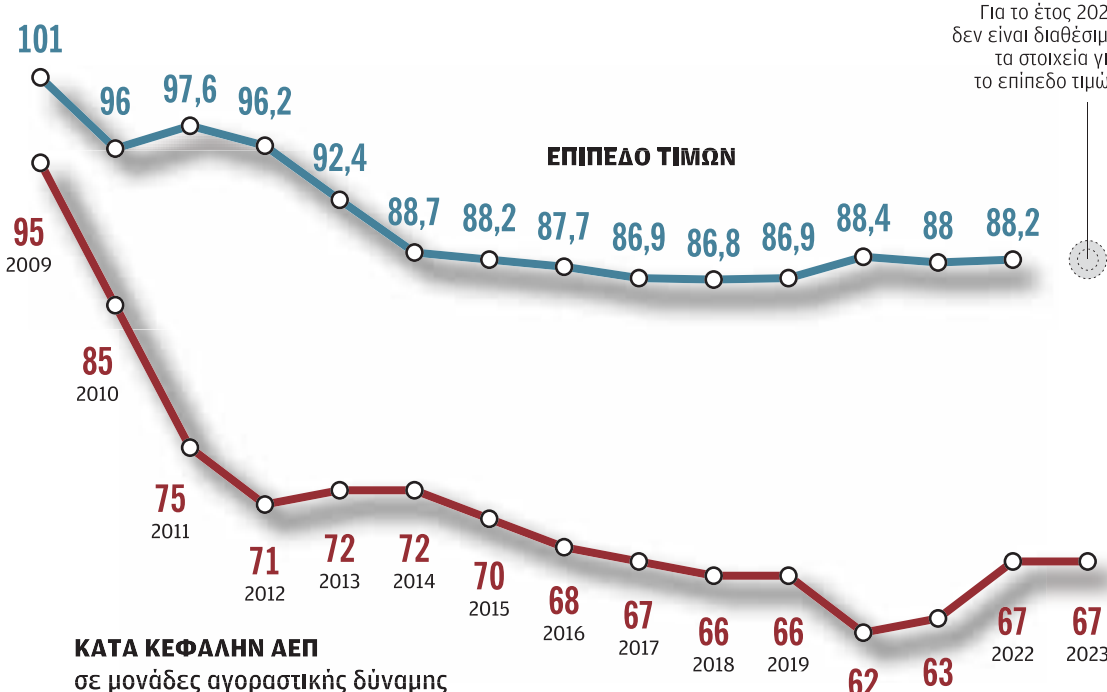
Μόνο η Βουλγαρία έχει χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης από την Ελλάδα στην Ε.Ε.-27.

μονάδες αγοραστικής δύναμης πάνω από το 70% του ευρωπαϊκού μέσου όρου και συγκεκριμένα στο 71% αυτού.

Ακόμη κι αν λάβουμε υπόψη στην Ελλάδα τη μεγάλη έκταση του φαινομένου της φοροδιαφυγής, που έχει ως συνέπεια τη δήλωση χαμηλότερων εισοδημάτων από τα πραγματικά για σημαντικά τμήματα πολιτών, μεγάλο τμήμα του πληθυσμού –κυρίως μισθωτών και συνταξιούχων, μικρών και μεσαίων εισοδημάτων– έχει εξαιρετικά μειωμένη αγοραστική δύναμη. Τόσο διότι οι μισθοί και οι συντάξεις που υποχώρησαν στη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας δεν έχουν επανέλθει στα προ του 2010 επίπεδα όσο και διότι ο πληθωρισμός «ροκανίζει» το διαθέσιμο εισόδημα. Το επίπεδο τιμών στην Ελλάδα το 2022 βρισκόταν στο 88,2% του ευρωπαϊκού μέσου όρου, με την Ελλάδα να κατατάσσεται στη 18η

Η εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα

σε μονάδες αγοραστικής δύναμης και των επιπέδων τιμών (σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.)

ΠΗΓΗ: Eurostat

Για το έτος 2023 δεν είναι διαθέσιμα τα στοιχεία για το επίπεδο τιμών

θέση μεταξύ των «27», πάνω από την Πορτογαλία, για παράδειγμα, και κοντά σε χώρες όπως η Κύπρος και η Ισπανία, όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης είναι πολύ υψηλότερο. Στην Κύπρο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης διαμορφώθηκε το 2023 στο 91% του ευρωπαϊκού μέσου όρου, με το επίπεδο τιμών το 2022 να βρίσκεται στο 92% του μέσου όρου της Ε.Ε.

Από την εξέταση των διαχρονικών στοιχείων του κατά κεφαλήν ΑΕΠ και του επιπέδου τιμών, προκύπτει ότι στην Ελλάδα υπήρχε μεγάλη απόκλιση και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης τις προηγούμενες δεκαετίες, γεγονός που επέτεινε τη

«φτωχοποίηση» μεγάλου μέρους της ελληνικής κοινωνίας. Για παράδειγμα, το 2013 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης βρισκόταν στο 72% του ευρωπαϊκού μέσου όρου και το επίπεδο τιμών στο 92,4%. Ωστόσο, πριν από την είσοδο σε καθεστώς μνημονίου, το 2009, η απόκλιση ήταν αρκετά μικρότερη, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να βρίσκεται στο 95% του ευρωπαϊκού μέσου όρου και το επίπεδο τιμών 1% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σύμφωνα, πάντως, με πληροφορίες και παρά το γεγονός ότι το θέμα της ακρίβειας αποτελεί το υπ' αριθμόν 1 πρόβλημα των καταναλωτών και αναμιγβόλα

«αγκάθι» για την κυβέρνηση, δεν αναμένονται στο άμεσο μέλλον νέες κυβερνητικές παρεμβάσεις για τον έλεγχο των τιμών.

Το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης κατέγραψαν το Λουξεμβούργο (140% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο) και η Ιρλανδία (112%), κάτι που στο μεν Λουξεμβούργο οφείλεται στην απασχόληση πολλών που δεν είναι πολίτες της χώρας, στη δε Ιρλανδία στην ύπαρξη πολλών πολυεθνικών που έχουν διανοητική ιδιοκτησία. Στην τρίτη θέση σε μεγάλη απόσταση κατατάσσεται η Ολλανδία, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να βρίσκεται 30% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Στροφή στα φθηνά

Σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα, και δη στο 27%, διαμορφώθηκε τον Ιανουάριο του 2024 το μερίδιο των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας, από 26,5% τον Ιανουάριο του 2024. Παράλληλα, οι πωλήσεις των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας, σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας ερευνών αγοράς CIRCANA, αυξήθηκαν τον πρώτο μήνα του έτους κατά 3,6%, ενώ ο ρυθμός των επωλήσεων ήταν αρκετά χαμηλότερος, 1,2%. Τούτο αν μη τι άλλο δείχνει ότι οι καταναλωτές, υπό το βάρος της ακρίβειας, στρέφονται ολοένα και περισσότερο σε πιο συμφέρουσες επιλογές. Συνολικά ο τζίρος των σουπερ μάρκετ τον Ιανουάριο του 2024 διαμορφώθηκε σε 825 εκατ. ευρώ από 807 εκατ. ευρώ το 2023. Τα στοιχεία δείχνουν επίσης μεγάλη αύξηση των προωθητικών ενεργειών τον Ιανουάριο του 2024, κάτι που πιθανώς σχετίζεται με το γεγονός ότι στις 10 Ιανουαρίου ανακοινώθηκε το μέτρο περί μείωσης των παροχών των προμηθευτών προς τους λιανεμπόρους. Ειδικά στην ομάδα των απορρυπαντικών-καθαριστικών καταγράφηκε αύξηση των πωλήσεων που έγιναν υπό καθεστώς προωθητικής ενέργειας κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2023.

Ανέτοιμοι οι «μικροί» στο εμπόριο για την ψηφιακή κάρτα εργασίας

Μόλις το 30% έχει προσαρμοστεί έναντι 90% στη βιομηχανία

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Λίγη τη Δευτέρα 1η Απριλίου η περίοδος χάριτος για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον βιομηχανικό κλάδο, οι οποίες οφείλουν να εφαρμόζουν την ψηφιακή κάρτα εργασίας, και βάσει των εκτιμήσεων περίπου το 80% με 90% αυτών έχει ήδη προσαρμόσει τα συστήματά του για την πλήρη εφαρμογή του μέτρου. Σημαντικότερη είναι η καθυστέρηση στην προσαρμογή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο, αν και η άτυπη προθεσμία που έχουν λίγη στις 2 Μαΐου. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, μόλις το 25% με 30% έχει προετοιμαστεί, με τους εκπροσώπους τους να ασκούν έντονες πιέσεις προς το υπουργείο Εργασίας για μικρή παράταση.

Να σημειωθεί ότι επίσημα η εφαρμογή της ψηφιακής κάρτας εργασίας στις επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου και τις βιομηχανίες, που αφορά σχεδόν 600.000 εργαζόμενους, ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου. Στο υπουργείο Εργασίας έχουν πραγματοποιηθεί πολλές επαφές με τους αρμόδιους φορείς της αγοράς (ΣΕΒ, ΣΒΒΕ, ΣΕΒΕ, ΕΣΣΕ, ΓΣΕΒΕΕ κ.ά.) και ένα από τα βασικά αιτήματα τους περισσότερες είναι να δοθεί παράταση. Κάτι που δεν αποκλείεται να δοθεί, με την οποία θα διευκρινιστούν αρκετά κρίσι-

Η άτυπη προθεσμία για την εφαρμογή της ψηφιακής κάρτας εργασίας στο λιανικό εμπόριο λήγει στις 2 Μαΐου. Εκπρόσωποι των επιχειρήσεων ασκούν έντονες πιέσεις προς το υπουργείο Εργασίας για μικρή παράταση.

Η εφαρμογή της στις επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου και τις βιομηχανίες ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου.

μα ζητήματα. Σύμφωνα με τον σύμβουλο εργασιακών θεμάτων της EpsilonNet Βασίλη Πρασά, θα πρέπει να διευκρινιστούν σημαντικά θέματα, όπως, για παράδειγμα, η πρόβλεψη για ένα μικρό διάστημα «ανοχής» στην είσοδο ή και την έξοδο του εργαζομένου και κατά συνέπεια στο χτύπημα της κάρτας, καθώς και το εάν και πώς θα εφαρμο-

ζεται η ψηφιακή κάρτα σε δευτερεύοντες ΚΑΔ, εφόσον βέβαια ο κύριος ΚΑΔ έχει υποχρέωση, αλλά και άλλα τεχνικά θέματα. Σύμφωνα με τον κ. Πρασά, οι εργοδότες οφείλουν να προσέξουν τα εξής σημεία, τα οποία άλλωστε πρέπει να ξεκαθαριστούν και από το υπουργείο Εργασίας:

1. Τι συμβαίνει όταν απουσιάζει η σήμανση έναρξης ή λήξης στο σύστημα της κάρτας; Γ' αυτούς τους εργαζομένους ως έναρξη ή λήξη της απασχόλησης τεκμαίρεται το δηλωμένο ψηφιακό ωράριο. Ωστόσο, σε περιπτώσεις συστηματικών τέτοιων παραλείψεων γίνεται επιτόπιος έλεγχος και υπάρχει σοβαρός κίνδυνος προστίμου, το οποίο, αν βρεθεί εργαζόμενος

χωρίς σήμανση κάρτας, φθάνει έως το ποσό των 10.500 ευρώ.

2. Τι ισχύει με τις υπεργασίες στην έναρξη και τη λήξη του ωραρίου; Με τα μέχρι τώρα στοιχεία έχουν προκύψει δεκάδες έλεγχοι από την Επιθεώρηση Εργασίας, όπου «χρεώνονται» ως υπεργασία οι μικρο-υπεργασίες ωραρίων λόγω ολιγόλεπτης προγενέστερης εισόδου ή μεταγενέστερης εξόδου. Σύμφωνα με τις οδηγίες της ανεξάρτητης αρχής, θα πρέπει η ώρα σήμανσης της κάρτας να συμφωνεί με τη δηλωμένη ώρα έναρξης εργασίας και να καταγράφεται στην κάρτα ο πραγματικός χρόνος εργασίας.

Σύμφωνα πάντως με το υπουργείο, δεν είναι απίθανο να δοθεί ένα ελάχιστο διάστημα ανοχής (π.χ. 15 έως 30 λεπτά), όπου αυτός ο χρόνος να μη λογίζεται ως υπεργασία, ιδίως όταν ο συγκεκριμένος χρόνος απαιτείται για την προετοιμασία ανάληψης ή αποχώρησης από την εργασία.

3. Τι ισχύει στην περίπτωση εργασίας χωρίς προκαθορισμένη παρουσίαση στον χώρο του εργοδότη; Όταν ο εργαζόμενος δεν προσέρχεται καθόλου στον φυσικό χώρο εγκατάστασης του εργοδότη, δεν θα υποχρεούται να χτυπάει κάρτα. Είναι πιθανό να υπάρξει από το υπουργείο Εργασίας πρόβλεψη για χρήση ψηφιακής κάρτας και από εργαζομένους που απασχολούνται σε καταστάσεις «shop in a shop».

Ολοκληρώνεται η σύνδεση των POS με ταμειακές μηχανές

Ο ρυθμός διασυνδέσεων ταμειακών με POS δείχνει ότι η διαδικασία είναι πολύ κοντά στην ολοκλήρωσή της με τα χρονοδιαγράμματα να τηρούνται κανονικά. Μέχρι στιγμής έχουν πραγματοποιηθεί 125.000 διασυνδέσεις, ενώ έχουν κλειστεί 75.000 ραντεβού τα οποία θα πραγματοποιηθούν εντός του Απριλίου.

Για τις υπόλοιπες 50.000 διασυνδέσεις αναμένεται έως τις 31 Μαρτίου να έχουν γίνει οι απαραίτητες ενέργειες και να έχουν δρομολογηθεί τα σχετικά ραντεβού. Συνολικά 250.000 διασυνδέσεις θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι τη τέλη Απριλίου, ενώ ακόμη 50.000 θα γίνουν σταδιακά μέχρι το τέλος της άνοιξης και αφορούν κυρίως εποχικές επιχειρήσεις. Στέλεχος του οικονομικού επιτελείου αναφέρει ότι είμαστε πολύ κοντά, δεν θα χρειαστεί νέα παράταση και στις 31 Μαρτίου θα έχουν κλειστεί όλα τα ραντεβού. Σημειώνεται ότι όσοι δεν κλείσουν ραντεβού μέχρι το βράδυ της Κυριακής θα βρεθούν αντιμέτωποι με τσουχτερά πρόστιμα.

Πάντως, διάφορες ομοσπονδίες και ενώσεις ζητούν νέα παράταση, καθώς πολλές επιχειρήσεις δεν μπορούν να κλείσουν ραντεβού με τεχνικούς. Όπως αναφέρουν, τους βάζουν σε λίστα αναμονής χωρίς να μπορούν να ορίσουν ραντεβού εξαιτίας του μεγάλου όγκου εργασιών. Επίσης αναφέρουν ότι πολλές επιχειρήσεις, ενώ εντάχθηκαν στο voucher αναβάθμισης ταμειακών μηχανών, αντιμετώπιζαν την άρνηση των εταιρειών αναβάθμισης και τεχνικής υποστήριξης

να συμμετάσχουν σε αυτό. Στο μεταξύ, τη Δευτέρα 1η Απριλίου θα πρέπει να έχουν ενεργοποιηθεί τα POS σε ταξί, ασφάλειες ζωής, λαϊκές αγορές, μεσίτες και ασφαλιστικούς πράκτορες, στις αγοραπωλησίες ακινήτων κ.λπ. Σημειώνεται ότι οι νέοι υπόχρεοι σε τερματικά θα πρέπει να δηλώσουν τα POS που διαθέτουν στο μητρώο που έχει

Μέχρι σήμερα έχουν γίνει 125.000 διασυνδέσεις και έχουν κλεισθεί 75.000 ραντεβού για τον Απρίλιο.

δημιουργηθεί. Εκτός από τα τερματικά που συνεργάζονται με ελληνικές τράπεζες, θα δηλωθούν και τα POS που έχουν έδρα στο εξωτερικό. Αυτό σημαίνει ότι τη Δευτέρα όσοι χρησιμοποιήσουν ταξί θα μπορούν να πληρώσουν με κάρτα. Στην περίπτωση που ο επαγγελματίας οδηγός αρνηθεί, θα του επιβάλλεται πρόστιμο από την ΑΑΔΕ. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, στους επαγγελματίες που δεν αποδέχονται τα ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής ή δεν εγκαταστήσουν POS επιβάλλεται διοικητικό πρόστιμο ύψους 1.500 ευρώ. Τα πρόστιμα επιβάλλονται με απόφαση του αρμοδίου οργάνου της υπηρεσίας στην οποία υπάγονται τα ελεγκτικά όργανα που διαπίστωσαν την παράβαση.

ΠΡ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Πού αυξήθηκαν περισσότερο οι μισθοί την 7ετία 2015-2022

Πώς θα επηρεάσει τους άλλους μισθούς η αύξηση του κατώτατου

της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Πίσεις για μισθολογικές αυξήσεις και για τους υπόλοιπους μισθωτούς δημιουργεί η αύξηση του κατώτατου μισθού, κυρίως στις μικρές επιχειρήσεις και σε ορισμένους κλάδους, όπως οι υπηρεσίες. Μπορεί λόγω των πολιτικών εξελίξεων η ανακοίνωση της αύξησης να μετατέθηκε για την Παρασκευή, όμως ήδη οι ειδικοί προεξοφλούν ότι ο κατώτατος μισθός θα αυξηθεί κατά τουλάχιστον 5,5% και πιθανότατα να προσεγγίσει το 6,5% ώστε να φθάσει έως και τα 830 ευρώ μεικτά. Αυτό, σύμφωνα και με την έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος στο πλαίσιο της γνωμοδότησής της κατά τη διαδικασία διαβουλεύσεων, αναμένεται να επηρεάσει και τους μισθούς όσων δεν αμείβονται με τον κατώτατο. Σύμφωνα μάλιστα με την αντίστοιχη έκθεση του ΙΟΒΕ, θα συμπαρασύρει ανοδικά και τους μέσους μισθούς όχι όμως ομοιογενώς σε όλους τους κλάδους.

Όπως φαίνεται άλλωστε και από τον Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, η διαφοροποίηση των διήμερων μισθών από κλάδο σε κλάδο είναι πολύ μεγάλη. Έτσι,

ενώ για το σύνολο της απασχόλησης ο διήμερος μισθός το 2022 (ο μισθός που βρίσκεται ακριβώς στη μέση της κλίμακας των μισθών για το σύνολο των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα) είναι 933,3 ευρώ, στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο είναι 850 ευρώ, στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες είναι 1.050 ευρώ, ενώ στις χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες ανέρχεται σε 1.236 ευρώ και οργανισμών και φορέων που σχετίζονται με το Δημόσιο, ο διήμερος μισθός είναι 1.400 ευρώ μεικτά.

Οι κλάδοι (σε 1ο επίπεδο ανάλυσης) στους οποίους αυξήθηκαν περισσότερο οι αποδοχές των απασχολούμενων με καθεστώς εργασίας πλήρους απασχόλησης το 2022 ήταν οι επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, η μεταφορά και αποθήκευση και οι διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες με ποσοστά αύξησης 17,9%, 17,9% και 15,5% αντίστοιχα.

Οι κλάδοι σε 1ο επίπεδο ανάλυσης στους οποίους αυξήθηκαν περισσότερο οι αποδοχές των απασχολούμενων με καθεστώς εργασίας μερικώς απασχόλησης,

Μέσες αποδοχές και ποσοστό αμειβομένων με κατώτατο μισθό

PHGH: ΕΡΓΑΝΗ, ΙΟΒΕ

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός μισθωτών	Ποσοστό πλήρους απασχόλησης	Μέσες ακαθάριστες αποδοχές μισθωτών πλήρους απασχόλησης	Ποσοστό πλήρους απασχόλησης αμειβομένων με κατώτατο μισθό
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	23.464	96%	€2.421	6%
ΧΡΗΜΑΤ/ΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛ/ΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	59.621	95%	2.319	3%
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	139.039	71%	2.229	39%
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	87.661	91%	1.923	8%
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	6.065	96%	1.707	5%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	14.323	78%	1.629	19%
ΝΕΡΟ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΑ	18.534	95%	1.572	12%
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	139.963	89%	1.545	18%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤ/ΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	153.067	84%	1.529	20%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	75.857	90%	1.442	4%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	313.215	89%	1.383	19%
ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	52.180	50%	1.289	28%
ΥΓΕΙΑ	145.815	79%	1.286	16%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	78.380	87%	1.238	26%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	125.172	50%	1.233	8%
ΕΜΠΟΡΙΟ	583.029	76%	1.219	24%
ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	58.445	63%	1.136	37%
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	328.332	39%	1.124	12%
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	22.456	87%	1.122	47%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στον κλάδο διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, στην εκπαίδευση και σε άλλες δραστηριότητες υπηρεσιών.

ήταν οι τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες και μεταφορά και αποθήκευση με ποσοστά αύξησης 59,4%, 33,7% και 31,1% αντίστοιχα. Συνολικά, την περίοδο 2015-2022 η μεγαλύτερη αύξηση στις αποδοχές των απασχολούμενων με καθε-

στώς εργασίας πλήρους απασχόλησης αποτυπώθηκε στους κλάδους (σε 1ο επίπεδο ανάλυσης): Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκπαίδευση και άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών με ποσοστά αύξησης 52,2%, 133,2% και 124,4% αντίστοιχα. Στην αντίποδα, σημαντική μείωση των αποδοχών των απασχολούμενων με καθεστώς εργασίας μερικώς απασχόλησης αποτυπώθηκε στον κλάδο χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, με ποσοστό μείωσης 35,1%.

Από τα στοιχεία του 2023 φαίνεται πως η αύξηση που κατέγραψαν οι μέσοι μισθοί το 2023 ήταν υψηλότερη για όσους εργάζονται με καθεστώς πλήρους απασχόλησης από αυτούς που εργάζονται

με καθεστώς μερικώς απασχόλησης. Ο μέσος μισθός σύμφωνα με την έκθεση του ΙΟΒΕ για το σύνολο των πλήρως απασχολούμενων κατέγραψε αύξηση κατά 4,9% το 2023 σε τρέχουσες τιμές, αγγίζοντας τα 1.439 ευρώ. Βέβαια, ένα ποσοστό των απασχολούμενων μεταξύ 25% και 35% εμφανίζεται να λαμβάνει μισθό μικρότερο από τον κατώτατο μισθό λόγω της ευρείας εξάπλωσης των ευέλικτων μορφών απασχόλησης αλλά και της υποδηλωμένης απασχόλησης. Ο κλάδος με την υψηλότερη αύξηση είναι η ενημέρωση και επικοινωνία (+106,2 ευρώ), ενώ στους υπόλοιπους κλάδους η αύξηση είναι χαμηλότερη των 100 ευρώ. Την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση καταγράφει ο πρωτογε-

νής τομέας καθώς και οι κατασκευές και οι επαγγελματικές και επιστημονικές δραστηριότητες.

Μεγάλες είναι οι διακυμάνσεις ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης. Οι μικρές επιχειρήσεις, με έως 10 εργαζομένους, κατά μέσον όρο έχουν χαμηλότερους μισθούς σε σχέση με τις πιο μεγάλες. Αυτό στην πράξη σημαίνει πως και η επίδραση του κατώτατου μισθού δεν είναι ομοιογενής. Κατά κανόνα επηρεάζει περισσότερο τις μικρές επιχειρήσεις και συγκεκριμένους κλάδους. Μετά τις αυξήσεις του 2023, οι μισθοί αυξήθηκαν στις μικρές επιχειρήσεις κατά 8,5%, σχεδόν όσο η αύξηση του κατώτατου μισθού (9,4%), ενώ στις μεγάλες, ακριβώς επειδή έδιναν μεγαλύτερους μισθούς, κατά 5,4%.

Οιαίτο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει

24

www.rialto.com.cy

4 ΠΕΜ 20:30 (60') Ⓜ

Touch(ed) - Physical Plastic | FlashArt 2024

Μια ηχητική, θεατρική σόλο περφόρμανς επινόησης που αντικρούει έμφυλα στερεότυπα και πολιτισμικά ιδεώδη που αφορούν στην οικειότητα τόσο στη ζωή, όσο και στην καλλιτεχνική δημιουργία. Η περφόρμανς σατιρίζει το φαινόμενο της προσβολής της γυναίκας λόγω της σεξουαλικής της συμπεριφοράς («slut shaming») και τον ηθικό υποβιβασμό της ανύπαντρης γυναίκας στον αντίποδα του ιδεώδους της πυρηνικής οικογένειας. Σύλληψη, Σκηνοθεσία, Ερμηνεία: Kestrel Farin Leah. Μουσική, σχεδιασμός ήχου: Γιάννης Χριστοφίδης. Στα Αγγλικά. €12 /10

5 ΠΑΡ 20:30 (70') Ⓜ

Σκοπευτήριο | Σόλο για Τρεις

Η «Σόλο για Τρεις» σε συνεργασία με το Θέατρο Αντίλογος παρουσιάζει το έργο του Μιχάλη Παπαδόπουλου *Σκοπευτήριο*. Ο τίτλος του έργου είναι εμπνευσμένος από το Σκοπευτήριο της Καισαριανής, ένα μέρος μνημείο για τους διακόσιους αγωνιστές που εκτελέστηκαν εκεί το 1944 από τους Ναζί. Ο συγγραφέας σκόπιμα τοποθετεί τη δράση σε ένα διαμέρισμα δίπλα στο Σκοπευτήριο για να δείξει πως ο κίνδυνος του ρατσισμού ελλοχεύει ακόμα και σε μέρη που υπήρξαν κέντρα αντίστασης στον φασισμό. Σκηνοθεσία: Μαρία Μανναρίδου - Καρσερά. Ερμηνεία: Χριστίνα Χριστοφία, Χάρης Κκολός, Μιχάλης Καζάκας. €15 /12

7 ΚΥΡ 11:00 (90')

Περιπάτω -

Μαρία Βαρνακίδου, Κωνσταντίνα Ανδρέου

Ένα ταξίδι στον χρόνο, ένα αποτύπωμα μνήμης, μια εμπειρία ηχητικών και οπτικών εικόνων, στο πλαίσιο του Προγράμματος του Συνεργαζόμενου Καλλιτέχνη του θεάτρου Ριάλτο. Ένας περίπατος αφιερωμένος στους ανθρώπους της Πλατείας Ηρώων. Ιστορίες από τα παλιά, μνήμες, κτίρια που αλλάζουν μέσα στο πέρασμα του χρόνου και μια ματιά στο μέλλον της πλατείας. Ελληνικά και Αγγλικά. €5

12 - 20 ΠΑΡ - ΣΑΒ (18+) Ⓜ

Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρος 2024

Το κορυφαίο φεστιβάλ κινηματογράφου στην Κύπρο έρχεται για 22η χρονιά σε Λεμεσό και Λευκωσία, σε καλλιτεχνική διεύθυνση Αργυρώς Νικολάου και Μάρτιου Λιζίδη. Με έντονο διεθνή χαρακτήρα, προτείνει και φέτος πρεμιέρες πολυβραβευμένων ταινιών (Viewfinder), διεθνές (Glocal Images) και κυπριακό διαγωνιστικό καθώς και εκπαιδευτικά εργαστήρια και μάστερκλας. Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ πραγματοποιείται το 5ο Dot.on.the.Map Industry Days, μια πλατφόρμα συμπαραγωγής, επιμόρφωσης και δικτύωσης που ενισχύει τις συνεργασίες μεταξύ επαγγελματιών της Μεσογείου και του διεθνούς κινηματογραφικού χώρου. Επικεφαλής: Δανάη Στυλιανού. Επιπλέον, το Παιδικό Τμήμα του Φεστιβάλ, σε καλλιτεχνική διεύθυνση Αθηνάς Ξενίδου, προτείνει για άλλη μια χρονιά εργαστήρια και προβολές για παιδιά και νέους. Διοργάνωση: Υφυπουργείο Πολιτισμού - Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού & Θέατρο Ριάλτο. Οι ταινίες θα προβάλλονται στους αυθεντικούς τους διαλόγους με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους. Πληροφορίες: cyprusfilmdays.com €5 / 30 (Κάρτα Φεστιβάλ)

23 ΤΡΙ 20:30 (70') Ⓜ

«Μη στερεώσεις άλλο τον καημό»...

αφιέρωμα στον Μάριο Τόκα |

Μουσικό Σχολείο Λεμεσού «Μάριος Τόκας» | Δημήτρης Μπάσης

Σπουδαστές και απόφοιτοι του Μουσικού Σχολείου Λεμεσού «Μάριος Τόκας» παρουσιάζουν ένα τιμητικό αφιέρωμα στη μουσική του Μάριου Τόκα. Συμμετέχει η χορωδία του σχολείου, σολίστες και οργανικό σύνολο. Φιλική συμμετοχή: Δημήτρης Μπάσης. €15

24 ΤΕΤ 20:30 (65') Ⓜ

Events 2 - Mozart Requiem I

Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Συντονισμένη με το πνεύμα της Μεγάλης Εβδομάδας, η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου παρουσιάζει το *Requiem σε Ρε ελάσσα* του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ. Το τελευταίο αριστούργημα του ιδιοφυούς συνθέτη θα ερμηνεύσουν πάλι στην ορχήστρα μια πλειάδα εξαιρετικών καλλιτεχνών: ο διακεκριμένος μάστερς Greg Buchalter, οι σοπράνο Μαρίζα Αναστασιάδη και Μαργαρίτα Ηλία στο μέρος της μέτζο-σοπράνο, ο τενόρος Ανδρέας Αροδίτης, ο Τσέχος βαρύτονος Martin Vodrázka, καθώς και η φημισμένη Χορωδία «Άρης» Λεμεσού, υπό την καθοδήγηση του μάστερς της Σόλωνια Κλαδά. Από το πάθος, στο πένθος και την ανόσταση, η παράσταση αυτή θα αποτελέσει μια μοναδική συγκινησιακή μουσική εμπειρία για τον καθένα. Ζώνη Α: €15 / Β: €10

27 ΣΑΒ 20:00 (190') Ⓜ

Ο Καλός Άνθρωπος του Σετσουάν -

Μπέρτολτ Μπρεχτ | Κεντρική Σκηνή ΘΟΚ

Σε μια απομακρυσμένη επαρχία της Κίνας, το Σε Τσουάν, η Σεν Τε αναμετρείται με τις αντιφάσεις της ζωής, στην προσπάθειά της να επιβιώσει. Ο σκηνοθέτης Κώστας Σιλβέστρος διειδικεί στο μπρεχτικό σύμπαν για να παρουσιάσει μια παράσταση εμπνευσμένη από το ιδεώδες του κορυφαίου συγγραφέα και ποιητή. Πρόθεσή του είναι να αφηγηθεί μια ιστορία με απήχηση στον σημερινό κόσμο, μέσα από την ενέργεια και τον παλμό ενός πολυφωνικού συνόλου εμπειρων και νεότερων ηθοποιών. Μετάφραση: Άννη Κολτιδοπούλου. Σκηνοθεσία: Κώστας Σιλβέστρος. Παίζουν: Γιώργος Αναγιωτός, Μαρίνα Αργυρίδου, Γιώργος Ευαγόρου, Άνθη Κάσινου, Αντώνης Κατσαρής, Σάββας Μενοίκου, Γιάννης Μπισμπικόπουλος, Ονησίφορος Ονησιφόρου, Σπύρος Σταυρινίδης, Πένυ Φοινίρη, Μαρίλα Χαριδήμου, Πολάντα Χριστοδούλου, Βαρβάρα Χριστοφή. Συμμετέχει: Σάββας Παΐσιου. Με Αγγλικούς και Τουρκικούς υπέρτιτλους. €12 / 6

Σπανίζουν οι θέσεις υψηλής εξειδίκευσης

Μόνον οι 6 στους 10 εργαζομένους με τεχνογνωσία απασχολούνται ανάλογα με τις δεξιότητές τους στην Ελλάδα

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν βρίσκουν προσωπικό με υψηλή τεχνογνωσία και εξειδίκευση. Θα μπορούσε να είναι ένα από τα βασικά αναπτυξιακά προβλήματα της χώρας μας, ιδιαίτερα σε συνθήκες μετάβασης του παραγωγικού μοντέλου από παραδοσιακούς σε νέους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Σύμφωνα όμως με τα στοιχεία του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας, ενός εργαλείου καταγραφής και ανάλυσης των τρεχουσών αναγκών της αγοράς εργασίας για επαγγέλματα και δεξιότητες, σε σχέση με τις προσφερόμενες δεξιότητες από το εργατικό δυναμικό, που παρουσιάζει σήμερα η «Κ», ενώ στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 41,7% των θέσεων εργασίας που υπάρχουν, απαιτούν δεξιότητες υψηλού επιπέδου, στην Ελλάδα μόλις το 31,8% των συνολικών θέσεων εργασίας απαιτούν αντίστοιχες δεξιότητες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μόνον οι 6 στους 10 εργαζομένους σίγουρα με τυπικά και πιθανότατα

σημαίνει ο κ. Γαβρόγλου. Ισως κάποιες από αυτές είναι παραχρημένες, λόγω και της λειτουργίας του εκπαιδευτικού μας συστήματος αλλά και του συστήματος κατάρτισης και επανακατάρτισης. Όμως και αυτή η δυσλειτουργία θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί, εάν συστηματικά και οργανωμένα οι αρμόδιοι φορείς και η πολιτεία ελάμβαναν υπόψη τα δεδομένα και την ανάγκη τους, όπως αυτά υπάρχουν – ανοικτά σε όλους – από τον Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας.

Σύμφωνα λοιπόν με αυτά, η μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα είναι το σχετικά χαμηλό ποσοστό θέσεων υψηλών δεξιοτήτων, καθώς αυτό στην πράξη σημαίνει πως το παραγωγικό της σύστημα ενσωματώνει σχετικά λίγη τεχνογνωσία. Κι αυτό συμβαίνει, ενώ υπάρχει προσωπικό με τυπικά αλλά και ουσιαστικά προσόντα. Ένα σημαντικό ποσοστό αυτού του προσωπικού μάλιστα αναγκάζεται να «ετεροαπασχοληθεί». Να απασχοληθεί δηλαδή σε θέσεις χαμηλότερων προσόντων.

Συγκεκριμένα, το ποσοστό των ατόμων που έχουν τρίτοβάθμια εκπαίδευση και άνω και απασχολείται σε θέσεις υψηλών δεξιοτήτων είναι κοντά στο 62%. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην πλέον παραγωγική ηλικία των 40 ετών, μόνο λίγο πάνω από τα μισά άτομα με υψηλές δεξιότητες εργάζονται σε αντίστοιχες θέσεις. Οι υπόλοιποι παραμένουν σε θέσεις μεσαίων και χαμηλών δεξιοτήτων. «Ο προσανατολισμός των επιχειρήσεων είναι τέτοιος που δεν θέλει να ενσωματώσει ανθρώπους με υψηλές δεξιότητες στην αγορά εργασίας. Προτιμά να κάνει τη δουλειά του με ανθρώπους μεσαίων δεξιοτήτων ή να προσλαμβάνει άτομα υψηλών δεξιοτήτων σε θέσεις μεσαίων ή χαμηλών προσόντων. Και τους αμείβει βέβαια και αντίστοιχα...» διαπιστώνει ο κ. Γαβρόγλου.

Στον τουρισμό, τον κλάδο όπου θέλουμε να είμαστε πρωταθλητές, μόλις 11,6% των θέσεων εργασίας αφορούν υψηλές δεξιότητες, όταν στην υπόλοιπη Ε.Ε. το ποσοστό αυτό είναι κατά μέσον όρο 17%. Μάλιστα στη Γαλλία, το ποσοστό είναι 33%.

Αναλυτικά, βάσει των στοιχείων, στους κλάδους υγείας (73,9%), εκπαίδευσης (89%) και επιστημονικές - τεχνικές δραστηριότητες (82,1%) έχουμε σημαντικά υψηλά ποσοστά θέσεων εργασίας που απαιτούν δεξιότητες υψηλού επιπέδου. Αντίθετα, χαμηλά ποσοστά παρουσιάζει η Ελλάδα στις κατασκευές (9,0%), σε ξενοδοχεία - εστίαση (11,6%), στη μεταποίηση (22,8%) και στη δημόσια διοίκηση (31,4%).

Το 61,2% των εργαζομένων με υψηλά προσόντα καλύπτουν αντίστοιχες θέσεις εργασίας. Ένα 36,7% καλύπτει θέσεις μεσαίων προσόντων και ένα 2,1% χαμηλών.

Με μόλις 250 ευρώ περισσότερα αμείβεται κατά μέσον όρο ένας εργαζόμενος υψηλής εξειδίκευσης που καλύπτει μια αντίστοιχη θέση στην ελληνική αγορά εργασίας, σε σχέση με κάποιον που έχει χαμηλότερα προσόντα. Τα στοιχεία της μονάδας ειδικών εμπειρογνομόνων του υπουργείου Εργασίας που στελεχώνουν και «τρέχουν» το πρότζεκτ του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της αγοράς εργασίας, είναι και στο επίπεδο των μισθών αποκαλυπτικά. Ενώ για το σύνολο της μισθωτής απασχόλησης ο μέσος μισθός ήταν το 2023 1.238 ευρώ και για τους εργαζόμενους με μεσαίο επίπεδο δεξιοτήτων μόλις 4 ευρώ λιγότερο (1.234 ευρώ), ο μέσος μισθός για τους εργαζόμενους με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων ήταν 1.485

ευρώ. Σημαντικά χαμηλός, όπως είναι αναμενόμενο, στα 995 ευρώ τον μήνα, μεϊκτά, ήταν ο μέσος μισθός των εργαζομένων με χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης και προσόντων. Σύμφωνα με τον κ. Γαβρόγλου, και το στοιχείο αυτό συνιστά υπέρ της άποψης ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος. Μια ακόμη μελέτη της ΜΕΚΥ δείχνει άλλωστε τη μεγάλη συσχέτιση των θέσεων υψηλών δεξιοτήτων μιας χώρας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Οσο πιο υψηλό ποσοστό των θέσεων είναι υψηλών δεξιοτήτων τόσο περισσότερο ευημερεί μια χώρα και κατά συνέπεια μπορεί να δίνει και υψηλότερους μισθούς. «Αν θέλουμε να ξεφύγουμε από το πρόβλημα των χαμηλών μισθών», επισ-

ΠΗΓΗ: ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΥΝΑΜΙΣΜΟΣ ΜΙΣΘΩΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

2.425.729

θέσεις μισθωτής απασχόλησης το 2023

ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΩΝ

513.261

θέσεις είναι υψηλής εξειδίκευσης

1.568.621

θέσεις είναι μέσης εξειδίκευσης

343.847

θέσεις είναι χαμηλής εξειδίκευσης

ΥΨΟΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ

€1.238

μέσος μισθός το 2023 (στο σύνολο της μισθωτής απασχόλησης)

ΑΝΑ ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

€1.485

ο μέσος μισθός σε εργαζομένους με **υψηλό** επίπεδο δεξιοτήτων

€1.234

ο μέσος μισθός σε εργαζομένους με **μέσο** επίπεδο δεξιοτήτων

€995

ο μέσος μισθός σε εργαζομένους με **χαμηλό** επίπεδο δεξιοτήτων

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μύθοι και αλήθειες για την έλλειψη προσωπικού

Μια άλλη διάσταση στο θέμα που τα τελευταία χρόνια προέκυψε ιδιαίτερα έντονα και προβάλει ως σημαντικό πρόβλημα στην εγχώρια αγορά εργασίας, αυτό των κενών θέσεων εργασίας λόγω αδυναμίας των επιχειρήσεων να βρουν κατάλληλο προσωπικό, δίνει μέσα από στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, όπως αυτά επεξεργάστηκαν η ΜΕΚΥ και ο Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών στην Αγορά Εργασίας, ο επιστημονικός υπεύθυνος του Μηχανισμού, Σταύρος Γαβρόγλου.

Όπως εξηγεί μιλώντας στην «Κ», οι κενές θέσεις εργασίας το γ' τρίμηνο του 2023 ήταν 36.086 και συνιστούσαν το 1,3% των υφισταμένων θέσεων μισθωτής εργασίας, που συνολικά ανέρχονταν σε 2.943.000. Το μέγεθος αυτό ήταν χαμηλότερο το 2022 –κυμάνθηκε από 0,6% έως

0,9% ανά τρίμηνο– ενώ το 2021 κυμάνθηκε από το 0,3% έως το 0,5%. Ωστόσο, τα μεγέθη αυτά είναι σημαντικά χαμηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (2,6%).

Κι ερχόμαστε στον κλάδο που συνδέεται στενά με τον τουρισμό, έναν τομέα που συγκαταλέγεται μεταξύ αυτών που συγκεντρώνουν τα φώτα της δημοσιότητας, προβάλλοντας ως μείζον πρόβλημα αυτό της δυσκολίας ή και αδυναμίας κάλυψης αναγκών σε προσωπικό – δηλαδή τον κλάδο «Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης».

Πράγματι, επισμαίνει ο ειδικός εμπειρογνομώνας της ΜΕΚΥ κι επιστημονικός υπεύθυνος του Μηχανισμού, ο κλάδος αυτός αντιμετωπίζει κάποιες ελλείψεις σε προσωπικό, που

Οι περισσότερες κενές θέσεις καταγράφονται στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο και στον κλάδο της υγείας.

αποτυπώνονται στην έρευνα κενών θέσεων στις ΕΛΣΤΑΤ, καθώς καταγράφεται για το γ' τρίμηνο του 2023 σημαντικός αριθμός κενών θέσεων εργασίας, και συγκεκριμένα 3.297 θέσεις. Ωστόσο, ο αριθμός αυτός δεν είναι ο μεγαλύτερος μεταξύ των κλάδων ως απόλυτο μέγεθος, ούτε ως αναλογία προς τους απασχολούμενους κάθε κλάδου. Οι περισσότερες κενές θέσεις καταγράφονται στον κλάδο «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο» (6.125) και στον κλάδο της

Υγείας (5.455), ενώ ως αναλογία προς τους απασχολούμενους, ο κλάδος που αντιμετωπίζει το μεγαλύτερο πρόβλημα κενών θέσεων είναι ο κλάδος της Υγείας (3,7%), ακολουθούμενος από τον κλάδο «Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης» (2,8%) και τον κλάδο «Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες» (2,6%). Ο κλάδος «Καταλύματα και εστίαση» βρίσκεται αρκετές θέσεις πιο πίσω με μόλις 1,1%.

Οι κενές θέσεις του κλάδου αυτού ήταν σημαντικά περισσότερες σε σχέση με την απασχόληση κατά το β' τρίμηνο του 2023 (3,3%) και το α' τρίμηνο του ίδιου έτους (2,3%), λόγω της εποχικότητας των δραστηριοτήτων του, αλλά και πάλι άλλοι κλάδοι είχαν περισσότερες κενές θέσεις τα τρίμηνα αυτά.

Τα προσόντα και οι δεξιότητες δεν οδηγούν σε πολύ καλύτερες αμοιβές

Με μόλις 250 ευρώ περισσότερα αμείβεται κατά μέσον όρο ένας εργαζόμενος υψηλής εξειδίκευσης που καλύπτει μια αντίστοιχη θέση στην ελληνική αγορά εργασίας, σε σχέση με κάποιον που έχει χαμηλότερα προσόντα. Τα στοιχεία της μονάδας ειδικών εμπειρογνομόνων του υπουργείου Εργασίας που στελεχώνουν και «τρέχουν» το πρότζεκτ του Μηχανισμού Διάγνωσης των Αναγκών της αγοράς εργασίας, είναι και στο επίπεδο των μισθών αποκαλυπτικά. Ενώ για το σύνολο της μισθωτής απασχόλησης ο μέσος μισθός ήταν το 2023 1.238 ευρώ και για τους εργαζόμενους με μεσαίο επίπεδο δεξιοτήτων μόλις 4 ευρώ λιγότερο (1.234 ευρώ), ο μέσος μισθός για τους εργαζόμενους με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων ήταν 1.485

ευρώ. Σημαντικά χαμηλός, όπως είναι αναμενόμενο, στα 995 ευρώ τον μήνα, μεϊκτά, ήταν ο μέσος μισθός των εργαζομένων με χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης και προσόντων.

Σύμφωνα με τον κ. Γαβρόγλου, και το στοιχείο αυτό συνιστά υπέρ της άποψης ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος. Μια ακόμη μελέτη της ΜΕΚΥ δείχνει άλλωστε τη μεγάλη συσχέτιση των θέσεων υψηλών δεξιοτήτων μιας χώρας και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Οσο πιο υψηλό ποσοστό των θέσεων είναι υψηλών δεξιοτήτων τόσο περισσότερο ευημερεί μια χώρα και κατά συνέπεια μπορεί να δίνει και υψηλότερους μισθούς. «Αν θέλουμε να ξεφύγουμε από το πρόβλημα των χαμηλών μισθών», επισ-

μαίνει ο επιστημονικός υπεύθυνος του Μηχανισμού, θα πρέπει να αναβαθμίσουμε τις επιχειρήσεις μας και αυτό μπορεί να γίνει σαφώς και μέσω των επενδύσεων στην τεχνολογία, αλλά και στην επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο, αξιοποιώντας πρωτίστως το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό.

Ο μηχανισμός διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας δεν θα μπορούσε βέβαια να λειτουργεί ως τέτοιος, εάν δεν κατέγραφε και τα δυναμικά επαγγέλματα, αυτά δηλαδή που παρέχουν καλύτερες προοπτικές απασχόλησης και αμοιβές. Με άλλα λόγια, πρόκειται για κλάδους και επαγγέλματα με σημαντική προοπτική για τους εργαζόμενους, καθώς βρίσκονται στο επίκεντρο των αναζη-

τήσεων των επιχειρήσεων για κατάλληλα καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό. Αυτά, για εργαζομένους με υψηλά προσόντα και δεξιότητες, είναι νοσηλεύτες και μαίες, καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επαγγελματίες των επιστημών της ζωής, εργαζόμενοι στον τομέα του αθλητισμού και της σωματικής αγωγής, διευθυντές επιχειρηματικών υπηρεσιών και διοίκησης, επαγγελματίες του χρηματοοικονομικού τομέα, άλλοι εκπαιδευτικοί, τεχνικοί ιατρικής και φαρμακευτικής, επαγγελματίες συμβούλοι πωλήσεων, μάρκετινγκ και δημοσίων σχέσεων καθώς και λειτουργοί και ελεγκτές ρυθμιστικών-εκτελεστικών κρατικών υπηρεσιών. Τη 10άδα των δυναμικότερων επαγγελμάτων, με μέσο απαιτούμενο

επίπεδο δεξιοτήτων, απαρτίζουν γραμματείς (γενικών καθηκόντων), σερβιτόροι και μπάρμην, γεωργοκτηνοτρόφοι μεϊκτών εκμεταλλεύσεων, οδηγοί αυτοκινήτων, μικρών φορτηγών και μοτοσικλετών, άλλοι πωλητές, χειριστές μηχανών παραγωγής ειδών διατροφής και συναφών προϊόντων, άλλοι χειριστές σταθερών εγκαταστάσεων και μηχανών, χύτες μετάλλων, συγκολλητές, ελασματούργοι, τεχνίτες μεταλλικών δομικών κατασκευών, σιδηρουργοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα, κτίστες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα, και τέλος μάγειροι.

Με βάση βέβαια την προσφορά και τη ζήτηση, όπως αυτή καταγράφηκε το 2023, έτος κατά το οποίο δημιουργήθηκαν 56.990 νέες θέσεις εργασίας, ο πλέον δυ-

ναμικός κλάδος είναι αυτός των χειριστών εξοπλισμού μεταλλικών προϊόντων και ακολουθούν οι επόπτες και οι ελεγκτές. Μάλιστα, τα στοιχεία του Μηχανισμού δείχνουν και σε αυτήν την περίπτωση ότι κλάδοι που σχετίζονται με τον τουρισμό - επισιτισμό, όχι μόνο δεν αυξήσαν, αλλά μειώσαν το συνολικό τους προσωπικό, καθώς είχαν τις περισσότερες «χαμένες» θέσεις εργασίας. Οι υπάλληλοι ταχυαγείων, για παράδειγμα, μειώθηκαν κατά 1.301 θέσεις, στους μάγειρους χάθηκαν 3.349 θέσεις εργασίας και στους σερβιτόρους άλλες 3.885 θέσεις. Αλλά και στους διευθυντές ξενοδοχείων οι θέσεις μειώθηκαν κατά 152, ενώ άλλες 225 θέσεις χάθηκαν στον κλάδο των καθαριστών - φροντιστών ξενοδοχείων.

Προειδοποίηση ΔΝΤ για εκρηκτικό δημοσιονομικό συνδυασμό

Υψηλά επιτόκια και χαμηλή ανάπτυξη δυσκολεύουν την αποπληρωμή χρέους

Η συγκυρία των υψηλών επιτοκίων, των χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης και των υψηλών επιπέδων χρέους θα ασκήσει πιέσεις στη δημοσιονομική κατάσταση όσων χωρών αντιμετωπίζουν αυτόν τον επισφαλές συνδυασμό, καθώς με τα υψηλά επιτόκια αυξάνεται το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους, ενώ παράλληλα απειλείται η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σε αυτή την προειδοποίηση προέβη το ΔΝΤ σε σχετική έκθεσή του, στην οποία επισημαίνει ότι τα επιτόκια βρίσκονται σε επίπεδα υψηλότερα από εκείνα της περιόδου μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, ενώ την ίδια στιγμή οι ρυθμοί ανάπτυξης παραμένουν αναμεικτοί. Ως εκ τούτου, το ΔΝΤ συνησιάζει στις κυβερνήσεις να αρχίσουν σταδιακά να συγκεντρώνουν και πάλι δημοσιονομικά πλεονάσματα και να διασφαλίσουν ότι το δημόσιο χρέος τους είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμο.

Όπως τονίζει το Ταμείο, για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν ήταν ανησυχητική η κατάσταση σε ό,τι αφορά τα επίπεδα του κρατικού χρέους, καθώς τα επιτόκια ήταν σαφώς χαμηλότερα από τους ρυθμούς ανάπτυξης. Δεν υπήρξε, έτσι, πιεστική ανάγκη για δημοσιονομική προσαρμογή και η συνεπα-

κόλουθη χαλαρότητα οδήγησε σε άνοδο τα δημοσιονομικά ελλείμματα και τα επίπεδα του χρέους. Στο μεταξύ, όμως, μεσολάβησε η πανδημία, στη διάρκεια της οποίας αυξήθηκαν περαιτέρω τα επίπεδα χρέους όταν οι κυβερνήσεις αναγκάστηκαν να καταφύγουν σε προγράμματα έκτακτης ανάγκης για να στηρίξουν τις οικονομίες τους και τις κοινωνίες τους. Το αποτέλεσμα είναι η σημαντική αύξηση που έχουν σημειώσει τις τελευταίες δεκαετίες τα επίπεδα του χρέους ως ποσοστό επί του ΑΕΠ τόσο των ανεπτυγμένων οικονομιών όσο και των αναδυόμενων αγορών και οικονομικών μεσαίου εισοδήματος.

Το ΔΝΤ εκτιμά πως τα επίπεδα δημόσιου χρέους αναμένεται να διαμορφωθούν στο εγγύς μέλλον στο 120% του ΑΕΠ των ανεπτυγμένων οικονομιών και στο 80% των αναδυόμενων και των οικονομικών μεσαίου εισοδήματος. Στο μεταξύ, το μακροοικονομικό περιβάλλον επιβαρύνει περαιτέρω την κατάσταση. Οι ρυθμοί ανάπτυξης αναμένεται να υποχωρήσουν περαιτέρω μεσοπρόθεσμα, καθώς η παραγωγικότητα αυξάνεται απογοητευτικά αργά, η δημογραφική εικόνα σε πολλές οικονομίες είναι ανησυχητική λόγω υπογεννητικότητας, οι επενδύσεις ισχνές

Η σημαντική αύξηση του κόστους εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους έρχεται έπειτα από την πανδημία και την ενεργειακή κρίση που επιβάρυναν πολύ τη δημοσιονομική κατάσταση τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών, τονίζει το ΔΝΤ.

Τα χρηματοπιστωτικά συστήματα χωρών με υψηλό χρέος θα δεχθούν έντονες πιέσεις, τονίζει σε έκθεσή του το Ταμείο.

και η πανδημία δεν έχει πάψει να αποτελεί αρνητικό παράγοντα. Παράλληλα, το ΔΝΤ επισημαίνει πως η μάχη κατά του πληθωρισμού δεν έχει τελειώσει κι ενώ οι κεντρικές τράπεζες συζητούν για χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής τους, τα επιτόκια ενδέχεται να μειωθούν, αλλά δεν αποκλείεται να αυξηθούν ξανά λίγο αργότερα. Θα επικρατούν εν ολίγοις αστάθεια και αβεβαιότητα στη νομισματική πολιτική για κάποιο χρονικό διάστημα. Συνεπώς, οι δανειολήπτες τόσο στις

ΗΠΑ όσο και στον υπόλοιπο κόσμο θα αντιμετωπίζουν μια νέα κανονικότητα με σαφώς υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης σε σύγκριση με τα επίπεδα της περασμένης δεκαετίας.

Εξάλλου, αν οι κυβερνήσεις δεν κατορθώσουν να βελτιώσουν τη δημοσιονομική τους κατάσταση ώστε να εξουδετερώσουν τον κίνδυνο από τα υψηλά επιτόκια και τους χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, το δημόσιο χρέος των χωρών τους θα εξακολουθήσει να αυξάνεται και θα αποτελέσει εστία κινδύνου για το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το ΔΝΤ τονίζει ιδιαίτερα ότι θα επιδεινωθεί ο ασφυκτικός εναγκαλισμός των τραπεζών με τα δημόσια οικονομικά των χωρών. Όταν τα επίπεδα του χρέους είναι υψηλά, οι κυβερνήσεις έχουν περιορισμένα περιθώρια ελιγμών για να στηρίξουν τις προβληματικές τράπεζες και αν το κάνουν ενδεπώς, οι δανειολήπτες τόσο στις

κόστος δανεισμού τους. Παράλληλα, όσο περισσότερο κρατικό χρέος κρατούν οι τράπεζες τόσο πιο εκτεθειμένοι είναι οι ισολογισμοί τους σε τυχόν δημοσιονομικά προβλήματα και αδυναμίες. Ο συνδυασμός των υψηλών επιτοκίων, του υψηλού δημόσιου χρέους και του μεγάλου όγκου κρατικών ομολόγων στους ισολογισμούς των τραπεζών καθιστά ευάλωτες τις τράπεζες.

Αυτός ο δεσμός ανάμεσα σε τράπεζες και δημόσια οικονομικά επεκτείνεται πλέον πέραν των ανεπτυγμένων οικονομιών και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες και σε λίγες ευάλωτες αναδυόμενες αγορές. Μπορεί να το διαπιστώσει κανείς βλέποντας ότι κατά μέσον όρο το τραπεζικό σύστημα μιας χώρας χαμηλού εισοδήματος κρατάει στους ισολογισμούς των τραπεζών περίπου το 13% του δημόσιου χρέους της. Πρόκειται για το διπλάσιο ποσοστό σε σύγκρι-

ση με εκείνο που ήταν στις χώρες χαμηλού εισοδήματος πριν από 10 χρόνια. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, οι κυβερνήσεις πρέπει και πάλι να αρχίσουν να συγκεντρώνουν δημοσιονομικά πλεονάσματα, κάτι που θα αποδειχθεί συγκριτικά δύσκολο καθώς δεν είναι ευνοϊκές οι συνθήκες στην αγορά. Είναι σαφώς ευκολότερο να συγκεντρωθούν πλεονάσματα όταν οι συνθήκες χρηματοδότησης είναι ευνοϊκές, η νομισματική πολιτική αναπτυξιακή και οι αγορές εργασίας πλήρεις. Το ΔΝΤ τονίζει επίσης πως μια συνετή και διαρκής δημοσιονομική εξυγίανση θα διευκολύνει τις μειώσεις των επιτοκίων και έτσι θα περιορίσει τις παρενέργειες των υψηλών επιτοκίων σε μακροοικονομικό επίπεδο. Υπογραμμίζει, πάντως, πως συνιστώντας δημοσιονομική εξυγίανση δεν απευθύνει αυτή τη στιγμή έκκληση για πολιτική λιτότητας.

BLACK SWAN / ΜΑΥΡΟΣ ΚΥΚΝΟΣ
ΔΡΑΜΑ

Η Νίνα, μια αφοσιωμένη μπαλαρίνα, διεκδικεί τους πολυπόθητους πρωταγωνιστικούς ρόλους στη Λίμνη των Κύκνων. Ο καλλιτεχνικός διευθυντής, όμως, δείχνει να προτιμά μια νέα, πολλά υποσχόμενη χορεύτρια.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cyta vision MOVIES MESIMVRIA

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

Προς Κάθε Ενδιαφερόμενο Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, διενεργεί διαγωνισμό με συνοπτική διαδικασία και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, για την Αγορά Υπηρεσιών δύο (2) Πτυχιούχων Κοινωνικών Επιστημών ή Ψυχολόγων για την υποστήριξη της λειτουργίας του Κέντρου Αξιολόγησης Αναπηρίας Λεμεσού στα πλαίσια του συγχρηματοδοτούμενου έργου «Επέκταση και Αναβάθμιση του Νέου Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας».

Μπορείτε να βρείτε τα σχετικά έντυπα του Διαγωνισμού στην ιστοσελίδα του Τμήματος www.dmsw.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα», καθώς και στο Ηλεκτρονικό Σύστημα Σύνταξης Συμβάσεων (e-Procurement) του Γενικού Λογιστηρίου www.eprocurement.gov.cy

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε για συμμετοχή παρακαλείστε όπως υποβάλετε την προσφορά σας το αργότερο μέχρι τις 26 Απριλίου 2024 και ώρα 12:00, στο κιβώτιο προσφορών της Αναθέτουσας Αρχής στη διεύθυνση: Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου III 67, 2220, Λατσία (ισόγειο) ή όπως αποσταλούν στην Αναθέτουσα Αρχή με συστημένη ταχυδρομική επιστολή, η οποία θα πρέπει, με ευθύνη του Προσφέροντα, να παραληφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή μέχρι την τελευταία προθεσμία υποβολής Προσφορών.

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείνετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

App Store Google play

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΕΛΩΝΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Την Πέμπτη 11.04.2024 στις 9.00 π.μ. θα διεξαχθεί στην Αποθήκη Δημοσίου του Τελωνείου Λεμεσού Δημόσιος Πλειστηριασμός.

Όλα τα εμπορεύματα που θα πωληθούν περιλαμβάνονται στην γνωστοποίηση της Διευθύντριας του Τμήματος Τελωνείων που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας Αρ.5483 ημερομηνίας 22 Μαρτίου 2024. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν την εν λόγω γνωστοποίηση και στην ιστοσελίδα του τμήματος Τελωνείων www.mof.gov.cy/ce.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επιθεωρήσουν τα εμπορεύματα στην Αποθήκη του Τελωνείου Λεμεσού που βρίσκεται στο Λιμάνι Λεμεσού αποθήκη αρ.2 καθώς και στις Αποθήκες Προσωρινής Εναπόθεσης στις 08, 09 και 10 Απριλίου 2024 μεταξύ των ωρών 9.00 π.μ. - 1.00 μ.μ.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αποστέλλονται στους αρμόδιους λειτουργούς του τμήματος (τηλ. 25802438, 25802522, 25802588).

ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι θεωρίες των Οικονομικών αλλάζουν

Της ΝΤΑΪΑΝ ΚΟΪΛ*

Η **επισημοποίηση** των Οικονομικών κατά τις δεκαετίες του 1950 και του 1960 συνέβη στο πλαίσιο ενός μεταπολεμικού τομέα, ο οποίος καθοδήγησε την ανάπτυξη και την απασχόληση, παράγοντας τυποποιημένα προϊόντα. Στο δε εμπόριο κυριαρχούσαν τα τελικά προϊόντα και όχι τα εξαρτήματα. Τα κείνσιανά οικονομικά διαμόρφωσαν τις κατηγορίες των στατιστικών, που συγκεντρώθηκαν στο Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών, στα γραμμικά μοντέλα εισροών - εκροών και στα μακροοικονομικά μοντέλα. Πολλοί από όσους διαδραματίζουν εξέχοντες πολιτικούς ρόλους σήμερα διδάχθηκαν τα Οικονομικά από εγχειρίδια που βασίζονταν σε αυτήν τη σχετικά εύρυθμη οικονομία. Ειδικότερα, το πλαίσιο για την αξιολόγηση των πολιτικών βασίστηκε στα βασικά θεωρήματα των «Οικονομικών ευημερίας», του κλάδου που

στον 40-50 χρόνια, η απουσία σταθερά θεμελιωμένων Οικονομικών της ευημερίας συνιστούσε ένα άβολο κενό. Οι πολιτικοί οφείλουν να διαλέξουν ποια πιστεύουν ότι θα είναι η πλέον ενδεδειγμένη πορεία δράσης για την κοινωνία, χρησιμοποιώντας τα καλύτερα εργαλεία, όπως η ανάλυση κόστους - οφέλους. Ένα άλλο είναι απλώς να επιδιώξουμε την αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης, διότι έτσι ανέρχεται το βιοτικό επίπεδο. Έχει έλθει η ώρα να επανεκκινήσει η οικονομία της ευημερίας. Και αυτό σημαίνει να απομακρυνθούμε από το απλοϊκό σύνολο υποθέσεων που έχουν διαμορφώσει την κοσμοθεωρία για γενιές πολιτικών. Η οικονομία έχει αλλάξει τόσο θεμελιωδώς, που ο κλάδος πρέπει να ακολουθηθεί το παράδειγμά της.

Μια προφανής αλλαγή είναι η επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης της περιβαλλοντικής κρίσης. Τόσο η κλιματική αλλαγή όσο και η απώλεια της βιοποικιλότητας θέτουν σε κίνδυνο τη μελλοντική οικονομική ευημερία και αποτελούν δυνητικά υπαρξιακές απειλές. Στα μέσα του 20ού αιώνα, ο δεσμευτικός περιορισμός στην οικονομική ανάπτυξη ήταν η έλλειψη φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου. Στις μεσαίες δεκαετίες του 21ου αιώνα, η φύση θα είναι ο δεσμευτικός περιορισμός. Οι οικονομολόγοι πρέπει να καταβάλουν μεγάλη προσπάθεια για να αναπτύξουν στατιστικές για το φυσικό κεφάλαιο, να επανορθώσουν νέους τρόπους μέτρησης του κοινωνικού κόστους των υπηρεσιών της φύσης και, κυρίως, να ενσωματώσουν την ανάλυση της ανθρώπινης οικονομίας και της φύσης με ουσιαστικό τρόπο αντί να υποβιβάζουν το ζήτημα σε μεμονωμένες «εξωτερικές εκφάνσεις». Εξίτητος μοιραία για το σημερινό μοντέλο μιας σταθερών αποδόσεων ανταγωνιστικής οικονομίας των κατασκευαστών είναι η δομή της παραγωγής, η οποία εμφανίζεται άκρως παγκοσμιοποιημένη ακόμη και μετά τα σοκ των τελευταίων ετών, κι ολόένα και πιο άυλη.

* Η κ. Νταϊάν Κοϊλ είναι καθηγήτρια Δημόσιας Πολιτικής της έδρας Μπένετ στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ψηφιακό περιοδικό του ΔΝΤ, «Χρηματοπιστωτικά και Ανάπτυξη».

Στον 21ο αιώνα, η φύση θα είναι ο δεσμευτικός περιορισμός.

διερωτάται εάν τα οικονομικά αποτελέσματα είναι επιθυμητά ή όχι. Η θεωρία δηλώνει ότι τα αποτελέσματα της αγοράς είναι τα καλύτερα που μπορούν να επιτευχθούν, εάν ισχύουν ορισμένες βασικές παραδοχές. Περιττό να πούμε ότι κάτι τέτοιο σπανίως γίνεται. Λόγου χάριν, για να είναι έγκυρη η θεωρία, οι άνθρωποι πρέπει να έχουν σταθερές προτιμήσεις, συμπεριλαμβανομένων των πραγμάτων που δεν υπάρχουν ακόμη. Όλα τα αγαθά πρέπει να είναι «ανταγωνιστικά» ή να μπορούν να καταναλωθούν μόνο από ένα άτομο. Εντούτοις, πολλά είναι μη ανταγωνιστικά, από την ατμόσφαιρα μέχρι τους δημόσιους δρόμους και τις ψηφιακές ταινίες. Δεν πρέπει να υπάρχουν εξωτερικές επιπτώσεις, όπως ρύπανση ή εκπομπές CO2. Επιπλέον, στη δεκαετία του 1970 ο νομπελίστας Κένεθ Αρούου απέδειξε το «θεώρημα αδυναμίας» του, το οποίο δείχνει ότι δεν είναι ποτέ δυνατό να προσδιοριστεί η ευημερία της κοινωνίας στο σύνολό της, αθροίζοντας την ευημερία των ατόμων. Συνεπώς, τα τελευταία τουλάχιστον

Τραπεζικοί κολοσσοί υπαναχωρούν στις «πράσινες» δεσμεύσεις τους

Η υλοποίηση του σχεδίου μείωσης των ρύπων φέρνει μεγάλες απώλειες εσόδων

Τον **Φεβρουάριο**, μια σειρά από τραπεζικούς κολοσσούς, μεταξύ των οποίων οι JP Morgan Asset Management, Pacific Investment Management Co. και State Street Global Advisors, αποχώρησαν από την Climate Action 100+, τη μεγαλύτερη έως τώρα ομάδα επενδυτών που είχε δεσμευθεί στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής. Αυτό συνέβη επειδή οι μεγάλες τράπεζες διαπιστώνουν ότι για να μείνουν πιστές στη δέσμευση πρέπει να αρνηθούν κάθε χρηματοδότηση σε μεγάλο αριθμό πελατείας τους, αλλά και επειδή πολλές οικονομίες εξαρτώνται από τα ορυκτά καύσιμα. Και αυτό συνεπάγεται δραματική απώλεια εσόδων.

Προκειμένου να συμμετάσχει ενεργά στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η βιομηχανία των χρηματοπιστωτικών καλείται να εναρμονίσει τα δάνεια που χορηγεί, τις επενδύσεις της και τα χαρτοφυλάκια της στις χρηματαγορές με στόχο να περιοριστεί η άνοδος της θερμοκρασίας του πλανήτη στον 1,5 βαθμό Κελσίου. Προκύπτει όμως πως οι τράπεζες δεν μπορούν να επιβιώσουν αν ακολουθήσουν πιστά την πολιτική που υπαγορεύει η πράσινη μετάβαση και ενώπιον του διλήμματος επιλέγουν να υπαναχωρήσουν και να αθετήσουν τις δεσμεύσεις τους. Τη δυσοίωνη εξέλιξη αποκάλυψε ο Τζάντσον Μπέρκι, υψηλόβαθμο στέλεχος της ελβετικής τράπεζας UBS, σε συνάντηση κεκλεισμένων των θυρών που έγινε στις αρχές Φεβρουαρίου στο Τόκιο με τη συμμετοχή εκπροσώπων της ΕΚΤ, της Federal Reserve και άλλων αρχών.

Αντικείμενο της ήταν η αποτίμηση του βαθμού στον οποίο συμμορφώνονται οι παράγοντες της αγοράς με το μισαϊκό κανονισμό και κατευθυντήριων γραμμών για τη μετάβαση σε μια οικονομία χωρίς ορυκτά καύσιμα. Και ο θυμός ξεχειλίσε στη βιομηχανία χρηματοπιστωτικών τον Ιανουάριο, όταν η ΕΚΤ έδωσε στη δημοσιότητα έκθεσή της στην οποία επισημάνε πως 90% των τραπεζών της Ευρώζων «δεν έχουν εναρμονιστεί επαρκώς με τον στόχο της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 1,6 βαθμό Κελσίου».

«Οι τράπεζες ζουν και δανειζονται στον πλανήτη Γη και όχι στον πλανήτη ΝΓΦΣ», ξέσπασε εκνευρισμένος ο Μπέρκι, χρησιμοποιώντας διπλή σημασία.

Μεγάλες τράπεζες, όπως οι JP Morgan Asset Management, Pacific Investment Management Co. και State Street Global Advisors, που είχαν πρόθυμα δεσμευθεί να συμμορφωθούν με όλες τις πολιτικές της πράσινης μετάβασης, αναθεωρούν τις υποσχέσεις τους, καθώς γίνεται σαφές πόσο επώδυνες είναι οι επιπτώσεις τους όταν επιχειρούν να τις εφαρμόσουν στον πραγματικό κόσμο.

Η χρηματοπιστωτική βιομηχανία δεν μπορεί να επιβιώσει αν ακολουθήσει πιστά την πολιτική που υπαγορεύει η πράσινη μετάβαση.

νύμιο του Δικτύου για το Πράσινο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, μιας συσπειρωμένης τραπεζών που δημιουργεί μοντέλα και σενάρια για το πώς ενδέχεται να εξελιχθεί η μετάβαση στην πράσινη ενέργεια. Η έκρηξη του τραπεζιτικού κλάδου πολλών τρισεκατομμυρίων δολαρίων για τη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης, ρωγμές που εξελίσσονται ταχύτατα στο μεγαλύτερο ζήτημα της παγκόσμιας βιομηχανίας χρηματοπιστωτικών.

Η σκληρή πραγματικότητα

Τράπεζες που είχαν πρόθυμα δεσμευθεί να συμμορφωθούν με όλες τις πολιτικές της πράσινης μετάβασης αναθεωρούν τις υποσχέσεις τους, καθώς γίνεται σαφές πόσο επώδυνες είναι οι επιπτώσεις τους όταν επιχειρούν να τις εφαρμόσουν στον πραγματικό κόσμο. Αντισταθμίζονται, για παράδειγμα, πως σύμφωνα με τους κανόνες της πράσινης μετάβασης τους απαιτείται να δραστηριοποιη-

θούν στους τομείς της ενέργειας κωρών με μεγάλη εξάρτηση από τον άνθρακα, όπως για παράδειγμα η Νότιος Αφρική, η Πολωνία και η Ινδονησία.

Τραπεζικά στελέχη στις μονάδες βιώσιμης χρηματοδότησης σε Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Τορόντο και Παρίσι γονατίζουν από τις πιέσεις και τις εξωπραγματικές προσδοκίες των ρυθμιστικών αρχών, των κοινωνιών αλλά και των οργανώσεων για την προστασία του κλίματος, που απαιτούν από τις τράπεζες να διαδραματίσουν καιρό στη μετάβαση προς μηδενικό αποτύπωμα άνθρακα. Πρόκειται για μια σύγκρουση στην καρδιά του κινήματος της κλιματικής φιλικής και κοινωνικά υπεύθυνης χρηματοδότησης, καθώς οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές προτεραιότητες έρχονται σε αντιπαράθεση με τον παραδοσιακό καπιταλισμό. Οι τράπεζες ανακαλύπτουν ότι μόνον ότι καθίσταται υπερβολικά δύσκολο να εξυπηρετούν πελάτες τους όπως οι μεγάλες εταιρείες εμπορευμάτων σαν την Glencore, αλλά ότι το πρόβλημα επεκτείνεται και σε εταιρείες όχι απαραίτητα συνυφασμένες με βαρύ αποτύπωμα άνθρακα. Το επιχειρηματικό μοντέλο του τεχνολογικού κολοσσού της Nvidia, για παράδειγμα, εκτιμάται ότι κατατείνει σε άνοδο των θερμοκρασιών του πλανήτη κατά 4 βαθμούς Κελσίου και της διάσπασης βιομηχανίας καλλυντικών L'Oréal σε μια αύξηση κατά 6 βαθμούς Κελσίου.

Ως θεματοφύλακες του χρήματος, οι τράπεζες μπορούν θεωρητικά να λειτουργήσουν καταλυτικά στην προσπάθεια μείωσης των εκπομπών καυσαερίων. Προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η πράσινη μετάβαση, ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να διαθέσει τη μερίδα του λέοντος από τα 5 έως 10 τρις. δολ. που χρειάζονται ετησίως και, όπως χαρακτηριστικά έχει τονίσει ο Ρέι Ντάλιο, επικεφαλής της επενδυτικής Bridgewater Associates, αυτό θα συμβεί «μόνον αν τα χρήματα αποδώσουν και επιστρέψουν σε όσους τα έδωσαν». Και ο Αντάρ Τέρνερ, νυν πρόεδρος της βρετανικής Επιτροπής για την Ενεργειακή Μετάβαση, που στη διάρκεια της κρίσης χρέους της Ευρώζωνς διοικούσε τη βρετανική ρυθμιστική αρχή τραπεζών, συμπληρώνει τη συλλογιστική του τονίζοντας πως η μετάβαση σε πιο πράσινα επιχειρηματικά μοντέλα «πρέπει να χρηματοδοτηθεί από παράγοντες του ιδιωτικού τομέα που γενικά αποφασίζουν με κριτήριο τη μεγιστοποίηση του κέρδους τους». Γι' αυτό και ορισμένες από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου, όπως οι Deutsche Bank AG, HSBC Holdings Plc και Bank of America Corp, εκφράζουν όλο και περισσότερες επιφυλάξεις όσον αφορά την απαγόρευση χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων με άνθρακα, που είναι και η πλέον ρυπογόνος πηγή ενέργειας στον κόσμο.

BLOOMBERG

Ανάπτυξη 3,4% για την αμερικανική οικονομία το τέταρτο τρίμηνο 2023

Ισχυρότερη από τις εκτιμήσεις ήταν η ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας το τελευταίο τρίμηνο του περασμένου έτους, όπως προκύπτει από τη σχετική ανακοίνωση του Γραφείου Οικονομικής Ανάλυσης της αμερικανικής κυβέρνησης. Ειδικότερα, το ΑΕΠ των Ηνωμένων Πολιτειών αυξήθηκε κατά 3,4% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2023, που σημαίνει πως η ανάπτυξη ήταν υψηλότερη από το 3,3% της πρώτης εκτίμησης, όπως και από το 3,2% που είχε αναφερθεί στη δεύτερη εκτίμηση.

Για το σύνολο του 2023 η αμερικανική οικονομία -η μεγαλύτερη στον κόσμο- αναπτύχθηκε κατά 2,5%, από 1,9% το 2022. Κατά το τρέχον τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου η οικονομία πιστεύεται ότι θα αναπτυχθεί με βραδύτερο, αλλά και πάλι ικανοποιητικό ετήσιο ρυθμό 2,1%, σύμφωνα με ένα μοντέλο πρόβλεψης που εξέδωσε η ομοσπονδιακή τράπεζα της Ατλάντας. Η σημερινή έκθεση για το ΑΕΠ καταδεικνύει επίσης αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων. Η μέτρηση

που προτιμάει για τον υπολογισμό του πληθωρισμού η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ, γνωστή ως δείκτης τιμών προσωπικών καταναλωτικών δαπανών, αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 1,8% το τέταρτο τρίμηνο. Αυτό το ποσοστό ήταν χαμηλότερο από το 2,6% του τρίτου τριμήνου και αποτέλεσε τη μικρότερη

Για το σύνολο του 2023 το ΑΕΠ των Ηνωμένων Πολιτειών αυξήθηκε κατά 2,5%, από 1,9% το 2022.

ρη αύξηση από το 2020, όταν η πανδημία προκάλεσε ύφεση και έστειλε τις τιμές σε πτώση. Αφαιρώντας τις ευμετάβλητες τιμές των τροφίμων και της ενέργειας, ο λεγόμενος πυρήνας του πληθωρισμού ανήλθε στο 2% από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο, αμετάβλητος σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο. Η ανθεκτικότητα της οικονομίας

Η υψηλή ανάπτυξη σε συνδυασμό με την υποχώρηση του πληθωρισμού δείχνει ότι η Fed μπορεί να επιτύχει την ομαλή προσέγγιση της οικονομίας, αποφεύγοντας την ύφεση.

τα τελευταία δύο χρόνια έχει επανειλημμένα διαψεύσει τις απαισιόδοξες προβλέψεις ότι οι αλληπάλληλες αυξήσεις επιτοκίων από τη Fed με σκοπό την καταπολέμηση του πληθωρισμού θα οδοντούσαν σε κύματα απολύσεων και πιθανώς σε ύφεση. Από τον Μάρτιο του 2022 η Fed έχει αυξήσει το βασικό επιτόκιο της 11 φορές, σε υψηλό 23 ετών, καθιστώντας τον δανεισμό πολύ πιο ακριβό για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Ωστόσο, η οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται και οι εργοδότες συνέχισαν τις προσλήψεις. Ο μέσος όρος νέων θέσεων εργασίας έφτασε τις 251.000 τον μήνα στη διάρκεια του περασμένου έτους και τις 265.000 τον μήνα από τον Δεκέμβριο έως τον Φεβρουάριο. Ταυτόχρονα, ο πληθωρισμός αποκλιμακώθηκε. Αφού κορυφώθηκε στο 9,1% τον Ιούνιο του 2022, έπεσε στο 3,2%, αν και παραμένει πάνω από τον στόχο της Fed για 2%. Ο συνδυασμός της εύρωστης ανάπτυξης και της χαλάρωσης του πληθωρισμού έχει δημιουργήσει

ελπίδες ότι η Fed μπορεί να καταφέρει να επιτύχει μια «ομαλή προσέγγιση» της αμερικανικής οικονομίας, τιθασεύοντας πληθωρισμό χωρίς να προκαλέσει ύφεση. Σε ό,τι αφορά την ανεργία, ο αριθμός των Αμερικανών που υπέβαλαν αίτηση για επίδομα ανεργίας την περασμένη εβδομάδα μειώθηκε στις 210.000, στις 210.000 αιτήσεις, περίπου όσο προβλέπε και η μέση εκτίμηση των αναλυτών για 212.000. Σημειώνεται ότι οι αιτήσεις κυμαίνονται σταθερά από 200.000 έως 213.000 από τον Φεβρουάριο, καθώς οι περισσότεροι εργοδότες διατηρούν πλέον το δυναμικό τους μετά το κύμα απολύσεων σε εταιρείες-κολοσσούς στην αρχή του έτους.

Η Ε.Ε. μετατρέπει τα ποτάμια της σε υδάτινες λεωφόρους

Στόχος οι φιλικές προς το περιβάλλον μεταφορές εμπορευμάτων με φορτηγίδες

Της **ΛΙΖ ΑΛΝΤΕΡΜΑΝ**
THE NEW YORK TIMES

Η επιστροφή στο παρελθόν και σε ξεχασμένες μεθόδους μεταφοράς των εμπορευμάτων ενδέχεται να είναι η λύση που αναζητεί η Ε.Ε. στην προσπάθειά της να διασφαλίσει μεταφορές φιλικές προς το περιβάλλον για να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή. Ο κλάδος των μεταφορών ευθύνεται για το 25% των εκπομπών καυσαερίων και η Ε.Ε. στρέφεται σε μια λύση αιώνων: τη μεταφορά των εμπορευμάτων μέσω των υδάτινων οδών, των ποταμών.

Δεδομένου ότι τα ποτάμια της Ε.Ε. φτάνουν αθροιστικά στα 37.000 χιλιόμετρα, Ευρωπαίοι αξιωματικοί εκτιμούν πως μπορούν να υποκαταστήσουν τα φορτηγά που μεταφέρουν τα εμπορεύματα οδικώς και αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή καυσαερίων στον κλάδο των μεταφορών. Εν ολίγοις, η Πράσινη Συμφωνία της Ε.Ε. μπορεί να μετατρέψει τα ποτάμια της Ευρώπης σε υδάτινες λεωφόρους.

Σήμερα το ποσοστό των φορτίων της Ευρώπης που μεταφέρεται μέσω ποταμών είναι μικρότερο του 2%, όταν περίπου 6,5 εκατ. φορτηγά διασχίζουν τους δρόμους τους και αντιπροσωπεύουν το 80% των μεταφορών φορτίου. Σε ό,τι αφορά τους σιδηροδρόμους, αντιπροσωπεύουν μόλις το 5% των μεταφορών φορτίου.

Αν, όμως, αυξηθούν οι μεταφορές φορτίου μέσω των ποταμών της Ευρώπης, τότε θα χρειαστούν αναβάθμιση οι απηρχαιωμένες υποδομές των υδάτινων δρόμων της, συμπεριλαμβανομένων και των λιμανιών.

Στο μεταξύ, όμως, η κλιματική αλλαγή δυσχεραίνει τη λύση των ποταμών: η ξηρασία που πλήττει τα τελευταία χρόνια την περιοχή του Ρήνου έχει μειώσει το ύψος των υδάτων, στρέφοντας μέρος των μεταφορών στις οδικές αρτηρίες. Ανάλογους κινδύνους διατρέχει και ο Σηκουάνας. Ο Ρήνος, που περνάει μέσα από το έδαφος της Γερμανίας και της Ολλανδίας, είναι ο πιο εμπορικός ποταμός της Ευρώπης μέσω του οποίου διακινείται μεγάλος όγκος φορτίων. Ο Σηκουάνας, αντιθέτως, δεν χρησιμοποιείται σε τέτοιο βαθμό, αλλά αυτή τη στιγμή το φιλόδοξο σχέδιο που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι η μετατροπή του σε πειραματικό μηχανισμό της πράσινης μετάβασης.

«Προετοιμάζουμε τη μετατροπή του ώστε να εξωθήσουμε τις επιχειρήσεις σε μια εκτεταμένη αλλαγή των υπηρεσιών τους σε logistics», τονίζει ο Στεφάν Ρεζόν, πρόεδρος της Hagora, της σημαντικότερης εταιρείας διαχείρισης λιμένων στη Γαλλία. Η εν λόγω εταιρεία έχει επενδύσει πάνω από ένα δισ. ευρώ στην προσπάθεια μετατροπής του Σηκουάνα. Ο «Βό-

Δεδομένου ότι τα ποτάμια της Ε.Ε. φτάνουν αθροιστικά τα 37.000 χιλιόμετρα, Ευρωπαίοι αξιωματικοί εκτιμούν πως μπορούν να υποκαταστήσουν τα φορτηγά που μεταφέρουν τα εμπορεύματα οδικώς και αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή καυσαερίων στον κλάδο των μεταφορών.

Περίπου 6,5 εκατ. φορτηγά διασχίζουν τους δρόμους της Ευρώπης αντιπροσωπεύοντας το 80% των μεταφορών φορτίου.

σπορος) («Le Bosphore») είναι μία από τις 110 φορτηγίδες του στόλου της μεγαλύτερης εταιρείας μεταφορικών ποταμόπλοιων της Γαλλίας. Μεταφέρει κοντέινερ από το λιμάνι της Χάβρης στο λιμάνι Ζενβιγιέ, πέντε χιλιόμετρα έξω από το Παρίσι, που αποτελεί κέντρο διανομής για τα 12 εκατ. καταναλωτές της γαλλικής πρωτεύουσας. Το ταξίδι διαρκεί περίπου 30 ώρες.

Η κίνηση των φορτηγίδων στον Σηκουάνα έχει αυξηθεί μό-

νον 5% μέσα στην τελευταία δεκαετία. Κι ενώ η κυβέρνηση προσαθεί να επιταχύνει την αύξηση αυτής της κίνησης, «τα ποτάμια έμειναν επί χρόνια παραμελημένα», τονίζει ο κ. Μπαντάρ, καπετάνιος ποταμόπλοιων τρίτης γενιάς στην οικογένειά του. Είναι και ο ίδιος ένα είδος υπό εξαφάνιση. Πολλοί καπετάνιοι ποταμόπλοιων της Ευρώπης πλησιάζουν σε ηλικία συνταξιοδότησης και η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού ενδέχεται να υπονομεύσει την επιτυχία του εγχειρήματος. Επί αιώνες, τονίζει ο ίδιος, τα ποτάμια ήταν στην πράξη ο μοναδικός τρόπος για να μεταφερθούν αγαθά στη Γαλλία, της οποίας το παλαιότερο σύμβολο ήταν ένα πλοίο. Όμως οι υδάτινοι δρόμοι απαξιώθηκαν και τον 20ό αιώνα κυριάρχησαν στις μεταφορές τα φορτηγά και τα τρένα, ιδιαίτερος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

όταν η ήπειρος γέμισε σιδηροδρόμους και μεγάλες εθνικές οδούς.

Θα ήταν δυνατόν να μεταφέρουν κοντέινερ μέσω του Σηκουάνα πολλές φορτηγίδες σαν τον «Βόσπορο», που είναι πιο επιμύκη από ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και απαλλάσσει τις οδικές αρτηρίες Χάβρης - Παρισιού από 18.000 φορτηγά τον χρόνο. Η γαλλική κυβέρνηση ευελπιστεί πως σύντομα θα μεταφέρονται μέσω του Σηκουάνα τετραπλάσια φορτία από τα 20 εκατ. μετρικών τόνων που μεταφέρονται σήμερα. Προκειμένου να γίνει αυτό εφικτό, η εταιρεία Hagora έχει επισπεύσει την επέκταση του λιμανιού της Χάβρης που βρίσκεται στην κοίτη του Σηκουάνα, προκειμένου να προσελκύσει πλοία από τα μεγαλύτερα λιμάνια του Ρότερνταμ στην Ολλανδία ή της Αμβέρσας στο Βέλγιο. Στους άλλους πέντε τερματικούς της σταθμούς στον

Σηκουάνα, η Hagora προσθέτει τώρα ηλεκτρικούς σταθμούς που θα δίνουν στα πλοία τη δυνατότητα να ηλεκτροδοτούνται όσο ελλιμενίζονται αντί να ανάβουν τις μηχανές τους.

Στο μεταξύ, αυξάνεται η μερίδα των φορτηγίδων της Ευρώπης που καίει βιοκαύσιμα, μολονότι μεγάλο μέρος τους κινείται με ντιζέλ. Μπαίνουν, άλλωστε, στην αγορά ηλεκτροκίνητα πλοία, ενώ βρίσκονται στο στάδιο της παραγωγής φορτηγίδες που θα καίνε υδρογόνο. Το σχέδιο συνδράμουν εταιρείες όπως η Ikea και νεοφυείς μεταφορικών ποταμόπλοιων, που προσφέρουν πράσινες μεταφορικές υπηρεσίες για να προσελκύσουν καταναλωτές. Κατορθώνουν, έτσι, να παρακάμψουν τους αυστηρούς περιβαλλοντικούς κανόνες, που έχουν θέσει πολλές ευρωπαϊκές πόλεις στα βαριά ρυπογόνα οχήματα.

Ερχεται παγκόσμια συνταξιοδοτική κρίση, προειδοποιεί η BlackRock

Για μια παγκόσμια συνταξιοδοτική κρίση προειδοποιεί ο Λάρι Φινκ, CEO της μεγαλύτερης επενδυτικής εταιρείας του κόσμου, της BlackRock. Καθώς οι άνθρωποι ζουν περισσότερα χρόνια, δυσκολεύονται να κάνουν τον σωστό οικονομικό προγραμματισμό και να καλύψουν το κόστος αυτό, ενώ την ίδια στιγμή οι πιέσεις προς τα εθνικά συστήματα συνταξιοδότησης εντείνονται.

«Δεν είναι παράξενο που οι νεότερες γενιές, οι Millennials και η GenZ νιώθουν τέτοιο άγχος για τα οικονομικά τους», αναγνώρισε ο 71χρονος Φινκ στην επίσημη επιστολή του. «Πιστεύουν ότι η δική μου γενιά – οι baby boomers – έχει εστιάσει στη δική της οικονομική ευημερία εις βάρος όσων έρχονται μετά. Και στην περιπτώση της συνταξιοδότησης, έχουν δίκιο». Οι νέοι έχουν χάσει την εμπιστοσύνη

Εως τα μέσα αυτού του αιώνα, το ένα έκτο των ανθρώπων σε όλον τον κόσμο θα είναι άνω των 65 ετών.

τους στις μεγαλύτερες γενιές, πρόσθεσε ο Φινκ. «Εμείς έχουμε χρέος να την ανακτήσουμε. Και ίσως το να επενδύσουμε για τους μακροπρόθεσμους στόχους τους, συμπεριλαμβανομένης της συνταξιοδότησης, να μην είναι ένα κακό τμήμα για να ξεκινήσουμε». Μάλιστα, όπως τόνισε ο Φινκ, εάν οι baby boomers βοηθήσουν τις νεότερες γενιές να αποταμιεύσουν αρκετά για το μέλλον τους, ίσως αυτό να τις αποτρέψει από το να νιώσουν απογοήτευση από τον καπιτα-

Καθώς οι άνθρωποι ζουν περισσότερα χρόνια, δυσκολεύονται να κάνουν τον σωστό οικονομικό προγραμματισμό και να καλύψουν το κόστος αυτό. Την ίδια στιγμή, οι πιέσεις προς τα εθνικά συστήματα συνταξιοδότησης εντείνονται.

σμό και την πολιτική. «Καμία άλλη δύναμη δεν μπορεί να βγάλει περισσότερους ανθρώπους από τη φτώχεια ή να βελτιώσει την

ποιότητα ζωής, όπως ο καπιταλισμός», εξήγησε.

Σύμφωνα με τον Φινκ, οι baby boomers που βρίσκονται σε θέ-

σεις ευθύνης στις επιχειρήσεις και στην πολιτική, έχουν υποχρέωση να βοηθήσουν να διορθωθεί το σύστημα. Την ίδια στιγμή, όμως, ο CEO της BlackRock αμφισβήτησε την ευρέως διαδεδομένη αντίληψη ότι οι άνθρωποι πρέπει να συνταξιοδοτούνται στα 65 τους. «Κανείς δεν θα πρέπει να χρειάζεται να δουλεύει περισσότερο από όσο θέλει. Αλλά πιστεύω ότι είναι λίγο τρελό ότι η βασική μας ιδέα για τη σωστή ηλικία συνταξιοδότησης – τα 65 χρόνια – ξεκινάει από την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας», είπε. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ τα οποία επικαλέστηκε ο Φινκ, έως τα μέσα αυτού του αιώνα το ένα έκτο των ανθρώπων σε όλον τον κόσμο θα είναι άνω των 65 ετών. Το 2019 η αντίστοιχη αναλογία ήταν ένας προς 11.

Σχεδόν οι μισοί Αμερικανοί ηλικίας 55-65 ετών δεν έχουν χρήματα στους προσωπικούς συνταξιοδοτικούς τους λογαριασμούς, πρόσθεσε. «Η στροφή από το σύστημα προκαθορισμένων παροχών του συστήματος προκαθορισμένων εισφορών υπήρξε, για τους περισσότερους, μια στροφή από την οικονομική βεβαιότητα στην οικονομική αβεβαιότητα», σημείωσε. Σήμερα η BlackRock διαχειρίζεται 10 τρις. δολάρια και πάνω από τα μισά είναι κεφάλαια πελατών της που προορίζονται για τη συνταξιοδότηση.

Ο Φινκ γράφει την επίσημη επιστολή του προς τα στελέχη και τους μετόχους της BlackRock εδώ και τουλάχιστον μία δεκαετία, πραγματοποιώντας με αυτόν τον τρόπο μία παρέμβαση σε κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, η οποία αποκτά όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα, αφού η εταιρεία του έγινε η μεγαλύτερη στη βιομηχανία των επενδύσεων.

Οι στενές σχέσεις Βόρειας Κορέας - Ρωσίας

Ατελέσφορες αποδεικνύονται για ακόμη μία φορά οι προσπάθειες της Δύσης να γονατίσει την οικονομία της Ρωσίας με τις κυρώσεις αλλά και να ανακόψει την επιθετικότητα της Βόρειας Κορέας. Σχετικό δημοσίευμα των Financial Times, επικαλούμενο δορυφορικές εικόνες που τους παρέδωσε το βρετανικό ερευνητικό κέντρο RUSI, φέρει τη Ρωσία να προμηθεύει με πετρέλαιο την Πιονγιάνγκ με αντάλλαγμα όπλα και πυρομαχικά. Σύμφωνα πάντα με τη βρετανική εφημερίδα, από τον περασμένο Αύγουστο η Βόρεια Κορέα προμηθεύει τη Ρωσία με χιλιάδες κοντέινερ πυρομαχικών, τα οποία σύμφωνα με στρατιωτικούς εμπειρογνώμονες έχουν συμβάλει καθοριστικά στην πολεμική προσπάθεια της Μόσχας στην Ουκρανία.

Η Μόσχα προμηθεύει με πετρέλαιο την Πιονγιάνγκ, με αντάλλαγμα όπλα και πυρομαχικά.

Οι δορυφορικές εικόνες εμφανίζουν μάλιστα στις αρχές Μαρτίου τουλάχιστον πέντε βορειοκορεατικά δεξαμενόπλοια να φθάνουν στο λιμάνι Βοστόκνι της ρωσικής Απω Ανατολής για να παραλάβουν πετρελαιοειδή. Πρόκειται για τα πρώτα φορτία πετρελαίου και πετρελαιοειδών που εξακριβωμένα παρέδωσε η Ρωσία από το 2017, οπότε επέβαλε το Σ.Α. του ΟΗΕ αυστηρούς περιορισμούς στις παραδόσεις πετρελαίου στη Βόρεια Κορέα ως ποινή για τις πυρηνικές δοκιμές

της Πιονγιάνγκ. Η απόφαση είχε ληφθεί μάλιστα με την έγκριση της Ρωσίας. Όπως τονίζει ο Χιου Γκρίφιντς, πρώην συντονιστής επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τις κυρώσεις στη Βόρεια Κορέα, «αυτές οι παραδόσεις πετρελαίου αποτελούν πλήρη και αποκάλυπτη παραβίαση των κυρώσεων που στην πράξη καταρρέουν». Ο ίδιος υπογραμμίζει, άλλωστε, πως πρόκειται επίσης για αποκάλυπτη παραβίαση κυρώσεων που φέρουν την υπογραφή προσωπικά του Βλαντιμίρ Πούτιν και «σκιαγραφούν την πορεία της Ρωσίας προς το καθεστώς ενός παράνομου κράτους». Όπως προκύπτει από τις δορυφορικές εικόνες, τα δεξαμενόπλοια φέρουν τη σημαία της Βόρειας Κορέας και αφού όλα επισκέφθηκαν το ίδιο ρωσικό

λιμάνι, στη συνέχεια κατευθύνθηκαν στο λιμάνι Τσονγκτζίν της Βόρειας Κορέας, όπου και παρέδωσαν το φορτίο τους.

Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα, ο Τζόζεφ Μπιν, συνεργάτης ερευνών στο κέντρο RUSI, υπογράμμισε επίσης πως «πολλά από αυτά τα πλοία βρίσκονται στη μαύρη λίστα των Ηνωμένων Εθνών, που σημαίνει πως δεν θα έπρεπε καν να επιτρέπεται η είσοδός τους σε ξένα λιμάνια, πολλώ δε μάλλον όταν αναλαμβάνουν την παράδοση φορτίων πετρελαίου». Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν διαπιστώσει από το 2018 ότι ένα εξ αυτών, το «Paek Yang San 1», εμπλέκεται σε παράνομες μεταφορές πετρελαίου που παραβιάζουν το όριο εισαγωγών στη Βόρεια Κορέα στα 500.000 βαρέλια την ημέρα.

Σύμφωνα με δημοσίευμα των Financial Times, από τον περασμένο Αύγουστο η Βόρεια Κορέα προμηθεύει τη Ρωσία με χιλιάδες κοντέινερ πυρομαχικών, τα οποία σύμφωνα με στρατιωτικούς εμπειρογνώμονες έχουν συμβάλει καθοριστικά στην πολεμική προσπάθεια της Μόσχας στην Ουκρανία.

Σε ακίνητα οι μισές ξένες επενδύσεις το 2023

Σε βάθος εξαετίας, σε κατοικίες και άλλες κατασκευές επενδύθηκαν συνολικά 50 δισ. ευρώ, περίπου το 36% του συνόλου

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Το 2023 δεν ήταν μια χρονιά μεγάλων επιδόσεων στις επενδύσεις. Η αύξησή τους περιορίστηκε στο υποτονικό 3,9% σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά και διαμορφώθηκαν συνολικά στα 27,8 δισ. ευρώ, ενώ οι αρχικές προσδοκίες, ένα χρόνο πριν, στον προϋπολογισμό του 2023 προέβλεπαν αύξηση 15,5%.

Τα πράγματα ήταν αρκετά χειρότερα σε ό,τι αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις, αφού διαμορφώθηκαν στα 4,48 δισ. ευρώ, μειωμένες κατά 40% σε σύγκριση με το ρεκόρ του 2022 των 7,53 δισ. ευρώ. Η συνολική εικόνα είναι βελτιωμένη σε σύγκριση με τα μνημονιακά. Από τα 20 δισ. ευρώ περίπου που ήταν οι επενδύσεις το 2018, αυξήθηκαν στα 27,8 δισ. ευρώ το 2023 (σε όρους όγκου). Οι άμεσες ξένες επενδύσεις από 3,3 δισ. το 2018 έφτασαν στα 7,53 δισ. το 2022 για να υποχωρήσουν όμως ξανά στα 4,48 δισ. το 2023.

Παρά τη βελτίωση, η απόσταση από την Ευρωζώνη παραμένει μεγάλη. Το 2023, οι επενδύσεις αντιπροσώπευαν στην Ελλάδα το 14,3% του ΑΕΠ και στην Ευρωζώνη το 21,3%. Όπως είπε στο πρόσφατο συνέδριο της Κομισιόν και του IOBE για το Ταμείο Ανάκαμψης ο επικεφαλής οικονομολόγος της Eurobank Τάσος Αναστασάτος, οι επενδύσεις πρέπει να αυξάνονται με μέσο ετήσιο ρυθμό πάνω από 8% έως το 2031 για να φτάσουμε στο κεφαλαιακό απόθεμα του 2009 των 780 δισ. ευρώ, από το οποίο χάθηκαν τα 100 δισ. ευρώ περίπου. Δεν είναι όμως μόνο θέμα ύψους επενδυτικών κεφαλαίων, αλλά και

Οι επενδύσεις μετά τα μνημόνια

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Κατοικίες	Άλλες κατασκευές	Μεταφορικός εξοπλισμός	Εξοπλισμός τεχνολογίας και επικοινωνίας	Μηχανολογικός εξοπλισμός και οπτικά συστήματα	Άλλα προϊόντα
2018	20.167	1.376	6.470	1.885	2.092	4.645	3.610
2019	19.723	1.549	5.130	2.018	1.998	4.566	4.047
2020	20.122	1.843	5.040	1.461	2.228	4.953	4.454
2021	23.997	2.348	5.685	1.680	2.905	6.527	4.713
2022	26.795	3.137	6.227	2.228	3.257	7.248	4.495
2023	27.879	3.788	6.852	2.628	2.854	7.023	4.608
ΣΥΝΟΛΟ	138.683	14.041	35.504	11.958	15.334	34.962	25.927
% συνόλου		10,10%	25,60%	8,60%	11,05%	25,21%	18,60%

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η απόσταση από την Ευρωζώνη παραμένει μεγάλη. Πέρυσι, οι επενδύσεις αντιπροσώπευαν στην Ελλάδα το 14,3% του ΑΕΠ και στην Ευρωζώνη το 21,3%.

ποιότητας. Ο οίκος Moody's άφησε την παρασμένη εβδομάδα εκτός επενδυτικής βαθμίδας τη χώρα, μεταξύ άλλων γιατί θεωρεί ότι είναι ευάλωτη σε εξωτερικά σοκ, λόγω της «μονοκαλλιέργειας» του του-

ρισμού. Από τα στοιχεία των επενδύσεων δεν διαφαίνεται μια ξεκάθαρη πορεία σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο, κάτι που ήταν και το ζητούμενο του Σχεδίου Ανάπτυξης της Επιτροπής Πισσαρίδη. Ειδικά το 2023, η μόνη κατηγορία με ανοδική δυναμική ήταν οι κατοικίες και οι άλλες κατασκευές. Οι επενδύσεις σε κατοικίες σχεδόν τριπλασιάστηκαν από 1,4 δισ. ευρώ το 2018 στα 3,8 δισ. το 2023. Στις άμεσες ξένες επενδύσεις, το 2023 σημειώθηκε άλμα του μεριδίου των ακινήτων, φτάνοντας σχεδόν το 45%.

«Το 2023 σχεδόν οι μισές άμεσες ξένες επενδύσεις αφορούσαν ακίνητα, λόγω και της αλλαγής των

προϋποθέσεων για την golden visa», σχολιάζει τραπεζική πηγή, «ενώ εμμέσως και οι επενδύσεις του χρηματοοικονομικού κλάδου σχετίζονται με ακίνητα, καθώς είναι κεφάλαια προς τις εταιρείες διαχείρισης των κόκκινων δανείων. Ένα μικρότερο ποσό αφορά τη βιομηχανία». Η ίδια πηγή εκφράζει ανησυχία για ενδεχόμενη φούσκα ακινήτων, που θα σκάσει, καθώς οι τιμές έχουν αυξηθεί υπέρμετρα, ενώ τα εισοδήματα παραμένουν 20% κάτω από την προ κρίσης περίοδο. Την ίδια ώρα η προσφορά αυξάνεται και με τα 200.000 στίπια, με κόκκινα δάνεια, που βγαίνουν σταδιακά στην αγορά.

Τι δείχνουν τα στοιχεία της ΕΛ-

ΣΤΑΤ για τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου, δηλαδή τις επενδύσεις, την 6ετία 2018-2023, τη μεταμνημονιακή περίοδο:

Οι συνολικές επενδύσεις ήταν 139 δισ. ευρώ περίπου. Ξεκίνησαν από 20 δισ. ευρώ περίπου το 2018 για να φτάσουν τα 27,8 δισ. ευρώ, σημειώνοντας μια αύξηση 38%. Εξ αυτών:

1. Οι επενδύσεις σε κατοικίες και άλλες κατασκευές ήταν 50 δισ. ευρώ, περίπου 36% του συνόλου. Ειδικότερα:

– Οι επενδύσεις σε κατοικίες ήταν 14 δισ. ευρώ περίπου, αντιπροσωπεύοντας το 10% του συνόλου, σημειώνοντας όμως αύξηση

275%, καθώς ξεκίνησαν από 1,3 δισ. το 2018 για να φτάσουν στα 3,8 δισ. ευρώ το 2023. Ειδικά το 2023, οι επενδύσεις σε κατοικίες αυξήθηκαν κατά 20,7% και αντιπροσώπευαν το 13,5% του συνόλου.

– Οι άλλες κατασκευές ήταν 35,4 δισ. ευρώ, περίπου το 25% του συνόλου, εμφανίζοντας σχεδόν σταθερό ρυθμό στην 6ετία, από 6,5 δισ. ευρώ το 2018 σε 6,8 δισ. ευρώ το 2023. Ειδικά το 2023, οι επενδύσεις σε άλλες κατασκευές αυξήθηκαν κατά 10%.

2. Οι επενδύσεις σε μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό συνολικά ήταν 62 δισ. ευρώ, περίπου το 45% του συνόλου. Ειδικότερα:

– Οι επενδύσεις σε εξοπλισμό τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνίας, από τις πλέον ενδιαφέρουσες κατηγορίες, ήταν 15,3 δισ. ευρώ, 11% του συνόλου, περίπου όσο και οι επενδύσεις σε κατοικίες. Ξεκίνησαν όμως από υψηλότερη βάση, από 2 δισ. σε 2,8 δισ. ευρώ, αυξανόμενες κατά 36% περίπου. Επιπλέον, ειδικά το 2023 μειώθηκαν κατά 12%.

– Οι επενδύσεις σε μεταφορικό εξοπλισμό ήταν σχεδόν 12 δισ. ευρώ, 8,6% του συνόλου, εμφανίζοντας μια αύξηση 40% από 1,9 σε 2,6 δισ. ευρώ.

– Οι επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό και οπτικά συστήματα ήταν σχεδόν 35 δισ. ευρώ, 25% του συνόλου, σημειώνοντας αύξηση πάνω από 50% από τα 4,6 στα 7 δισ. ευρώ. Ωστόσο, το 2023 μειώθηκαν κατά 3%.

– Οι επενδύσεις σε άλλα προϊόντα, όπως τα καταγράφει η ΕΛΣΤΑΤ, ήταν 26 δισ. ευρώ, σχεδόν 19%.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Τεχνολογικές τάσεις στο Real Estate

Μέχρι πριν από μερικά χρόνια η ανάπτυξη ακινήτων –και δη των οικιστικών ακινήτων– φάνταζε περισσότερο σαν μια μηχανή παραγωγής μπισκότων. Συνήθως ήταν ένα έργο με σχεδόν πανομοιότυπες και επαναλαμβανόμενες μονάδες που διέφεραν το πολύ στον αριθμό δωματίων, λίγο στη διαρρύθμιση των χώρων και άντε και στο χρώμα των κεραμικών, του παρκέ και των πάγκων της κουζίνας. Από τη μια ο αγοραστής άβγαλτος και μη απαιτητικός, και από την άλλη ο κατασκευαστής προγραμματισμένος στη μαζική παραγωγή, το χαμηλό κόστος και τη μεγιστοποίηση του κέρδους σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Στην πορεία του χρόνου και μέσω μιας πιο σφαιρικής προστιάθειας και εξέλιξης της αγοράς, λόγω του κραξίματος που κάναμε κάποιοι, λόγω της ανέλιξης των αρχιτεκτονικών στούντιο, λόγω της αύξησης των απαιτήσεων των αγοραστών, λόγω της ραγδαίας αύξησης της γκάμας και της ποιότητας των προσφερόμενων υλικών, αλλά και της ένταξης στο παιχνίδι της ανάπτυξης νέων κατασκευαστών και απομάκρυνσης παλιών που δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν, το προϊόν διαφοροποιήθηκε, απέκτησε πολυπλοκότητα, καλύτερο design, συγκριτικά καλύτερη φινιέτα από ό,τι στο παρελθόν, και περισσότερο προσαρμοστικότητα στα δεδομένα και τις απαιτήσεις των αγοραστών. Κάποια άλλα πράγματα επιβλήθηκαν μέσω του κώδικα κατασκευής, όπως ας πούμε η ανάγκη πολύ καλής ενεργειακής απόδοσης.

Φυσικά, όλα αυτά επέφεραν και αύξηση στο κατασκευαστικό κόστος που είναι ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν και σε αύξηση στις τιμές πώλησης των μονάδων αυτών. Όμως δύσκολα

Το Smart Home Integration είναι ένας τομέας που αναπτύσσεται ραγδαία και αποτελεί πλέον την must εφαρμογή για τις οικιστικές λύσεις.

Τέτοιες εφαρμογές δεν διευκολύνουν απλά τη ζωή μας, αλλά μας βοηθούν να αυξήσουμε κατακόρυφα το επίπεδο ασφάλειας της κατοικίας μας –είτε είμαστε εντός ή εκτός αυτής.

μπορεί κάποιος να αμφισβητήσει πως η ορθολογιστική διαφοροποίηση από τον μέσο όρο είναι ίσως το καλύτερο εχέγγυο διατήρησης ή αύξησης της αξίας μιας οικιστι-

κής μονάδας σε βάθος χρόνου επειδή την καθιστά σχετική και ικανή να ανταποκριθεί πιο εύκολα σε μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Πριν 15 περίπου χρόνια έκανε την εμφάνισή της στη χώρα μας η πρώτη γενιά εφαρμογών Smart Home, που περιλάμβανε κυρίως συστήματα αυτοματισμού φωτισμού και ρολών σκιάσης, και συστημάτων διακλάδωσης ήχου και εικόνας. Ήταν σίγουρα συστήματα για τους λίγους, λόγω του αυξημένου κόστους αγοράς και τοποθέτησης, αλλά και της δυσκολίας αναβάθμισης των τότε συμβατικών εγκαταστάσεων. Γι' αυτό τέτοια συστήματα τα είδαμε σε μετρημένες νεόδμητες επαύλεις και διαμερίσματα πολυτελείας ηλικίας μέχρι 15 ετών.

Με την εξέλιξη της τεχνολογίας και δη της τεχνητής νοημοσύνης, του internet of things, των έξυπνων λύσεων για το σπίτι κ.λπ., είμαστε σήμερα σε ένα άλλο σημαντικό σταυροδρόμι. Το Smart Home Integration είναι ένας τομέας που αναπτύσσεται ραγδαία και αποτελεί πλέον την must εφαρμογή για τις οικιστικές λύσεις του σήμερα προς το αύριο.

Αναφερόμαστε για τον συγκεκριμένο αυτοματοποιημένο έλεγχο συστημάτων στο σπίτι μας μέσω εφαρμογών στο κινητό μας, μέσω ηχητικών εντολών, και ακόμη μέσω καθαρά διαδραστικών συστημάτων που μαθαίνουν την καθημερινότητα και τις συνήθειές μας και ενεργούν ανάλογα. Και το ωραίο είναι πως έχουμε αυτό

τον έλεγχο από όπου και αν βρισκόμαστε.

Μέσω τέτοιων εφαρμογών ελέγχουμε το σύστημα φωτισμού, το σύστημα ψύξης και θέρμανσης, τους θερμοστάτες, τα συστήματα ασφαλείας όπως συναγερμό, κάμερες, ηλεκτρονικές κλειδαριές, χρήση τεχνολογιών ανανώρισης βιομετρικών στοιχείων, ελέγχουμε τις πολυάριθμες οικιακές συσκευές κ.λπ. Μπορούμε να επέμβουμε ανά πάσα στιγμή και να αλλάξουμε τη λειτουργία τους ανάλογα με το τι θέλουμε. Μπορούμε για παράδειγμα να προγραμματίσουμε τα σκιάστρα να ανεβοκατεβαίνουν ανάλογα με τη θέση του ήλιου, για να διατηρούμε συγκεκριμένη φωτεινότητα σε ένα δωμάτιο ή/ και να διατηρούμε τον χώρο σε μια θερ-

μοκρασία που επιθυμούμε. Μπορούμε να συντηρούμε συνθήκες κίνησης στο σπίτι ακόμη και αν απουσιάζουμε. Μπορούμε να περιορίζουμε τη λειτουργία συσκευών μόνο κατά τη χρήση τους είτε μέσω αισθητήρων κίνησης ή αφής, ή απλά τηλεχειρισμού.

Τέτοιες εφαρμογές δεν διευκολύνουν απλά τη ζωή μας, αλλά μας βοηθούν να αυξήσουμε κατακόρυφα το επίπεδο ασφάλειας της κατοικίας μας είτε είμαστε εντός ή εκτός αυτής, συνεισφέροντας τα μέγιστα στην καλύτερη ενεργειακή απόδοσης της μονάδας μας μειώνοντας τους ηλεκτρικούς μας λογαριασμούς και βελτιστοποιούν τη χρήση πόρων όπως το νερό.

Όσο περνά ο καιρός, η γκάμα των αγοραστών και των νοικοκυριών περιλαμβάνει όλο και περισσότερα άτομα των νέων γενεών που έχουν έφεση στις νέες τεχνολογικές εφαρμογές και όλο και λιγότερα άτομα που τις φοβούνται. Συνεπώς οι νέες αναπτύξεις θα πρέπει να τις προσφέρουν έτοιμες προς χρήση. Είναι ένα προϊόν που πλέον αποτελεί μέρος του «βασικού εξοπλισμού» μιας οικιστικής μονάδας που όσοι το προσφέρουν αποκτούν ένα βασικό πλεονέκτημα και που όσοι το αγνοούν απλά θα χάσουν.

Αν μπορούσα να το παραλληλίσω με κάτι άλλο στη βιομηχανία οικιστικών ακινήτων, δεν θα πήγαινα πολύ πιο πίσω χρονικά από την παροχή προνοιών για κλιματιστικά και την συμπεριληψη πλήρους εγκατάστασής τους στην τιμή πώλησης. Η προσφορά μόνο προνόσια είναι πλέον παραχημένη, ενώ τα εγκατεστημένα κλιματιστικά τίποτα λιγότερο από δεδομένα.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΕΧΝΕΣ

Εργράμματα

ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 2024

Σκηνή από τις πρόβες της παράστασης «Η άνοδος και η πτώση της πόλης Μαχαγκόννου». «Η τελευταία αναγγελία που γίνεται πριν από το φινάλε, με τα λόγια του Μπρεχτ, είναι: “Και μέσα στην εντεινόμενη σύγχυση, την ακρίβεια και την εκθρόνιση όλων εναντίον όλων, διαδίδωναν για τα ιδανικά τους τις τελευταίες εβδομάδες της πόλης, όσοι δεν είχαν ακόμη εξοντωθεί· αδιόρθωτοι». Εκφράζει ακριβώς τη σύγχρονη πραγματικότητα», λέει ο Γιάννης Χουβαρδάς.

«Όλοι εναντίον όλων»

Ο Γιάννης Χουβαρδάς μιλάει στην «Κ» για την όπερα «Η άνοδος και η πτώση της πόλης Μαχαγκόννου» των Μπρεχτ - Βάιλ

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η πρώτη «συνάντηση» του Γιάννη Χουβαρδά με τον Μπέρτολτ Μπρεχτ έγινε το 1973, όταν ακόμη φοιτούσε στη Royal Academy of Dramatic Art στο Λονδίνο. Εκεί γνώρισε τον σκηνοθέτη, συγγραφέα, δάσκαλο Τζόνθαν Τσάντγουικ, μαρξιστή και εμμονικό με τον Μπρεχτ. Ως φοιτητής έπαιξε τον βασικό ρόλο στο θεατρικό έργο «Ο άνδρας είναι άνδρας» και άρχισε να υποκύπτει στην περίφημη μπρεχτική γοητεία. Η έλξη διήρκεσε μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980. «Αργότερα, η εικόνα άρχισε να ξεθωριάζει μέσα μου. Όσο ωριμάζει κανείς, όσο διευρύνονται οι ορίζοντές του και στρογγυλεύει η οπτική του για να περικλείσει περισσότερα πράγματα, αρχίζει να απομακρύνεται από τον Μπρεχτ. Επειδή είναι ένας εξαιρετικά απόλυτος δημιουργός», σημειώνει ο Γιάννης Χουβαρδάς.

Πάντως, στη θεατρική πορεία του εντάσσεται ένα πρωτοποριακό ανέβασμα του έργου ο «Καλός άνθρωπος του Σε Τσουάν» με πθοποιούς και κούκλες, και αργότερα η «Όπερα των πεντάρας». Πολλά χρόνια μετά αυτές τις δουλειές, ο σκηνοθέτης και πρώην καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου υπογράφει τώρα τη νέα παραγωγή της Εθνικής Λυρικής Σκηνής «Η άνοδος και η πτώση της πόλης Μαχαγκόννου», την όπερα των Κουρτ Βάιλ και Μπέρτολτ Μπρεχτ.

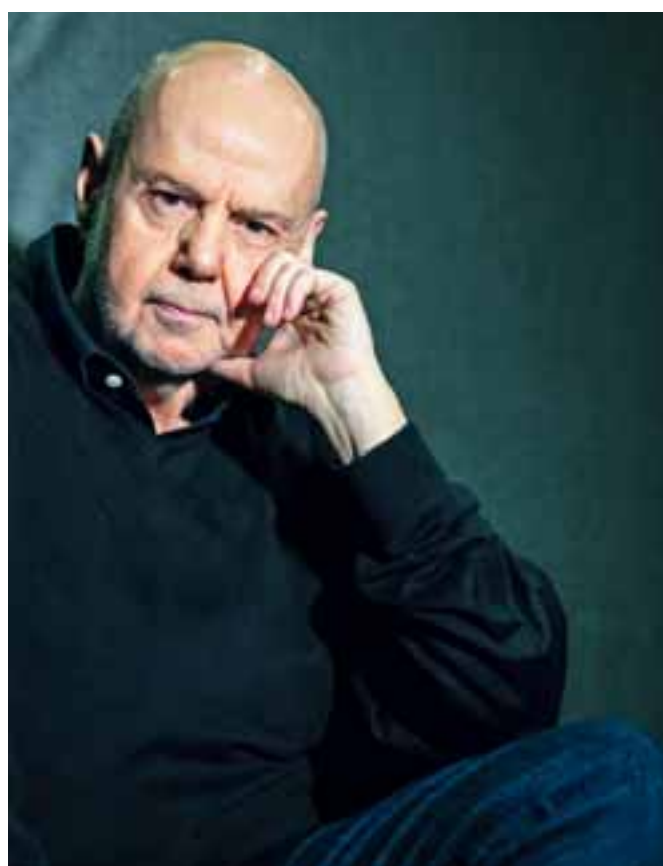
Καθισμένοι δίπλα στη σκηνή, στο τέλος μιας πρόβας και με το σκηνικό ακόμη αδιαμόρφωτο, αλλά ενδεικτικό της ερμηνείας μιας πόλης που από χρυσό όνειρο καταλήγει τσιμεντένια φυλακή, κουβενιάζουμε για την παράσταση.

– Είναι πιο ελεύθερος ο σκηνοθέτης της όπερας σε σχέση με εκείνον του θεάτρου όταν πρόκειται να ανεβάσει Μπρεχτ; – Και εδώ οι σκηνοθετικές οδηγίες του Μπρεχτ είναι σαφείς, απλώς πλέον τόσο στο θέατρο όσο και στην όπερα υπάρχει μεγαλύτερη ανεκτικότητα. Ως ένα σημείο, βέβαια. Διότι στους κληρονόμους του και στα ιδρύματα που τον εκπροσωπούν επικρατεί η άποψη πως αν απομακρυνθεί κανείς πολύ από τη φόρμα που επέτασσε εκείνος, θα χαθεί και η ουσία του έργου. Μπορεί να έχουν δίκιο, μπορεί και όχι. Πάντως, είναι αλήθεια ότι στην όπερα υπάρχει μεγαλύτερη ελευθερία ως προς τις συγκεκριμένες προδιαγραφές.

– Στην όπερα, ο σκηνοθέτης πρέπει να μεσολαβήσει ανάμεσα στο μουσικό σύμπαν και στη θεατρική αλήθεια. Αυτά τα δύο ενώνονται, αλλά ο τρόπος δεν είναι αυτονότος;.

– Εσείς πώς δουλέψατε το «Η άνοδος και η πτώση της πόλης Μαχαγκόννου»;

– Ως προς το σκηνικό, το πρώτο μέρος χτίζεται από τους συντελεστές, τους τραγουδιστές, ακριβώς όπως δημιουργείται η πόλη. Ξεκινάμε με μια σχεδόν άδεια σκηνή όπου υπάρχει μόνον ένα δέντρο και σιγά σιγά, όταν συλλαμβάνεται το σχέδιο της Μαχαγκόννου, εκείνοι που φτάνουν φέρνουν συμβολικά μαζί τους έναν τσιμεντόλιθο. Είναι η ζωή τους συμπυκνωμένη, και εναποτίθεται στα θεμέλια. Σιγά σιγά αρχίζει και χτίζεται ένας τοίχος, που

Ο σκηνοθέτης Γιάννης Χουβαρδάς συναντιέται ξανά με τους Κουρτ Βάιλ και Μπέρτολτ Μπρεχτ στη «Μαχαγκόννου», μια πόλη που από χρυσό όνειρο καταλήγει τσιμεντένια φυλακή.

ορίζει το γκέτο των ονείρων τους. Από την άλλη μεριά του τοίχου βρίσκονται όσα αφήνουν πίσω. Στην πορεία, όμως, καταλαβαίνουν ότι δεν μπορούν να διαχωριστούν τα μεν από τα δε. Ο αέρας κυκλοφορεί και τα ενώνει. Σιγά σιγά, η παλιά ενέργεια επιστρέφει, συνδέεται με την καινούργια και φτάνουμε στο δεύτερο μέρος του έργου να αντικρίζουμε τους ουρανοξύστες από την ταινία «Μετρόπολις» του Φριτς Λανγκ.

– Ο τοίχος που χτίζεται είναι μια αναφορά στο Τείχος του Βερολίνου;

– Ναι, βέβαια. Όταν χτίστηκε το τείχος, οι μεν Ανατολικοί θεωρούσαν ότι εδώ είναι ο παράδεισος κι εκεί είναι η κόλαση του καπιταλισμού. Στην πορεία των χρόνων, το ίδιο ισχυρίστηκαν και οι δυτικοί. Τελικά όταν γκρεμίστηκε το Τείχος αποκαλύφθηκε ότι ούτε παράδεισος υπάρχει ούτε κόλαση· είναι ένα και το αυτό. Ο αέρας δεν διαχωρίζεται, όπως η σκέψη και τα συναισθήματα των ανθρώπων. Ολα ρέουν.

– Όταν σκηνοθετείτε όπερα, βλέπετε διαφορετικά τη δου-

λειά σας σε σχέση με το θέατρο;

– Στην όπερα, η μουσική καθορίζει τα πάντα. Ακόμη κι όταν –όπως συμβαίνει σε αυτό το έργο– υπάρχει πολλή πρόζα, είναι μετρημένη επάνω στη μουσική. Από την αρχή ως το τέλος είσαι –με τη θετική έννοια– δέσμιος της μουσικής σύλληψης, την οποία οφείλεις να διαβάσεις σωστά και να αναδημιουργήσεις. Ο σκηνοθέτης πρέπει να μεσολαβήσει ανάμεσα στο μουσικό σύμπαν και στη θεατρική αλήθεια. Αυτά τα δύο ενώνονται, αλλά ο τρόπος δεν είναι αυτονότος.

– Η πρεμιέρα του έργου, το 1930 στη Λειψία, διακόπηκε από διαμαρτυρίες υποκινούμενες από τους ναζί. Η πρε-

– Λαχτάρα για ελευθερία υπάρχει πάντα, αλλά δεν μπορεί να εκφραστεί πια με τον ίδιο τρόπο. Η εξατομίκευση έχει διαλύσει την κοινωνική συνοχή.

μέρα του Βερολίνου είχε μεν μεγάλη επιτυχία, αλλά ακολούθησε η οριστική απαγόρευση της μουσικής του Βάιλ από τους ναζί. Πιστεύετε ότι η ιδέα του «Μαχαγκόννου» σχετίζεται με τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης;

– Αυτό είναι μια ερμηνεία με την οποία διαφωνώ. Εγώ βλέπω πιο σύγχρονα πράγματα, βλέπω πόλεις σαν το Λας Βέγκας, που χτίζονται από το πουθενά για να γεννηθεί ένας τεχνητός παράδεισος, και καταλήγουν να μοιάζουν με σύγχρονα στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου κυ-

ριαρχεί η κατανάλωση. Η τελευταία αναγγελία που γίνεται πριν από το φινάλε, με τα λόγια του Μπρεχτ, είναι: «Και μέσα στην εντεινόμενη σύγχυση, την ακρίβεια και την εκθρόνιση όλων εναντίον όλων, διαδίδωναν για τα ιδανικά τους τις τελευταίες εβδομάδες της πόλης, όσοι δεν είχαν ακόμη εξοντωθεί· αδιόρθωτοι». Όταν το διαβάζω ανατριχιάζω, επειδή εκφράζει ακριβώς τη σύγχρονη πραγματικότητα: όλοι εναντίον όλων.

– Σας τρομάζει αυτό, ως μέλος μια πολιτικοποιημένης γενιάς που έζησε και δημιούργησε κατά τη Μεταπολίτευση;

– Στη Μεταπολίτευση υπήρχε μια σύμπτωση – ιστορικά, αλλά και συμπτωματικά. Βγαίναμε από τη δικτατορία και ήταν διάσπαρτη η επιθυμία για αλλαγή. Βρισκόμασταν όλοι στην ίδια γραμμή: να γκρεμιστεί ό,τι έγινε πριν από το 1974 και να εμφανιστεί το καινούργιο. Πενήντα χρόνια μετά, ο κόσμος βρίσκεται και πάλι κοντά στο τέλος του «Μαχαγκόννου». Λαχτάρα για ελευθερία υπάρχει πάντα, αλλά δεν μπορεί να εκφραστεί πια με τον ίδιο τρόπο, με κοινά συνθήματα, με την ίδια φωνή. Γιατί η εξατομίκευση έχει διαλύσει ανεπανόρθωτα την κοινωνική συνοχή.

– Αν γινόταν μια μεταφορά στον χρόνο, θα αναγκαζόσασταν να διαφωνήσετε με τον Μπρεχτ στις σκηνοθετικές κατευθύνσεις που θα απαιτούσε;

– Πιστεύω ότι και ο ίδιος θα είχε διαφωνήσει. Δεν νιώθω καθόλου βαριά τη σκιά του πίσω μου.

«Η άνοδος και η πτώση της πόλης Μαχαγκόννου», στην Εθνική Λυρική Σκηνή (πρεμιέρα 12/4).

Αιζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

31.3-6.4.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

Κινηματογραφικές προβολές

Και για τον μήνα Απρίλιο συνεχίζονται κάθε Δευτέρα οι προβολές του Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου στον κινηματογράφο Πάνθεον στη Λευκωσία. Τη Δευτέρα 1 Απριλίου θα προβληθεί η ταινία «Υποσχέσεις» του Thomas Kruithof. Έχουν προγραμματιστεί οι ταινίες «Απέραντη Αγάπη» του Emanuele Crialesi (8/4), «Ένας άλλος κόσμος» του Stéphane Brizé (22/4), και «Ο Γάιδαρος, ο Εραστής μου κι Εγώ» της Caroline Vignal (29/4). Όλες οι προβολές ξεκινούν στις 8:30 μ.μ. **Γενική είσοδος 5 ευρώ. Πληροφορίες για το πρόγραμμα στο www.ofk.org.cy. Δεν επιτρέπεται η είσοδος σε άτομα κάτω των 18 ετών.**

ΕΚΘΕΣΗ

«1, 2, 3... Ζωγράφισε!» στη Λεβέντσιο

Με αφορμή τα δέκατα γενέθλιά της, η Λεβέντσιο Πινακοθήκη μάς προσκαλεί (και παράλληλα μάς προκαλεί) σε μια ιδιότυπη έκθεση - που γίνεται ταυτόχρονα αφορμή να ξανασκεφτούμε ότι νομίζουμε ότι ξέρουμε για την τέχνη, για τη δημιουργική διαδικασία και για τη σχέση ανάμεσα στον δημιουργό και στον θεατή, τον «κομπό και τον δέκτη», σε ένα έργο τέχνης. Με αφορμή την ιδέα της «ζωγραφικής με αριθμούς» -ένα εξαιρετικά δημοφιλέστατο χόμπι που γεννήθηκε στη μεταπολεμική ευμερσία της Αμερικής του 1950 και συνδέθηκε για πάντα με μια κάπως πιο «εύκολη» αναπαραγωγή

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Τέλειοι ξένοι» του Πάολο Τζενοβέζε

Οι «Τέλειοι Ξένοι» σε σκηνοθεσία Γιώργου Πυρρασοπούλου και Πέτρου Λαγούπη έρχεται για πρώτη φορά στην Κύπρο για πέντε παραστάσεις σε Λεμεσό και Λευκωσία. Η μετάφραση και η διασκευή είναι της δημοσιογράφου και παρουσιάστριας Ελεονώρας Μελέτη. Το έργο, με τις ξεκαρδιστικές ανατροπές και τις απρόσμενες εξελίξεις του, έχει γνωρίσει τεράστια επιτυχία στο εξωτερικό και έχει γίνει επίσης πολύ επιτυχημένη κινηματογραφική ταινία σε 18 χώρες. Επτά φίλοι συναντιούνται για γεύμα στο σπίτι ενός εκ των ζευγαριών. Αποφασίζουν να παίξουν ένα παιχνίδι. Αφήνουν όλοι τα κινητά τους στη μέση του τραπεζιού και μοιράζονται μεταξύ τους το περιεχόμενο από κάθε μήνυμα, email ή τηλεφώνημα που λαμβάνουν. Μυστικά έρχονται στην επιφάνεια

που διαταράσσουν την ισορροπία στις σχέσεις. Πρωταγωνιστούν οι ηθοποιοί: Μυρτώ Αλικάκη, Πέτρος Λαγούπη, Γιώργος Χρυσάνης, Κατερίνα Μισοχρόνη, Δημήτρης Λιόλιος, Δημήτρης Ξανθόπουλος, Σοφία Μανωλάκου και Σταυρούλα Μπότη. Παραστάσεις: Λεμεσός, Πατίτσιο Δημοτικό Θέατρο Λεμεσού, Παρασκευή 12 Απριλίου, ώρα 9:00 μ.μ. και Σάββατο 13 Απριλίου, 6:00 μ.μ. και 9:00 μ.μ. Λευκωσία, Δημοτικό Θέατρο Λατινών, Κυριακή 14 Απριλίου, 6:00 μ.μ. και 9:00 μ.μ. Μέγας χορηγός: Cabledet. Χορηγοί: Electroline, Orthodoxou Travel, Andreotti. Υποστηρικτές: Parex, Pharmalead, Davidoff. Χορηγός φιλοξενίας: Ajax Hotel. Χορηγοί Επικοινωνίας: LOVE FM 100.7, Τηλεώρες και Alpha Κύπρου. **Εισιτήρια: Ticketmaster.cy και καταστήματα ACS Courier.**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

«Πένθος: Τι μας βυθίζει; Τι μας κρατά;»

Το βιωματικό εργαστήριο «Πένθος: Τι μας βυθίζει; Τι μας κρατά;» σε συνεργασία της δρος Πολυξένης Στυλιανού, θανατολόγος και της Ελένης Πετρίδου Μπουρίτη, εικαστικής θεραπεύτριας, με στοιχεία το Πένθος & Πλόη, απευθύνεται σε ενήλικες που έχουν βιώσει απώλεια και πένθος, καθώς και σε αυτούς και αυτές που καλούνται να στηρίξουν πρόσωπα που πενθούν. Κύριοι άξονες του εργαστηρίου θα είναι η ευαλωτότητα και η ανθεκτικότητα του ανθρώπου που βιώνει μια σημαντική απώλεια. Η προσέγγιση των εννοιών θα γίνει βασισμένη στις σύγχρονες θεωρίες του πένθους, καταδεικνύοντας τη μοναδικότητα της εμπειρίας αυτής, μέσα από μια πολυαισθητηριακή εμπειρία. Παράλληλα, θα επισημανθεί ο ρόλος και η συμβολή της τέχνης και της δημιουργικότητας στην επεξεργασία της απώλειας και τη διεργασία του πένθους. Έμφαση θα δοθεί στον πλόη, ο οποίος υπήρξε από τους πρώτους τρόπους επικοινωνίας και εξερεύνησης του κόσμου. Mind & health center, Κυριακού Μάτη 56, Στρόβολος. Σάββατο, 6 Απριλίου, ώρα 9:30 π.μ. **Προκράτηση στο τηλέφωνο 99933436. Κόστος συμμετοχής 30 ευρώ.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Δικαιώματα ζωής και θανάτου

Πριν από λίγο καιρό, η ιστορία τους έκανε τον γύρο του κόσμου: ο πρώην πρωθυπουργός της Ολλανδίας, ο 93χρονος Ντριν φαν Αχτ και η συνομήλικη σύζυγός του Εζενί επέλεξαν να φύγουν από τη ζωή, μαζί, πιασμένοι χέρι χέρι, με τη μέθοδο της ευθανασίας. Τα τελευταία χρόνια το ζεύγος αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα υγείας, ανέφερε η λιτή ανακοίνωση του κέντρου μελετών The Rights Forum που ίδρυσε ο Ντριν φαν Αχτ (το 2009, και σκοπό είχε την προώθηση μιας δίκαιης και βιώσιμης λύσης στη σύγκρουση Ισραήλ - Παλαιστίνης). Αν και ο θάνατος από μια ηλικία και μετά είναι σχεδόν αναμενόμενος, ο τρόπος που επέρχεται -αν δεν είναι από φυσικά αίτια- αποτελεί ένα ξεχωριστό κεφάλαιο. Το δικό τους «τέλος» δεν είχε τίποτα βίαιο ή ανорθόδοξο. Δημοιούργησε κύματα τρυφερότητας και κατανόησης: ενδοχαιρών και θαυμασμού. Το αίτημα για «τέλη ανεπισημάντα και ειρηνικά» δεν μπορεί να είναι μόνο εκκλησιαστική δέηση χωρίς αντίκρισμα. Οι δύο 93χρονοι Ολλανδοί το έκαναν πράξη.

Αυτήν την εβδομάδα προβάλλεται στις αίθουσες το πολυσυζητημένο ντοκιμαντέρ της Ελίνας Ψύκου «Αδέσποτα κορμιά». Είχαμε αναφερθεί κριτικά σε αυτό, σε ανταπόκρισή μας από το πρόσφατο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης («Κ» 15/3). Εν προκειμένω δεν σχολιάζουμε το κινηματογραφικό αποτέλεσμα αλλά τη θεματολογία του, σύνθετη και επείγουσα. Τα «Αδέσποτα κορμιά», όπως επισημαίνονται, «εξερευνούν τη σημαντική αυτονομία σε μια Ευρώπη όπου επιτρέπεται να ταξιδέψουν, να εργαστούν, να καταναλώσει ελεύθερα, αλλά όχι απαραίτητα να ζήσουν ή να πεθάνουν όπως επιθυμείς». Τα δικαιώματα των γυναικών -στα οποία εστάζει- δεν περιορίζονται μόνο στην άμβλωση ή

Οση δύναμη και αποφασιστικότητα χρειάζεται για να αντέξει κανείς την επιταχυνόμενη φθορά μιας ασθένειας, τόση απαιτείται και για να βάλει μια τελεία.

στην εξωσωματική γονιμοποίηση, αλλά και στην ευθανασία. Μία από τις ιστορίες της ταινίας διαδραματίζεται στην πόλη Λίσταλ της βόρειας Ελβετίας, όπου λειτουργεί μία από τις τέσσερις κλινικές υποβοηθούμενης αυτοκτονίας της χώρας, στις οποίες περίπου 1.000 άνθρωποι τον χρόνο δίνουν ένα αξιοπρεπές τέλος στη ζωή τους. Οι περισσότεροι είναι ξένοι πολίτες που αναγκάζονται να ταξιδέψουν έως την Ελβετία για και η νομοθεσία των χωρών τους -ανάμεσά τους και η Ελλάδα- δεν τους επιτρέπει να επιλέξουν αυτήν τη λύση στο σπίτι τους.

Η συζήτηση για το θέμα είναι παλιά, όπως και οι διαστάσεις (νομικές και ηθικές) που εξετάζονται. Συνέδρια, συζητήσεις, άρθρα, διαξιφισμοί, έρχονται και επανέρχονται διαρκώς. Ένα ερώτημα παραμένει αναπάντητο: Γιατί θα πρέπει ένας άνθρωπος να υποφέρει και να «αποσυντίθεται» χωρίς ελπίδα θεραπείας, να οδηγείται σε έναν ούτως ή άλλως ανεπιθύμητο θάνατο αργά και βασανιστικά; Η ηλικιωμένη κυρία του ντοκιμαντέρ, με νεύματα και δυσπρόφερτες συλλαβές, μια και η νόσος από την οποία πάσχει την καθιστά απολύτως αδύναμη να αυτοεξυπηρετηθεί, ζητάει από τον γιο της και την ειδικευμένη γιατρό να προχωρήσει στον «ήπιον». Κρατώντας κι εκείνη το χέρι του παιδιού της βυθίζεται στο λυτρωτικό, για εκείνην, επείκεινα.

«Δικαιώματα» δεν έχει μόνο η ζωή αλλά και ο θάνατος. Πριν από δύο χρόνια ο εμβληματικός Γάλλος σκηνοθέτης Ζαν-Λικ Γκοντάρ, στα 91 του χρόνια, επέλεξε τον ίδιο τρόπο θανάτου, στην Ελβετία όπου διέμενε. Η ιατρική γνωμάτευση ανέφερε ότι «κατέφυγε σε νόμιμη υποβοηθούμενη ευθανασία λόγω πολλαπλών παθολογικών καταστάσεων που προκαλούν αναπηρία». «Δεν ήταν άρρωστος, ήταν απλώς εξαντλημένος», συνόψισε πρόσωπο του οικογενειακού περιβάλλοντος.

Τίποτα δεν είναι «απλώς». Οση δύναμη και αποφασιστικότητα χρειάζεται για να αντέξει κανείς την επιταχυνόμενη φθορά μιας ασθένειας, τόση απαιτείται και για να βάλει μια τελεία για τον ίδιο και τους οικείους του. Ευκολότερα και με μεγαλύτερο κέρφι, αναμφίβολα, διεκδικούμε τα της ζωής και συνυπαρξής. Ο θάνατος όμως δεν είναι «άλλο» κεφάλαιο. Μας ακολουθεί και μας ορίζει είτε το αντιλαμβάνομαστε και το επεξεργαζόμαστε είτε το απωθούμε.

ΕΚΘΕΣΗ

«Traveller» της Κικής Κολυμπάρη

Η γκαλερί Stand in Line παρουσιάζει την ατομική έκθεση έργων της Ελληνίδας σύγχρονης εικαστικής, με τίτλο «Traveller». Η ίδια λέει πως της αρέσει το χρονικό σημείο, όταν κάτι που κοιτάζει δεν της είναι ακόμη ξεκάθαρο και προσπαθεί να το διαλευκάνει, όπως μια πολύ μικρή εικόνα στο κινητό ή μια σκηνή που εξελίσσεται μακριά. Πάνω σε αυτή την προσπάθεια ερμηνείας, δημιουργεί συχνά αστείους συνειρμούς. Στην αίθουσα της Stand in Line - Art Space, η ζωγράφος παρουσιάζει ένα σύνολο έργων που αναδύονται από την ψυχική της ενδοκώρυκα κι έχουν την υφή των πολύπλοκων μηχανισμών των φαντασιώσεων και του ονείρου, των συνειρμών του ρεμ-

βασμού, γράφει για την Κική Κολυμπάρη και τα έργα της ο Γιώργος Μυλωνάς. Εγκαίνια: Παρασκευή, 5 Απριλίου, ώρα 7:30 μ.μ. Διάρκεια: μέχρι 27 Απριλίου. Γκαλερί Stand in Line - Art Space, οδός Μετοχιού, 26Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. **Πληροφορίες, τηλέφωνο 99412000, standinlineartspace@gmail.com**

ΣΥΝΑΓΙΑ

In Memoriam: Στη μνήμη του Νικόλα Οικονόμου

Η Συμφωνική Ορχήστρα Δήμου Λεμεσού υπό τη μουσική και καλλιτεχνική διεύθυνση του αρχιμουσικού Φράνσις Νεκτάριου Γκάου παρουσιάζει στο Πατίτσιο Δημοτικό Θέατρο Λεμεσού την «In Memoriam: συναυλία στη μνήμη του Νικόλα Οικονόμου», υπό την καλλιτεχνική διεύθυνση Φράνσις Νεκτάριου Γκάου, με σολίστ τη Βικτώρια Μαυρομουστάκη (βιολί). Πέραν από κορυφαίος πιανίστας, ο Νικόλας Οικονόμου (1953-1993) ήταν ταλαντούχος και ως συνθέτης. Τέσσερα κομμάτια από τις 16 παιδικές Σπουδές για παιδιά με τίτλο Childhood Whims, έχουν ενορχηστρωθεί από τον Άλκη Μπαλάτα και θα αποτελέσουν την εισαγωγή στην συναυλία εις μνήμη των 30 χρόνων εκδημίας του σπου-

δαίου, «Sui generis», μουσικού της Κύπρου. Το Κοντσέρτο για βιολί σε μι ελάσσονα, έργο 64, του Felix Mendelssohn, ένα από τα ωραιότερα έργα του Ρομαντικού ρεπερτορίου, ερμηνεύει η Λεμεσινή βιολονίστα Βικτώρια Μαυρομουστάκη. **Πατίτσιο Δημοτικό Θέατρο Λεμεσού, 8 Απριλίου, ώρα 8:00 μ.μ.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μπιενάλε, γιατί μπορούμε...

Ο πολιτισμός έχω γράψει πολλές φορές σε αυτή εδώ τη στήλη πως δεν είναι μόνο η υψηλή τέχνη, δεν είναι τα μεγαλοπρεπή κτήρια και τα μονιμώς σκεπτόμενα πρόσωπα. Είναι και άλλα πολλά, και κυρίως είναι και αυτά που ακουμπούν τον μέσο πολίτη, όπως ένα ζωγραφικό έργο ή μια φωτογραφία, ένα θεατρικό ή μία μουσική που δεν έχει ανάγκη από βαρύνουσες επεξηγήσεις, ευφάνταστες περιγραφές, αφαιρετικά κείμενα.

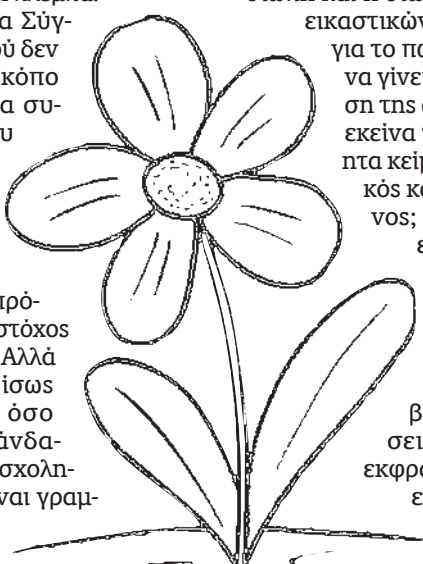
Ακόμα και αυτός που δεν έχει σχετικές σπουδές, ακόμα και το κοινό αυτό που απλώς βρίσκει μία εσωτερική ψυχία στις τέχνες έχει δικαίωμα να μπορεί να συμμετέχει στην τέχνη. Φυσικά, δεν υπονοώ πως ο καλλιτέχνης θα πρέπει να περιορίζεται δημιουργικά σε ένα επίπεδο ή να πρέπει οπωσδήποτε να ικανοποιεί τους πάντες. Όχι σε καμία περίπτωση, αυτό που θέλω να πω είναι ότι η ερμηνευτική τέχνη θα πρέπει και αυτή να μπορεί να επεξηγείται, θα ήταν χρήσιμο ο ερμηνευτικός καλλιτέχνης να θέλει να μοιράσει την απόσταση με το κοινό που θέλει να πλησιάσει την τέχνη του. Σπουδαίοι καλλιτέχνες και δημιουργοί το έχουν καταφέρει. Σίγουρα δεν είναι όλα για όλους, οπωσδήποτε θα υπάρχουν και πράγματα που είναι για κάποιους μ-

μνένους, αλλά αυτά είναι ένα μέρος μόνο...

Αυτά σκέφτηκα όταν ξαναείδα τα της συμμετοχής μας στην Μπιενάλε της Βενετίας. Μία συμμετοχή που μοιάζει να είναι μόνο για όσους και όσες κατέχουν την ερμηνευτική τέχνη των εικαστικών και αυτούς τους λίγους θέλουν μάλλον να ικανοποιήσουν και στο Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού και γι' αυτό δεν κάνουν καμία προσπάθεια για να πουν κάτι περισσότερο κατανοητό στην υπόλοιπη πλέμψη.

Γιατί το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού δεν μπήκε καν στον κόπο να παραθέσει μία συνέντευξη Τύπου με τη ομάδα από κοντά, ώστε να μας εξηγήσει τι θα κάνει η Κύπρος στη Βενετία, ποια είναι η πρότασή μας, ποιος ο στόχος της και τα λοιπά. Αλλά ά μου πείτε και ίσως να έχετε δικιο, όσο δεν υπάρχει σκάνδαλο, σιγά να μην ασχοληθεί κάποιος, as είναι γραμμένο και σε σφηνοει-

δή γραφή. Διότι, όσοι και όσες παρακολουθείτε τα πολιτιστικά πράγματα θα θυμάστε ότι όταν δεν πήγαμε στην Μπιενάλε, επί υπουργίας Πρόδρομου Προδρόμου πάρα πολλοί είχαν γνώμη. Για το πώς ο υπουργός έτσι, πώς οι ακέφαλες Πολιτιστικές Υπηρεσίες τότε αλλιώς, άλλοι έλεγαν πως φταίει η έλλειψη λειτουργιών στα εικαστικά. Δεν πήγαμε, πάντως το 2022 και τότε για μερικούς μήνες θυμήθηκαν όλοι ότι έχουμε και εικαστικά... μετά σιωπή και η σιωπή από πλευράς των εικαστικών ακόμη μεγαλύτερη για το πώς πάμε στη Βενετία, να γίνει μία πρώτη αποτίμηση της συμμετοχής μας, από εκείνα τα κατ' εμέ ακατανόητα κείμενα. Όλος ο εικαστικός κόσμος είναι χαρούμενος; Ικανοποιημένος; Αν είναι, θεωρώ πώς με κάποιον τρόπο θα έπρεπε να το είχε εκφράσει. Εκτός και αν άπαντες περιμένουν τον Νοέμβριο που θα τελειώσει η Μπιενάλε για να εκφραστούν. Σίγουρα δεν εννοώ πως πρέπει οι άνθρωποι της Τέχνης στην Κύπρο

Δύσκολη αποστολή σε εχθρικό περιβάλλον

Η προσέγγιση Αθήνας - Τιράνων τη δεκαετία του '90

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΦΑΪΛΑΔΗΣ
ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΕΝΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΥΠΟΥ
«ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ»
εκδ. Λειμών, 2013, σελ. 1009

Του **ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ**

Διαβάζοντας το ογκώδες βιβλίο του Χρήστου Φαϊλάδη για τη θητεία του ως συμβούλου Τύπου στην ελληνική πρεσβεία στα Τίρανα πριν από 30 χρόνια, διαπιστώνει κανείς ότι όντως «όσο πιο πολύ αλλάζουν τα πράγματα τόσο πιο πολύ μένουν ίδια», ιδίως αναφορικά με την τύχη της ελληνικής εθνικής μειονότητας στη γειτονική χώρα. Τώρα κυριαρχεί η «δικη-παρωδία» του εκλεγμένου δημάρχου Χειμάρρας Φρέντι Μπελέρη, το 1994 είχε προηγηθεί η πολύχρονη δικη των ηγετικών στελεχών της «Ομόνοιας».

Ο Χρήστος Φαϊλάδης έστεισε το Γραφείο Τύπου Τιράνων τον Δεκέμβριο 1992 και παρέμεινε στην αλβανική πρωτεύουσα μέχρι τον Φεβρουάριο 1996. Είχε προηγηθεί η θητεία του στην Αγκυρα και ακολούθησε μια σειρά από πόστα στο εξωτερικό, με κατάληξη τη διεύθυνση των Γραφείων Δημόσιας Διπλωματίας της Ελλάδος στο Πεκίνο και στην Ουάσιγκτον. Το βιβλίο του, που ξεπερνάει τις χίλιες σελίδες, καταγράφει σχεδόν καθημερινά τις περιόδους έντασης στις ελληνοαλβανικές σχέσεις και τις προσπάθειες αποκλιμάκωσής της, σκιαγραφώντας παράλληλα

Το βιβλίο, δεν εξιστορεί μόνο τα μεγάλα και τα μικρά των διμερών σχέσεων, αλλά και προσωπικές ιστορίες του συγγραφέα από τη στιγμή που μετέβη στην Αλβανία.

το τοπικό, περιφερειακό και διεθνές υπόβαθρό τους. Το φιλόδοξο πόνημά του αποτελεί ένα ιστορικό τεκμήριο μιας δύσκολης περιόδου στις πολύπαθες διμερείς σχέσεις, όπως τη βίωσε ο ίδιος και όπως αναδύεται μέσα από τα δημοσιεύματα του αλβανικού Τύπου, αλλά και αναφορές σε ξένα και ελληνικά ΜΜΕ.

Τοξικότητα

Η αποστολή του στην Αλβανία ήταν ιδιαίτερα απαιτητική, όχι μόνο γιατί εκλήθη να εργασθεί σε μια χώρα που είχε μόλις εξέλθει από τη διεθνή απομόνωση που είχε επιβάλει για δεκαετίες το κομμουνιστικό καθεστώς του Ενβέρ

Χότζα, αλλά κυρίως γιατί έπρεπε να αποδώσει υπό αντιξοές συνθήκες σε ένα περιβάλλον καχυποψίας και εχθροπάθειας, που υπέθαλπαν τα κατευθυνόμενα ΜΜΕ και οι εθνικιστικοί κύκλοι στην κυβέρνηση του προέδρου Σάλι Μπερίσα. Επεφτε σε αχαρτογράφητα νερά τοξικότητας εναντίον της ελληνικής πολιτείας, της ελληνικής μειονότητας και του αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστάσιου, στην πρώτη φάση της διακονίας του, αλλά και κατά του ίδιου με απειλές απέλασης για δήθεν ανάμειξη του στις εσωτερικές υποθέσεις της Αλβανίας.

«Μέλος της εμβληματικής μεταπολιτευτικής γενιάς συμβούλων Τύπου και Επικοινωνίας, Δημόσιας Διπλωματίας με σημερινούς όρους, που ως κρατικοί λειτουργοί τίμησαν την πατρίδα και την υπηρεσία τους», όπως σημειώνει στον πρόλογο του βιβλίου ο πρόεδρος ε.τ. Αλέξανδρος Μαλλιάρης, βαθύς γνώστης της γειτονικής χώρας, ο Χρ. Φαϊλάδης άσκησε αποτελεσματικά τα καθήκοντά του ενισχύοντας το έργο της παραδοσιακής διπλωματίας. Ενημέρωνε συστηματικά τα αλβανικά ΜΜΕ και διαμορφώτες της κοινής γνώμης για τις ελληνικές θέσεις, πληροφόρουσε έγκυρα την Αθήνα για τις ενέργειες της αλβανικής κυβέρνησης και τις διαθέσεις της κοινής γνώμης, εξωστρεφής καλλιεργούσε φιλικές σχέσεις με πρόσωπα επιρροής από τον δημοσιογραφικό, επιστημονικό, πολιτικό

Το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Αλβανίας στα Τίρανα. Η πρώτη περίοδος της προσέγγισης της γειτονικής χώρας με την Ελλάδα, το κλίμα που επικρατούσε και κυρίως η αντιμετώπιση της ελληνικής εθνικής μειονότητας από την κεντρική πολιτική ηγεσία παρουσιάζονται με σαφήνεια και λεπτομέρειες στο βιβλίο του Χρήστου Φαϊλάδη.

και καλλιτεχνικό κόσμο, στήριζε ποικιλοτρόπως τον Τύπο και τους συλλόγους της ομογένειας, είχε καταστήσει το Γραφείο Τύπου αξιόπιστο κέντρο πληροφόρησης για ξένους δημοσιογράφους, εκπροσώπους διεθνών οργανισμών και οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε μια εποχή που η Ελλάδα εθεωρείτο «μεγάλη δύναμη» στα Τίρανα και οι ανακοινώσεις του Γραφείου Τύπου «γίνονταν ανάρπαστες και περνούσαν από κόσκινο».

Εμπειρίες

Το βιβλίο δεν εξιστορεί μόνο τα μεγάλα και τα μικρά των διμερών σχέσεων, αλλά και πολλές προσωπικές στιγμές του συγγραφέα, όπως τις πολύμηνες προσπάθειές του για εξεύρεση στέγης, που ευοδώθηκαν τελικά με την ενοίκηση ενός μικρού διαμερίσματος στο ίδιο κτίριο που κατοικούσε ο αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος, τη συναισθηματική φόρτιση από την επίσκεψή του στα Στενά της

Κλεισούρας, όπου στο αλβανικό μέτωπο «δεκάδες Έλληνες στρατιώτες πότισαν με το αίμα τους αυτό το κομμάτι γης της Βόρειας Ηπείρου», την υπερηφάνεια που ένοιωσε από το υψηλό φρόνημα της ελληνικής μειονότητας, που ήταν «θύμα διωγμών, βίαιης αφομοίωσης και αλλοίωσης της δημογραφικής και πολιτιστικής ταυτότητας της», αλλά και την έγνοια για τη μαζική φυγή της από τις προγονικές εστίες προς εγκατάσταση στην Ελλάδα, την εμπειρία της δίκης των στελεχών της «Ομόνοιας», που τον «συνέθλιψε συναισθηματικά», την εμπιστοσύνη με την οποία τον περιέβαλε ο πρόεδρος της Ελλάδος στα Τίρανα Χριστόδουλος Τσαλικός, ώστε να μπορέσει να «υπερβάλει εαυτόν».

Ο τότε υπουργός Τύπου και κυβερνητικός εκπρόσωπος Ευάγγελος Βενιζέλος γράφει ότι ο Χρ. Φαϊλάδης «υπηρετήσε κατά τον καλύτερο τρόπο τα εθνικά συμφέροντα». Ο αείμνηστος Θεόδωρος Κουλουμπής, καθηγητής του

στη Σχολή Διεθνών Σχέσεων στο American University της Ουάσιγκτον, επαίνει «την ανάληψη θετικών πρωτοβουλιών του σε σχέση με τη διαχείριση της εικόνας της Ελλάδος στη γειτονική χώρα». Ο πρόεδρος Μαλλιάρης προσθέτει ότι το βιβλίο «είναι αναμφίβολα το πληρέστερο που έχει γραφεί για την πορεία των ελληνοαλβανικών σχέσεων στα «πέτρινα χρόνια» με τις διώξεις και διακρίσεις κατά της ελληνικής εθνικής μειονότητας και το καθεστώς αυθαιρεσίας, ασυδοσίας και περιφρόνησης του λεγόμενου «κράτους δικαίου».

Η πρόσφατη καταδίκη του Φρέντι Μπελέρη σε διετή φυλάκιση έδειξε ότι αυτές οι διώξεις καλά κρατούν και ότι η Αλβανία απέχει πολύ από το να ενστερνισθεί τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία φιλοδοξεί να ενταχθεί κάποτε στο μέλλον.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος διύθυσε Γραφείο Τύπου και Επικοινωνίας της Ελλάδος στο εξωτερικό.

Η HELLENIC BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΠΑΟΛΟ ΤΖΕΝΟΒΕΖΕ

ΤΕΛΕΙΟΙ ΞΕΝΟΙ

Σκηνοθεσία:

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΓΟΥΤΗΣ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΥΡΠΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ:
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ΣΤΙΣ 21.00
ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ΣΤΙΣ 18.00 & 21.00

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΑΤΣΙΩΝ:
ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ΣΤΙΣ 18.00 & 21.00

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ:

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: | | 7777 7040

«Εκθέσεις, μικρές και μεγάλες, με πρωτοποριακή θεματολογία, επιμέλεια και οπτική. Στα χρόνια αυτά, η Λεβέντειος Πινακοθήκη αναδείχθηκε ως ένας χώρος διαλόγου και επικοινωνίας, όπου οι επισκέπτες μπορούν να ανταλλάξουν σκέψεις και ιδέες».

Πάνω από 160 ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα για παιδιά και νέους υλοποιήθηκαν από το 2014, κατατάσσοντας τη Λεβέντειο Πινακοθήκη στη συνείδηση όλων ως ένα χώρο δημιουργίας και μάθησης μέσω του παιχνιδιού και της διασκέδασης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΗ

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη στη Λευκωσία ξεκίνησε τη λειτουργίας της τον Μάρτιο του 2014 και από την πρώτη κιόλας ημέρα λειτουργία της μπήκε για τα καλά στα πολιτιστικά πράγματα της πρωτεύουσας, αλλά και ολόκληρης της χώρας. Δέκα χρόνια μετά η Λεβέντειος Πινακοθήκη πορεύεται στον ίδιο δημιουργικό δρόμο και γι' αυτόν τον δρόμο μιλάει στην «Κ» η διευθύντρια του Ιδρύματος Αναστάσιος Γ. Λεβέντης και της Λεβεντείου Πινακοθήκης κα Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ και η κα Ειρήνη Δράκου, υπεύθυνη Εκδηλώσεων και Επικοινωνίας της Πινακοθήκης. Όπως λένε στην «Κ» το πιο σημαντικό επίτευγμα της Πινακοθήκης είναι ότι πέτυχε να φέρει κοντά της το κοινό, ανοίγοντας τους χώρους της σε όλους. «Να λειτουργήσει ως πομπός πολιτισμού στέλνοντας –με πρωτότυπο τρόπο– το μήνυμα πως ο κόσμος της τέχνης μπορεί και πρέπει να είναι προσβάσιμος».

–Δέκα χρόνια Λεβέντειος Πινακοθήκη, ποιο θα λέγατε πως είναι το αποτύπωμα που έχει αφήσει στην κοινωνία;

Μέσα σε δέκα χρόνια η Λεβέντειος Πινακοθήκη δεν κατόρθωσε μόνο να κατακτήσει υψηλούς στόχους, να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς διεθνώς για την προβολή και τη μελέτη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, να εδραιώσει συνεργασίες με καταξιωμένα μουσεία και ιδρύματα του εξωτερικού, να παρουσιάσει πλούσιο εκθεσιακό, εκδοτικό και ερευνητικό έργο, πέτυχε ακόμη να φέρει κοντά της το κοινό ανοίγοντας τους χώρους της σε όλους και να λειτουργήσει ως πομπός πολιτισμού στέλνοντας –με πρωτότυπο τρόπο– το μήνυμα πως ο κόσμος της τέχνης μπορεί και πρέπει να είναι προσβάσιμος σε όλους.

Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας έγιναν πολλά. Το ταξίδι στην τέχνη ξεκίνησε από τις μόνιμες Συλλογές και τους νέους εκθεσιακούς χώρους, αλλά και μέσα από ποικίλες εκδηλώσεις. Νέοι τρόποι επικοινωνίας καθιέρωσαν την Πινακοθήκη στη συνείδηση του κόσμου. Σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν καινοτόμες δράσεις. Διοργανώθηκαν εκθέσεις, μικρές και μεγάλες, με πρωτοποριακή θεματολογία, επιμέλεια και οπτική. Ξεχωριστά ήταν και η προσέγγιση στα ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα: το Coco_Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης έκανε τη μάθηση παιχνίδι και το παιχνίδι αφορμή για εξερεύνηση και γνώση. Μαζί, μικροί και μεγάλοι, πέρασαν τις πόρτες της Πινακοθήκης για να γνωρίσουν βιωματικά πτυχές της ευρωπαϊκής καλλιτεχνικής παράδοσης, για να ταξιδέψουν στον κόσμο των μουσείων, να «δουν» αυτόν τον διαφορετικό κόσμο με νέα μάτια. Έτσι, έγινε θεσμός και η διά βίου εκπαίδευση με ιδέες και δράσεις που εγείρουν τη φαντασία και «ξεκλειδώνουν» τη δημιουργικότητα.

Πρώτιστα, η Λεβέντειος Πινακοθήκη αναδείχθηκε στα χρόνια αυτά ως ένας χώρος διαλόγου και επικοινωνίας, όπου οι επισκέπτες μπορούν να ανταλλάξουν σκέψεις και ιδέες. Και αυτό γιατί ο στόχος ήταν, πάντοτε με

Γόνιμος χώρος διαλόγου και επικοινωνίας

Δέκα χρόνια τώρα η Λεβέντειος Πινακοθήκη είναι ένα ζωντανό πολιτιστικό κύτταρο της πρωτεύουσας, γιατί η τέχνη είναι για όλους

γνώμονα τον επισκέπτη, να προσφέρουμε κάτι παραπάνω. Μαζί με την ιδιαίτερη ματιά μας στον κόσμο της ευρωπαϊκής κουλτούρας και την επαφή με την τέχνη στις ποικίλες εκφάνσεις της, θελήσαμε να λειτουργήσουμε με θετικό πρόσημο στην κοινωνία των πολιτών, να προσκαλέσουμε τον κόσμο να δει, πέρα από την τέχνη, και τη ζωή με τρόπο διαφορετικό, να καλλιεργήσουμε έναν διαφορετικό τρόπο σκέψης, να φανταστούμε, μαζί με το κοινό μας, έναν κόσμο «έξω από το κουτί». Προσκαλέσαμε τον επισκέπτη να ερμηνεύσει τον ίδιο του τον εαυτό και τον κόσμο γύρω του ανοιχτόμυαλα, έχοντας ως μέτρο τον πολιτισμό και τον άνθρωπο, τον κόσμο των ιδεών και των χρωμάτων.

Στα χρόνια αυτά μάθαμε πολλά. Οι δυσκολίες έγιναν αφορμές για να προχωρήσουμε παραπέρα. Από τη σκληρή εμπειρία της πανδημίας, με τις άδειες αίθουσες και τις σφραγισμένες πόρτες, η Πινακοθήκη έμαθε να ανοίγει «παράθυρα» με διαδικτυακούς τρόπους επικοινωνίας. Ενίσχυσε την παρουσία της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έμαθε να λειτουργεί πιο ευέλικτα, να προσεγγίζει με τρόπο αλληθιτικό και ένα νεότερο, τολμηρότερο κοινό.

«Οι προκλήσεις, διεθνώς, είναι πολλές – η βασικότερη ίσως είναι να διατηρήσουν οι χώροι πολιτισμού τη ζωντανή, ζωτική τους σχέση με την κοινωνία. Και το πετυχαίνουμε».

Ανέπτυξε πρωτοβουλίες βασισμένες σε νέες, φρέσκιες ιδέες, που μάλιστα καταγράφηκαν ως καλές πρακτικές από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων της UNESCO – μία ακόμη διάκριση για την Πινακοθήκη.

Μέσα σε δέκα χρόνια η Λεβέντειος Πινακοθήκη κατόρθωσε να κατακτήσει υψηλούς στόχους, να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς διεθνώς για την προβολή και τη μελέτη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, να εδραιώσει συνεργασίες με καταξιωμένα μουσεία και ιδρύματα του εξωτερικού, να παρουσιάσει πλούσιο εκθεσιακό, εκδοτικό και ερευνητικό έργο. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι πέτυχε να φέρει κοντά της το κοινό, ανοίγοντας τους χώρους της σε όλους. Να λειτουργήσει ως πομπός πολιτισμού στέλνοντας –με πρωτότυπο τρόπο– το μήνυμα πως ο κόσμος της τέχνης μπορεί και πρέπει να είναι προ-

«Αγγίξαμε την έννοια της ανθρώπινης παρουσίας στο φυσικό και πολιτιστικό τοπίο. Φέραμε στο προσκήνιο τα θέματα του φύλου, της γυναικείας υπόστασης στον μύθο και στον χρόνο, στο χτες και στο σήμερα».

σβάσιμος. Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας έγιναν πολλά. Το ταξίδι στην τέχνη ξεκίνησε από τις μόνιμες Συλλογές και τους νέους εκθεσιακούς χώρους, μέσα από ποικίλες δράσεις και εκδηλώσεις. Εκθέσεις, μικρές και μεγάλες, με πρωτοποριακή θεματολογία, επιμέλεια και οπτική. Στα χρόνια αυτά, η Λεβέντειος Πινακοθήκη αναδείχθηκε ως ένας χώρος διαλόγου και επικοινωνίας, όπου οι επισκέπτες μπορούν να ανταλλάξουν σκέψεις και ιδέες. Μέσα από αυτήν την πορεία, κι εμείς μάθαμε.

–Θα ήθελα να μου μιλήσετε για τα προγράμματα που ενισχύουν την προσβασιμότητα, τι θα περιλαμβάνουν;

–Η προσβασιμότητα, ήταν ένας από τους αρχικούς στόχους της Πινακοθήκης. Από την πρώτη μέρα λειτουργίας μας, εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και

δράσεις επικεντρώθηκαν σε θέματα του φύλου, της γυναικείας υπόστασης στον μύθο και στον χρόνο, στο χτες και στο σήμερα. Δημιουργήσαμε και ειδικά προγράμματα και δράσεις οι οποίες απευθύνονται σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, με τις δι-

–Παιδιά και νέοι/ες πώς εντάσσονται στον προγραμματισμό της Πινακοθήκης;

–Πάνω από 160 ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα για παιδιά και νέους υλοποιήθηκαν από το 2014, κατατάσσοντας τη Λεβέντειο Πινακοθήκη στη συνείδηση όλων ως ένα χώρο δημιουργίας και μάθησης μέσω του παιχνιδιού και της διασκέδασης. Ήδη, το 2016, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για έναν ειδικό χώρο φιλοξενίας των εκπαιδευτικών μας προγραμμάτων εγκαινιάσαμε το Coco_Κέντρο Δημιουργι-

«Οι μουσειοπαιδαγωγοί μας πραγματοποιούν δωρεάν για όλα τα σχολεία τα ειδικά προγράμματα εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας, ενώ δωρεάν είναι και η είσοδος για άτομα μέχρι 18 ετών στους χώρους της Πινακοθήκης».

κής Απασχόλησης, για παιδιά και ενήλικες. Επίσης, με ειδικά διαδραστικά προγράμματα, διαλέξεις και ξεναγήσεις κληθήκαμε να αντιμετωπίσουμε, μέσα από την τέχνη, τις ευαισθησίες των σημερινών νέων γύρω από θέματα που τους απασχολούν. Και βέβαια, φροντίσαμε να κάνουμε ευκολές τις επιλογές για όλους: οι μουσειοπαιδαγωγοί μας πραγματοποιούν δωρεάν για όλα τα σχολεία τα ειδικά προγράμματα εγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας, ενώ δωρεάν είναι και η είσοδος για άτομα μέχρι 18 ετών στους χώρους της Πινακοθήκης.

–Ποιες άλλες πολιτιστικές συνεργασίες θέλετε να εγκαθιδρύσετε ή να συνεχίσετε;

–Έχουμε ήδη υπογράψει πρωτόκολλα συνεργασίας με 4 Πανεπιστήμια της Κύπρου και δύο από το εξωτερικό και έχουμε επίσης ξεκινήσει συνεργασίες και συ-

ργασίες με άλλα ευρωπαϊκά μουσεία και οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Μουσείων, το NEMO (Network of European Museum Organizations) αλλά και το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων. Φέτος εγκαινιάζουμε μια νέα συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ακαδημία Μουσείων και το πανεπιστήμιο της Γλασκώβης, προσφέροντας σε δύο μεταπτυχιακούς φοιτητές της Μουσειολογίας τη δυνατότητα για εκπαίδευση και πρακτική την Λεβέντειο Πινακοθήκη πριν να ξεκινήσουν τη διατριβή τους.

Παράλληλα συνεχίζουμε συνεργασίες με ελληνικά και ευρωπαϊκά μουσεία για προσωρινές εκθέσεις και κοινά ερευνητικά προγράμματα. Ήδη έχουν κυκλοφορήσει δύο εκδόσεις που παρουσιάζουν αυτές τις συνεργασίες και με τίτλο Titian: Themes and Variations πραγματοποιείται η έρευνα τριών μουσείων, δύο ερευνητικών κέντρων και δύο πανεπιστημίων με θέμα νέες οπτικές, και άγνωστες πτυχές του έργου του μεγάλου αυτού Ιταλού ζωγράφου. Η δεύτερη έκδοση, αναβιώνει μια «χαμένη» Αγία Τράπεζα της πρώιμης αναγέννησης, του ζωγράφου της Φλαμανδικής σχολής Jacquelin de Montlucon (τμήμα της οποίας βρίσκεται σήμερα στην Πινακοθήκη) με την συνεργασία 4 Μουσείων και του ερευνητικού κέντρου του Λούβρου. Και στις δύο περιπτώσεις η Λεβέντειος Πινακοθήκη είχε τον ηγετικό ρόλο του συντονιστή.

–Ποιος είναι οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Λεβέντειος τα επόμενα χρόνια;

–Οι προκλήσεις, διεθνώς, είναι πολλές – η βασικότερη ίσως είναι να διατηρήσουν οι χώροι πολιτισμού τη ζωντανή, ζωτική τους σχέση με την κοινωνία. Και το πετυχαίνουμε. Ήδη, από το 2023, ανακτήσαμε το χαμένο έδαφος μετά την πανδημία. Ξαναφέραμε το κοινό στις αίθουσες, στις δράσεις και στα προγράμματά μας. Αναζητούμε πάντα τρόπους να παρέχουμε τη βέλτιστη εμπειρία στους επισκέπτες μας, παρέχοντας περισσότερες δυνατότητες αλληλεπίδρασης και εμπλοκής με τα εκθέματα και τις εκπομπές μας εκθέσεις. Τώρα προστίθεται και η πρόκληση της τεχνητής νοημοσύνης που αλλάζει τα δεδομένα τόσο στην έρευνα και μελέτη όσο και στη διάδραση με το κοινό. Η κυριότερη όμως πρόκληση έχουμε να αντιμετωπίσουμε άμεσα αλλά και με σωστό προγραμματισμό στο μέλλον είναι η κλιματική αλλαγή. Ήδη ετοιμάζουμε ειδικά μελέτη που θα παρέχει σε εμάς εκείνες τις κατευθυντήριες γραμμές για λιγότερη κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος, εγκατάσταση φωτοβολταϊκών – ενώ παράλληλα, με στόχο να κάνουμε κάθε πτυχή της λειτουργίας μας πιο «πράσινη» ξεκινούμε και μια προσπάθεια για να μειώσουμε τις εκπομπές ρύπων και τα απόβλητα που συνδέονται με κάθε μας δράση. Παράλληλα, ήδη σχεδιάζουμε και υλοποιούμε εκθέσεις με θέμα τους το περιβάλλον. Γιατί πολιτισμός είναι και ο σεβασμός και η προστασία του κόσμου μας, και της φυσικής ομορφιάς του.

Διαβάστε ολόκληρη τη συνέντευξη στο www.kathimerini.

Κάθε πίνακας είναι μια διατριβή

Η Βραζιλιάνα εικαστικός Daniela Busarello μιλάει στην «Κ» για την έκθεσή της και πώς αλληλοεπιδρά με τον θεατή

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Daniela Busarello εκθέτει τη δουλειά στην Gallery 45 στη Λεμεσό, με τον τίτλο «Με Επίγνωση, Δικό Σου, Το Άτομο» σε επιμέλεια Λυδίας Θεοδωρίδου και μιλάει στην «Κ». Η κα Busarello λέει μεταξύ άλλων πως πρόθεσή της είναι να αλληλεπιδράσει με το εξωτερικό, ώστε το έργο, το περιβάλλον που τοποθετείται και ο θεατής να φέρει τη δική του δόνηση και να εκπέμψει μια διαφορετική ενέργεια από αυτή της διαδικασίας δημιουργίας στο στούντιο. Αναφέρει επίσης πως κάθε πίνακας είναι μια διατριβή. Σε αντίθεση με τη γρήγορη ζωή μας, είναι μια πολύ μακρά και προσεκτική διαδικασία και την απολαμβάνω πραγματικά, όπως είναι.

–Ποιο είναι το καλλιτεχνικό λεξικό που χρησιμοποιείτε για τη δουλειά σας;

–Επιλέγω μια μεταφυσική και αφηρημένη γλώσσα. Σκοπός αυτών των επιλογών είναι να προκαλέσω τον παρατηρητή, όσο το δυνατόν περισσότερο, να υπερβεί μια ορισμένη προκαθορισμένη γνώση. Οι συγκεκριμένες εικόνες δεν θα έδιναν την ίδια ελευθερία για άπειρες ερμηνείες. Πρόθεσή μου είναι να αλληλεπιδράσω με το εξωτερικό, ώστε το έργο, το περιβάλλον που τοποθετείται και ο θεατής να φέρει τη δική του δόνηση και να εκπέμψει μια διαφορετική ενέργεια από αυτή της διαδικασίας δημιουργίας στο στούντιο. Υπάρχει εκείνη η στιγμή που ο θεατής βιώνει για πρώτη φορά τη δουλειά μου. Μερικές φορές υπάρχει σιωπή, ένας αναστεναγμός, μια ανάσα ή ακόμα και δάκρυα. Εκείνη η στιγμή, όταν βλέπω ότι το λεξιλόγιό μου έχει καταφέρει να σχηματίσει μια

δυνατή γλώσσα, είναι μαγική και πάντα με συγκινεί.

–Με ποιον τρόπο ο τόπος στον οποίο μεγαλώσατε επηρέασε τη μετέπειτα καλλιτεχνική σας πορεία;

–Νομίζω ότι όλοι διαμορφωνόμαστε από την καταγωγή μας. Ακόμα κι αν είμαστε κοσμοπολίτες ή ταξιδιώτες, πάντα υπάρχουν ρίζες που μας θυμίζουν ποιο είμαστε. Σκεφτείτε ένα δέντρο. Ένα δέντρο έχει τις ρίζες του στο έδαφος, αλλά πάντα θα επηρεάζεται από τις αλλαγές. το κλίμα, τη νέα χλωρίδα και τη νέα πανίδα. Έχω διαμορφωθεί από τη Βραζιλία. Καθώς η ιστορία μας είναι πολύ πρόσφατη, πιστεύουμε ότι όλα είναι πιθανά. Ονομάστε το δύναμη ή αφέλεια, αν θέλετε, αλλά τελικά είναι ενδυναμωτικό. Αυτές οι βραζιλιάνικες ρίζες μου έχουν δώσει αισιοδοξία, ενέργεια και ελευθερία. Η αισθητική και τα λόγια μου μπορεί να άλλαξαν με τον καιρό, με τα ταξίδια και τη ζωή μου στο Παρίσι, αλλά η ουσία είναι πάντα η ίδια.

–Βλέποντας τα έργα σας διακρίνω μία τάση προς αρχαιολογικές

«Πάντα στη δουλειά μου, υπάρχει ένας ισχυρός τόνος πνευματικής γνώσης και σοφίας που μεταδίδεται από το παρόν, το παρελθόν και παραδόξως, το μέλλον».

μορφές τέχνης... ισχύει;

–Αν μπορείτε να το δείτε, με κάνει εξαιρετικά χαρούμενη γιατί σημαίνει ότι πήρα αυτό που έψαχνα. Παρόλο που η δουλειά μου είναι αφηρημένη, υπάρχει πάντα μια ιδέα από πίσω. Συχνά είναι από ένα μέρος που έχω πάει, κάτι που βίωσα ή έχω επηρεαστεί. Όμως, πάντα στη δουλειά μου, υπάρχει ένας ισχυρός τόνος πνευματικής γνώσης και σοφίας που μεταδίδεται από το παρόν, το παρελθόν και παραδόξως, το μέλλον. Πιστεύω ότι το έργο τέχνης εκπέμπει μια ολιστική αύρα, που γίνεται ένα ισχυρό εργαλείο, μια δύναμη θεραπείας. Τα «My Body Landscapes» είναι επομένως μια αλληλεπίδραση μεταξύ της ανθρώπινης φύσης και του ευρύτερου

«Ακόμα κι αν είμαστε κοσμοπολίτες ή ταξιδιώτες, πάντα υπάρχουν ρίζες που μας θυμίζουν ποιο είμαστε. Σκεφτείτε ένα δέντρο. Ένα δέντρο έχει τις ρίζες του στο έδαφος, αλλά πάντα θα επηρεάζεται από τις αλλαγές» λέει η καλλιτέχνης Daniela Busarello, που εκθέτει στην γκαλερί Gallery 45 στη Λεμεσό.

σύμπαντος. Είναι αποκομμένα από λέξεις, πολιτισμούς και «Εγώ» και χρησιμεύουν ως ισχυρό εργαλείο για θεραπεία.

–Τι ενώνει την επιστήμη με την πνευματικότητα; Δεν είναι δύο εξ ορισμού αντίθετες έννοιες;

–Θεωρώ ότι όλοι είμαστε ένα σύνολο σωματιδίων. Με το «όλοι» εννοώ: νερό, αέρας, φωτιά, φυτά, ορυκτά, ζώα, άνθρωποι, κόσμος... Αν μελετάς κοσμολογία, φυσική, νευροεπιστήμη, βιολογία, φιλοσοφία ή θρησκεία, βλέπεις ότι το καθένα χρησιμοποιεί διαφορετικό λεξιλόγιο για να πει το ίδιο: Είμαστε Όλοι Ένα. Ο διαλογισμός, θα έλεγα, είναι ένα τέλει παράδειγμα του πώς ενώνονται η επιστήμη και η πνευματικότητα. Όταν ξεκίνησα να ζωγραφίζω, ήμουν σε μια ώριμη περίοδο της ζωής μου. Την ίδια περίοδο άρχισα να διαλογίζομαι. Τότε είχα δύο σημαντικές αποκλύψεις: ότι ο φυσικός και συναισθηματικός εαυτός μου είναι αδιαχώριστοι με την τέχνη μου και ότι η δυαδικότητα είναι σημαντική στην αυτοσυνειδηση. Με την εμπειρία, μαθαίνουμε ότι είμαστε πολύπλευροι και ότι οι διαφορετικές πλευρές μας είναι όλες

απαραίτητες για τη δημιουργία του συνόλου. Η αρμονία και η ειρήνη έρχονται μέσω της συνειδητοποίησης ότι η δυαδικότητα είναι πανταχού παρούσα σε εμάς, στη Φύση και πιθανώς στο ευρύτερο Σύμπαν. Ελαφρότητα - βαρύτητα, νερό - σκόνη, ζωή - θάνατος, κίνηση - ακινησία, ήχος - σιωπή.

–Μιλήστε μου για τη δική σας τεχνική στην τέχνη...

–Πηγαίνω σε ένα μέρος γιατί έχει νόημα για μένα να ξεκινήσω μια νέα σειρά. Ευρισκόμενη εκεί, παρατηρώ, βιώνω, συναντώ ανθρώπους, βυθίζομαι. Κρατώ σημειώσεις γράφοντας, σχεδιάζοντας, φωτογραφίζοντας, συγκεντρώνοντας στοιχεία που θεωρώ σημαντικά για να επαναφέρω στο ατελιέ. Πίσω στο ατελιέ διαβάζω κάθε είδους άρθρα/βιβλία για έναν τόπο, τους ανθρώπους και τη φύση – από λαϊκά μέχρι βιολογία, νευροεπιστήμες, ρομαντισμό, ιστορία, πολιτική, περιβάλλον, οικονομία, φιλοσοφία... πάλι, γράφω φράσεις, λέξεις, συστήματα. Επιλέγω τη μουσική που θα είναι μέρος αυτού του ταξιδιού. Και μετά ζωγραφίζω. Στην πραγματικότητα, κάθε πίνακας είναι μια διατριβή.

Σε αντίθεση με τη γρήγορη ζωή μας, είναι μια πολύ μακρά και προσεκτική διαδικασία και την απολαμβάνω πραγματικά, όπως είναι.

–Έχει η τέχνη τη δύναμη να βοηθήσει τον θεατή να αναθεωρήσει όσα πιστεύει για τον ίδιο, αλλά και τον κόσμο γύρω του;

–Το είδα να συμβαίνει μπροστά στα μάτια μου σε επισκέψεις ατελιέ ή εκθέσεις - αλλά μόνο αν ο θεατής ήταν ανοιχτός σε αυτό. Καθώς ο θεατής αναζητεί νόημα και ξεκινά ο διάλογος με την τέχνη, ενθαρρύνει τη βαθύτερη αλληλεπίδραση και την έρευνα. Η τακτική έκθεσή μας στην Τέχνη είναι σαν μια βιταμίνη, υπάρχει μια δράση ενδορφίνης.

–Αλήθεια, ποιος είναι ο ρόλος της τέχνης σήμερα, αλλά και αυτός του καλλιτέχνη;

–Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση είναι ένας συνδυασμός όλων των προηγούμενων. Η τέχνη και οι καλλιτέχνες –όπως όλοι– έχουν ρόλο στην κοινωνία. Θα πρέπει να στοχεύουν να εμπνέουν σεβασμό και να εκφράζουν σε μια καθολική γλώσσα ιδέες που βοηθούν την ανάπτυξη μας. Είμαστε όλοι «μικρο-μονάδες» που συνθέτουν τη μακρο-εντολή. Στην περίπτωση μου συγκεκριμένα, η δουλειά μου είναι αφηρημένη αλλά ο ρόλος της είναι να περνάει συγκεκριμένα μηνύματα. Μπορώ να χρησιμοποιήσω νερό, ορυκτά, φυτά, γη, αστικά υπολείμματα ή παραδοσιακά λάδια, αλλά είναι κάτι περισσότερο από απλά μέσα, είναι εκφράσεις ζωής και η ίδια η Τέχνη πρέπει να εκφράζει τη δίψα και την εκτίμηση της Ζωής.

Πληροφορίες: «Με Επίγνωση, Δικό Σου, Το Άτομο», Daniela Busarello, Gallery 45, Λεμεσό, Εγκαινία 10 Απριλίου, ώρα 6:00 μ.μ.

ΜΙΑ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
6 Απριλίου, Σάββατο

Προσέλευση: 10:00
Έναρξη: 10:30

* Απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 8 έως 12 ετών
* Απαιτείται εγγραφή

22842100

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Ατιωφόρος Μακεδονίτισσας 44, 2417, Λευκωσία

- Πολύγλωσση μεγалоφώνη ανάγνωση παιδικών ιστοριών από φοιτητές του Πανεπιστημίου Λευκωσίας
Επιστηπεία: Δρ. Ανδρούλα Παπακυριακού
- Εργαστήρια δημιουργικής γραφής και εικονογράφησης
Εμφυχωπιτές: Μαρίνα Μιχαηλίδου-Καδή, συγγραφέας παιδικών βιβλίων Χρυσω Χαραλάμπους, εικονογράφος

Ημέρα Ευρωπαϊών Συγγραφέων

UNIC | Read LIBRARY

ΚΑΝΕ ΠΑΙΓΝΙΔΙ
ΣΤΕΛΛΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10:00-12:00

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

THE JOHNSON COLLECTION

ΣΙΑΤΑ

Βόρεια Ευρώπη

Μια ιδιαίτερη έκθεση παρουσιάζει το Μουσείο των Βορείων Χωρών (National Nordic Museum) στο Σιάτλ, εστιάζοντας στη μετανάστευση Αφροαμερικανών τον 19ο και 20ό αιώνα στις σκανδιναβικές χώρες. Είναι μια άγνωστη πτυχή της ιστορίας της μετανάστευσης και οι λόγοι αυτής της μετακίνησης παραμένουν μισοφωτισμένοι. Ωστόσο, ποικίλλουν. Κοινός παρονομαστής, το καλύτερο μέλλον. Η έκθεση δείχνει έργα Αφροαμερικανών καλλιτεχνών στη Βόρεια Ευρώπη, ανοίγοντας νέους ορίζοντες κατανόησης.

DAVID ATLAN

ΟΣΛΟ

Μοναδική ατμόσφαιρα

Περίπου 40 χιλιόμετρα από το Οσλο, στο Ραμ, υπάρχει η παλιά ιδιοκτησία του ζωγράφου Εντβερντ Μουνκ, το ψυχοαστήριο του. Σήμερα είναι ένας ατμοσφαιρικός χώρος για επίσκεψη. Μουσείο και ξενοδοχείο, φάρμα και κήπος, ανήκει στον μακίνα Πέτερ Ολσεν, ο οποίος λέγεται πως έχει κοινά χαρακτηριστικά με τον βασιλιά Κάρολο Γ΄ της Αγγλίας, με την αγάπη για τη φύση, την αρχιτεκτονική, τα ζώα και την τέχνη. Όλα αυτά συνιστούν μια μοναδική μείξη γοητείας για το ψυχοαστήριο στο Ραμ.

KARMA LA

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Από την Ουγκάντα στον κόσμο

Ο 74χρονος καλλιτέχνης Sanaa Gateja, γεννημένος στην Ουγκάντα, είναι ένας διεθνής εικαστικός με έργα που προκαλούν τη σκέψη. Στη δουλειά του αντλεί από την υφαντική παράδοση της πατρίδας του και μπλέκει ετερόκλητα υλικά, όπως χαρτί και ύφασμα, σχηματίζοντας καταρράκτες μνήμης και χάρτες εμπειρίας. Η έκθεση στην γκαλερί Karma του Λος Αντζελες (<https://karmakarma.org/>) είναι προάγγελος της συμμετοχής του Sanaa Gateja στην Μπιενάλε της Βενετίας (περίπτερο Ουγκάντας).

NATIONAL GALLERY OF ART, WASHINGTON

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ

Σχολή της Βοστώνης

Η Εθνική Πινακοθήκη στην Ουάσιγκτον απέκτησε δύο σημαντικά έργα γυναικών ζωγράφων της αποκαλούμενης Σχολής της Βοστώνης, από τις αρχές του 20ού αιώνα. Πρόκειται για το έργο «Η συγγραφέας» (π. 1912) της Μέρι Μπρέντις Τίκομπ (1858-1927) και «Ο δίσκος του πρωινού» (π. 1910) της Ελιζαμπεθ Οκι Πόξτον (1877-1971). Το 2022 είχε αποκτηθεί το έργο «Five o' clock» (π. 1910) της Γκρέτσεν Ρότζερς. Όλα εμπλουτίζουν τη συλλογή της Σχολής της Βοστώνης.

THE COURTAULD GALLERY

ΛΟΝΔΙΝΟ

Φρανκ Αουερμπαχ

Στην Πινακοθήκη Courtauld, στο Λονδίνο, μπορεί κανείς να δει μια ιδιαίτερη έκθεση. Παρουσιάζονται τα μεγάλα διαστάσεων σχέδια με κάρβουνο του Φρανκ Αουερμπαχ (γενν. 1931). Είναι μεγάλα κεφάλια, τα οποία ζωγράφιζε και ξαναζωγράφιζε έχοντας διάφορα μοντέλα στα πρώτα χρόνια των σπουδών του. Αυτά τα νεανικά έργα, από τα τέλη του '50 και τις αρχές του '60, απολύτως υποβλητικά, εμφανίζουν όλη τη βύσσο της δημιουργίας μέσα από την πυκνότητά τους. Εμφανίζονται για πρώτη φορά ως ενότητες.

KUNST HISTORISCHES MUSEUM WIEN

Χανς Μπουργκμάιρ ο πρεσβύτερος, «Πορτρέτο νεαρού άνδρα», 1506.

Η Αναγέννηση του Βορρά,
μια ιστορία της Ευρώπης

Στη Βιέννη, στο Μουσείο της Ιστορίας της Τέχνης, έχει εγκαινιαστεί μια έκθεση αφιερωμένη στην Αναγέννηση του Βορρά, σε αντιδιαστολή με την πιο γνωστή στις λεπτομέρειές της Αναγέννηση της Ιταλίας. Στην Ελλάδα, γνωρίζουμε τον Αλμπρεχτ Ντίρερ (1471-1528) και τον Χανς Χολμπαίν τον πρεσβύτερο (π. 1464-1524) και πολλούς ακόμη δασκάλους του Βορρά, αλλά μας λείπουν ενίοτε τα βαθύτερα κίνητρα και οι αφανείς διεργασίες που οδήγησαν σε εκείνη την τόσο σημαντική μετακίνηση των κοινωνιών βορείως της Ιταλίας. Η έκθεση στη Βιέννη, με διάρκεια έως τις 30 Ιουνίου, έρχεται από τη Φρανκφούρτη και είναι επικεντρωμένη στους προαναφερθέντες κορυφαίους ζωγράφους όπως και στον Χανς Μπουργκμάιρ (1473-1531). Πλήθος διαφόρων έργων τέχνης από κορυφαίους ζωγράφους από τη Γερμανία, την Ολλανδία, αλλά και την Ιταλία, δημιουργούν ένα καλειδοσκοπικό ευρωπαϊκό τέχνης του 1500. Το «1500» ως χρονικό ορόσημο σε μια συμβολική και ουσιαστική στροφή στους νεότερους χρόνους, μετά τη συγκλονιστική αλλαγή που έφεραν η τυπογραφία, η εξέλιξη στην επιστημονική γνώση, αλλά και το άνοιγμα των οριζώντων με την ανακάλυψη της Αμερικής, προβάλλεται εδώ ως μια κορύφωση

στην κατανόηση της ανθρώπινης μορφής. Ας δούμε προσεκτικά το εικονιζόμενο πορτρέτο του νεαρού άνδρα, που φιλοτέχνησε ο Χανς Μπουργκμάιρ το έτος 1507. Είναι μια μορφή που μας παραδίδει ο χρόνος. Ερχεται από μια απόσταση 517 ετών. Και όμως, στον ιστορικό χρόνο η απόσταση δεν είναι μεγάλη. Μπορούμε με ευκολία να κατανοήσουμε πώς περίπου ζούσε αυτός ο νέος, πώς ντυνόταν και πώς περίπου θα κυλούσε η ζωή του, ποιες αρρώστιες θα τον ταλαιπωρούσαν και τι τροφές θα προτιμούσε. Περισσότερο, όμως, από κάθε τι άλλο, βλέπουμε την έκφρασή του, βαθιά και μελαγχολική, και μοιραζόμαστε μαζί τους τον τρόπο με τον οποίο ένιωθε τον εαυτό του το έτος 1507.

Η πόλη Αουγκσμπουργκ, στη Βαυαρία, έγινε το κέντρο της Αναγέννησης του Βορρά με επιρροές από την Ιταλία. Πάνω από 160 έργα, ζωγραφικά και γλυπτικά, από σημαντικές συλλογές της Ευρώπης και των ΗΠΑ έχουν έρθει στη Βιέννη και οδηγούν το βλέμμα μας σε όλες εκείνες τις φανερές και αφανείς μεταβολές στη διάθεση, στο χρώμα, στη σύνθεση. Αυτός ο νέος του 1507, π.χ., μας δείχνει ότι οι γνώσεις της ψυχολογίας όχι μόνο δεν ήταν άγνωστες, αλλά ήταν και οδηγός για την απόδοση της ψυχής.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Τι να σκέφτεται άραγε ο Ηλιος;

Ο πλανήτης Σολάρις καλύπτεται από έναν μυστηριώδη ωκεανό, ο οποίος, καθώς προχωράει το κλασικό σήμερα μυθιστόρημα του Στάνισλαβ Λεμ (αλλά και οι δύο ομότιτλες ταινίες των Αντρέι Ταρκόφσκι και Στίβεν Σόντερμπεργκ), αποδεικνύεται ότι έχει συνείδηση.

Εκπληκτικό το εύρημα του Λεμ, κυρίως ως προς το πώς ο παχύρρευστος αυτός ωκεανός (κάτι σαν λιωμένη εγκεφαλική ουσία...) αλληλεπιδρά με το ασυνείδητο των γήινων πάνω στον διαστημικό σταθμό του Σολάρις.

Η όλη ιδέα παραπέμπει στον περίφημο παμψυχισμό: τα πάντα, όχι μόνον οι άνθρωποι και τα ζώα, έχουν ψυχή. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν σε αυτό, μολονότι ως όρος ο παμψυχισμός επινοήθηκε τον 16ο αιώνα από τον Ιταλό φιλόσοφο Φραντσέσκο Πατρίτζι. Ωστόσο, τη δεκαετία του 1920, η

Ο Ηλιος ίσως να κατευθύνει συνειδητά τις ενέργειές του στο πλιακό μας σύστημα, ίσως ακόμη να επικοινωνεί με άλλα αστρικά συστήματα στον γαλαξία.

Σχολή της Βιέννης, με τον «λογικό θετικισμό» της, τον αποτελείωσε.

Τα τελευταία περίπου είκοσι χρόνια, όμως, η ιδέα έχει επανέλθει διά της οδού των νευροεπιστημών. Ο κύριος Γκρι μου υποδεικνύει μια εργασία 25 σελίδων που κατατέθηκε το 2021 στο Journal of Consciousness Studies, από τον βιολόγο Ρούπερτ Σέλντρεϊκ με τον τίτλο «Έχει ο Ηλιος συνείδηση;». Η ιδέα επανήλθε στο προσκήνιο

DAMIEN MELLOTT

2003: Στην αίθουσα Τέρμπαϊν της Τέιτ Μόντερν, κάτω από τον ασύλληπτο τεχνητό ήλιο του Ολαφουρ Ελιάσον.

μέσα από συνέντευξη που έδωσε ο Σέλντρεϊκ στο περιοδικό Popular Mechanics. «Η σύνδεση μεταξύ εγκεφάλων και φυσικών συστη-

μάτων φαίνεται να βασίζεται πάνω σε ρυθμικά ηλεκτρομαγνητικά πεδία, τα οποία, φυσικά, είναι παρόντα στους δικούς μας εγκεφάλους.

Είναι επίσης παρόντα μέσα και γύρω από τον Ηλιο και αυτά μπορεί να είναι ένα είδος διαεπαφής ανάμεσα στον πλιακό νου και στο σώμα του Ηλιου».

Ο Σέλντρεϊκ κατέχει διδακτορικό στη βιοχημεία, πέρασε ως ερευνητής από το Κέμπριτζ, αλλά η μανία του με τους κρυστάλλους και την τηλεπάθεια τον έχουν περιθωριοποιήσει στην επιστημονική κοινότητα.

«Η θεωρία του δεν τεκμηριώνεται από πουθενά», λέει όχι χωρίς κάποια λύπη ο κύριος Γκρι. Η θεωρία του επιτίθεται στην έννοια του σύμπαντος ως ενός απέραντου μηχανισμού, ιδέα που επικράτησε τον 17ο αιώνα και παραμένει ανοιχτή στη θεώρηση ότι κάθε είδος ύλης κατέχει κάποια μορφή συνείδησης.

Ο Σέλντρεϊκ υποθέτει στην αρκτική εργασία του ότι ο Ηλιος εν-

δεχομένος να κατευθύνει συνειδητά τις ενέργειές του στο πλιακό μας σύστημα, μέσα από την ηλεκτρομαγνητική του δραστηριότητα, ίσως ακόμη να επικοινωνεί με άλλα αστρικά συστήματα στον γαλαξία.

Ο κύριος Γκρι θυμάται τον εαυτό του το 2003, στην αίθουσα Τέρμπαϊν της Τέιτ Μόντερν, να χάνεται κάτω από τον ασύλληπτο τεχνητό ήλιο του Ολαφουρ Ελιάσον. Εκείνος ο «ήλιος» σίγουρα είχε συνείδηση: το πορτοκαλοκίτρινο φως του διακέντησε στην αίθουσα σαν να ήταν πλάσμα κομματιασμένο σε μυριάδες θραύσματα, ενώ διείσδυσε στο μυαλό του επισκέπτη σαν αόρατη οντότητα. Η απίστευτη εκείνη εγκατάσταση, με τον τίτλο «The Weather Project», προκάλεσε το παράλογο ερώτημα: τι να σκέφτεται άραγε ο Ηλιος;

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΩΤΗΡΗ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο αόρατος εχθρός

Συχνά μας απασχολούν αυτοί που γίνονται αόρατοι, τίθενται κάτω από τα ραντάρ της κοινωνίας, δεν συμμετέχουν στον δημόσιο βίο. Τελειώνουν την εκπαίδευσή τους, αλλά δεν γίνονται μέλη των κοινοτήτων τους. Ιδιωτεύουν. Δεν αποσύρονται, απλά δεν παρσύνονται. Δεν εμπλέκονται. Αποφεύγουν τις εντάσεις και τις συγκρούσεις που αναπτύσσονται εντός των θεσμών. Δεν θέλουν να συναντηθούν με άλλους, να σκεφτούν και να δράσουν από κοινού, να κάνουν τη διαφορά.

Χρησιμοποιούν «αυτιστικές» άμυνες, για να μονώσουν τον εαυτόν τους από την επιρροή των άλλων. Αισθάνονται ότι δεν έχουν σημασία, αντίκτυπο μέσα στους άλλους. Κατέχονται από μια διαβρωτική αίσθηση αναποτελεσματικότητας. Τους λείπει η αίσθηση της πρωτοβουλίας. Γίνονται «ανορεκτικοί». Δημιουργούν ένα κενό. Τους μιλάς και φεύγουν. Σου μιλούν φεύγοντας. Ή φεύγουν μένοντας... αδρανείς. Μένουν αυτοί άπραγοι κι εσύ σε παύση. Αυτό που δεν έχουν, τους είναι πιο πραγματικό από αυτό που εσύ τους δίνεις. Αυτό που κάνει πέφτει στο κενό.

Το κενό νοήματος του γεμίζουν με εχθρούς και συνωμοσίες. Κάποιοι άλλοι είναι ένας αόρατος εχθρός. Δεν μπορούν να τον εντοπίσουν. Δεν καταλαβαίνουν. Γίνονται και αυτοί αόρατοι. Δεν ζουν εμπειρίες από κοινού με τους άλλους. Χωρίς νέες εμπειρίες δεν μαθαίνουν νέα πράγματα για την πραγματικότητα. Δεν πραγματοποιούν έναν πολύ βασικό δεσμό, ένα πρώτο ζευγάρι, που βρίσκεται στα θεμέλια της σκέψης μας.

Για τους ψυχαναλύτες (Freud, Bion, Winnicott) το ανθρώπινο βρέφος γεννιέται με προ-έννοιες των αντικειμένων του κόσμου που θα συναντήσει. Γεννιέται, π.χ., προ-ιδεασμένο (με μια προ-έννοια) ότι υπάρχει μια θηλή ενός μητρικού στήθους που θα ταιριάζει στο στόμα του και θα του δώσει γάλα, αγάπη, και ζήνη. Όταν κάποια στιγμή γυρίζοντας το κεφάλι του αναζητώντας βρίσκει τη θηλή το μωρό αρχίζει να θηλάζει, σαν να ήξερε από πάντα τι πρέπει να κάνει. Τότε η προ-έννοια συναντά την

Κάποιοι άνθρωποι επιλέγουν να περνούν κάτω από τα ραντάρ της κοινωνίας. Δεν επιθυμούν να συμμετέχουν στον δημόσιο βίο. Γίνονται αόρατοι.

Αυτός που δεν συμμετέχει στα κοινά δεν αναζητά την απόκριση του άλλου. Γίνεται αόρατος κάθε φορά που αισθάνεται ότι ζει σε έναν πολιτισμό που δεν νοιάζεται.

πραγματοποίησή της και γίνεται έννοια. Αυτή είναι η πρώτη σύλληψη του κόσμου. Αυτό το ζευγάρι είναι ο θεμέλιος λίθος της σκέψης. Χρειάζονται και άλλα βήματα, αλλά αυτά η πρώτη σύζευξη είναι η στιγμή της βασικής συνάντησης, η στιγμή της αναγνώρισης, ανάγνωσης, της πραγματικότητας.

As σκεφτούμε αυτή τη σκηνή ως μεταφορά για τις στιγμές που η μητέρα παρουσιάζει τον κόσμο στο παιδί τότε που αυτό είναι έτοιμο να τον συναντήσει, δίνοντάς του έτσι την πρωταρχική ανταπόκριση (της νόμιμης παντοδυναμίας) ότι αυτό δημιουργεί αυτό που υπάρχει. Σταδιακά η πραγματικότητα εισάγεται και το παιδί ανακαλύπτει ότι ο κόσμος υπήρχε πάντα και είναι έξω από

τον παντοδύναμο έλεγχό του. Κρατάει, όμως, βαθιά την πρωταρχική αίσθηση ότι δικαιούται να υπάρχει και να ζει καλά χωρίς ενοχή. Η αξία της ζωής πηγάζει από την αγάπη της μητέρας που αρχίζει πριν καν το παιδί αισθανθεί ότι υπάρχει, πριν από τους νόμους της οικογένειας και της κοινωνίας.

Ο άνθρωπος γεννιέται με την ικανότητα να αναγνωρίζει τη στέρση του που οφείλει να γίνεται σε κάθε φάση της ανάπτυξης. Αν η απαιτούμενη κατάλληλη ειδική απόκριση από τον περιβάλλον δεν γίνεται στη φάση της ανάπτυξης που αναμένεται να γίνει, τότε το παιδί εγgrάφει τη στέρση ως αρνητικό τραύμα.

Μπορούμε να σκεφθούμε ότι οι προσδοκίες που σήμερα συναντούν το κενό της μη απόκρισης αναβιώνουν το αρχικό αρνητικό τραύμα και προκαλούν τη μεγάλη παραίτηση στην κοινωνία. Η μη συμμετοχή στα κοινά κάνει απτή πραγματικότητα την εμπειρία του κενού. Είναι αντεστραμμένο το αρνητικό τραύμα. Πρόκειται για αυτιστικές καταστάσεις κενών νοήματος. Πρόκειται για μια εκδίκηση, «θεραπευτική» για το άτομο. Αποκαθιστά

τον αυτοσεβασμό. Αυτός που δεν συμμετέχει στα κοινά δεν αναζητά την απόκριση του άλλου. Είναι αυτός που δημιουργεί το κενό της μη απόκρισης. Γίνεται αόρατος κάθε φορά που αισθάνεται ότι ζει σε έναν πολιτισμό που δεν νοιάζεται. Όταν δεν υπάρχει υποκείμενο να αναλάβει τις ευθύνες του. Όταν οι πολιτικοί κάνουν σπέκουλα στο εθνικό πένθος για την εγκληματική αμέλεια στα Τέμπη. Όταν η Δικαιοσύνη θολώνει τα νερά στην υπόθεση εκπόρευσης ανηλικού. Όταν η διαφθορά, ο αυταρχισμός, ο λαϊκισμός διαβρώνουν τη δημοκρατία. Όταν το χρήμα κυβερνά.

Πρόκειται για έναν ανήσυχο αστισμένο κόσμο. Σε μια σπαρτακτική γελοιογραφία του Αρκά, ο Προφήτης λέει στον κόσμο: «Τα πάντα γύρω σας καταρρέουν! Η οικονομία σας διαλύεται, οι θεσμοί σας διαφθείρονται, οι αξίες σας αλλοιώνονται, ο πολιτισμός σας εκπίπτει!». Και ο κόσμος τον αδειάζει απαντώντας: «Καλή καρδιά, Προφήτη!». Πρόκειται για το κενό της πολιτικής.

Η πολιτική οφείλει να φροντίζει την ευημερία μας. Ορίζει τα πλαίσια των θεσμών που απορροφούν τα πιο πρωτόγονα στοιχεία μας ώστε να έχουμε έναν ελεύθερο κοινό χώρο γεμάτο ασφάλεια, σκέψη, δράση και ευχαρίστηση. Η πολιτική στις δημοκρατίες είναι πάντα μιμητής. Δεν υπάρχει τελική λύση. Η πολιτική δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες, ώστε οι αντιφάσεις να συνυπάρχουν, να μην προκαλούν διχασμούς και να μη συγκυλύπτονται με συμβιβασμούς. Διαχειρίζεται τις συγκρούσεις. Δεν τις αποσιωπά. Περιέχει με επάρκεια τις εντάσεις μόνον όταν οι χωρισμοί και οι διαφοροποιήσεις ισχύουν και λειτουργούν. Η πολιτική δημιουργεί πλαίσια χρόνου και χώρου, σημεία συνάντησης, αναγνώρισης, όπου οι αόρατοι γίνονται ορατοί, ενεργητικοί, κάνουν πράγματα για τους άλλους, έχουν αποτέλεσμα, (παράδειγμα, οι εθελοντές των Ολυμπιακών Αγώνων), αισθάνονται υπερήφανοι με αγάπη, με αυτοσεβασμό.

Ο Κ. Σωτήρης Μανωλόπουλος είναι ψυχαναλύτης.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΙΚΑ ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ

Η Μαρίκα Συμεωνίδου γεννήθηκε στον Πειραιά και είναι πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει γράψει τα βιβλία «Ζωή», «Με τα μάτια των άλλων», «Παράξενη εξήγηση 22» (εκδ. Γαβριελίδης), «Πλάνη 18» (εκδ. Μανδραγόρας), «Ξέρεις πού οδηγεί» (ΑΩ εκδόσεις). Η πρόσφατη ποιητική συλλογή της, «Βεντέμα», κυκλοφορεί από τις ΑΩ εκδόσεις.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

«Η ζωή εδώ και τώρα» - Βισουάβα Σιμπόρσκα (μτφρ. Μπέατα Ζούλκιεβιτς, εκδ. Καστανιώτη) και «Ποιήματα και πεζά» - Στέφαν Γκεόργκε (εισαγωγή - μετάφραση - σχολία: Γιώργος Βαρθαλίτης, εκδ. Gutenberg).

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Να αλλάζω την ιεραρχία των τιθόμενων ζητημάτων και να εμπλουτίζω κάθε φορά την παρατήρηση των καθημερινών συμβάντων αναζητώντας γι' αυτά καινούργια συμφοράζομενα.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;

Εάν θεωρήσω τον Τζόρτζιο Αγκάμπεν κλασικό, διάβασα πρόσφατα για πρώτη φορά την «Κατάσταση εξαιρέσεως» (μτφρ. Μαρία Οικονομίδου, εκδ. Πατάκη) και μου άρεσε.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Η αναγνωστική συνθήκη χωρίς όρια, αυτή για μένα είναι απόλυση. Όταν ήμουν φοιτήτρια χανόμουν στα αναγνωστήρια των βιβλιοθηκών, μεγαλώνοντας - και λόγω του επαγγέλματός μου - το να διαβάω βιβλία εξωσχολικά με τους μαθητές μου είναι υπέροχο, αν και η ανάγνωση είναι μια μοναχική διαδικασία, που η ιδανική είναι κάτω από τον κέδρο μου στην Αίγινα με τον ήχο των τζιτζικιών.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Με συγκινεί όποιο βιβλίο με διαβάει, δηλαδή όποιο είναι Μαρίκα. Μου αρέσουν τα βιβλία με κινηματογραφικό χαρακτήρα και δημιουργία πολλών οικείων εικόνων που έχουν σφιχτή και χορταστική γραφή στην πεζογραφία με ιστορικά στοιχεία και ψυχογράφηση των ήρωων. Στην ποίηση το αντίθετο, όσο πιο ελλειπτικό είναι το ποίημα τόσο πιο πολύ με συγκινεί.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;

«Μεταφράσεις» του Ζήσιμου Λορεντζάτου (εκδ. Ικαρός).

Γιατί επιλέξατε τον τίτλο «Βεντέμα»; Ποια η ιστορία του;

Βεντέμα σημαίνει σοδειά. Στη διάρκεια της πανδημίας υπήρξε αρκετή σοδειά ποιητική - μια συγκομιδή στις συστοιχίες στίχων, λέξεων, αναμνήσεων, συναισθημάτων.

Υπάρχει κάποιο συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στα ποιήματα; Ποιος είναι αυτός και πώς λειτουργεί αφηγηματικά;

Είναι ποιήματα εγκλεισμού και συγχρόνως ελευθερίας. Γιατί η ποίηση είναι ανάσα, είναι ελευθερία. Η ελιά, η ακτίνα του ήλιου, το ταξίδι είναι ο συνδυαστικός κρίκος, είναι το δικό μου ζήτημα, είναι ζωή.

Επιμέλεια:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Η ζωή μετά τον Φιντέλ

ΛΕΟΝΑΡΔΟ ΠΑΔΟΥΡΑ
Εντιμοί άνθρωποι
μτφρ. Κώστας Αθανασίου
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 539

Τοιογραφία από τη ζωή στην πολύπαθη Κούβα των ημερών μας και του παρελθόντος, οι «Εντιμοί άνθρωποι» του Λεονάρδο Παδούρα διαβάζονται χωρίς ανάσα από τους λάτρεις του αστυνομικού νουάρ. Ή διαβάζονται μετ' εμποδίων, αλλά ασφαλώς διαβάζονται, από όσους έχουν λίγο κουραστεί από τα επανερχόμενα κλισέ, κλασικά και πρόσφατα, του είδους - την εμμονή στο ανδρικό βλέμμα πάνω στα γυναικεία κάλλη, τον έπαινο εύγευστων εδεσμάτων αλλά και την εν ψυχρώ περιγραφή πετσοκομμένων πτωμάτων.

Πώς διαμορφώθηκε ο βίος των ανθρώπων στη μετά Φιντέλ Κάστρο εποχή, στην περίοδο μάλιστα που οι σχέσεις ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Κούβα βελτιώθηκαν με την επίσκεψη του Μπαράκ Ομπάμα; Ο Λεονάρδο Παδούρα δεν διστάζει να μιλήσει για τα εγκλήματα του καθεστώτος στις δεκαετίες της κομμουνιστικής παντοδυναμίας του '70 και του '80. Λίγες ημέρες πριν από την επίσκεψη του Αμερικανού προέδρου το 2016, ένα πρώην κυβερνητικό στέλεχος βρίσκεται

άγρια ακρωτηριασμένο. Ο πρώην ντετέκτιβ και νυν βιβλιοπώλης Μάριο Κόντε αναμειγνύεται στην εξήγηση του εγκλήματος. Ο νεκρός υπήρξε τον παρελθόν σκοτεινή μορφή, λογοκριτής και εκβιαστής καλλιτεχνών, την καρδιά των οποίων κατέστρεψε για να οικειοποιηθεί τα έργα τους και προς ίδιον όφελος να τα πουλήσει. Ποιος όμως να θέλει να εκδικηθεί έναν υπέργηρο έπειτα από τόσα χρόνια, όταν μάλιστα η Κούβα γνώρισε στο μεταξύ την απόλυτη φτώχεια μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ενωσης και τη διακοπή της οικονομικής συνδρομής της σε μια χώρα που ζούσε σε απόλυτο εμπάργκο;

Η μυθολογία ενός αισθησιασμού περασμένου στο DNA των κατοίκων της χώρας δεν αφήνει αδιάφορο τον συγγραφέα. Η άλλη μισή υπόθεση του έργου εκτυλίσσεται εκατό χρόνια νωρίτερα, στα 1910, όταν ο Γάλλος γκάνγκστερ Λουί Λοτότ και ο γοπευτικός αρι-

στοκράτης Αλμπέρτο Γιαρίνι (και οι δύο ιστορικά πρόσωπα) θα αλληλοεξοντωθούν σε μια σύγκρουση για τον έλεγχο των δικτύων πορνείας στην Αβάνα. Πρόκειται για την εποχή που, προτεκτοράτο των Ηνωμένων Πολιτειών, η Κούβα γνώρισε μεγάλη άνθηση ως Νίκαια της Αμερικής και παράδεισος για κάθε λογής πλούσιους. Οι δύο ιστορίες στο τέλος βέβαια διαπλέκονται χάρη στην αφηγηματική δεξιοτεχνία του Παδούρα.

Η αστυνομική λογοτεχνία του και το ιστορικό μυθιστόρημα του «Ο άνθρωπος που αγαπούσε τα σκυλιά», για τη δολοφονία του Τρότσκι από τον Στάλιν, καθέρωσαν τον Κουβανό συγγραφέα στο διεθνές λογοτεχνικό στερέωμα. Οι «Εντιμοί άνθρωποι» μάλιστα έκαναν, στην ωραία ελληνική μετάφραση του Κώστα Αθανασίου, πέντε εκδόσεις μέσα σε τρεις μήνες. Διατρέχοντας τις ξένες κριτικές για το έργο που πρωτοεκδόθηκε το 2016 διάβα-

σα το σημείωμα του Geoff White με τις απόψεις του Καναδού John Kirk. Πώς επιτρέπεται στον Παδούρα που παραμένει κάτοικος Κούβας να κάνει καυστική κριτική σε ένα καθεστώς το οποίο επιδεικνύει μεγάλη αυστηρότητα σε άλλους αντιπολιτευόμενους, συγγραφείς και μη; Αποψη του Καναδού καθηγητή Λατινοαμερικανικών Σπουδών αποτελεί το ότι όλα είναι θέμα ορίων - κανένας δεν δικαιούται, λ.χ., να αμαυρώσει το πορτρέτο του Φιντέλ. Η κυκλοφορία των βιβλίων του Παδούρα στη χώρα του είναι άλλωστε μικρή. Τα έργα του δημοσιεύονται στην Ισπανία και για τη λατινοαμερικανική αγορά τυπώνονται στο Μεξικό, τα βιβλιοπωλεία στην Κούβα λιγοστεύουν και στα ράφια τους βρίσκονται σε αφθονία τα βιβλία του Φιντέλ και του Τσε. Γραμμένο τη χρονιά της αμερικανο-κουβανικής προσέγγισης, ο συγγραφέας βάζει τον ήρωά του να είναι απαισιόδοξος για το κατά πόσον η πολιτική στροφή θα έχει θετικά αποτελέσματα στην καθημερινότητα των Κουβανών. Για να επαληθευτεί δυστυχώς, όπως παρατηρεί ο G. White, λόγω μεταστροφής της εξωτερικής πολιτικής του Ντόναλντ Τραμπ και της κατοπινής αδιαφορίας του Τζο Μπάιντεν.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
από τη Read LIBRARY

WATANABE, MASAKO
«Storytelling in Japanese Art»
Met Publications

Το 2002, το Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης απέκτησε ένα σπάνιο αριστουργηματικό έργο ιαπωνικής τέχνης, το «A Long Tale for an Autumn Night», πρόκειται για το σύνολο τριών εικονογραφημένων ρολών που το καθένα από αυτά έχουν μήκος άνω των δέκα μέτρων και χρονολογούνται από τη μεσαιωνική περίοδο. Αυτή η σημαντική απόκτηση έδωσε την αφορμή για την έκθεση «Storytelling in Japanese Art», που διοργανώθηκε από τον Masako Watanabe. Στην έκθεση παρουσιάστηκε η πλούσια ιστορία της ιαπωνικής εικονογραφίας που αφορούσε σε μια σειρά από διάφορες μορφές, όπως εικονογραφημένα βιβλία, πτυσσόμενα πολύπτυχα, κρεμαστά ειλιάτσια, ακόμη και κάρτες. Αυτά τα αντικείμενα, που χρονολογούνται από τον δωδέκατο έως τον δέκατο ένατο αιώνα, αποτυπώνουν έντονα τη ζωή και το πνεύμα της εποχής τους. Η δημοτικότητα των ιαπωνικών κόμικς, ή manga, και η υπερροχή των γραφικών τεχνών στη σύγχρονη Ιαπωνία πιστοποιούν τη διαρκή κληρονομιά αυτών των παραδόσεων. Μία επιλογή από τα είκοσι και πλέον ρολά που παρουσιάστηκαν στην έκθεση συμπεριλαμβάνονται στην έκδοση αυτή και προσκαλούν τον αναγνώστη να εξερευνήσει τα μυριάδες θέματα που απασχολούν την ιαπωνική φαντασία εδώ και αιώνες. Θαυμαστές βουδιστικές και σιντοϊστικές ε ιστορίες, περιπέτειες θρυλικών ηρώων και τα κατορθώματά τους σε περιόδους πολέμου, ζώα και φανταστικά πλάσματα που περιπλανούνται στο ανθρώπινο βασίλειο όπως και φρικιαστικές ιστορίες φαντασμάτων και τεράτων.

Το βιβλίο διατίθεται δωρεάν και από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Βήμα στην άποψη που πάει ενάντια στο ρεύμα

22ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρος 2024: Η Κύπρος για ακόμη μια χρονιά στον διεθνή χάρτη του σινεμά

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Η 22η έκδοση του φεστιβάλ καθοδηγείται από τη θεματική του «ανεξάρτητου». Με αυτό αναφερόμαστε όχι μόνο στην παράδοση του ανεξάρτητου κινηματογράφου, αλλά και στους ανεξάρτητους, χειραφετημένους χαρακτήρες που τόσο απολαμβάνουμε να βλέπουμε στη μεγάλη οθόνη» λένε στη συνέντευξη τους στην «Κ» οι καλλιτεχνικοί διευθυντές του φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρος, Αργυρώ Νικολάου και Μάριος Λιζίδης, οι οποίοι για δεύτερη χρονιά βρίσκονται στο πηδάλιο του. Λένε επίσης πως στόχος τους πάντα είναι να παρουσιάσουν ένα πρόγραμμα εκλεκτικό, με ταινίες από διαφορετικά μέρη του κόσμου, ένα πρόγραμμα με κοινωνικοπολιτικές ευαισθησίες, αιχμηρό αλλά και λυρικό, με ταινίες από σκηνοθέτες και σκηνοθέτριες σε διάφορα στάδια της καριέρας τους. Το φετινό φεστιβάλ διοργανώνεται από τις 12 έως τις 20 Απριλίου, με τις προβολές να γίνονται στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό και το Κινηματογράφο Ζήνα στη Λευκωσία.

—Ξαναμιλάμε για το 22ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρος 2024, πώς έγινε η επιλογή του προγράμματος

του φετινού Φεστιβάλ;

—Φέτος είχαμε ρεκόρ υποβολών στο φεστιβάλ, με πολλές αξιολογικές και βραβευμένες ταινίες να διεκδικούν μια θέση στο διεθνές διαγωνιστικό τμήμα του Cyprus Film Days. Αυτό σε συνδυασμό

«Το πρόγραμμα του φετινού Φεστιβάλ Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρος είναι πολυεπίπεδο και ιδιαίτερα ποιοτικό, κάτι που ελπίζουμε να νιώσει και το κοινό του φεστιβάλ. Η 22η έκδοση του φεστιβάλ καθοδηγείται από τη θεματική του «ανεξάρτητου». Με αυτό αναφερόμαστε όχι μόνο στην παράδοση του ανεξάρτητου κινηματογράφου, αλλά και στους ανεξάρτητους, χειραφετημένους χαρακτήρες που τόσο απολαμβάνουμε να βλέπουμε στη μεγάλη οθόνη. Γενικά φέτος δίνουμε βήμα στην άποψη που πάει ενάντια στο ρεύμα, στην ελευθερία της σκέψης, και στην επιμονή, όλα στοιχεία που γίνονται κινητήριες δυνάμεις για τους δημιουργούς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικών, κοινωνικοπολιτικών ή άλλων περιορισμών.

Φέτος, δίνεται έμφαση στον κινηματογράφο της Παλαιστίνης με την προβολή των ταινιών «The Teacher» της Farah Nabulsi, το «Bye Bye Tiberias» της Lina Soualem, και το «Mussolini's Sister» της Juna Suleiman.

με το γεγονός ότι το 2023 ήταν μια δυνατή χρονιά για τον κινηματογράφο στην Ευρώπη και παγκόσμια, έκανε τη διαδικασία της επιλογής αρκετά δύσκολη. Η δυσκολία όμως φέρνει και ένα συναίσθημα επιβράβευσης, μιας και το πρόγραμμα φέτος είναι πολυεπίπεδο και ιδιαίτερα ποιοτικό, κάτι που ελπίζουμε να νιώσει και το κοινό του φεστιβάλ. Η 22η έκδοση του φεστιβάλ καθοδηγείται από τη θεματική του «ανεξάρτητου». Με αυτό αναφερόμαστε όχι μόνο στην παράδοση του ανεξάρτητου κινηματογράφου, αλλά και στους ανεξάρτητους, χειραφετημένους χαρακτήρες που τόσο απολαμβάνουμε να βλέπουμε στη μεγάλη οθόνη. Γενικά φέτος δίνουμε βήμα στην άποψη που πάει ενάντια στο ρεύμα, στην ελευθερία της σκέψης, και στην επιμονή, όλα στοιχεία που γίνονται κινητήριες δυνάμεις για τους δημιουργούς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικών, κοινωνικοπολιτικών ή άλλων περιορισμών.

—Δεύτερη χρονιά στο πηδάλιο του φεστιβάλ, στην περυσινή κουβέντα μας μου είχατε πει ευχόμαστε πως με κάθε επόμενη έκδοση το πρόγραμμα του φεστιβάλ θα συνεχιστεί να γίνεται όλο και πιο πολυφωνικό και πολυπολιτισμικό, όπως παράλληλα και το κοινό. Φέτος, τιώθετε

«Γενικά φέτος δίνουμε βήμα στην άποψη που πάει ενάντια στο ρεύμα, στην ελευθερία της σκέψης, και στην επιμονή, όλα στοιχεία που γίνονται κινητήριες δυνάμεις για τους δημιουργούς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικών, κοινωνικοπολιτικών ή άλλων περιορισμών» λένε στην «Κ» οι καλλιτεχνικοί διευθυντές του φεστιβάλ Αργυρώ Νικολάου και Μάριος Λιζίδης.

—Το κοινό του φεστιβάλ αγάλισσε το περυσινό πρόγραμμα, κι έτσι φέτος συνεχίζουμε στην ίδια κατεύθυνση, με μερικές προσθήκες και αλλαγές βάση κάποιων αναγκών που εντοπίσαμε μέσα από τη συζήτηση με σενεφίλ και άτομα της κυπριακής κινηματογραφικής βιομηχανίας. Στόχος μας πάντα είναι να παρουσιάσουμε ένα πρόγραμμα εκλεκτικό, με ταινίες από διαφορετικά μέρη του κόσμου, ένα πρόγραμμα με κοινωνικοπολιτικές ευαισθησίες, αιχμηρό αλλά και λυρικό, με ταινίες από σκηνοθέτες και σκηνοθέτριες σε διάφορα στάδια της καριέρας τους. Το φετινό πρόγραμμα είναι σαφώς διευρυμένο, με 27 ταινίες στο σύνολο, με το Κυπριακό Διαγωνιστικό τμήμα που προβλέπεται να γίνει σημείο αναφοράς και με ταινίες από τουλάχιστον 20 διαφορετικές χώρες.

—Ενας σημαντικός τρόπος που η φετινή έκδοση στοχεύει στην πολυφωνικότητα και στην περαιτέρω ανάπτυξη του κοινού του φεστιβάλ είναι ο υποτίτλος του κυπριακού διαγωνιστικού προγράμματος στην τουρκική γλώσσα, αλλά και οι νέες συνεργασίες, όπως αυτή με το Queer Wave, το φεστιβάλ ΛΟΑΤΚΙΑ+ κινηματογράφου της Κύπρου, με το οποίο συνδιοργανώνουμε ένα Kick-off event την εβδομάδα πριν από την έναρξη του φεστιβάλ μας, την Κυριακή 7 Απριλίου στο ARTos στη Λευκωσία. Επίσης, φέτος συνεργαζόμαστε και με το Mall of Cyprus, που φέτος θα φιλοξενήσει τις προβολές του παιδικού και νεανικού μας προγράμματος στο K-Cineplex. Να σημειώσουμε πως μαζί με τις ταινίες προσφέρουμε και φέτος ένα δυναμικό πρόγραμμα εργαστηρίων και masterclasses που απευθύνονται σε ντόπιους δημιουργούς και επαγγελματίες του κινηματογράφου, με ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη δικτύωση υπό την καθοδήγηση διεθνώς διακεκριμένων εκπαιδευτών και κινη-

—Το φετινό φεστιβάλ αγάλισσε το περυσινό πρόγραμμα, κι έτσι φέτος συνεχίζουμε στην ίδια κατεύθυνση, με μερικές προσθήκες και αλλαγές βάση κάποιων αναγκών που εντοπίσαμε μέσα από τη συζήτηση με σενεφίλ και άτομα της κυπριακής κινηματογραφικής βιομηχανίας. Στόχος μας πάντα είναι να παρουσιάσουμε ένα πρόγραμμα εκλεκτικό, με ταινίες από διαφορετικά μέρη του κόσμου, ένα πρόγραμμα με κοινωνικοπολιτικές ευαισθησίες, αιχμηρό αλλά και λυρικό, με ταινίες από σκηνοθέτες και σκηνοθέτριες σε διάφορα στάδια της καριέρας τους. Το φετινό πρόγραμμα είναι σαφώς διευρυμένο, με 27 ταινίες στο σύνολο, με το Κυπριακό Διαγωνιστικό τμήμα που προβλέπεται να γίνει σημείο αναφοράς και με ταινίες από τουλάχιστον 20 διαφορετικές χώρες.

—Το φετινό φεστιβάλ αγάλισσε το περυσινό πρόγραμμα, κι έτσι φέτος συνεχίζουμε στην ίδια κατεύθυνση, με μερικές προσθήκες και αλλαγές βάση κάποιων αναγκών που εντοπίσαμε μέσα από τη συζήτηση με σενεφίλ και άτομα της κυπριακής κινηματογραφικής βιομηχανίας. Στόχος μας πάντα είναι να παρουσιάσουμε ένα πρόγραμμα εκλεκτικό, με ταινίες από διαφορετικά μέρη του κόσμου, ένα πρόγραμμα με κοινωνικοπολιτικές ευαισθησίες, αιχμηρό αλλά και λυρικό, με ταινίες από σκηνοθέτες και σκηνοθέτριες σε διάφορα στάδια της καριέρας τους. Το φετινό πρόγραμμα είναι σαφώς διευρυμένο, με 27 ταινίες στο σύνολο, με το Κυπριακό Διαγωνιστικό τμήμα που προβλέπεται να γίνει σημείο αναφοράς και με ταινίες από τουλάχιστον 20 διαφορετικές χώρες.

—Πληροφορίες: Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρος 2024, 12-20 Απριλίου, προβολές Θέατρο Ριάλτο, Λεμεσό και Κινηματογράφος Ζήνα, Λευκωσία. Περισσότερες πληροφορίες www.cypirusfilmdays.com

—Ενας σημαντικός τρόπος που η φετινή έκδοση στοχεύει στην πολυφωνικότητα και στην περαιτέρω ανάπτυξη του κοινού του φεστιβάλ είναι ο υποτίτλος του κυπριακού διαγωνιστικού προγράμματος στην τουρκική γλώσσα, αλλά και οι νέες συνεργασίες, όπως αυτή με το Queer Wave, το φεστιβάλ ΛΟΑΤΚΙΑ+ κινηματογράφου της Κύπρου.

Το φεστιβάλ φέτος καθοδηγείται από τη θεματική του «ανεξάρτητου»

—Εκχωρίζω τις παλαιστινιακές συν-συμμετοχές «The Teacher» (ΗΒ, Παλαιστίνη, Κατάρ) και η ειδική προβολή του ντοκιμαντέρ της Lina Soualem «Bye Bye Tiberias» (2023, Γαλλία, Παλαιστίνη, Βέλγιο, Κατάρ), αλλά και το «Mussolini's Sister»... πρόκειται για μία κινηματογραφική «Αμάθεια»;

—Θα προτιμούσαμε να μην κάνουμε τέτοιες συγκρίσεις, για πολλούς λόγους. Σαν δημιουργοί και πρωτίστως σαν άνθρωποι, δεν μπορούμε να παραμεινουμε αμέτοχοι μπροστά στις εικόνες φρίκης από τη Γάζα, τους βομβαρδισμούς, τους νεκρούς, τον εκτοπισμό, και τον ανθρωπογενή λιμό που βλέπουμε να εξελίσσεται εδώ και μήνες. Είναι ένα θέμα που μας αφορά άμεσα, όχι μόνο επειδή συμβαίνει σε απόσταση αναπνοής από την Κύπρο, αλλά γιατί ο πόλεμος και τα άλλα παράγωγα του φονταμενταλισμού στο στοχοποιούν αθώους αμάχους, δεν συμφωνούν ούτε με τις προσωπικές μας αξίες ούτε με το τι πρεσβεύει το φεστιβάλ, σαν ένα πολιτιστικό γεγονός που βάζει τον άνθρωπο, την ενσυναίσθηση και την δημιουργία πάνω απ' όλα. Γι'

Παρατηρούμε μια συνεχή ανάπτυξη και εξέλιξη όσον αφορά το κυπριακό σινεμά.

αυτό τον λόγο, φέτος, περισσότερο από ποτέ, θεωρήσαμε σημαντικό να δώσουμε έμφαση στον κινηματογράφο της Παλαιστίνης. Οι τρεις ταινίες που θα προβάλουμε— το The Teacher της Farah Nabulsi, το Bye Bye Tiberias της Lina Soualem, και το Mussolini's Sister της Juna Suleiman, που είναι και μέλος της Κριτικής Επιτροπής—αντικατοπτρίζουν διάφορες πτυχές της σύγχρονης Παλαιστινιακής εμπειρίας.

—Επιστρέφει και το Κυπριακό Διαγωνιστικό Τμήμα, σημαίνει ότι πάμε καλά στο κυπριακό σινεμά; —Παρατηρούμε μια συνεχή ανάπτυξη και εξέλιξη όσον αφορά το κυπριακό σινεμά. Βλέπουμε τους Κύπριους σκηνοθέτες και σκηνοθέτριες να προχωρούν, να παίρνουν ρίσκα, να εξερευνούν νέες ιδέες και να καταπνύονται με βαθυστόχαστα οικουμενικά

θέματα. Είχαμε επίσης κάποια αύξηση στο κοινό του κινηματογράφου που σίγουρα θα βοηθήσει περαιτέρω, ενώ πρόσφατα είχαμε και την πρώτη κυπριακή ταινία που αγοράστηκε από το Netflix (το Find me Falling, της Στελάνας Κληρή). Οπότε ναι! Μας φαίνεται πως πάμε καλά!

—Στη φετινή διοργάνωση υπάρχει και τμήμα για τον ανεξάρτητο, χαμηλού προϋπολογισμού κινηματογράφο με τίτλο «Taste of Indie», με δύο ταινίες, τι σας ώθησε να συμπεριλάβετε και αυτό το είδος.

—Όπως αναφέραμε, η φετινή μας διοργάνωση εστιάζει στη θεματική του «ανεξάρτητου», σε όλες τις εκφάνσεις του. Το μικρό αυτό τμήμα ήταν η γνήσια εμπνευσμένη φετινή θεματική, και είναι όντως μια πολύ μικρή γεύση του τι μπορούν να παράγουν οι δημιουργοί καθαρά με την επινοητικότητα και την ικανότητά τους να υπερβαίνουν διάφορα όρια, οικονομικά και μη, που περιορίζουν τη δράση τους. Η ίδια η ύπαρξη τέτοιων ταινιών είναι απόδειξη ότι μπορούμε μόνο με ό,τι έχουμε στα χέρια μας να δημιουργήσου-

με, να προβάσουμε και να υπερασπιστούμε τις ιδέες και τα ιδανικά μας. Στο τμήμα αυτό παίζουν δύο ταινίες: Το «Smitherens» (1982) της Susan Seidelman, που κινείται στον ρυθμό της πανκ σκηνής στη Νέα Υόρκη της δεκαετίας του '80, είχε αρχικά έναν προϋπολογισμό 25.000 δολάρια (!) και ήταν η πρώτη ανεξάρτητη ταινία από τις ΗΠΑ που προτάθηκε για Χρυσό Φοίνικα στις Κάννες. Το «Baghead» (2008) των αδελφών Duplass—που προβάλλεται σε μεταμεσονύχτια προβολή την Παρασκευή 19 Απριλίου στο Ζήνα Πάλας—γυρίστηκε με μια ομάδα ηθοποιών οι οποίοι ήταν φίλοι των σκηνοθετών.

—Ο κινηματογράφος σήμερα ακολουθεί δημιουργικά τις κοινωνικές καταστάσεις ή έχουμε ταινίες που προχωράνε πιο κάτω τη σκέψη μας, ανοίγοντας νέους δρόμους;

—Μάριος Λιζίδης: Συμβαίνουν και τα δύο. Ο κινηματογράφος συχνά αντανάκλα και ακολουθεί τις κοινωνικές καταστάσεις, αφού οι ταινίες είναι προϊόντα του πολιτισμού μέσα στον οποίο δημιουργούνται. Ωστόσο, οι δι-

—Ο κινηματογράφος σήμερα ακολουθεί δημιουργικά τις κοινωνικές καταστάσεις ή έχουμε ταινίες που προχωράνε πιο κάτω τη σκέψη μας, ανοίγοντας νέους δρόμους;

—Αργυρώ Νικολάου: Σαν ακούλουθος του εικαστικού και πειραματικού σινεμά, να προσθέσω επίσης πως οι εναλλακτικές και πειραματικές πρακτικές ωθούν και τα πιο «παραδοσιακά» κινηματογραφικά έργα προς πιο τολμηρές κατευθύνσεις όσον αφορά τη φόρμα αλλά και τις θεματικές τους. Η χρήση αρχειακού υλικού, η ανορθόδοξη σχέση ήχου και εικόνας, οι αναπαραστάσεις, το

αγκάλιασμα του υβριδικού στυλ (μεταξύ μυθοπλασίας και τεκμηρίωσης), κάποια πιο «προχωρημένα» στοιχεία που βλέπουμε πλέον και στον πιο mainstream κινηματογράφο πηγαίνουν συχνά από πιο εναλλακτικές «υποκοιλοτύρες» (subcultures) του σινεμά και των οπτικοακουστικών τεχνών γενικότερα.

—Ως δημιουργοί και εσείς θα λέγατε πως εν αρχή είναι η εικόνα ή η ιστορία που θέλει να μεταυσιώσει σε ταινία ο δημιουργός;

—Αργυρώ Νικολάου: Για μένα και τη δική μου δημιουργική διαδικασία, το γράψιμο, το κείμενο και η ιστορία έρχονται πάντα πρώτα, ίσως επειδή οι σπουδές μου ήταν και στον χώρο της λογοτεχνίας. Φυσικά αυτό δεν σημαίνει ότι μια εικόνα δεν μπορεί να είναι το έναυσμα μιας ιστορίας. Τουναντίον, συχνά αυτό συμβαίνει, κι είναι αυτό που κάνει μια ιδέα ή ένα πρότζεκτ «κινηματογραφικό». Όπως και να 'χει, για μένα κινηματογράφος σημαίνει πως ιστορία και εικόνα είναι αλληλένδετα. Είναι στο χέρι της κάθε σκηνοθέτριας/τη σε ποιο βαθμό και πώς...

Η σχέση του ανθρώπου με την υλικότητα

KUZA: Το κοινωνικό, ιστορικό και υλικό σώμα του PASHIAS στο μουσείο Fitzwilliam στο Cambridge

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Γιατί χρησιμοποιούμε μεταφορές του σώματός μας όπως «πόδια» και «αφτιά» για να περιγράψουμε μέρη ενός αγγείου; Γιατί η ίδια λέξη «κούζα» της κυπριακής διαλέκτου να σχετίζεται νοηματικά με το ανθρώπινο κεφάλι; Ο PASHIAS προσεγγίζει αυτά τα ερωτήματα αντικαθιστώντας μέρος του σώματός του με κεραμικό θραύσμα που φτιάχτηκε πρόσφατα στην Κύπρο και μεταφέρθηκε στο μουσείο Fitzwilliam για την επίτελεση. Η φιγούρα του καλλιτέχνη/αγγείου, εν μέρει ανθρώπινη και εν μέρει πηλός, συνομιλεί με τα κυπριακά αγγεία που εκτίθενται στο μουσείο, τα οποία δημιουργήθηκαν στο νησί πριν από χιλιάδες χρόνια.

Οι αρχαιολόγοι έχουν διατυπώσει διάφορες θεωρίες σχετικά με την προέλευση του ανθρωπομορφισμού στην κεραμική: θρησκευτικός ή ευρύτερα πολιτισμικός συμβολισμός, πρακτικές ανάγκες της καθημερινής ζωής που αντλούν έμπνευση από το ανθρώπινο σώμα σαν λειτουργικά βέλτιστη μορφή, ή εναλλακτικά, ως αποτέλεσμα μιας πτυχής της ανθρώπινης ικανότητας να προσλαμβάνει ερεθίσματα και να τα μετατρέπει σε γνώση. Προηγούμενα έργα του PASHIAS έχουν καταπαστεί με τέτοιες πτυχές. Για παράδειγμα, στο έργο Temple-boy (2017), ο καλλιτέχνης διερευνά την απεικόνιση του ανθρώπινου σώματος σε πήλινο ομοίωμα του 5ου αιώνα π.Χ. μέσα από την έννοια του μεταβο-

λισμού, και συνδέοντας τον τελετουργικό χαρακτήρα του αγγείου με φυσιολογικές διεργασίες του ανθρώπινου σώματος. Ωστόσο, με το έργο KUZA αναπτύσσεται μια άλλη διάσταση της εξερεύνησης αυτής. Το έργο προσκαλεί τον επισκέπτη του μουσείου να διερευνήσει μια βαθύτερη σχέση του ανθρώπου με την υλικότητα που υπερβαίνει την κυριολεκτική μορφολογική συσχέτιση με το ανθρώπινο σώμα. Σε αντίθεση με το ειδώλιο του 5ου π.Χ αιώνα που αναπαριστά το σώμα κυριολεκτικά, η κούζα είναι μια μεταφορική

Περιβάλλοντας το αγγείο που καλύπτει το κεφάλι του με μια στοργική χειρονομία, ο καλλιτέχνης αγκαλιάζει ταυτόχρονα το παγκόσμιο κεφάλι της ανθρωπότητας.

απεικόνισή του.

Η φιγούρα του καλλιτέχνη/αγγείου είναι μια άμεση αναφορά σε αυτή τη βαθύτερη υλική σύνδεση του σώματός μας με την ιστορία, με τον ιστορικό χρόνο, με αυτό που ονομάζουμε κληρονομιά: δηλώνει ότι η σχέση μας με τον χρόνο δεν είναι αφηρημένη, ότι ο χρόνος έχει υλική υπόσταση, και τον αντιλαμβάνομαστε σαν πράγμα και όχι σαν άυλη έννοια. Αυτό στέκει ως υπενθύμιση –και πόσο επίκαιρη είναι αυτή η υπενθύμιση– ότι οι ζωές μας είναι αλληλένδετες με τις ζωές των άλλων (των

Από μια διαφορετική οπτική γωνία, η φιγούρα του καλλιτέχνη σε διάλογο με τα εκθέματα του μουσείου παρουσιάζει την ανθρωπότητα ως μια συνεχή υλική παρουσία στον κόσμο, που εκτείνεται πέρα από τις ατομικές μας ζωές.

σύγχρονων, των προκατόχων και των διαδόχων μας) μέσω καθολικών και διαρκών ανθρώπινων αναγκών που παραμένουν αμετάβλητες κατά τη διάρκεια της ιστορίας. Όλοι οι άνθρωποι υποφέρουν το ίδιο μπροστά στη δίψα, μπροστά στην πείνα. Οι αμφορείς

κατασκευάστηκαν για να μεταφέρουν και να διανέμουν αγαθά, για να ικανοποιήσουν αυτές τις παγκόσμιες ανάγκες. Περιβάλλοντας το αγγείο που καλύπτει το κεφάλι του με μια στοργική χειρονομία, ο καλλιτέχνης αγκαλιάζει ταυτόχρονα το παγκόσμιο κεφάλι της

ανθρωπότητας. Οι αναφορές σε επαναστατικές ιδέες για τον κοινωνικό ρόλο της τέχνης που φτάνουν μέχρι τον Saint-Simon, δεν είναι δύσκολο να εντοπιστούν, με τον καλλιτέχνη να αναλαμβάνει την ευθύνη για τη διαμόρφωση αυτής της κοινωνίας των ανθρώπων. Το θέμα αυτό απασχόλησε τον PASHIAS ήδη στο Metaphora (2019) όπου το σώμα του καλλιτέχνη χρησιμοποιείται σαν αρχιτεκτονικό στήριγμα του ανθρώπινου οικοδομήματος και παρομοίως στο έργο A.B.S. (Training for performance #7) (2016) όπου ο καλλιτέχνης ως τίτάνος σπκώνει το βάρος του κόσμου στους ώμους του.

Από μια διαφορετική οπτική γωνία, η φιγούρα του καλλιτέχνη σε διάλογο με τα εκθέματα του μουσείου παρουσιάζει την ανθρωπότητα ως μια συνεχή υλική παρουσία στον κόσμο, που εκτείνεται πέρα από τις ατομικές μας ζωές. Το πήλινο αγγείο παρέχει απόδειξη αυτής της συνέχειας με απτό τρόπο, καθώς μπορεί κανείς ακόμα να διακρίνει τα δακτυλικά αποτυπώματα που εντυπώθηκαν στον πηλό από τους κατασκευαστές του. Ο κόπος και οι ιδέες των κεραμοποιών παραδίδονται σε εμάς σε μορφή πηλού. Αυτή η υλική και βιωματική απόδειξη της ιστορικής συνέχειας μας διαβεβαιώνει ότι η προσωρινή μας ύπαρξη ως ατόμων αποτελεί μέρος ενός διαχρονικού ανθρώπινου σώματος που αφήνει διαρκή σημάδια παρουσίας στο εύρος της ιστορίας.

Η άμεση σύνδεση με τον καλλιτέχνη – είτε είναι ο κεραμοποιός

της αρχαιότητας που εντύπωσε τα δακτυλικά του αποτυπώματα στο αγγείο, είτε ο PASHIAS που τοποθετεί το σώμα/αγγείο του ανάμεσα στους επισκέπτες του μουσείου – μας ενθαρρύνει να προχωρήσουμε πέρα από ένα αναλογισμό της σχέσης μας με την ιστορία. Η πρόσκληση του καλλιτέχνη προς τους επισκέπτες της Κυπριακής Συλλογής στο μουσείο είναι να βιώσουν τώρα, μέσα από την τέχνη, τη δυνατότητα για ουσιαστική ανθρώπινη επαφή. Οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των επισκεπτών και του καλλιτέχνη μαρτυρούν την ικανότητα της ύλης να μεσολαβεί στις κοινωνικές σχέσεις – όχι με όρους ανταλλακτικούς, αλλά με τρόπο που αγγίζει άμεσα την ανθρωπότητά μας φύση. Αυτές οι αλληλεπιδράσεις κυμαίνονται από τη δυναμική θεατή/θεάματος ως μια πιο στενή επαφή αγκαλιάς, από την αναγνώριση της συνεισφοράς του καλλιτέχνη στην ανθρώπινη εμπειρία έως την ανάδυση της παιδικής μας περιέργειας που χάθηκε με την ενήλικεψη.

Δεν είναι άλλωστε αυτή η ανακάλυψη της σύνδεσής μας με την ύλη και με τους συνανθρώπους μας και συνάμα η ανάκλιση του εαυτού μας στα αντικείμενα που δημιουργούμε; η διεξόδος από την αποξένωση;

Ο Δημήτρης Βενιζέλος είναι επιμελητής.

* Η ζωντανή επίθεση "KUZA" πήρε μέρος με ανάθεση του Πολιτιστικού Τμήματος της Ύπατης Αρμοστείας Κύπρου, περισσότερες πληροφορίες: www.pashias.art/kuza

Ακούς ό,τι αγαπάς
όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΙΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10

ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.9%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24

ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 15.2%

ΣΥΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

9-12

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

ME 13.4%

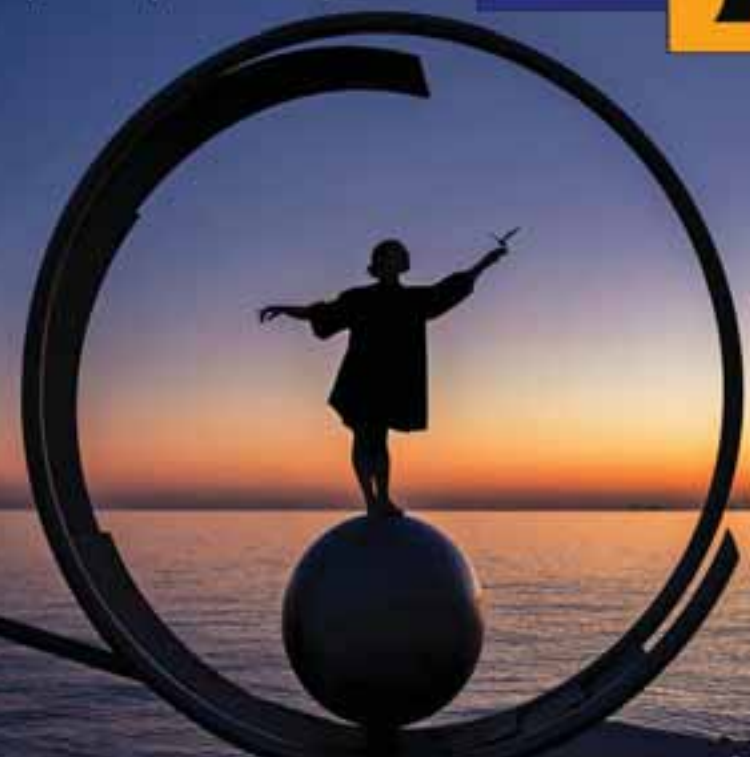
@lovetfmcypus

Για τον άνθρωπο
και τον γοργιζισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Αρχαίοι μύθοι και τυμβωρύχοι στην Ετρουρία

Ο έρωτας και η δίψα για πλούτο οδηγούν στον κόσμο των νεκρών

Χίμαιρα ★★½

ΔΡΑΜΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Αλίτσε Ρορβάχερ

Ερμηνείες: Τζος Ο' Κόννορ, Κάρλο Ντουάρτε

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Η πολυσχιδής Ιταλίδα ηθοποιός και σκηνοθέτις Αλίτσε Ρορβάχερ μας στέλνει στην πατρίδα της, Ετρουρία, για να μας παρουσιάσει μια ιστορία όπου η σύγχρονη πραγματικότητα συναντά τους αρχαίους μύθους και οι ζωντανοί ανοίγουν (κυριολεκτικά και μεταφορικά) δρόμο προς τον κόσμο των νεκρών.

Ο Άρθουρ, ένας Βρετανός αρχαιολόγος που έχει μόλις αποφυλακιστεί, επιστρέφει στο ιταλικό χωριό όπου συνελήφθη για υπόθεση αρχαιοκαπηλίας. Σκοπός του είναι να αναζητήσει τη χαμένη αγάπη του, Μπενιαμίνα, ωστόσο, σύντομα θα βρεθεί ξανά μπλεγμένος με μια ομάδα νεαρών τυμβωρύχων, οι οποίοι έχουν «ειδίκευση» στους ετρουσκικούς τάφους της περιοχής. Με έναν παράξενο τρόπο, οι δικές τους επιδιώξεις συναντούν τη δική του... χίμαιρα.

Ο Βρετανός αστέρας του «The Crown», Τζος Ο' Κόννορ (υποδύεται τον νεαρό πρίγκιπα Κάρολο στη σειρά), πρωταγωνιστεί εδώ σε ένα ιδιαίτερο φιλμ, που διαβάζεται σε διαφορετικά επίπεδα. Από τη μία υπάρχει η απελπισμένη αναζήτηση της Μπενιαμίνα και από την άλλη εκείνη της «γλυκιάς συμμορίας» των τυμβωρύχων, οι οποίοι παλεύουν να ξεφύγουν από τη φυλακή, ξεπουλώντας επί της ουσίας την κληρονομιά των προγόνων τους.

Καθώς ο Άρθουρ συνειδητοποιεί ότι η αγαπημένη του δεν βρίσκεται πια στον κόσμο των ζωντανών, εξερευνά όλο και πιο εμμονικά τους αρχαίους τάφους,

σαν να ελπίζει ότι θα τη συναντήσει εκεί, στη λαξευμένη μορφή κάποιας θεάς.

Η Ρορβάχερ, από την πλευρά της, τα περιγράφει όλα αυτά χρησιμοποιώντας με ευχέρεια μια πλειάδα εκφραστικών μέσων και κινηματογραφικών τεχνικών: τετράγωνο κάδρο, γρήγορη κίνηση σε στυλ βωβής κωμωδίας, απευθείας διάλογος με τον θεατή και διάφορα

Ένας Βρετανός αρχαιολόγος που αναζητάει απελπισμένα τη χαμένη αγάπη του, ενώ κάποιος άλλος μονάχα θησαυρούς των Ετρούσκων.

άλλα εμφανίζονται περιστασιακά, μαζί με φελινικά οράματα και βουκολικές εικόνες. Η ατμόσφαιρα μαγικού ρεαλισμού, αν και ελαφρώς επιτηδευμένη ανά στιγμές, ταιριάζει εμφανώς με το αφηγηματικό της όραμα.

Η ίδια το θέτει ως εξής: «Η εγγύτητα μεταξύ του ιερού και του βέβηλου, θανάτου και ζωής, που χαρακτήριζε τα χρόνια που μεγάλωνα, με συνδράμαζε από πάντα και με βοήθησε να έχω αντίληψη στον τρόπο που βλέπω τα πράγματα. Γι' αυτό αποφάσισα επιτέλους να κάνω ένα φιλμ που να διηγείται αυτήν την πολύστρωτη ιστορία, αυτήν τη σχέση ανάμεσα σε δύο κόσμους, το τελευταίο μέρος ενός τριπτύχου για μια ιδιαίτερη περιοχή της οποίας η προσοχή εστιάζεται σε ένα κεντρικό ερώτημα: τι πρέπει να κάνει με το παρελθόν της; Όπως λένε μερικοί τυμβωρύχοι, στην περιοχή μας είναι οι νεκροί που δίνουν ζωή».

Όταν ο Άρθουρ (Τζος Ο' Κόννορ) συνειδητοποιεί ότι η αγαπημένη του δεν βρίσκεται στον κόσμο των ζωντανών, εξερευνά όλο και πιο εμμονικά αρχαίους τάφους.

HOME CINEMA

«Ο δαίμονας κατοικεί στο κορμί μου»

Superscx

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2024)

Δημιουργός: Φρανσέσκα Μανιέρι

Ερμηνείες: Αλεσάντρο Μπόργκι, Αντριάνο Τζανίνι

Η πολυσυζητημένη σειρά που βιογραφεί τον διάσημο Ιταλό πορνοστάρ Ρόκο Σιφρέντι βρίσκεται εδώ και μερικές εβδομάδες στην πλατφόρμα του Netflix. Σε επτά επεισόδια, παρακολουθούμε τη ζωή του Ρόκο Τάνο, από την παιδική του ηλικία στην ιταλική επαρχία μέχρι τον ερχομό στο Παρίσι, το πέρασμα στη βιομηχανία των ενήλικων ταινιών και την εξύψωση σε σύμβολο του σεξ μέσα στις επόμενες δεκαετίες. Σε όλη αυτή την πορεία μόνιμο «συνδοιοπόρο» και επηρροή, ακόμη κι όταν δεν βρίσκεται κοντά του, αποτελεί ο μεγαλύτερος αδελφός του, Τομάζο.

Το γεγονός ότι το σενάριο της σειράς έχει γραφτεί από γυναίκα (Φρανσέσκα Μανιέρι) δίνει από μόνο του ξεχωριστό ενδιαφέρον σε μια βιογραφία-ψυχογράφημα ενός εκ προοιμίου συναρπαστικού χαρακτήρα. Τον Σιφρέντι συναντούμε αρχικά στις αρχές της δεκαετίας του 2000, στο από-

γειο της δόξας του, όμως ταυτόχρονα ψυχικά «καμένο», έτοιμο να εγκαταλείψει την καριέρα του. Από εκεί και έπειτα, η σειρά λειτουργεί ως εκτεταμένο φλας μπακ, όπου ανακαλύπτουμε σταδιακά τον άνθρωπο πίσω από τον μύθο, καθώς και τον «δαίμονα», που όπως ο ίδιος λέει, κατοικεί στο κορμί του. Το γυμνό και το σεξ είναι, βέβαια, εδώ άφθονα, ενώ ο πρωταγωνιστής, Αλεσάντρο Μπόργκι («Τα οκτώ βουνά»), είναι από τους πιο αξιόλογους της σύγχρονης ιταλικής σκηνής.

Η μπάλαντα της Λευκής αγγελάδας ★★

ΔΡΑΜΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Μαριόμ Μογκαντάμ,

Μπετάς Σανέχα

Ερμηνείες: Μαριόμ Μογκαντάμ,

Αλιρεζά Σάνι Φαρ

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε ένα κοινωνικό δράμα από το Ιράν πάνω στη θανατική ποινή αλλά και τη δυσχερή θέση της γυναίκας στη χώρα της Μέσης Ανατολής. Η Μίνα κληρονομεί έναν άνδρα της εκτελείται, έχοντας κριθεί ένοχος για δολοφονία. Στη συνέ-

χεια αποδεικνύεται πως εκείνος ήταν αθώος, με τη νέα γυναίκα να καλείται να μεγαλώσει μόνη την κωφή κόρη της. Κάπου εκεί στη ζωή τους θα μπει ένας πονόψυχος ξένος, που θα τις βοηθήσει, κρύβοντας πάντως και τα δικά του μυστικά. Το φιλμ των κινηματογραφιστών από την Περσία, μία από τους οποίους ερμηνεύει και την πρωταγωνίστρια, διαθέτει ένα από τα χαρακτηριστικά καλοπλεγμένα σενάρια της ιρανικής σχολής. Ο αναχρονιστικός θεσμός της θανατικής ποινής βάζει σε κίνηση ένα μηχανισμό αρχαίας τραγωδίας, με τους ανθρώπους να φορτώνουν τα δικά τους αδιέξοδα στον «θεό», του οποίου «θέλημα» είναι η αδικία. Από την άλλη υπάρχει η γυναίκα, η οποία βρίσκεται μπροστά της κάθε πιθανό εμπόδιο προσπαθώντας απλώς να συνεχίσει τη ζωή και να προστατεύσει το παιδί της. Αυτό που θα καθορίσει την έκβαση είναι ένα μάλλον παλιομοδίτικο σχήμα κοσμικής «δικαιοσύνης», το οποίο στο συγκεκριμένο πλαίσιο μοιάζει λιγότερο παράταιρο από όσο θα φαινόταν υπό άλλες συνθήκες.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ο Κρίστιαν Τέτσοφ με τη Φιλαρμονική του Λονδίνου ερμήνευσαν Σοστακόβιτς

Συμβαίνουν και αυτά: κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή η Καρίνα Κανελλάκισ, διάσημη Αμερικανίδα αρχιμουσικός με ελληνικές και ρωσικές ρίζες, ακύρωσε την πολυαναμενόμενη πρώτη εμφάνισή της στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών με τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Λονδίνου. Η αθηναϊκή συναυλία στις 23 Φεβρουαρίου θα ήταν ο πρώτος σταθμός μιας μικρής περιοδείας, η οποία περιλάμβανε το Μόναχο και κατέληγε στη Βιέννη. Δύο μέρες νωρίτερα στο Λονδίνο, η Κανελλάκισ είχε ευθύνη την ίδια ορχήστρα στα δύο συμφωνικά έργα που θα παρυσιαζόνταν σε Αθήνα και Βιέννη, δηλαδή το προλόγιο από την όπερα «Υπόθεση Χοβάντσκι» του Μούσοργκσκι και την τέταρτη Συμφωνία του Μπραμς. Το τρίτο έργο κάθε βραδιάς, ένα κοντσέρτο, διέφερε από πόλη σε πόλη. Σε Αθήνα και Βιέννη είχε προγραμματιστεί το πρώτο Κοντσέρτο για βιολί του Σοστακόβιτς με σολίστ τον Γερμανό βιολονίστα Κρίστιαν Τέτσοφ. Αντίστοιχα, στο Λονδίνο είχε ακουστεί το πρώτο Κοντσέρτο για τσέλο του ίδιου συνθέτη.

Στην πράξη, η ακύρωση της τελευταίας στιγμής φάνηκε ότι είχε μικρές επιπτώσεις. Η εξαιρετική προετοιμασία της ορχήστρας, η ποιότητα και η εμπειρία των μουσικών της σε συνδυασμό με τα γρήγορα ανακλαστικά της διοίκησης του Μεγάρου έσωσαν τη βραδιά. Ετσι, στο πρώτο μέρος της συναυλίας το προλόγιο από την όπερα του Μούσοργκσκι παραλείφθηκε, ενώ ο Τέτσοφ ερμήνευσε χωρίς μαέστρο το Κοντσέρτο του Σοστακόβιτς, δίνοντας στους μουσικούς μονάχα τις απολύτως απαραίτητες πληροφορίες, κυρίως στην αρχή καθενός από τα μέρη του έργου. Ήταν

Η εμπειρία των μουσικών της ορχήστρας και η εξαιρετική προετοιμασία τους έσωσαν τη βραδιά.

αρκετό προκειμένου το σύνολο να τον παρακολουθήσει σχεδόν χωρίς κανένα πρόβλημα σε αυτό το εκτενές και σύνθετο έργο, όχι απλώς διεκπεραιώνοντας, αλλά

Ο Τέτσοφ δεν έπαιξε μονάχα νότες, αλλά έδινε έκφραση σε κάθε φράση αυτής της γεμάτης βαθύ συναίσθημα μουσικής.

στηρίζοντας τη δική του εξαιρετική ερμηνεία. Ο Τέτσοφ δεν έπαιξε μονάχα νότες, αλλά έδινε έκφραση σε κάθε φράση αυτής της γεμάτης βαθύ συναίσθημα

μουσικής. Χάρη στη δεξιοτεχνία του το δεύτερο και το τέταρτο μέρος δεν ήχησαν μονάχα ζωηρά και σβέλτα, αλλά είχαν κάτι το πραγματικά δαιμονικό στην

έκφρασή τους. Κορυφαία στιγμή υπήρξε η ερμηνεία του στην «πασακάλια», το αργό τρίτο μέρος του κοντσέρτου, για το οποίο βρήκε πλήθος από χαμηλόφωνες

αποχρώσεις, δίνοντας παλμό και πλαστικότητα στις φωνές.

Στο δεύτερο μέρος της βραδιάς ακούστηκε η τέταρτη Συμφωνία του Μπραμς, όπως είχε προγραμματιστεί. Το Μέγαρο κάλεσε κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή τον Διονύσιο Γραμμέντι να συνεργαστεί με την έμπειρη ορχήστρα προκειμένου αυτή να αποδώσει ένα έργο και μια ερμηνεία που είχε προετοιμάσει και ήδη παρουσιάσει στο Λονδίνο δύο μέρες νωρίτερα. Εύλογα, η ερμηνεία δεν μπορεί να πιστωθεί στον Έλληνα αρχιμουσικό. Του πιστώνεται όμως η ετοιμότητα και η ικανότητα να (καθ) οδηγήσει με επιτυχία την ορχήστρα σε ένα έργο ερμηνευτικά απαιτητικό. Από κει και πέρα, μπορούσε κανείς να απολαύσει τον εξαιρετικό ήχο των εγχόρδων, ιδιαίτερα των τσέλων της ορχήστρας και τον τρόπο με τον οποίο «τραγουδούσαν» τη μουσική, ειδικά στην αρχή του τέταρτου μέρους. Εξοχα ήταν επίσης τα κόρνα και τα τρομπόνια, αλλά και μεμονωμένοι μουσικοί, όπως ενδεικτικά η Τζούλιετ Μπάουζορ (φλάουτο) και ο Τζόνθαν Ντέιβις (φαγκότο).

Προσόντα και λεπτές ισορροπίες

Διάλογος για τα τυπικά και τα ουσιαστικά εφόδια ενός μελλοντικού γενικού διευθυντή της Εθνικής μας Βιβλιοθήκης

Του ΑΛΕΞΗ ΠΟΛΙΤΗ

Εδώ και ενάμιση μήνα έχει αρχίσει μια δημόσια συζήτηση για το ποια πρέπει να είναι τα τυπικά και τα ουσιαστικά προσόντα ενός μελλοντικού γενικού διευθυντή της Εθνικής μας Βιβλιοθήκης (η θέση έχει προκηρυχθεί, ως φαίνεται). Το ζήτημα ξεκίνησε από τα όσα δήλωσε ο τωρινός πρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης Σταύρος Ζουμπουλάκης σε συνέντευξη του στην εφημερίδα «Το Βήμα» (ΒΗΜΑmagazine 8.2.2024): «Για τη θέση αυτή δεν έχει σημασία αν κάποιος έχει εκπονήσει 18 διατριβές στο Χάρβαρντ. Σημασία έχει να είναι ένας μορφωμένος άνθρωπος, που αγαπάει τα γράμματα, να είναι αντιδοτικός, εργατικός και καλός χαρακτήρας. Να μην έχει τοξικότητα, να μπορεί να αγκαλιάσει το προσωπικό, να αναδείξει από τον καθένα τα καλύτερά του στοιχεία».

Με την ευκαιρία ετούτης της τολμηρής και συζητήσιμης απόφασης (ο κ. Ζουμπουλάκης θα είναι και μέλος της επιτροπής που θα επιλέξει το πρόσωπο), οι κ. Γιώργος Μπώκος και Γιάννης Κόκκωνας, δύο έμπειροι με πολλή πείρα και δουλειά στην Εθνική Βιβλιοθήκη, αλλά και ευφύμως γνωστοί καθηγητές στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο (στο Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας, Αρχαιολογίας και Μουσικολογίας), έχοντας βέβαια κι άλλα να μας πουν για το πώς διοικείται και λειτουργεί η Εθνική Βιβλιοθήκη, έγραψαν ένα μακρύ άρθρο –πάλι στην εφημερίδα «Το Βήμα» (18.2.2024)– με τον τίτλο «Η κακοδαίμονια δεν έχει τέλος», όπου διεκτραγουδούν πολλά, αλλά και επιχειρούν να καταδείξουν πόσο σφαιρική και δυσοίωνη για τη μελλοντική πορεία της Βιβλιοθήκης θα είναι η τυχόν επιλογή ενός γενικού διευθυντή με τόσο αόριστα και μη θεσμικά προσδιορισμένα κριτήρια.

Προτού συνεχίσω, πρέπει πρώτα πρώτα να δηλώσω ότι δεν γνωρίζω τίποτε από τυχόν υποψηφιότητες για τη θέση και κατόπιν ότι έχω πολύ θετική γνώμη και για τους δύο αρθρογράφους. Παλιός συνάδελφος ο κ. Μπώκος, νεότερος ο κ. Κόκκωνας, που τον θεωρώ από τους πιο καταρτισμένους στον χώρο της ιστοριο-φιλολογίας γενικότερα, και σίγουρα τον κορυφαίο γνώστη βιβλιολογίας και τυπογραφίας. Και νομίζω πως, εκτός από τον άστοχο τίτλο, το άρθρο είναι προσεκτικά γραμμένο και χρήσιμο. Αντιπολιτευτικά βέβαια τον κ. Ζουμπουλάκη, αλλά η αντιπολίτευση βοηθάει: καμιά φορά μάλιστα και κατευθύνει τη διοίκηση (εμείς οι παλιότεροι θυμόμαστε τη φράση του Γέρου, του Γεωργίου Παπανδρέου, που το 1962 ανέκραξε, όταν νομοθετήθηκε η αγροτική σύνταξη: «Κυβερνώμεν από την αντιπολίτευσιν»).

Στόχος μου όμως δεν είναι να σχολιάσω το σύνολο του άρθρου: από την επαρχία όπου ζω, δεν μπορώ να έχω λεπτομερειακή πληροφόρηση. Τα προσόντα του γενικού διευθυντή θέλω να συζητήσω και κυρίως ως γενικής υψής ζητήματα για την εκλογή προσώπων σε υψηλά διοικητικά πόστα. Οι κ. Μπώκος και Κόκκωνας αντιλέγουν στις απόψεις του κ. Ζουμπουλάκη: «Η Εθνική Βιβλιοθήκη στο πλαίσιο των δράσεων για την εκπλήρωση του σκοπού της, σε αντιθεση με τη συνήθη πρακτική άλλων εθνικών βιβλιοθηκών, αντί να προβάλλει τον πλούτο των συλλογών της, εκθέτοντας με διάφορες ευκαιρίες τον πλούτο των θησαυρών της, διοργανώνει συνεχώς εκθέσεις ζωγραφικής».

Το επικείμενο πως κάποιες εθνικές βιβλιοθήκες δεν εκθέτουν παρά μόνον τους θησαυρούς των βιβλίων τους αποσιωπά –πιο σωστά, παραγνωρίζει– δύο πολύ βαρύνουσες ιδιοτυπίες της δικής μας

Στα καινούργια κτίρια, σ' αυτό το πανέμορφο πάρκο στο Φάληρο, όπου οι γύρω διάδρομοι με τα νερά, τα δέντρα, τις πλατεϊούλες σφύζουν από ζωή, πόσοι προχώρησαν παραπέρα από το ισόγειο, πόσοι έχουν δει στη ζωή τους αναγνωστήριο;

Το επιχείρημα πως κάποιες εθνικές βιβλιοθήκες δεν εκθέτουν παρά μόνον τους θησαυρούς τους παραγνωρίζει την κακή σχέση του ελληνικού κοινού με τις βιβλιοθήκες.

Εθνικής. Πρώτον και κύριον, την πολύ κακή σχέση του ελληνικού κοινού, όχι με το βιβλίο, παρά – αυτό έχει σημασία– με τις Βιβλιοθήκες. Ποιος κοινός άνθρωπος είχε μπει ποτέ στην παλιά Βιβλιοθήκη, στο κέντρο της Αθήνας, να δει πώς είναι; Ποιος είχε ανέβει, έστω, τα σκαλιά της να χαζέψει τη γύρω θέα; Ποιος Νεοέλληνας έχει δανειστεί ποτέ βιβλίο από δημόσια βιβλιοθήκη – έξω από παιδιά του σχολείου σε μικρές επαρχιακές πόλεις; Υπάρχει μάλιστα «Σύλλογος Φίλων Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος»; Και τώρα στα καινούργια κτίρια, σ' αυτό το πανέμορφο πάρκο στο Φάληρο, όπου οι γύρω διάδρομοι με τα νερά, τα δέντρα, τις πλατεϊούλες σφύζουν από ζωή, ποιος έχει διασχίσει τις τζαμένιες πόρτες να δει πώς είναι οι χώροι εκεί μέσα; Πόσοι προχώρησαν παραπέρα από το ισόγειο, πόσοι έχουν δει στη ζωή τους αναγνωστήριο;

Γιατί λοιπόν να είμαστε τόσο εκθροικοί για μια έκθεση που θα σχολιαστεί στον Τύπο και στο

Διαδίκτυο, θα κάνει πιο οικείο κόσμο και θα προσφέρει αιγλή στην έννοια –έστω!– Εθνική Βιβλιοθήκη; Σήμερα τα πάντα χρειάζονται προβολή κι αν θέλουμε ο μελλοντικός γενικός διευθυντής να βρει ανοικτές τις πόρτες άμα έχει αιτήματα από το υπουργείο, πρέπει κι ο υπουργός να ξέρει πως το ευρύ κοινό δεν θα σκεφτεί «πού πάνε και σκορπάνε τα λεφτά των φορολογουμένων».

Ας ελπίσουμε ότι ο καινούργιος γενικός διευθυντής, όποιος κι αν είναι, δεν θα σταματήσει αυ-

τή την καλή πρακτική (ούτε τις αμέτρητες δημόσιες ομιλίες που αποσιωπούνται). Κι αν κάνει και εκθέσεις, όχι με βιβλία και κειμήλια, όχι με χρυσοποικιλία δεσμάτα και παλιά πολύτιμα χειρόγραφα, παρά τέτοιες που να μας μαθαίνει κάτι για την ιστορία των βιβλιοθηκών, την πενιχρή τους ιστορία, είτε για την ιστορία των αντιτύπων (που είναι ιστορία της λογοισότητας), την ιστορία της «ανάγωγης» ή της τυπογραφίας, θα μπορεί τουλάχιστον να περιφραυθεί για τις πρωτοβουλίες του (ελπίζω μάλιστα και στο επόμενο Εποπτικό Συμβούλιο

Να ήταν άραγε τα προσόντα του κλασικού αρχαιολόγου που έδωσαν φτερά στον Αγγελο Δελιβορριά; Ανθρωπίνως σαν τον Δελιβορριά ή τον Τραχανά δεν βρίσκονται κάθε μέρα!

να εξακολουθήσει να μετέχει ο κ. Κόκκωνας και να συμβάλει με τη σοφία του σε παρόμοιες εκθέσεις).

Αγγίζω τώρα το ζήτημα από άλλη οπτική γωνία, πέρα από την τωρινή συγκυρία. Ζω τριάντα πέντε χρόνια στο Ρέθυμνο: έκανα το τόλμημα γιατί είχα ακούσει πολλά για την εξαιρετική βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου. Εξαιρετική, όχι μόνο για τον πλούτο και τον αριθμό των βιβλίων, παρά και για την οργάνωσή της. Ένα ηλεκτρονικό μέλι ερχόταν (κάθε μήνα): σε όλους μας με τις καινούργιες προσκτήσεις, απόλυτη οργάνωση στα ράφια, στους δανεισμούς (πάντα μου έρχεται ειδοποίηση όταν αργά να επιστρέψω κάτι), έξυπνα μελετημένη αρχιτεκτονική του τεράστιου κτιρίου στην πανεπιστημιούπολη: υπάρχει μια μόνο είσοδος-έξοδος για το κοινό, ώστε να αρκεί ένας υπάλληλος για έλεγχο. Έτσι, για χρόνια τα κατάφερνε να μένει ανοικτή από τις 8 το πρωί έως τις 9.30

Το αναγνωστήριο της Εθνικής Βιβλιοθήκης στο Κέντρο Πολιτισμού του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος.

το βράδυ κι έκλεινε πέντε-έξι μόνο μέρες τα Χριστούγεννα και τρεις τον Δεκαπενταύγουστο. Και το κυριότερο, είχε στηθεί ο «Πτολεμαίος», ένα πρωτοπόρο ηλεκτρονικό σύστημα απογραφής όλων των βιβλίων, ακόμη κι εκείνων που ήταν γραμμένα με στοιχεία του ελληνικού αλφαβήτου. Μην απορείτε: δεν υπήρχε τότε κάτι παρόμοιο στον κόσμο όλο. Και το σύστημα το είχε αγοράσει και το Αριστοτέλειο, καθώς και άλλα ιδρύματα. Για να μην πω ότι η Βιβλιοθήκη μετακόμισε το 1997 από τα παλιά κτίρια στην καινούργια πανεπιστημιούπολη δίχως να κλείσει ούτε μια μέρα.

Ποιος τα είχε καταφέρει όλα αυτά; Ο τότε διευθυντής της βιβλιοθήκης, ο Μιχάλης Τζεκάκης, με πτυχίο Θεολογίας. Να πω κι άλλο παράδειγμα; Η πρώτη βιβλιοθήκη που τυπώνει κατάλογο των βιβλίων της, ώστε να μπορούν οι αναγνώστες να ξέρουν τι υπάρχει και τι όχι, είναι η Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης, κιάλας το 1948. Εφορός της από το 1930 ο Νικόλαος Δελιαλής (1895-1979), που δεν είχε τελειώσει ούτε το δημοτικό και που ο Κ.Θ. Δημαράς τον έλεγε «ο άγιος των βιβλιοθηκών».

Να φανταστούμε τώρα μια υποψία. Εστω ότι εμφανιζόταν υποψήφιος ο Στέφανος Τραχανάς, πτυχίο ηλεκτρολόγου-μηχανολόγου ΕΜΠ, ο οποίος δεν ολοκλήρωσε ποτέ το διδακτορικό που προετοίμαζε στο Χάρβαρντ. Θα μας έκανε; Ή μήπως θα έπρεπε να διαμαρτυρόμαστε όταν το Ινστιτούτο Τεχνολογίας και Έρευνας του ανέθεσε την οργάνωση των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης; Κι αυτός, με ποια τυπικά προσόντα τόλμησε το 2015 να ιδρύσει και να διευθύνει τα «Ανοικτά Διαδραστικά Μαθήματα Mathesis», που τα παρακολουθούν και τα χαίρονται πολλές δεκάδες χιλιάδες χρήστες δωρεάν; Να ήταν άραγε τα προσόντα του κλασικού αρχαιολόγου που έδωσαν φτερά στον Αγγελο Δελιβορριά κι έκανε αυτά τα θαύματα με το Μουσείο Μπενάκη;

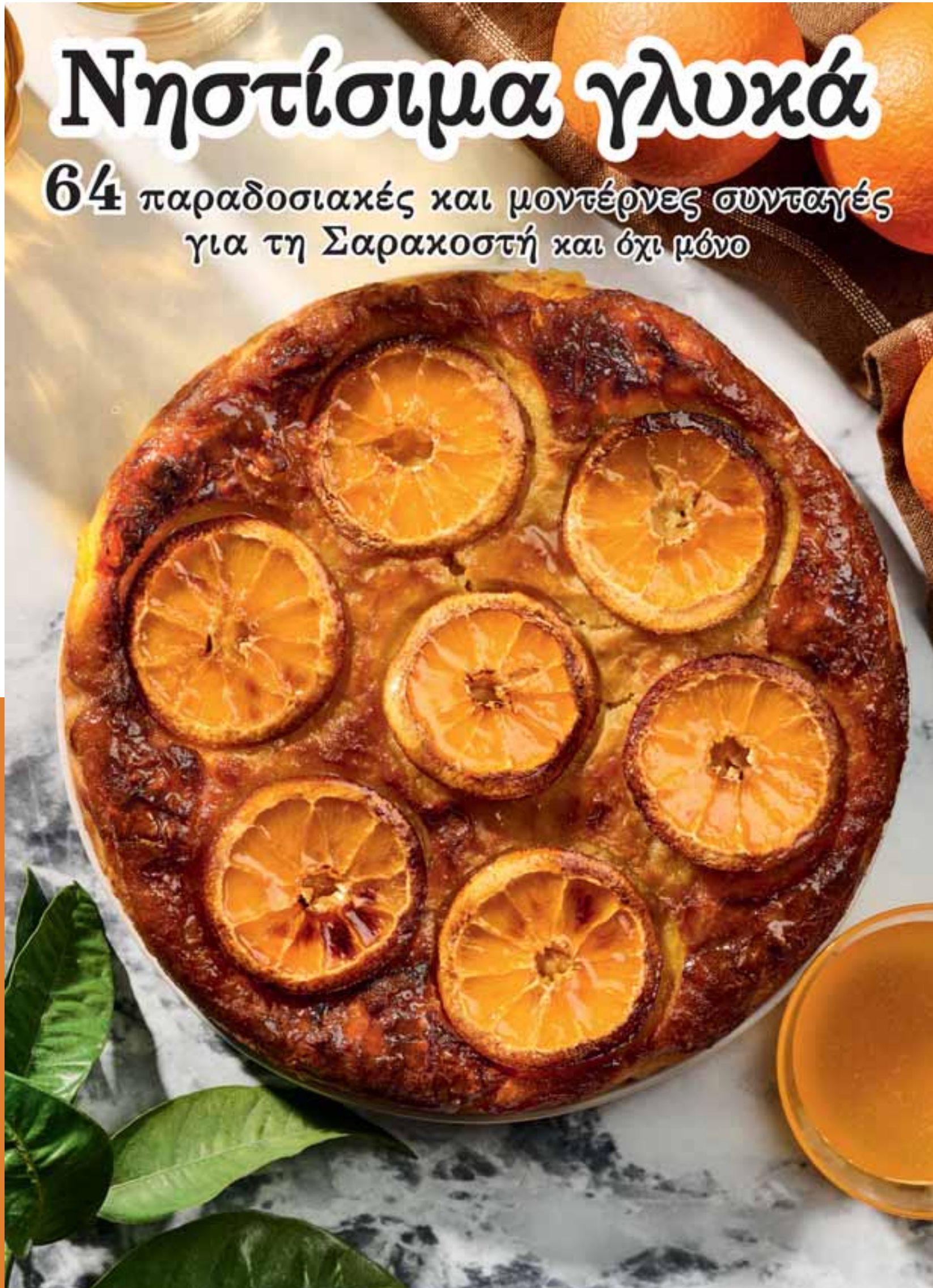
Μα άνθρωποι σαν τον Δελιβορριά ή τον Τραχανά δεν βρίσκονται κάθε μέρα! Ναι, βέβαια, ούτε σαν τον Μιχάλη Τζεκάκη ή τον Δελιαλή βρίσκονται. Αν όμως δεν τους ανακαλύπτει κάποιος, αν το Πανεπιστήμιο Κρήτης δεν γινόταν στο Ρέθυμνο παρά στα Χανιά ή στο Ηράκλειο, ο Τζεκάκης θα έμενε διευθυντής της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Ρεθύμνου, αν ο Δελιαλής είχε γεννηθεί σε κάποια άλλη μακεδονική πόλη –η Κοζάνη είχε αυτόνομη σχολική (και δανειστική) βιβλιοθήκη από το 1815–, αν κάποιος δεν είχαν τολμήσει να αναθέσουν καθηγητικές και άλλες ευθύνες στον Τραχανά... Μακάρι να βρεθεί ένας καλός τεχνοκράτης γενικός διευθυντής, όπως ακούω ότι ήταν ο μακαριώτης Φίλιππος Τσιμπούλου για να βρεθούν ορθές λύσεις σε τόσο βασικά ζητήματα απαιτούνται τόλμη και λεπτές ισορροπίες. Ας μη μας διαφεύγει πάντως ότι τα τυπικά πανεπιστημιακά διπλώματα έχουν αποκτηθεί και από εκατοντάδες ανάξιους. Το ίδιο και πάμπολλες απίστευτες διδακτορικές διατριβές – «Θου, Κύριε, φυλακίσε τω στόματί μου».

Και τα συνδικαλιστικά δικαιώματα; Ευθύνη των συνδικαλιστικών ενώσεων είναι να στηρίζουν όλα –ανεξαιρέτως– τα μέλη τους: καλό είναι όμως να έχουν και μια γενική αντίληψη για τις ανάγκες της κοινωνίας: οι λεπτές ισορροπίες και εδώ.

Ο κ. Αλέξης Πολίτης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης.

γαστρονόμος

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Νηστίσιμα γλυκά

64 παραδοσιακές και μοντέρνες συνταγές
για τη Σαρακοστή και όχι μόνο

ΚΥΡΙΑΚΗ

7/4

